శ్రీరస్తు.

శ్రీహయగ్రీవాయ నమః.

శ్రీమద్రామచంద్రకరుణాకటాక్షసమాసాదిత

కవిత్వవైభవ వావిలికొలను రామచంద్రరాయతనూభవ

సుబ్బరాయ ప్రణీతమగు

శ్రీ కుమారాభ్యుదయము.

మూఁడవకూర్పు, ౧౦౦౦ ప్రతులు.

చెన్నపురి:

బ్రిటిష్ మాడెల్ ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడియె.

కృతివిమర్శనము.

—○○✻○○—

"శ్రీకుమారాభ్యుదయము" ఇది, కడపజిల్లా రాజముపేఁట తాలూకా టంగుటూరు రేంజి రివిన్యూ యిన్స్పెక్టరుగారగు మహారాజశ్రీ వావిలికొలను సుబ్బరావు పంతులుగారిచే రచింపఁబడిన తెలుఁగుఁ బద్యకావ్యము. ప్రద్యుమ్నోదయకథాది ప్రసంగసంబంధమగు ప్రబంధము. ఈ గ్రంథకర్త బ్రాహ్మణుఁడు, గోలకొండవ్యాపారి. కడప మోచముపేఁట కాపురస్థుఁడు. మాపట్టణమున నీకవిబంధువులనేకులున్నారు, ఇపుడీకవికి షుమారు ముప్పదియేండ్లుగలవు. ఇక్కాలమున నూతనముగా రచియింపఁబడిన మిశ్రప్రబంధములలో నిట్టి పదగుంభనము గలిగినట్టియు నింత చమత్కారమైనట్టి కావ్యము లేదు. బ్రహ్మశ్రీ-ఓగిరాల జగన్నాథముగారి సుమనోమనోభిరంజనమునకన్న భావగాంభీర్యాదులతో నిది సదృశముగాదన్నఁ బదశయ్యాదుల దానికన్న నిది మిన్నగనున్నయది. ఒకపక్షమున దానికన్న భావమాధుర్యమున నించుక కొఱవడినదన్న నన్యాపేక్షలేక బాల్యప్రభృతి సంస్కృతాంధ్రభాషామహార్ణవము నహర్నిశము మథించి చిట్టచివఱకు సుమనోమనోభిరంజనమగు సుమనోమనోభిరంజనమును మనోభిరంజనముగాఁ గావించిన జగన్నాథునకు నేరుసాటి గాఁగలరు. ఇక్కవియో, చిన్నటనాఁటనుండి, యుదరపోషణమునకై ఆంగ్లేయభాషాపరిజ్ఞానము సంపాదించి స్వకుటుంబరక్షణమును జేయుచుఁ దన స్వల్ప వయస్సులో సకలజనసేవ్యంబగు నిట్టి మహాకావ్యము రచియించుటయే మిగుల నాశ్చర్యము. ఇక్కవి గ్రంథమున నచటచట రచియించిన కొన్ని పద్యముల సంకేతములఁ బట్టి చూడ నితఁడు రామభక్తుఁడని యగపడుచున్నది. అట్టిసంకేతములనన్నిటి నీపత్రికయందుఁ బ్రకటింపఁబడు. "ఉప్పులేక ముప్పందుముఁ ద్రాగఁగలఁడు" అనుసామెత రీతి గ్రంథమును మిగుల సొగసుగ రచియించినాఁడన్న పొల్లుమాటలతోఁ బుటనింపుటకన్న గ్రంథమునందలి గొన్ని పద్యములఁ దత్కవివాగ్ఝరిం గనుపఱుచుటకుఁగా నిందుఁ బ్రకటించుచున్నారము. ఈ గ్రంథము సాంతముగఁ జదివిన, బ్రహ్మశ్రీ

ఉత్పలమాలిక.

"అభ్యసయార్థులైనకవు లంసలు నబ్బుర మంద సాధుసౌ
లభ్యముగల్గు వావిలికొ లన్వభిధానకులాంబురాశియం
దభ్యుదయంబు నొందె సకలాదరణీయకలాకలాపుఁడై
౪ సభ్యజనాగ్రగణ్యుఁడయి సత్కృశ మొందినసుబ్బరాయనా
మేభ్యుఁడు గూర్చు నేర్పుగడు నేర్పడఁ జెప్పినయట్టి శ్రీకుమా
రాభ్యుదయప్రబంధము మదర్థము పంపఁగఁ జూచినాఁడ సౌ
రభ్యముఘుమ్ము ఘుమ్ముమని క్రమ్ముఁగనీనఁ బ్రసూనమై, కవి
౮ త్వాభ్యసనాభిలాషగల యాధునిక ప్రజకొజ్జయై, కళా
లోభ్యఖిలాస్తికాళికతి లోభ్యమునై, పదసంధిహీనశం
కాభ్యవకర్షణంబునకు నంటనయుండిచుగొంగు గొండియై
యాభ్యుపపన్నపుణ్యపురు షావరణీయక థానిధానమై
౧౨ యభ్యుపగమ్యరమ్యరచ నాస్పదమై, బహుదుస్త్యజాభ్యసూ
యాభ్యమితాళికుగ్రభిష గగ్రణియై, విలసద్రసాది తే
యాభ్యవహారమై, కృతిగణార్హసమస్తగుణాప్తిచేఁ గరం
బభ్యధికంబునై, మిగులనందమునొందుచునున్న దార! దా
౧౬ ర్ఢ్యభ్యముఁ జూపుబంధపట లంబులపటనభేద్యమంచు నా
ర్షభ్యసమానులంట దమ సాహితిగోపము చేతఁగాని - యీ
నాభ్యుది తాంటమంటలముచం గలమంగళకావ్యకోటలో
స్తుభ్యసుకంఠలంబికుచ తుల్యనిరర్థకవాక్ప్రయోగవా
౨౦ గ్లభ్యము గల్గుమాత్రమున లంభనముం బచరింపవచ్చునే,
లభ్యములైనరీతులు నలంకృతులాదిగఁ దత్తదర్హతా
శోభ్యమబంధముల్గనుచు సుస్థితినొందఁగరాదె, రైభ్యదా
లభ్యవసిష్ఠముఖ్యముని లక్ష్యచిదాకృతి, ధీరనారదా
౨౪ రభ్యపగీయమానసమ దక్రమరమ్యచరిత్రుఁడాత్మభ
ర్తృభ్యపహార్తయైతనరు తత్కృతిభర్త, ప్రపంచకర్త, శ్రీ
స్తుభ్యమితోధికాస్తు, పరిశుద్ధతయాపరితోజయోస్తు - తే
బిభ్యతశత్రవోత్ర - కృతిభిస్తునకోస్మితవేతినస్త్రయై
౨౮ లిభ్యకృతంబ్రసన్నుఁడయి - లిబ్బులనేలుతసుబ్బరాయనిన్."

[illegible]

౧. శ్రీ కుమారాభ్యుదయము, ఇది యేకార్థబోధకనామము. ఎట్లన. శ్రీకుమారాభ్యుదయము. కుమారాభ్యుదయము. మారాభ్యుదయము. రాభ్యుదయము అని యేకార్థకవాచకము. ‘‘కుమారోమాసు తేస్కందే’’ ‘‘రఃపుమార్ పావకే కామే’’ అని నానార్థరత్నమాలగాన నిట్టిపేరుగల గ్రంథ మిదివఱకుఁ గనుపడదు. షష్ఠ్యంతకందములలో మొదటిమూఁడుపద్యముల ప్రథమాక్షరములఁ జేర్చి చదివినచో ‘‘ఓంరామాయనమః’’ అని యేర్పడుచున్నది. ౩-౨-౧, యీ యాశ్వాసాంతపద్యముల యంత్యాక్షరములఁ జేర్చి చదివినయెడల ‘‘శ్రీరామా’’ యని యేర్పడుచున్నది. ఆ ౧-పద్యము ౧౧-లో నాంధ్రకవిస్తుతియందు ‘‘కవీశ్వర’’ శబ్దములోని యీశ్వరశబ్దసారస్యమును జూడ నీశ్వరులనఁగా రుద్రులు ౧౧-మందిగాన నిందుఁబేర్కొనఁబడిన కవులును ౧౧-మందియేయగుట కవిప్రౌఢిమను వెల్లడిపఱుచుచున్నది. మఱియు నీ గ్రంథమున శ్వేతచ్ఛత్ర చ్ఛత్రగుచ్ఛ నాగ గోమూత్రికాది బంధములును తోటకవృత్త గుప్తచక్రబంధమును గవి వ్రాసియున్నాఁడుగాని యిందలి చక్రబంధము చక్రబంధలక్షణమునకు వెలియైయున్నది. ఇందుకుఁ గారణము మృగ్యము, ఏకాక్షర ద్వ్యక్షర త్ర్యక్షర చతురక్షర సహితమగు పద్యము లిందుఁ జేర్చఁబడియున్నవి. హరిగతరగడ మిగుల రమణీయముగనున్నది. దండకము యించుమించుగ భోగినీదండక శైలిం బోలియున్నది. శృంగారనైషధము రామాభ్యుదయము పాండురంగవిజయములోని పద్యములవలె నిందుఁ గొన్ని పద్యము లగుపడుచున్నవి. అప్పకవీయమునందలి ‘‘పంచాశదంధ్రపద్యగర్భిత ప్రహరణకలితవృత్తముఁ’’ బోలినవృత్త మిందునుఁ జేర్చఁబడియున్నది. కవి దీనివ్రాయుటకుఁ బడినప్రయాసముం బేర్కొనుటకు నలవియవునని తోఁచదు. గ్రంథము సలక్షణముగ భాసిల్లుచున్నయది.

పూండ్ల - రామకృష్ణయ్య,
శ్రీ ‘‘అముద్రితగ్రంథచింతామణి’’
పత్రికాధిపతి, నెల్లూరు. ౧-౧౧-౯౩.

౨. మహారాజరాజశ్రీ విరాజమానులగు మహారాజశ్రీ వావిలికొలను సుబ్బరాయమహాకవి శిరోమణిగారి సమ్ముఖమునకు, వి. మండపాక - పార్వతీశ్వరశాస్త్రి,

కం. శ్రీవరగౌరీవరహా, ణీవరకరుణాకటాక్షుని త్యస్తుత్య
శ్రీవఱలుముసద్గుణసాం, ద్రా వావిలికొలను సుబ్బరాయకవీంద్రా. ౧

ఇత్యాద్యాశీర్వచనపూర్వకముగా మన్నించి విన్నవించునది యేమన్నను,

ధమి కాధునిక సాధుకరసుకర ప్రయోగ నిదర్శన ప్రదర్శవనాటీకయునగు నొకటీక లేక లోకవి లోకంబునకు సులభ వేద్యంబుగాదని నివేద్యం బగుచున్నది, నిత్యప్రత్యా హారాహిత్యంబుగల తమసాహిత్యంబు మనస్సాహిత్యంబొనర్చుచుం దనర్చుచున్న యది, యుష్మత్కృతికన్యాపతి యగు క్షితికన్యాపతి యిందునందు నమందానందసం ధాయకుండై మీమది నెడఁబాయకుండుఁగాత. తమకబ్బంబబ్బురంబుగనున్నదని నిబ్బరంబుగ ననంగలను.

సీ. అబ్బరాయజునకీయజనక్రియాధుర్యుఁ డచ్యుతాభిఖ్యుఁడై యలరుకతన
జబ్బరాయచలాత్మజాసూతికీతండు పటుమహాకృతిశక్తిపరఁగుకతన
గుబ్బరాయలపల్కుగుబ్బెతకీగబ్బి ప్రబ్బినసాహితీపటిమవలన
గిబ్బరాయగసుతాంకితమూర్తికీమహీ సుకీర్తిధర్మవిస్ఫూర్తివలన.
ప్రబ్బరాయలనియతినిర్ఘరణికీతఁ,డిబ్బరాబరికవులు లేదబ్బురాల
నుబ్బురాయనఁదనరునీకబ్బమందు, నెబ్బరాయరయఁగ లేదు సుబ్బరాయ. ౨

మండపాక - పార్వతీశ్వరశాస్త్రి,
బొబ్బిలి సంస్థానకవి. ౨౦-౭-౯౩.

౩. శ్రీమద్విద్వా నభినవపండితరాయ బిరుదాంకితులును. శ్రీభరతాభ్యుద యాది కావ్యకరణనిపుణులు శతావధానచణులగు శ్రీమాన్ మాడభూషివిద్వాన్ వేంకటాచార్యులవారి యభిప్రాయము.

తాము పంపిన గ్రంథమును సాంతముగాఁ జూచితిని, దివ్యముగానున్నయది, అన్నివిషయములశ్లాఘనీయమైయున్నది మీయోగ్యతకుమిగుల నంతసించుచున్న వాఁడ, ఆగ్రంథ విషయమై నాకుఁ గలయుత్సాహముఁ దెల్పుటకొక సీసపద్యమును రచియించి యిందుతో నంపుకొన్నాఁడ.

సీ. వావిలికొలనుసద్వంశాబ్ధిచంద్రుఁడౌ సుబ్బరాయ కవీంద్రుకబ్బమగుచు
శ్రీకుమారాభ్యుద యాకృతివిలసిల్లు నాకృతిపటు పదాటీకనంబు
సమయోచితరసప్రచారణంబనుప్రాస ములుఘనవృత్తిరీతులుసమత్వ
మాశయవైదగ్ధ్యమనఘత్వమునుసుకు మారతాదులుసలంకారములును
వివిధబంధనిబంధనవిలసనంబు, ప్రమదకర రసగర్భవృత్తములుఁగలిగి
ప్రౌఢవనితాశిరోమణి భాతిసకల, రసవదగ్రేసరమనోహరతఁదలిర్చె. ౧

౪. శ్రీమదాంధ్ర భాషాసంజీవ నీపత్రికాధిపతులును, సంస్కృతాంధ్రానేక కావ్య రచనాధురీణులగు శ్రీమత్ కొక్కొండ - వేంకటరత్నము పంతులవారి యభిప్రాయము.

శ్రీకుమారాభ్యుదయము:—ఇది బ్ర॥ మ॥ వావిలికొలను సుబ్బరావుగారిచే రచియింపఁబడిన చంపూప్రబంధము, ఇందలికథంబట్టి దీనికి ప్రద్యుమ్నవిజయమని పేరుబెట్టఁబడినం దగియుండును, ఇందు శబ్దార్థాలంకారములు కొల్లగానున్నవి, వైదర్భీరీతియు ద్రాక్షాపాకమునే ప్రాకటముగాఁ గనుపట్టెడు, ఇది యదియననేల? చతుర్విధకవితలుంగలవు, కుదిరీకుదరని ప్రథమ కవనమగుటవలన, ఊరీయూరని యూరుగాయవలె నీకృతియతిరుచ్యముగానున్నది. కాని పూనిచూడ నీకవిత్వము సహజపాండిత్యుఁడగు పోతనామాత్యుని కవితవోలెఁబోలు,

తే. కలిగివావిలికొలననుకులమునందు; సుకవియనఁగసుధాసూక్తి సుబ్బరావు
శ్రీకురామాభ్యుదయము రచించెనౌర,వాసురాయాఖ్య వెలయుత వసుధయందు.

ఆంధ్రభాషాసంజీవని,
విజయ సం॥ ర॥ సహజాషాఢమాసము. ౪౯ - పేజి.

౫. తమగ్రంథము మిగులఁ బ్రౌఢముగానున్నది, ఈకాలమున నిట్టి గ్రంథములు సాధారణముగాఁ బుట్టుచుంటలేదు,

సీ. వావిలికొలను సుబ్బారాయకృతము తత్ప్రేషితంబైనది శ్రీకుమార
కాభ్యుదయాఖ్యమహాప్రబంధంబు వందనపూర్వకముగఁ జేకొనిపఠించి
యానందమొందితినాయనసాహిత్య మత్యుద్భుతావహం బయ్యెనాకుఁ
బదినిఘంటులు నాల్కతుదనున్నవనితోఁచు శబ్దజాలముఁగన్న శయ్యమిన్న
జాతులు త్ప్రేక్షలుపమలుచాలఁగలవు, కల్పనలపూర్వములు యమకంబుమెండు
కథమనోహరమీలాటికావ్యవరము. నాదరింపరెసకలకలాధిపతులు. ౧

విధేయుఁడు వడ్డాది - సుబ్బారాయఁడు,
రాజమహేంద్రవరము. ౨౫-౧-౯౪.

౬. ప్రౌఢసరస్వతీ బిరుదాంకితులగు శ్రీగంద్రకోట - శంకరకుమారస్వామి శాస్త్రులవారి యభిప్రాయము.

కం. శ్రీమదఖండైశ్వర్యో, ద్దామాయుఃపుత్రపౌత్ర తతినిడియడరుౘ
భూమహితక్షేమాంత, ర్యామియయినయాంధ్రనాథుఁ డాంధ్రకవులకై. ౧

యేభ్యసమర్పితాంధ్రకృతియియ్యది యియ్యెలలోన శ్రీకుమా
రాభ్యుదయప్రదంబగుటనందఱు సంతసమందుదుర్బుధుల్. ౨

సీ. నన్నయకవితాసమున్నతిఁ జెన్నారుమండపాకేశ్వరుమహిమఁ గొంత
భట్టుమూర్తియతులవాక్పటుతఁ బెంపొనరిన కొక్కొండపండితుగుఱుతుఁ గొంతఁ
దిక్కనార్యవచోవిధేయతనలరారు మాడభూషణకవిమూర్తిఁ గొంత
కనదుత్ప్రబంధ వేంకటకృతిరాజిల్లు ఘణఘంటవేంకటసరణిఁ గొంత
సేకరించికృతీశ్వర సేవసేయ, శ్రీకుమారాభ్యుదయము లోకైకరమ్య
కావ్యసుందరినాంధ్ర విద్యావ్యమనిపె, వావిలికొలనుసుబ్బరాడ్భావిదితుఁడు. ౩

ఉ. సర్వకలాకలార్భకులు జానుగనీవరపుస్తకంబుధీ
ధూర్వహాఫక్కివేచదున దోషవిహీనసదంధ్రభాషయం
దుర్వరనార్యసన్నుతి సముద్ధతినొందెదరన్నచిన్నయే?
పర్వముపండితాళికిట భాసిలుచాసిగ సద్రసోద్ధృతిన్. ౪

గీ. శ్రీకుమారాభ్యుదయమిల శ్రీమార, కాభ్యుదయమాట శ్రీకుమారాభ్యుదయము
గాఁగుమారాభ్యుదయలసత్కల్పకగతి, శ్రీకుమారాభ్యుదయమయ్యెఁ జిత్రమరయ.

ఇట్లు,
జి. యస్. కె. స్వామిశాస్త్రి,
బళ్లారి. ౨౪–౬–౩.

.కవికంఠీరవా.

౭. యుష్మద్రచితగ్రంథమిప్పుడయంది యమందానందంబొందించె. మిక్కిలి చక్కగానున్నయది, ఆధునికుల కిట్టిరచన యిదివఱకేరికిని సిద్ధించలేదు, అవతారిక శ్రీనాథనైషధమునందలి దానితోనుబోల్చుటకు వీలయి యంతకన్న గూఢార్థములగు శబ్దములతోఁగూడియున్నది, వేయిమాటలేల. ఆధునికులలో మీవలె నెవరును కవన మొనర్చలేరని నాయభిప్రాయము.

మచ్చ - వెంకటకవి,
పర్లాకిమెడి. ౯–౬–౩.

కం. ముదితమనస్కులైనుకవి ముఖ్యులునిన్గొనియాడునట్లుగాఁ
ముదమొదలెంచికన్గొనక దుష్కవిజాల మసూయఁజెందఁగా
మృదుపదయుక్తకృత్యుచిత కృత్స్నగుణాఢ్యము శ్రీకుమారకా
భ్యుదయమొనర్చె వావిలికొలన్కులోత్తమవంశ్యుఁడు సుబ్బరావిలన్. ౧

విధేయుఁడు.

౮. తే. వావిలికొలను సుబ్బరాట్కవిదకృత, శ్రీకుమారాభ్యుదయమనుసిరికుమారు
చరితమెంతయుహృద్యమై పరఁగుకతన, నేను వ్రాయంగఁదలఁకొంటినివ్విధమున

కం. మృదుపదములు మధురంబగు, సదమలవాక్యవితతియునుసద్వర్ణనముల్
పొదలఁగనీకావ్యరమణి, చదురొప్పఁగఁగాంచి నెగడుసరసత మెఱయన్. ౨

తే. భావములకుఁదగుపదములెన్నఁతులాడఁ, దగినమాటలుసతులకుఁదగవు మెఱయ
గూర్చికావ్యంబు రచియించి కొమరుగాంచు, కవులుకవులుగాకెల్లరుకవులుకవులె

కం. ఒకటియు రెండక్కరములు, నొకపరి నేర్చికొనివాని నుడువఁగనికడఁకన్
రకమగుతీరును దగవెఱుఁగక కకవిక కవితఁ జేయు కవులుంగవులే. ౩

పట్నం, హైకోర్టువకీల్
పి. అనంతాచార్యులు, బి. యల్. గారి
కుమారులైన,
పి. శ్రీనివాసాచార్యులు, బి. ఎ.
౨౦-౭-౯౩.

మిత్రమా?

౯. మీరుపంపిన కుమారాభ్యుదయంబు సాంతంబుగా నాలోకించితి,

కం. శౌరావాగ్ధోరణిమే, లౌరారసపోషణంబహా మధురతజా
నౌరా యుపమానాలం, కారంబులు సుబ్బరాయకవికృతికిఁదగున్. ౧

తమమిత్రుఁడు,
ధరణి వెంకటరామయ్య,
రివిన్యూ యిన్స్పెక్టరు, చెన్నూరు.
౯-౧౦-౯౩.

౧౦. గ్రంథమంతయుఁ జూచినాఁడను:—పురాతన వసుచరిత్రాది గ్రంథములకు న్యూనాధిక్యత లేనందున న్యూనాధిక్యముఁ బరిశోధించ నక్కరలేదు, చాలా సంతోషమైనది. ఇచ్చట పండితులందఱు తమ బుద్ధికౌశలమునుగురించి చాలా శ్లాఘించినారు. అయినను కొందఱికి కష్టసాధ్యమైన నైఘంటికపదములు ప్రచురముగా నున్నందున నీగ్రంథమునకు టీకను మీరే రచించిన సర్వజనశ్లాఘనీయముగా నుండును, వసుచరిత్రాదిగ్రంథములవలె టీక యేర్పడని గ్రంథములు చాలా పడుబాటయియున్నవి, గనుక యటుగాకుండ ప్రతిపదము నేర్పఱుచవలయునని వేఁడెద. ఇంతే ఆశీర్వాదములు.

౧౧. శ్రీమత్, బాలసరస్వతీ బిరుదాంకితులగు శ్రీమాన్ రంగనాథాచార్యుల వారి యభిప్రాయము—

శ్లో. శ్రీరామం శరణాగతైక నిఖిలాభీష్టప్రదం స్వామినం
విశ్వస్యామృతనామనిత్యమనసస్స్వాత్తైకదం శాశ్వతం
పూర్వాభాషణపూరితాశ్రితమనః కాష్ఠాఖిలోద్దేశినం
పుణ్యం పుణ్యజనారిమద్భుతదయం ప్రేయాంసమేవ శ్రయే. ౧

నవరత్నములు.

శ్లో. వావిలికుల్యాకులజం శ్రుత్వాసుబ్బాభిధానవిబుధంతత్
తచ్ఛ్రీకుమారసూక్తం శ్రియమివకాంచిత్ప్రపద్యమోదేహం. ౧

శ్లో. వ్రర్థానదోషాంశ్చతురోపిమానం, నితాంతపాశోస్యనుఖం ప్రపద్యాత్
యద్గ్రంథదేవస్య వశాత్త్రిలోకే, శ్రీకేశవాపి ప్రతిబంధకాద్యతే. ౨

శ్లో. అన్వర్థతాత్రిప్రాయ ఉదారబంధ, శ్శ్లోకోశ ఏష ప్రతివర్ణమేస్తు
తద్యోతయన్నస్య పురోక్తమాదరాత్, సమస్తవర్ణాన్స్వరగాన్ప్రవితి. ౩

శ్లో. పుల్లంపేటోద్దేశః వావిలికుల్యాఖ్య సుబ్బరాయేణ
పుల్లఖాగీభాతిప్రాగనుగచ్ఛత్స్వరం త్రిలింగేభూత్. ౪

శ్లో. మామకయమకం నమకం ఛేకోగమకంచ వృత్యనుప్రాసః
అనువృత్తిమస్యకోశదర్శన ఆప్నోతి నిశ్చితం వచ్మి. ౫

శ్లో. ప్రాసాదిమప్రకాశే భాగవతగ్రంథ కల్పకందతమ్
పోతన్ననామసుకవిం త్యక్త్వాన్యంచైనమాదరాదీక్షే. ౬

శ్లో. అత్రప్రశ్రితరత్నమాదృత మనుప్రాప్యంచ తత్ప్రాపకమ్
స్పష్టం శిష్టజనాశ్రయం ననుతతోనందామిమందేతరమ్
క్లృప్తంతచ్ఛివవక్త్రదివ్య శశినిప్రాప్తంచషష్టీష్విహ
గ్రంథ్యానంగ సహాయదివ్యకవచం ప్రాభాతి పారార్థ్యతః. ౭

శ్లో. శిరస్థదారోనతు గీరుదారః శ్రీరస్తదారోయమతీవనూనమ్
శిరస్తదారోవిదధాతినమ్రం నమస్యతాంసన్నిధి మాప్యధీరః. ౮

శ్లో. విదూరరత్నంహారినీలసక్తం మిత్రంచగోమేదక వాక్సువజ్రమ్
ముక్తాదరంమారతకంముఖాబ్జం, సుపుష్ప రాగాంకలయేనుమానికమ్. ౯

శ్లో. కాంచీజబాలవాణీమహదాశీఃప్రాప్తనామధారోయమ్
ఆచార్యపుమభిజాతోవ్యలిఖచ్ఛ్రీరంగనాథవర్యోత్ర. ౧౦

౧౨. ఉ. శ్రీకరవావిలికొల్ను కులసింధుసుధాకరసుబ్బరాయనీ
ప్రాకటకావ్యపుత్త్రికశుభస్ఫుటపూర్ణగుణాప్తి గుల్కుచున్
జోకగశ్లేషసౌరభవిశుద్ధపదక్రమరాగవిస్తరా
స్తోకరుచుల్చెలంగరహిసూరిమనోధనపాళి ముచ్చిలున్.

మచ్చ - వెంకటకవి,
పర్లాకిమెడి, ౩౦-౧-౬౪

ఆర్యవర్యా నీపొత్తంబుఁ దదాయత్తత చూఁచినాఁడ,
నాయాశయంబీపద్యంబున వేద్యంబగు, బి. శే

సీ. అతులపదన్యాసచతురతావిభవంబు బహువిధాలంకృతి ప్రాభవంబుఁ
దత్తద్రసోచితవృత్తివిస్తారంబు ఖ్యాతిసమీచీనరీతిగరిమ
లోకైకవినుతమహాపాకనైపుణియును సరసజనశ్లాఘ్యశయ్యనేర్పు
గురుసౌకుమార్యాదిగుణగుంభనంబును శ్రీరమ్యమగుభావగౌరవంబుఁ
దనరునీ శ్రీకుమారాభ్యుదయముముద్దు, చెలువగతిరాజిలంగసృజించితీవు
సుబ్బరాయకవీంద్రనీకబ్బమవని, నెగడునాచంద్రతారార్కమగుచుమిగుల. ౧

ఇట్లు సుకవివిధేయుఁడు,
నుభయభాషాభూషణుఁడు,
బిరుదరాజ శేషాద్రిరాజకవి,
వెంకటగిరి, ౧౫-౫-౬౪.

౧౩. సీ. వావిలికొలనుసద్వంశపీయూషపారావారపర్వకైరవహితుండు
నాంధ్రభాషా కవిత్వైశ్వర్యసామ్రాజ్య పట్టాభిషేకప్రభాసురుండు
రామానుజాంఘ్రినీరజసమారాధన బంభరాయితచిత్తబంధురుండు
రమణీయవిభవ భారద్వాజసంతాన విఖ్యాతికారణ విమలయశుఁడు
సుబ్బరాయసుకవిసూరిలోకహితుండు, బహుళసరసరీతి భరితముగను
మహిమఁజెప్పె శ్రీకుమారాభ్యుదయనామ, కావ్యరత్నమొకటికవులుమెచ్చ

చం. ఆహాహా రసమాధురీపరిమళం బౌరాయలంకారగుం
భోహాపాటనమద్దిరా గుణవిశేషోక్తుల్ బళారీతికా
మోహాపూరణ చాతురీమహిమ లేమోశయ్యయం చుంగవుల్
దేహంబుల్పులకింగలారుసుమిసం దేహంబు లేదీకృతిన్. ౨

ఉ. పెక్కు తెనుంగుకబ్బములు వింటిమి కంటిమిగాని యెచ్చట
న్నిక్కముదీనిఁబోలురమణీయకృతిన్ గన లేదుదీనిఁ బెం

పెక్కుఁగఁ జేయుఁగాత జగదీశ్వరుఁడైన రమాధినాయకుం
డెక్కుడు ప్రేమ చేతఁ బఠియింతురు గాక మహానుభావులున్. 3

ఇట్లు,
సుజనవిధేయులు కింకవీంద్ర ఘంటాపంచానన విద్వత్కవి
బాలకలానిధి, శతావధాని, బాలసరస్వతీత్యాది
బిరుదాంకితులునగు,
దివాకర్ల - తిరుపతిశాస్త్రి,
చల్లపిళ్ల - వేంకటశాస్త్రి,
నెల్లూరు, ౭-౨-౧౮.

విజ్ఞాపనము.

మేధావధోఘులార?

౧. "దేశభాషలందుఁ దెలుఁగులెస్స" యను నొకానొక గ్రంథస్థవాక్యము రీతిఁ గవికుంజరులచే రచింపఁబడిన సరసగ్రంథములను జదువుటవలనను, వినుటవలనను గలిగెడు సంతోషమునకు వెలఁబెట్ట నెవ్వనితరమయ్యెను. అట్టి సౌఖ్యమును గలిగించు గ్రంథము లాంధ్రభాషయందుఁ దక్కఁ దక్కినభాషలలో లేవని పండితమండలంబంతయు నొప్పుకొనియున్నవిషయము. ఎల్లభాషలకుఁ దల్లి సంస్కృతముగాన దానినిచటఁ బేర్కొనుట యనావశ్యకమని వేఱ చెప్పనేల. ఆంధ్రభాషయనఁగా శుద్ధాంధ్రమని యర్థముగాన నిపుడిచటి ప్రస్తావన శుద్ధాంధ్రగ్రంథములను గుఱించి కాదు. శుద్ధాంధ్రగ్రంథంబట్టి సౌఖ్య మందఱకుఁ గలిగించునన్న సున్న. ఇఁక మధురమగు మిశ్రప్రబంధములన్న నందలిశబ్దాలంకారవర్ణనాకర్ణనముచేఁ బామరులను, శబ్దాలంకారార్థసౌష్ఠవాది వర్ణనాకర్ణనముచేఁ బండితులను సంతోషాంబుధియందు నోలలాడించుచుండు. అట్టి గ్రంథములు పూర్వము విశేషముగఁ గవులచే రచియింపఁబడినవి గాని యిక్కాలమున వ్రాయఁబడినవానిలోఁ బెక్కులగుపడవు అగుపడినవానిలో "సుమనోమనోభిరంజనము. శ్రీరాధాకృష్ణ సంవాదము" లోనగు గ్రంథములు పండితులను దమకు విధేయులుగఁ జేసికొనునవి కావని యెవ్వ రనఁగలరు. ప్రకృతమునఁ బేరుఁబెంపువహించి త్రిలింగదేశమునందలి పండితులవలన మిగులసన్మానింపఁబడిన గ్రంథలలామమగు "శ్రీకుమారాభ్యుదయము" గూర్చియుఁ దద్గ్రంథకర్తం గుఱించియు నించుక వ్రాయదొరకొంటిమి. ఈగ్రంథ గుణాగుణముల నుద్ఘోషించుచుఁ బండితులు వ్రాసిపంపిన లేఖ లిందు ముద్రితములైయున్నవిగాన వానింగంటిరేని గ్రంథగుణాగుణములు విస్పష్టములవుచున్నవి. ఈగ్రంథకర్త శ్వశురగృహము నూపట్టణమున నుండుటంబట్టి యొకసమయమున వారిచటికి వచ్చినందున వారిని యథోచితముగ

సత్కరించిన విషయమంతయు నిందుఁ గ్రిందఁ బ్రకటింపఁబడియున్న "కృతిసత్కృతి" యను శీర్షికంగలవ్యాసమునుజూచిన గోచరించునని విశేషముగ వ్రాయక విరమించు చున్నారము.

కృతిసత్కృతి.

౧ శ్రీకుమారాభ్యుదయ ప్రబంధసంబంధమగు మాకృతివిమర్శన మింతకు ముందిందుఁ బొందుపఱుపఁబడియుండెఁగదా. అక్కైక్కసరికి క్కసరిపురిం భాసిలు తమ శ్వశురగృహంబునకు మొన్నటి దీపావళ్యుత్సవంబునకు విచ్చేయుటంబట్టి, మాకు వారి యెడం గల గౌరవోదారతచే వారి సత్కరించనెంచి, ౧౮౯౩-వ సంవత్సరము నవంబరు తే ౧౨ దీన నొకసభ, మ-గా-రా-శ్రీ. శ్రీవేంకటగిరి రాజాగారి పాఠశాలలో మాచేఁ గల్పింపఁబడియె. అద్దాని కగ్రాసనాధిపతిత్వము నాంధ్రభాషాభిమాన మానసులును; రివిన్యూబోర్డు సెటిల్మెంటు మొదటి అసిస్టెంటుగారును, నూపట్టణ వాస్తవ్యులునునగు; మహారాజశ్రీ. ఇ. శరభలింగమునాయఁడు, బి, యే. గారియ్యకొసిరి. రాజశ్రీ, వావిలికొలను సుబ్బరావుగారి పాండితీగరిమనుగూర్చి యగ్రాసనాధిపతిగా రుపన్యసించుచు, గ్రంథమును సన్మానించి పలుకుటయే కవిని గౌరవించుట యని, యందుండి, యించుమించుగ నిన్నూఱుపద్యములఁ జదువనియమించిరి. శ్రీసుబ్బరావుగారన్యులవలె ధనాకర్షణోద్యోగమునకుఁ గాక యూరక యీయూరి కరుదెంచిరిగాన నట్టివారిని గౌరవముగ సన్మానించుటకు వేఱుపాయములేమింజేసి యక్కవిరాజునకు నొక్కగజమాలను సభాపతిగారి యాజ్ఞానుసారంబుగ సమర్పింపఁ గానందునకు వారుపంచరత్నంబులుబదులిడిరి. గజమాల పంచరత్న సహితమై యిందునలంకరింపఁబడి యున్నది.

౨. మఱియొక్కదినంబున, శ్రీసుబ్బరావుగారు మాయూరి "వాక్చాతుర్యాభ్యసనసమాజ" కార్యదర్శిగారగు, శ్రీమాన్, నేలటూరు కృష్ణమాచార్యుల వారిచేఁ బ్రార్థితులై, కార్తికశుద్ధైకాదశీదినంబున, "శ్రీ మత్తల్పగిరిరంగనాయక శతకమును" రచియించినందున, దానింజదివి, విమర్శించుటకుఁ బైనుదాహరించినపాఠశాలలో, నవంబరు తే ౨౮ దీ ఆదివారంసాయంసమయమునఁ జేరిన సభకు నగ్రాసనాధిపతిగా, బ్రహ్మశ్రీ అ-నారాయణశాస్త్రి. బి. యే. గారియ్యకొని శతకమును జదివించిరి. శతకశైలి మార్దవమై యున్నకతనఁ దత్సమాజకార్యదర్శిగారు దానిముద్రాపణ స్వాతంత్ర్యమును గవిగారివలనఁ జెందిరి. తచ్ఛతకరామణీయక మునుగుఱించి, బ్రహ్మశ్రీ దుర్భా సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు పంచరత్నకందములు రచియించి కార్యదర్శిగారిచే వారికర్పణసేయించిరి. ఇట్టి దిట్టయగు శ్రీసుబ్బరాయకవిగా రస్యగ్రామనివాసు లగుట నెట్టన నెఱఁబాయమనసురాక, వారి ప్రతిబింబమునైన నిరంతరముఁ

జూడఁగోరి, ఛాయాగ్రాహిణీయంత్రమునఁ (ఫోటోగ్రాపు) ప్రథమదినంబున వారి బింబముఁ బ్రత్యేకముగనుమఱునాఁడు సుహృత్సహితముగఁ గల్పించుకొనియున్నారము.

గజమాల.

చం. శ్రీనగరాజరాజ శశిశేఖరచంద్ర పటీరకీర్తిపా
థోనిధిపుత్రికాహృదయ తోయజషట్పదమూర్తి, ధీరపం
చానన విక్రమక్రమజితాఖిలదానవ చక్రవర్తి, వి
ద్యానిధిసుబ్బరాయకవికి ప్రతిమానసుఖంబు లీవుతన్. ౧

ఉ. సభ్యశిరోమణుల్ నవరసస్ఫురితమ్మనిసన్నుతింప, సా
రభ్యసమున్నతంబనిచిరంబుగ, నాధునికుల్ పురాణవి
ద్యేభ్యులుసంస్మరింపఁగ, బళీ! సదలంకృతులొప్ప "శ్రీకుమా
రాభ్యుదయప్రబంధము" ధరన్ రచియించె; నితండలంతియే. ౨

ఉ. మున్ను, రసజ్ఞులైననృప పుంగవులెంతయునాదరింపఁగా
వన్నెయు వాసియుంగనిరి, పండితులత్తఱి? నిత్తఱిం దెనుం
గన్నవిసంబు, తత్కవులహా! పరిహాసపుభాజనంబులై
రెన్ననిఁకెట్లు బాసయభివృద్ధియగున్ దెలివెట్లుగల్గెడిన్. ౩

ఉ. హత్తినవేడ్కఁ బెద్దనయె యారిసమస్యలు పూర్తిసేయఁగా
జిత్తవశీకరైకముగ శ్లేషరచింపఁగబట్టుమూర్తియిం
పొత్తఁగరామకృష్ణముఖు లుల్లసిలన్ గనుపట్టు కృష్ణరా
యోత్తముసత్సభం దలఁప నొప్పుమెయిన్బల కల్జనింపవే. ౪

ఉ. లాఁతిపనుల్త్యజించి, సకలంబుఁగవిత్వముగాఁదలంచి, భూ
నేతలప్రాపుఁగాంచినప్రణేతలు, వారలశక్తియబ్రమే
యీతఁడౌ, హూణభాషఁబఠియించి; పరీక్షలనిచ్చి, కొల్వులో
బ్రాఁతిగనుండియున్, రచన వారలతోసముఁడయ్యెనియ్యెడన్. ౫

ఉ. సౌరతరంగిణీవికచ సారససారమరందమాధురీ
సారసమానమై, భువనజాసనసారసలోచనాకరాం
భోరుహవల్లకీనినదము న్దలపింపఁగఁ జేసెసార గం
భీరభవద్వచోరచన పేర్మిబుధావళికింపునింపుచున్. ౬

చం. సరసకవిత్వతత్త్వరససాగరపారగ! సుబ్బరాయ! నీ
స్వరసత, వాక్యమాధురియుసన్నుతమున్, సముదంచితంబు, ని
ష్ఫురుసునఁ బెక్కుకబ్బములు వాయకొనర్చి, సదాంధ్రభారతీ
స్ఫురదురుభూషణంబులిడి, పొల్పువహింపుమునిత్యకీర్తివై. ౭

చం. అతులవచోమృతాఢ్య విబుధాదరణీయకలాకలాపసం
తతసుమనఃప్రమోదకర నందితసత్కులసుబ్బరాయ! పూ
జితగతినీదురాకకిట సింహపురీద్విజులెల్లఁ బ్రీతులై
మతిఁగడునుల్లసిల్లి, గజమాలనొసంగిరి సంతసింపుమా.

పూండ్ల - రామకృష్ణయ్య,
"అముద్రితగ్రంథచింతామణి" పత్రికాధిపతి.
౧౨-౧౧-౯౩.

కం. శ్రీమద్వావిలికొలనుకు లామృతజలరాశిచంద్రుఁ డనుపమకవితా
శ్రీమహితహితవచస్క గ్రామణిశ్రీసుబ్బరాయకవిరాజెలమిన్.

ఉ. సభ్యజనస్తవార్హపదసంపద సొంపుననింపునింపుసా
లభ్యముగల్గుశైలి విపులంబగునర్థము నొకవిత్వవా
ల్లభ్యముస్వాత్మసాత్కృతిఁ జెలంగనొనర్చినయట్టిశ్రీకుమా
రాభ్యుదయప్రబంధములనాప్తులకీఁదనయొద్దనుంచుటన్.

మ. ననయశ్రీరఘునాథనామపుర వాస్తవ్యుండుసంస్తవ్యధీ
ఘనుఁడుద్యన్నిరవద్యకవితా కల్పుండుభాస్వద్దయా
ఖనియూర్ వేంకటసుబ్బయార్యమణి ప్రేంఖత్ప్రేమనంపించెఁబే
ర్శినిదగ్రంథముఁ గ్రొత్తపల్లికులజ శ్రీపద్మనాభార్యుచేన్.

కం. శుభవిభవహేతువనిప్ర త్యభివందనపూర్వకముగ దానింగొనినే
నభిలషించితిఁదత్స న్నిభమితరగ్రంథముండునే యిపుడెందున్.

సీ. ఎద్దానిపదగుంభజృంభణంబరయ ముత్యాలహారముగ్రుచ్చినట్లుమించు
నెద్దాని యర్థసమృద్ధివిమర్శింపఁ గరతలామలకమై గానుపించు
నెద్దాని రసపుష్టి నెంచిచూచినచిన్ని పూఁదేనెపలుకులపురుడు గాంచు
నెద్దానివృత్తియుద్వృత్తినీక్షించినమిన్నేటి పెన్నీటిమెలపుగాంచు
నద్దిరాయెద్దిరాజిల్లు నుద్దిరాఁబు, రాతనగ్రంథములు తన రీతిఁ గోడ
నిఖిల సూరిశిరశ్లాఘనీయగరిమ శ్రీకుమారాభ్యుదయకావ్య శేఖరంబు.

ఉ. లంకలపల్లిసత్కులకలాపకలా పరిపూర్తిశాలిని
శ్శంకరసప్రసార విలసత్కవితాలలితాను భావశ్రీ
వేంకటసుబ్బయార్య సుకవీ యకలంకపుఁగూర్మిపేర్మినా
వంకనుజూపితార్యులు స్వభావశుభావహసౌహృదుల్గదా.

(SD) దేవులపల్లి. సుబ్బరాయశాస్త్రి.
పిఠాపురము. ౨౮-౨-౧౪.

• శ్రీకుమారాభ్యుదయంబను నొకగ్రంథరాజము మాకార్యస్థానమున కంపం బడిన దానిందిలకించినారము. ఇయ్యది కడపజిల్లా టంగుటూరి రేంజి రివిన్యూ ఇన్స్పెక్టరు వావిలికొలను సుబ్బరాయకవిగారిచే రచియింపఁబడినది. మూఁడాశ్వాసములు గలది. అందు ప్రథమాశ్వాసము ననంగజాతుఁడనంగుఁడగు కథయు, ద్వితీయాశ్వాసమున శ్రీరుక్మిణీపరిణయ వృత్తాంతంబును, తృతీయాశ్వాసంబునఁ బ్రద్యుమ్నునిచరితయు, నతిమనోహరంబగు శైలిని వర్ణింపఁబడియున్నవి. ఈగ్రంథమందలి శబ్దార్థాలంకారంబులును, తత్తత్కాలోచిత శైలియు, భావసూచకంబులగు పలుకులును, హృద్యంబులై, యనన్యసాధారణంబులయి, నెగడుచున్నవి, వేయేల? గ్రంథముచూడఁజూడఁ రుచ్యమయి యెన్నిమారులు చదివినంగానివిసుగుఁ బుట్టింపనిదియయి యున్నది. గ్రంథమునందలి రసవంతములగు కొన్నిపద్యముల నిందుఁబ్రకటింతమనిన నేపద్యముఁ జూచిన నొకవిశేషము కలదయి యుండుటంబట్టి యప్పనికిం బూనినచో నీయొకపత్రికయందు స్థలముచాలదని నగచెదము. దీనిని సాటియగు గ్రంథము చిక్కుటయరుదు. నిఘంటువులెన్నే సీకవిగారికి ముఖస్థములగునని యీ గ్రంథము తెలుపుచున్నది. చతుర్విధకవితల కిరవయి వివిధాలంకారంబులం బొదలుచు నింపునింపుశైలివ్రాయంబడి యుండు నీ గ్రంథము సుజన సమాదరణీయంబగుననుటకు సందియమున్నే? దీనిందుద ముట్టఁజదివియర్థముగ్రహించినవారికి నాంధ్రంబున నూతనశబ్దము గన్పట్టదని నొక్కివక్కాణింపఁదగును. కావుననీకవి నాంధ్రమాఘుఁడని సంభావింపఁదగును. గ్రంథగౌరవముంబట్టి యెంతవ్రాసినను దనివిచాలకున్నది. ఇట్టి యుద్గ్రంథము మాకొసంగిన నీకవీశ్వరునకెంతోకృతజ్ఞులమై వందనములాచరించుచున్నాము.

ఇట్లు,

ఆంధ్రప్రకాశిక - పత్రికాధిపతి.

౨౬-౩-౯౩.

పుష్పమాలికా బంధము.

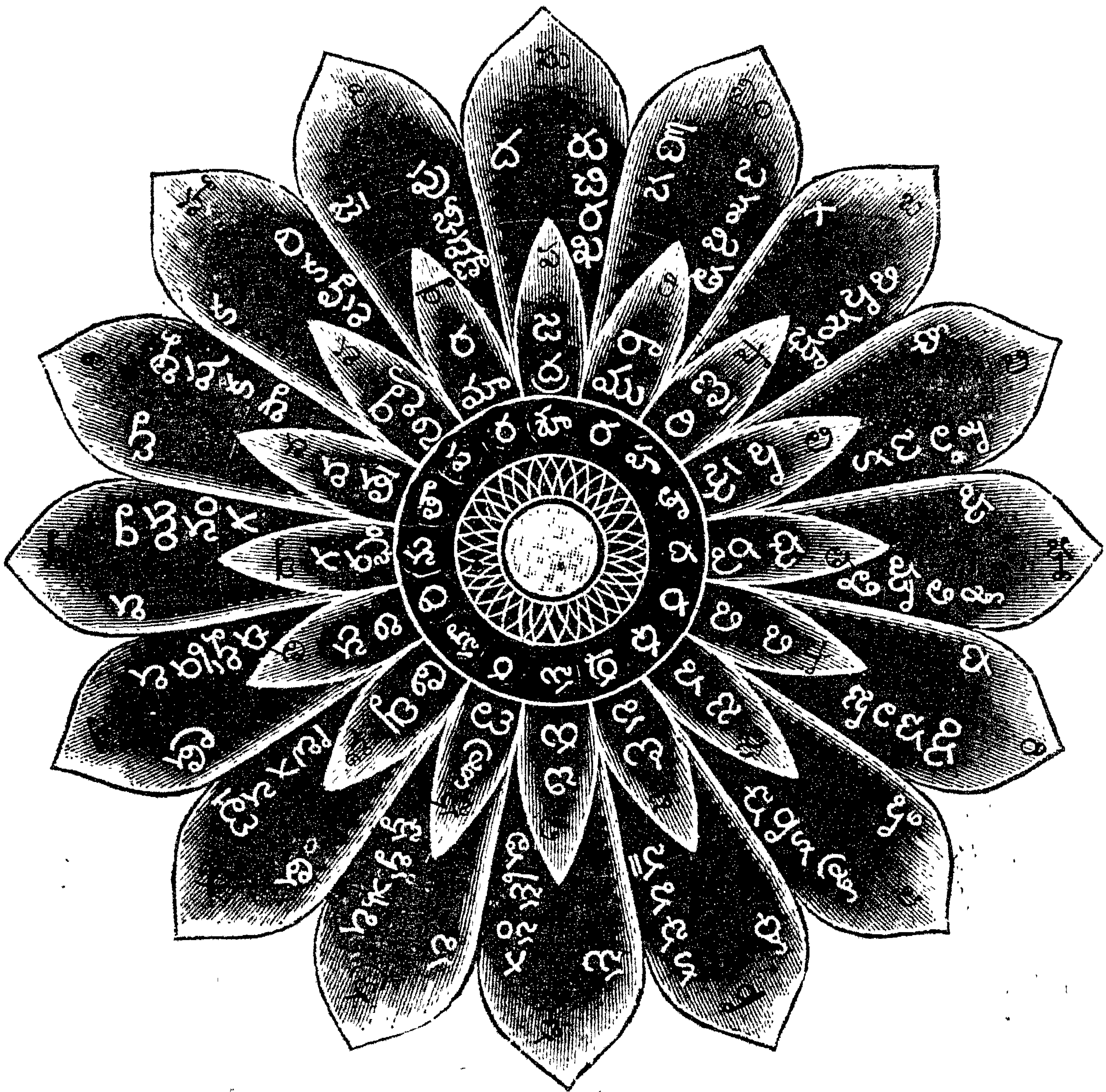
సురవరధీరధీరశుభశుభ్రశుచిస్ఫురహారధారణా
నరవరపారవారణగుణక్వణనాతిచలాచలాచలా
దరికిరిదారితారిధరర్ధ్తధనాధిపరూపగోపయా
శరవరమారమారసమసద్రసవాసపరాపరాపశా.

ద్వాత్రింశద్దళపద్మ బంధము.

సీ. సురుచివిసుభగసంస్తుతరణశ్రీభూపద్రవగేహాభూసూతిదాషితగుణ
నగవైరివినుతతృణావర్తహాధనుర్భంగదావహారాయనంగతాత
వనచారిపోషక పాపనిర్వాపక హారికలాపరమారరాజ
రిపుభీషణాశూద్రజపదసురుచిరఖరము రారిసద్బింబశమితహారిణ
పాపబవినాశభూతాసువాలిధీవి శాలబకదర్పధుతమహాశిలిమాలి
రవివిసాదరయచలజానవజమహిప శ్రీకరాభర్మపటజధీరాక భవన. ౧

తోటకము. సురసూరినుతాపరశూరహతా దరధర్మవిభూషితదానపరా
పరిపాలితసామజభద్రగుణా హరిహారిసుబింబవిహారసరా.

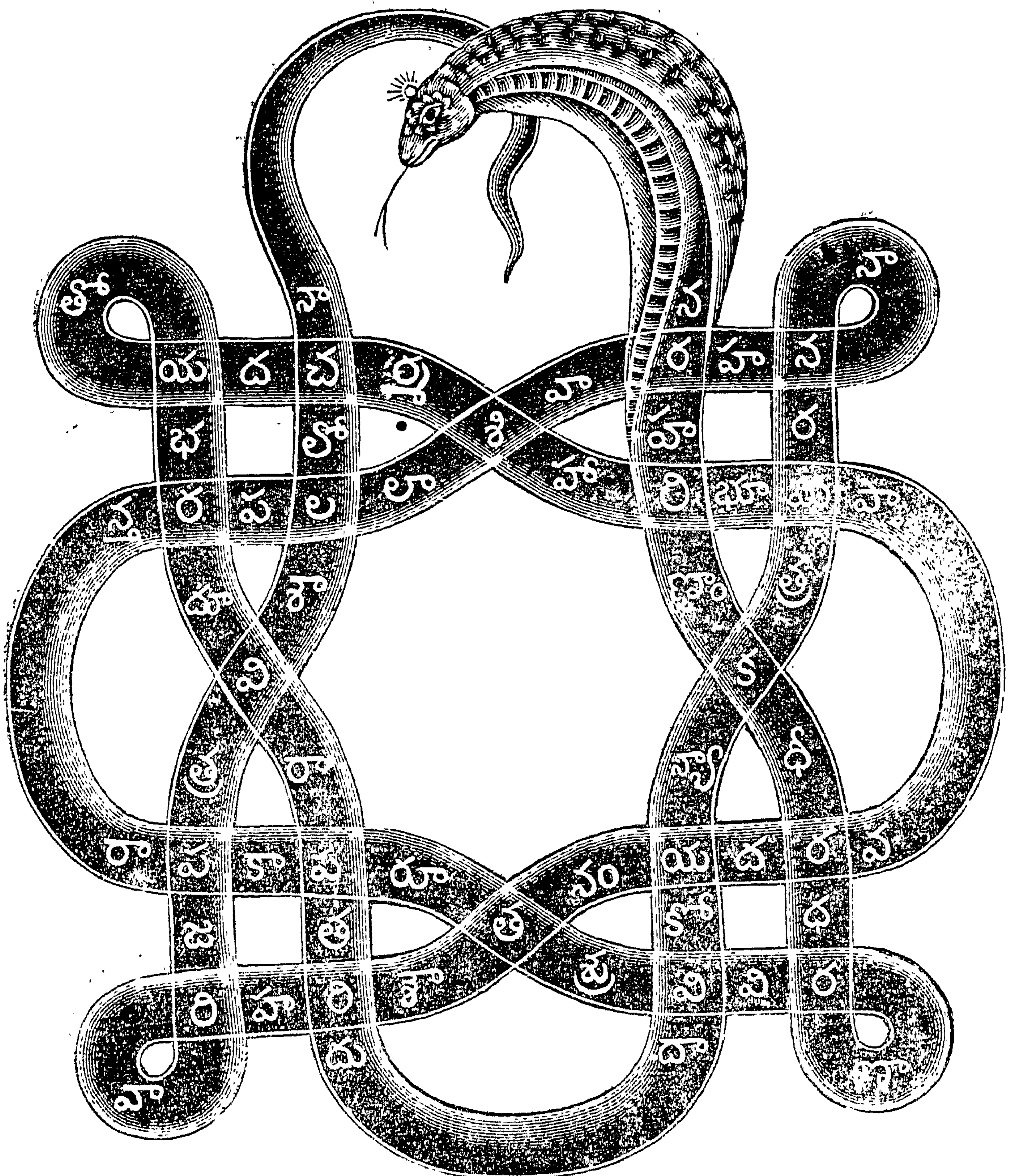

దీనికి లక్షణము. మం. పా. క. కృతము.

శా. పత్రంబుల్ పదియాఱులోపలఁ బయింబత్రంబులామాత్రమే
పాత్రంబౌనటువ్రాసి సీసములిఖింపం గేసరాగ్రంబులం
బత్త్రాగ్రంబులనున్న వర్ణములచేఁ బద్యాంతరంబౌ నిదే
ద్వాత్రింశద్దళపద్మబంధము ప్రబంధశ్రీకిసద్మంబగున్. ౧

నాగ బంధము.

చం. నరహరిణాంక ధీరధరణా రవివిశ్రుతరూపకా పరా
న్తర పలలాశివారహననా నరమిత్రక న్యాయకోవిదా
దురితపరా విదూరభయ తోయదచర్మ శిహారి భూమిపా
వరద యనంత శౌరిహరి నారిజపత్రవిశాలలోచనా.

ఛత్రబంధము.

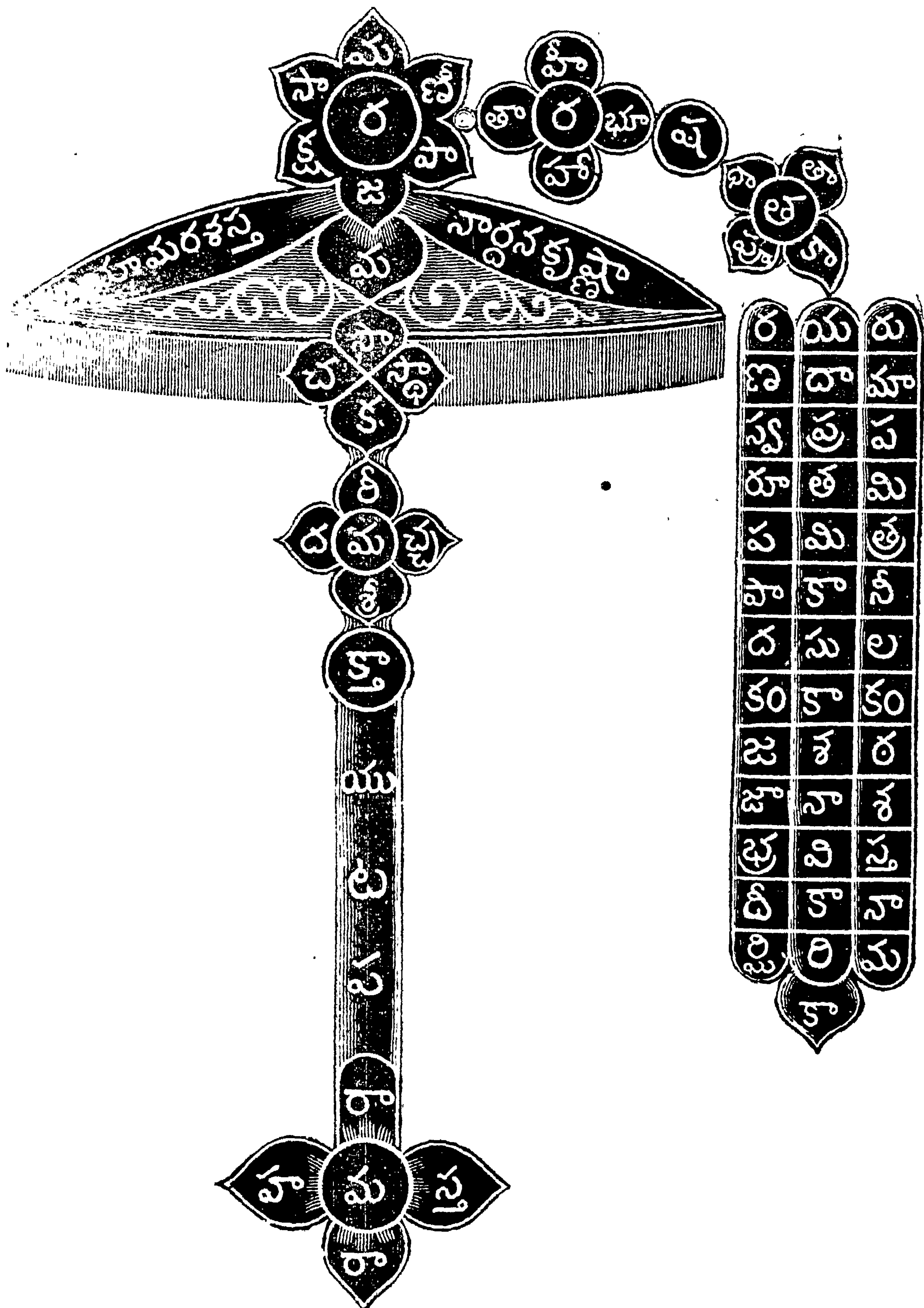
కం. జా న వనదవ క ఖగప వి
భా నవ పర పదప ర ప వ వనజాసన మా
మానన జా నవ భ న కా
కా న భవన భా వి పగ ఖ క వదన వనజా.

శ్వేతచ్ఛత్రము.

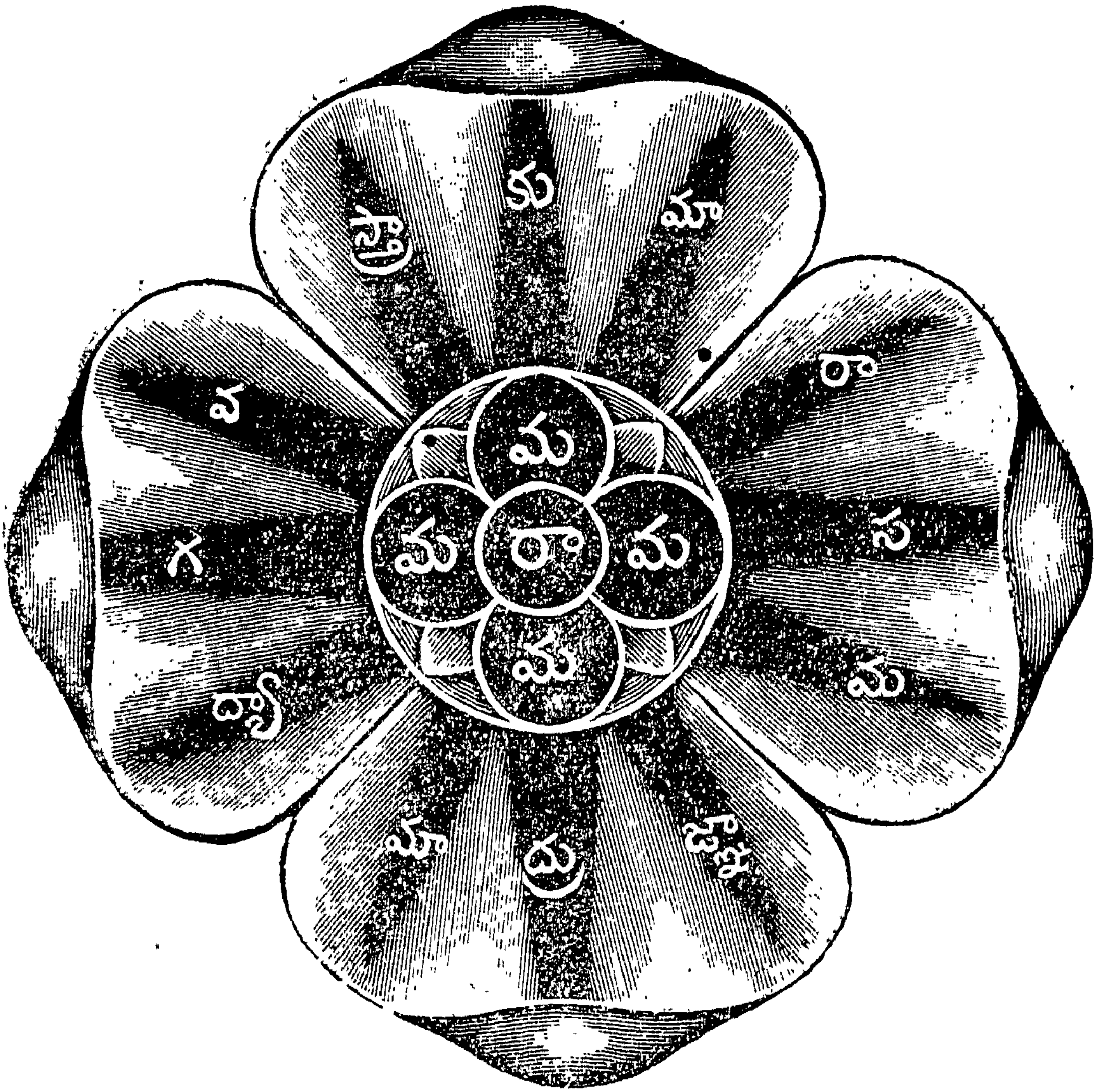
దోధకము. రామ హమస్త మ రా పట యుక్తా, శ్రీమదమచ్ఛమరీకచకస్థా
సామజరక్ష రసారమణీపా, యామరశస్త జనార్దనకృష్ణా.

సుగంధి. తారహీరహారభూష ధాతతాతపూతకా, కారణస్వరూప పాదకంజజా
భ్రదీర్ఘికాకారికావినాశకాసుకామితప్రదాయకా, కారుమాపమిత్రనీలకంఠశస్త
నామకా.

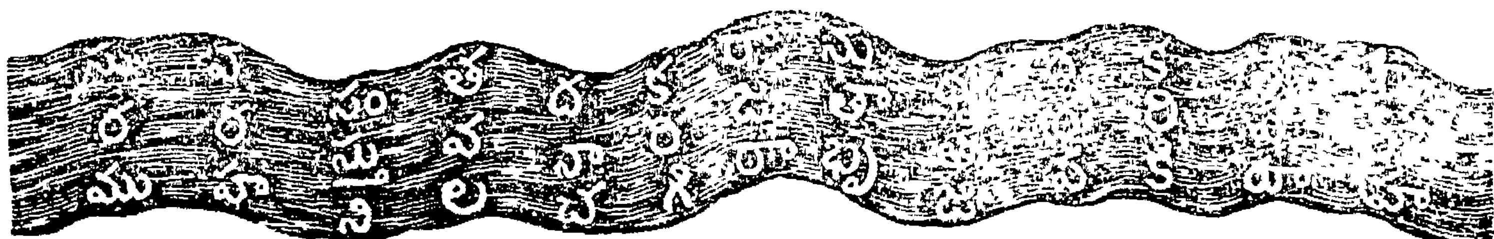
గుచ్ఛబంధము.

మాణవకము:—రామ కుమారా సమరా
రామసమజ్ఞా ద్రుమరా
రామద్రుమాద్యా గమరా
రామగవస్త్రా కుమరా.

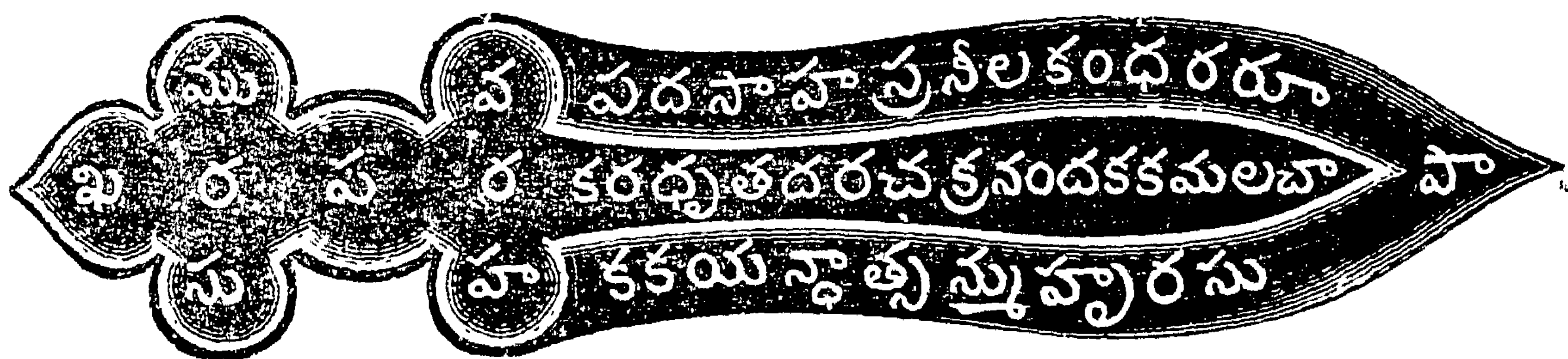
గోమూత్రికా బంధము.

కం. సురవరసంస్తుతవదనా కరిరాజనుతా ధృతవర కరిలేపహారీ
మురహారినిస్తులవదనా గిరిరాజభృతాజితపరకిరిరూపహారీ.

ఖడ్గ బంధము.

కం. ఖరమురసురవరవరహార కరధృతదరచక్రనందకకమలచాపా
సురహృన్మత్సంధాయక కరపదసాహస్రనీలకంధరరూపా

పాదగోపనము.

కం. రామా మాధవ వరతే, జా మానవరత్న సముఖ శరజవిభా స
ద్ధేమకసుభూమధామా * * * * *

ఈపద్యమందు నాల్గవపాదము గోపనము చేయఁబడి యున్నది, ఎట్లనిన ప్రాసి యుండు భాగమందలి బేసియక్కరములనెల్లఁ గ్రమంబుగఁ జదువఁగా 'రామావరజా నరసఖ రవిసమసుమమా' అనునాల్గవపాద మగపడును.

శ్రీరామచంద్రాయ నమః.

శ్రీశారదాయై నమః.

శ్రీహయగ్రీవాయ నమః.

శ్రీ కుమారాభ్యుదయము.

ప్రథమాశ్వాసము.

వైదర్భివివాహవేళ జనికై చేతోభవుం దుద్ధతిం
గోవిందు న్నిజమాకటాక్షశరరుక్కోదండకోదండుఁ డై
తీవి న్నొంచెనొ వేగఁ గైకొనుము తండ్రీ! యంచు నా రుక్మిణీ
దేవీపాదము నట్టుశౌరికరుణాదృష్టుల్ ననుం బ్రోచుతన్. ౧

శా. క్షౌమాబద్ధనితంబబింబముపయిం గాన్పింపఁగాఁ గాంచి సు
శ్రీమన్మంజువతంసనాసనలు వాసింపంగ ముక్తావళీ
గ్రామశ్రీలహరీచరోత్కశఫరీవ్రాతంబు నాఁ గర్ణికా
ధామం బొప్పఁగ నాదుధామమున నిత్యం బుండుమా భార్గవీ. ౨

చం. లలితమణీవణీచకకలాపకలాపవిలాసభాస ని
స్తులితకలాపనూపుర వసుస్ఫురకంకణమంజులాంగదో
జ్జ్వల తపనీయమంజులనిశాహారిచందనఫుల్ల కేతకీ
దళనవమిత్రజైత్ర మగుతావకరూపముఁ జూపు భార్గవీ. ౩

సీ. ఏచిన్నెలాఁడికి నిర వైన చెన్నులసాహిత్యగీతముల్ స్తనయుగంబు
నేవన్నెలాఁడికి నిం పైనతనవన్నె సాక్షి స్వాశ్రితయశస్సంపదలకు
నేయెమ్మెలాఁడికి నీహాచే విహరింప నైగమశ్రేణి ఘంటాపథంబు
నేమందయానమూఁడామణి యెఱిఁగించు నజ్ఞానతిమిరాపహారి యంచు
నిట్టిజనయిత్రి భువనసమీక్ష్యగాత్రి, పలుకులకు మేటివేల్పు రేవెలుఁగుఁదాల్పు
వత్సలత్వంబునను సుధీప్రథితుఁగాఁగ, శాంతిసంయుతుఁగాఁగ నన్నలువుఁగాత. ౪

ఉ. తమ్ములనూడుతోఁడు, వెలిదమ్మి మొలంగెడువాఁడు, తల్లి పొం
దమ్ముల నాడుప్రోడ, పినతమ్ముఁడు దమ్ములఁ జిమ్ము వాఁడు, వా
దమ్ముల నుండునాలు, బలుదమ్ములతూఁడులతిండి తేజి, వా
దమ్ములు పెట్టుపట్టి, గలధాత చిరాయు వొసంగుఁ బొంగుచున్. ౫

ఉ. వారిజనాభదివ్యపదవారి శిరంబునఁ దాల్చి భక్తిమై
వారిరుహాక్షుపాదతలభాసురపావనకేశపాశుఁడై
వారిరుహాప్తవంశనరపాలశిఖామణిరామనామచిం
తారతి నొప్పువైష్ణవజన ప్రవరు న్నితికంఠుఁ గొల్చెదన్. ౬

కం రతిపతిరిపుసతి హిమనిల, యుతనయ మృగపతితురంగ హరిసహజాత
న్వితతనిగమవిన్నికరవి,నుత సితకరకచకలాప నుతియింతు నెదన్. ౭

శా. స్వీష్వగ్రోగ్రవిలోకనారికులహృద్ధ్రత్యాంధకారాయుతా
భీష్వత్యంతప్రభావపూర్ణుఁ బ్రణుతాభీష్టైకదానేచ్ఛు నా
నేష్వాసారితనూజనాగముఖదేవేశేడ్యు విఘ్నఘ్ను ని
స్విష్వక్సేను మదిం దలంతుఁ గృతి నిర్విఘ్నత్వముం బొందఁగన్. ౮

కం. కైటభమధ్వాద్యరిదు,ష్ఫ్యాటవరాటకమదేభ శుభ మావిభుని
న్స్ఫాటికశిలాభు సన్నుతు, ఘోటకవదనుం దలంతు గురుతరభక్తిన్. ౯

శా. శ్రీమద్రామకథాసుధారసజగీర్వీచీపరిభ్రాజితో
ద్దామోద్ధామగభీరమానససుధోదన్వంతుని న్సన్ముని
న్సోమార్కేక్షణుమాఉమూర్తి యగువ్యాసుం గాళిదాసు న్వచో
భామాన్యాత్ముల దండిబాణకవులం బ్రార్థింతు వాక్సిద్ధికిన్. ౧౦

ఉ. నన్నయభట్టుఁ దిక్కకవినాథుని భాస్కరు శంభుదాసుఁ బె
ద్దన్నను సోముఁ బోతనను దద్దయుఁ దిమ్మనబట్టుమూర్తుల
న్మన్ననమీఱ మానసమున న్సిరినాథుఁ గవీశు రామకృ
ష్ణు న్నుతసత్కవీశ్వరుల సొంపగుతద్వచనాప్తి కెన్నెదన్. ౧౧

ఉ. భూమిఁ గరంబు మేలుపదముల్ గన మేలుపదాళి శ్లోకస
ద్గ్రామమె గ్రామము న్విమలరాజదలంక్రియతే యలంక్రియ
ల్గామితదాయి రామవరకల్పమె కల్పముగాఁగ నద్దిరా
శ్రీమహిళాకటాక్షమునఁ జేకుఱె మా కిఁకఁ దక్కు వేమిటన్. ౧౨

మ. కలనేఁ గోరునె దంతహీనుఁడు వొసంగన్ నారికేళంబులం
జెలు వౌ ప్రౌఢవరాంగనారతసుఖశ్రీ షండుఁ డే మెంచు ని
స్తులసాహిత్యవిశేషధీరహితచిత్తుల్ మెత్తు, రే మెంత్రు ని
స్తులసాహిత్యవిశేషధీరహితచిత్తుల్ ప్రౌఢకావ్యంబులన్? ౧౩

కం. దోషంబులు పొసఁగినచో, దూషింపక యుండ వేఁడుదుం గుణవిలస
ద్భాషాయోషాహృదయగ, వేషమనీషావిశేషవిబుధాగ్రణులన్. ౧౪

కం. అరయు నెడ దోషగుణములు, పొరసిన లోఁ గొంద్రు బయలు పుత్తురు విబుధు
ల్గరళము గంధరమున నిడి, శిరమున ధరియింపఁడే శశి శంకరుఁడున్. ౧౫

వ. అని ప్రారీప్సితగ్రంథ నిష్ప్రత్యూహ పరిసమాప్తికి సంప్రదాయావిచ్ఛిన్నంబుగ
దేవతా నమస్కరణంబును సుకవిబహూకరణంబును గావించి యొక్కనాఁడు. ౧౬

చం. ఇరువదియేనుహాయనము లేగెను నేఁటికిఁ జూడ నాయువం
దరయఁగ నర్ధ మేగె నన నా నొకయప్పుడు రామ కృష్ణ యం
చిరవుగ నోరఁ బల్క నిఁక నే నిటు కాలము రిత్త పుచ్చినం
గరుణఁ దలంచునే యముఁడు కాటియ వెట్టక పోవ నిచ్చునే? ౧౭

చం. తెలతెలవాఱ లేచి కడుదీర్ఘపథంబుల ముండ్లు గండ్లు కా
ల్వలు బలితంపుటేఱులును వంకలు డొంకలు రొంపి కంపలు
న్జలములు నాక ద్రిమ్మరి నిశాసమయంబున వత్తు నింటికి
న్బలిసిన చెట్లనీడలును బావులపంచలు నావె కావొకో. ౧౮

మ. అవమానంబు సహించి నిశ్చలతఁ దద్ధ్యానంబునే చేయుచుం
బవలు న్రేయును గూర్కు నాఁకలి దగ న్వారించి శీతోష్ణసం
భవఖేదంబున కోర్చి జాములుగ నిల్వం జేసితే దైవమా!
యవురా సేవకవృత్తి! యోగిశతిఁ జేయం జాలితే యన్నిటన్. ౧౯

ఉ. కోపము రాదుగా పలువకూఁతలు కూసిన విందు నుండినం
దాపము తోఁప దాతపమునం జరియించుచు నెంత యుండిన
న్లేపనభూషలుం బడయ లేదు మనం బిఁకఁ నేమి చెప్పఁగా
నోపిక లెచ్చెఁ గష్టములఁ; యోగికి మాకు నిఁ కేమి భేదమో. ౨౦

చం. క్రియలను మాకు యోగికిని గీసయు భేదము లే ద దెట్లన
న్బయమున మేము భుక్తికయి, భక్తిని యోగియు ముక్తిపొందె, బ
ల్భయమునఁ గష్టము ల్వడుచు వ్రాలుదు మార యమోపమాను లా
భయదులు దుష్ప్రభు ల్నిజమువంద్యులు కారొకొ సేవకాళికిన్. ౨౧

తే. నిష్కపటముగ మది నిల్చె నిష్కపటము,లందు యోగికి బ్రహ్మంబునందుబలెను
సేవకుల నెల్ల యోగులఁ జేయఁ జాలు, వీఁక నధికారు లర్థుల నాకునుతికి. ౨౨

కం. బాఁగ యటందురు పలికిన, మూఁగ యితం డంద్రు మౌనమును వహియింపన్
జోగి యటందురు సాధువు, యోగికి సాధ్యంబె తప్ప కుండం గొల్వన్. ౨౩

కం. పొట్టకుఁ బుట్టంబునకును, జెట్టగుకష్టంపుఁగొల్వుఁ జేయఁగ నేలా
పుట్టించినవిధి నోరను, బెట్టించు నె కసవు మొసవఁ బెట్టఁడె కూడున్. ౨౪

కం. ఆపత్కాలమునందును, జూపింపం బడనికొల్వు జూడఁగఁ జేయన్
జాపం బని విడ నింట, న్నాపకుటకు లేదు పూఁటసామగ్రి కటా. ౨౫

శా. లా వొక్కింతయు లేదు సేద్య మవలీలం జేయఁగాఁ గానమైఁ
జేవం గ్రాలదు గుత్త కైన నొసఁగం జే నేని తే దొక్కఁడు
న్నీవీశాన్యుఁడఁ జేయ నె ట్లగునొ వాణిజ్యంబు బ్రాజ్యంబుగ
న్దైవంబా మహిఁ గొల్వుదక్క బ్రదుక న్నాకుం బథం బే మిఁకన్. ౨౬

వ. తద్దోషపరిహారార్థంబు. ౨౭

కం. నారాయణవివిధకథా, పారాయణపరత సతతపరవశుఁ డైన
న్ఘోరభవసంభవం బగు, ఘోరాములు తొలఁగి పోవుఁ బో రామకృపన్. ౨౮

వ. అని తలంచి విబుధప్రమదప్రదంబును సుగుణానుబంధబంధురంబు నగు నొక్క ప్రబంధంబు రచియింపఁ దలంచు చున్నెడ. ౨౯

సీ. శతకోటిశతకోటిశితకోటిసత్ప్రభాకలితోరుకౌక్షేయకంబువాఁడు
ననయమ్ము ననయమ్ము గొనయమ్మునను జిమ్మునించుఁదాలుపుజిగి మించువాఁడు
ఖగరాజఖగరాజఖగరాజవ్రతుఁ డిద్ధఖగరాజరాజుల కనులవాఁడు
ఘనఘనాఘనఘనాఘనఘనాఘనరత్న పృథులకాంతుల విడంబించువాఁడు
కరములను విల్లు బాణముల్ గలుగువాఁడు, ఘోన్నదుప్పటి నొప్పెడిపన్నెకాఁడు
నొసట నూర్ధ్వత్రిపుండ్రముల్ పొసఁగువాఁడు, జానకీపతి మదిని సాక్షాత్కరించె.

వ. ఇట్లు కరుణాశరధి యగుదాశరథి దోఁచి యేతత్ప్రబంధనిర్మాణంబునకు నియోగించిన నేనును సుగుణగణసంభావనీయయు సువృత్తసమాదరణీయయు లసదలంకారకమనీయయు విమలవాక్చతురిమామేయయు నర్థవతియునగు నాకృతికన్యకాలలామంబు నాయనకు సమర్పించువాఁడనై. ౩౦

కం. ఇర నగు నాకృతికన్యను, హరికి సమర్పించుపుణ్య మబ్బెను నాకు
న్ధరణిని మత్పూర్వభవా,చరితతపఃఫలముఁ బొగడ శక్యం బగునే. ౩౨

కం. జగదధిపతి, నాకృతిపతి యగుచుఁ గరం బలరు టెల్ల హాటకమునకుం
దగులుట కాదే వలపులు, పొగ డొందుట యబ్బురంబె బుధసంఘములన్. ౩౩

కం. నిర్విఘ్నంబుగఁ గొనకొని, సర్వామలలలితవచనసంపద లొసఁగ
న్నిర్వక్రగతిని ఖగరా,జార్వుఁడు కలుగంగఁ దక్కు వగునే యనుచున్. ౩౪

కం. మది నిశ్చయించి సుమతిని, జదివిన విన భక్తియుక్తి సరసకుమారా
భ్యుదయం బొసఁగుకుమారా,భ్యుదయంబు రచింతు విబుధు లుత్కర్షింపన్. ౩౫

ఉ. ఎన్ని భవంబులం దొలఁగు నీక్షితిఁ గావు రటంచు జన్మముం
గన్నదియాదిగా నిఖిలకష్టముల న్దనకై సహించుచు

న్నన్నఁజేసి మన్నుతనమాతయుఁ దండ్రియునప్పుఁ జిత్తమం
దెన్నఁడుఁ బాపఁగాఁ దలఁపఁడేని తదీయమహౌఘసంఘముల్. 3౬

వ. అని తలంచి యేతత్కృతిముఖంబున మదీయవంశం బభివర్ణించెద. 3౭

సీ. మానితవస్తువితానచంచద్ధామ మై వన్నె కెక్కినయట్టికడప
యఖిలపురీకల్పనాభ్యాసకౌశలస్థిరసరోజాసనసృష్ట కడప
యీశసన్నుతవేంకటేశపాలితదేశగర్భ ప్రవేశసంకలిత కడప
సకలసౌభాగ్యసత్సౌఖ్యప్రదాయకంబై మేలుప్రోలుగ నమరు కడప
చెలఁగు నక్షీట సరిదాఢ్య చిత్రకూట,కూటసమమంజులాలయకూట మతుల
మైనసిరి కాటపట్టు బుధాళివాట, మమరు మోచముపేఁట సౌఖ్యములమూట.

కం.ఆవీథిని వసియించెదు, భావిభవులు గోలకొండవ్యాపారులలో
శీవి న్నీతికి చెలంగెదు, వావిలికొలనికొలమందు వఱలెదువారల్. 3౯

శా. “తోరం బైనతపోవిశేషమున సద్యోజాతవక్త్రంబునన్
గారీవల్లభుచేత దీక్ష గొనియె న్సప్తర్షులం దొక్కఁడై
తారావీథి నలంకరించెఁ గనియెం ద్రయ్యర్థ సంఘాతము
న్భారద్వాజమహామునీంద్రుఁ డగదే భక్తిం బ్రశంసింపఁగన్.” ౪౦

ఉ. ఆమునినాథునన్వయమునం దుదయించె సుధాపయోనిధిం
దామరసారిభాతి వసుధాత్రిదశాన్వయ భూషణుండు భా
షామలహారనాయకమహామణి వేంకటరామపంతులు
న్ధీమహిమాధికుండు వరధీరగుణుండు కులాగ్రగణ్యుఁడై. ౪౧

కం.ఆతనికి నిర్మలతనూ,జాతుం డై వెలసె వసుధ సవనారంభో
ద్భూతఘనధూమమున ఘన, మాతతముగ ధూమయోని యనుపే రందన్. ౪౨

ఉ. వేంకటరామదీక్షితసువిశ్రుతనాముఁడు సద్గుణోత్కరా
లంకరణాభిరాముఁడు విలాసవిశేషజితాబ్జసోముఁడుం
బంకజలోచనాంఘ్రి దృఢభక్తిసుధాముఁడు సత్ప్రభాసము
ట్టంకితదిగ్విటంకుఁడు ప్రభాకలితుండు మనుష్యమాత్రుఁడే. ౪3

కం అతనికి గాదిలితమ్ములు, క్షితిలో రత్నాజియనఁగఁ గృష్ణాజియు నా
నతులితగుణమణిహారులు, వితతయశుల్ గలరు వేదవిదు లై యందున్. ౪౪

ఉ. ఆమహనీయమూర్తుల మహత్తరకీర్తి జగాన సుస్థిరం
బై మెలఁగున్ స్థిరాకృతిని నావిధుతారకభాస్కరంబుగా
శ్రీమధువైరిసత్కృపను శేషమహాగిరిఁ గాంచి రంగస
ద్ధామమున న్శిలాస్థలిపి దద్దయు సాక్షి చుఁడీ మదుక్తికిన్. ౪౫

తే. పిన్నపంతులు నాంచారుపేరఁ బరఁగు, లలనయందుఁ దగం గాంచె లలితగుణులఁ
జెలఁగి శ్రీలక్ష్మణార్యుని శ్రీనివాసు, రంగరాయాహ్వయుని సుధీప్రథితమతుల.

కం. అమ్మహనీయులు క్రమమున, సన్మతి నుద్వాహమైరి సరసతమై మం
గమ్మను గుప్పమ్మను లక్ష్మమ్మను శృంగారవతుల సాధ్వీమణులన్. ౪౭

చం. లలితసుధీసుధీరగుణలక్ష్మణలక్ష్మణమంగమాంబలం
దలరఁగఁ బుట్టి రంతట నిరంతర సత్యుఁడు రామచంద్రుఁడుం
జెలఁగె సుసీతమాంబయును శీతమరీచియు లోకమాతయుం
గలశపయోధివీచికలఁ గాంచిని సంపదఁ బుట్టినట్లుగన్. ౪౮

కం. ఆరామచంద్రుకీర్తి వి,హారము జగదాళి సలుప నజవాక్సతులుం
గౌరీశివులును గూటమిఁ, గూరిమి విడ రవలఁ బొందు గూరదొ యనుచున్. ౪౯

వ. అతండు. ౫౦

కం. వరపూతగుణోపేత, స్వాంశీలవ్రాత భువనవంద్య స్సీతం
గరిమంబునఁ దాఁ గైకొనెఁ, బరమవిధి న్రామచంద్రుభాతిం బ్రీతిన్. ౫౧

కం. ఆవరదంపతులకు వసు,దేవునకుం దేవకికి విధిజనకుభాతిం
బావనతేజుఁడు కృష్ణుఁడు, భావింపఁగఁ గలిగె వంశపావనుఁ డగుచున్. ౫౨

సీ. పరభామినీసహోదరతఁ జూపునెకాని గోడగింపఁడు వారికూటములను
చే నైనయుపకృతి సేయఁ బూనునెగాని పరులసేగిఁ గన నోపండు మదిని
బరులయందును బంధుభావ ముంచునుగాని బంధులఁ బెఱవారిభంగిఁ గనఁడు
వీరవైరులఁ దానె వెడల నడుచునుగాని పురము వీడఁడు మహాదరముచేత
బలముఁ జలమును విమలప్రాభవము యశము, భాగ్యసౌభాగ్యగరిమను బ్రబలువాప్తి
గొలసికృష్ణునితో సాటిగలరె యొరులు, కృష్ణుఁడైన నాతనియన్న జిష్ణుఁడైన. ౫౩

కం. పరమాదరమున ఫణిపతి, గిరికిం బ్రహ్మోత్సవంబు కేళిం గనఁగా
నరిగి యట బంధు లలరఁగ, పరరతిమై రుక్మిణి న్వివాహం బయ్యెన్. ౫౪

సీ. పేరుమాత్రన గాదు సారరూపంబున రుక్మిణి తా నౌట రూఢి పటిచె
ప్రవిమలసూనృతవాణీ ప్రవృత్తిని సత్య తా నౌటను జాటె జగతి
మల్లికాకుందకుట్మలనింధకద్యుతిఁ దా సుదంతయె యౌట వాసి తెలిపె
సకలసద్గుణగణసల్లక్షణంబుల లక్షణ యని తెల్పె లలితగతిని
నిమ్నహావరవర్ణిని సు మ్మటంచు, లోకు లెల్లను బొగడ నస్తోకమతిని
రంగు మీఱెను గృష్ణునర్ధాంగలక్ష్మి, రుక్మిణీసతి శోభానిరూఢవసతి. ౫౫

చం. అరయఁగఁ గీర్తిధన్య మగునమ్మిథునంబునకుం జనించి రా
హారిభుజతుల్యులై దశరథావనినాథతనూభవాపర

స్ఫురదురుమూర్తులో యనఁగఁ బోణిమి నల్వురు సత్కృపానిధు
ల్వరగుణశీలభాసులు ప్రభావవిభావసులై వసుంధరన్. ౫౬

ఆ. రామచంద్రరావు రహిమీఱ లక్ష్మణ, రావు శ్రీనివాసరావు వేంక
టనరసింహరావు నన(గ నొప్పిరి వారు, బుద్ధి నలువ యందుఁ బెద్దవాఁడు. ౫౭

ఉ. ఏకసతీవ్రతోన్నతుల నిమ్ముగ నెంచఁ దొడంగి ధాత యా
ప్రాకటసత్యనిత్యు రఘురాముఁ గనిష్ఠిక నిల్పి యెవ్వఁడు
న్లేకయె ప్రక్కవ్రేలికి లలిం ఘటియించె ననామికాఖ్య నా
హా కలిరామచంద్రుఁ డలయాఖ్య యొనర్చె నిరర్థకంబుగన్. ౫౮

సీ. తనసాటివారిలోఁ దలవంపు గనిసట్టి శేషునిభాషావిశేష మెంత
నిజపక్షనాశంబు నెఱి సహించినమేరుధారణీధర మూనుధైర్య మెంత
నెప్పుడిఁ గను నమ్మునిశ్చలభక్తుబాధలఁ జూచుహరినతత్రాణ మెంత
సకలభూజనులను సర్వబాధలఁ బెట్టుశపనతనూజునిదయ యదెంత
యనుచు వేవేలగతులఁ దన్నభినుతింప, లోకులెల్లను మీఱె నస్తోకమతిని
రావులకు మేటి నిస్తులప్రాభవుండు, రామచంద్రుఁడు ధర్మసంగ్రామధనుఁడు. ౫౯

శా. బాల్యంబందున తండ్రి వాసి చన సద్భావంబున న్నమ్మిలం
గల్యాణాత్మకుఁ డైనకృష్ణుఁడు కృపం గారవ్యసంజాతకౌ
టిల్యం బందక యుండఁ బాండవులఁ బాటించెం గదా యట్లు సా
కల్యాఘ్న్యుం డయి కాచుపిన్నజనకుం గాదే ప్రశంసింపఁగన్. ౬౦

చం. లసదసమానదానగుణలక్షణలక్ష్మణసద్యశఃపయో
ధి సరగ వేల దాఁటి సముదీర్ణవిజృంభణ మొప్ప నొప్పెఁ గా
వెస శశిశూలిభాషలకు వీడక హ్యాగ్గళగోధిదఘ్నమై
పస చెడ మిన్ను ప్రాఁకినను బర్వత మెక్కిన బ్రహ్మఁ దూఱెనన్. ౬౧

ఉ. కోద్భవకోద్భవోద్భవజకోద్భవరంజిత మావిలాసముం
గోద్భవకోద్భవోద్భవజకోద్భవరంజిత మాప్రతాపముం
గోద్భవకోద్భవోద్భవజకోద్భవరంజిత మాయశంబు ది
వ్యాద్భుతవృత్తి నీకె తగురా యని సత్కవు లెంత్రు లక్ష్మణున్. ౬౨

సీ. అన్యవస్త్వపహరణాపేక్షఁ బొఱఁడు ప్రబలారి కైనను బట్టువడఁడు
నుడివిననుడు వెట్టుఁ జెడఁగను నడవఁడు చెడుకోప మెన్నఁడుఁ జేర నీయఁ
డన్యాంగనాదేహ మంటంగ నొల్లఁడు ధర్మగుణముపట్టుఁ దలఁగఁ బోఁడు
విడనాడ నొడఁబడఁ డెడఁదనేనియుఁ దనబంధువు నతఁ డెంతపగతుఁ డైన
నహహావిశ్రాంతి గాంచు చాశాంతములను, సర్వజనమానసరసన ల్సదనములుగ
లలితగతి నొప్పులక్షణకలితుఁ డైన, లక్ష్మణునిసాటియే యాదిలక్ష్మణుండు. ౬౩

సీ. ఇతఁ డాదిలక్ష్మణుండే యటంచును బల్క సకలసద్గురుభక్తి సాక్షి గాదె
యితఁడు రామానుజుండే యటంచును బల్క రామచంద్రుఁడు గాదె ప్రబలసాక్షి
యితఁ డాదిశేషుఁడే యెన్నిటనే సన సర్వచోలహారియ సాక్షి కాదె
యితఁడు విభీషణునేలిక యని పల్క నాశ్రితరక్షణం బగును సాక్షి
యితఁడు సర్వంసహాధారుఁడే యటన్న, క్ష్మావిజయునిర్భరక్షమ సాక్షి గాదె
యనఁగ నొప్పారె భువి నవంధ్యతరకీర్తి, రావులకు మన్నె లక్ష్మణరావుమిన్న. ౬౪

సీ. భారతీనూలతీవస్తులాయతఘనస్తనఘనసార లేపనముగాఁగ
శారదాగమసమునారసుధాకరమండలమౌక్తికమండనముగ
క్షీరపారావారభూరిరంగతరంగ శిఖరరాజతసరసీరుహముగ
ఖర్జూరధరపురకచకలాపవిరాజమానభాగీరథిమాడ్కిఁ దనరు
ధరణి నెవ్వానికీర్తి యాధన్యమూర్తి, బహుళయాచకచకోరపర్వశర్వ
రీరమణుఁ డుజ్జ్వలగుణహారహారి, రావులం దెన్న లక్ష్మణరావు మిన్న. ౬౫

ఉ. భాసభవోపముండు నుతిభాప్రతిభాధకభావరీతుల
న్భాసభవోపముండు నుతభవ్యసురూపవిలాసరేఖల
న్భానభవోపముండు పరిపాలితదానవిధానరమ్యత
న్భావిలికొల్చులక్ష్మణుఁ డనారతవారణవిక్రముం డిలన్. ౬౬

చం. దివికిని శ్రీనివాసుఁ డరుదెంచుట శంభళి విన్నవింపఁగా
నవియఁ గుబేరసూనుహృదయంబు తటాలున రంభ వచ్చి దా
నవబిసహారవల్లరుల నవ్వుచుఁ గంఠమునందు వైచి నే
కవుఁగిటఁ జేర్చెఁ జిన్నిపులకల్ చివురింపఁగఁ జన్నుఁ గ్రేవలన్. ౬౭

సీ. తనపుట్టినింటిని ఘనకీర్తిపాల్ సేసె మాన్యుఁ డౌఁగాక సామాన్యుఁ డగునె
పెంపు గానఁగఁ జేసెఁ బేర్మిఁ దోఁబుట్టుల మాన్యుఁడౌఁగాక సామాన్యుఁడగునె
దాయాదులే నాక దగవుగా వగ నేసె మాన్యుఁ డౌఁగాక సామాన్యుఁ డగునె
స్నేహంబుచేఁ జేరెఁ జెలువ్వారఁ గాఁగాచె మాన్యుఁడౌఁగాక సామాన్యుఁ డగునె
ధర్మపుఁ డీతఁ డన మించుఁ దమ్మిచాలి, నంబుజారిని బలవైరి నాశ్రమాశు
వైరిగజసింహ వేంకటనారసింహ, రావు విశ్రుతశౌర్యధైర్యములతావు. ౬౮

సీ. అహరహోభ్యర్చితహరిసతీసూచనకకదంబసంరంభ కనకమాంబ
లలితసువ్రతరతకలితసద్గుణముల పెన్నిక్క రామక్క వన్నెకెక్క
సంతతకృతబంధుజనఘనసన్మానసంగమ యైనట్టిరంగమయును
సిద్ధసౌందర్యవిశేషసంప్రాప్తిని బంగారుబొమ్మ సుబ్బమ్మ యనఁగ
నంగభవదంతినులఁ బోలునఘసతుల, వరుసఁ దప్పక వార లుద్వాహ మైరి
యందు నగ్రజునకు సుతయుంబు వొందె, నైహికాముష్మికసుఖదు లాత్మభవులు.

వ. అరిపగ్రజుఁడు. ౭౦

చం. వినయవివేకపోషుఁ డతివిశ్రుత సత్యవచోవిశేషుఁడు
స్సజనుతవేషుఁడు స్సనవిశాలయశస్సువిశేషుఁడు స్సనో
వనజసమర్చితాచలనివాసకశేషుఁడు ధూతదోషుఁడుం
బొనరఁగఁ గంజజాతకులభూషుఁడు శేషుఁడు మాన్యుఁ డన్నిటన్. ౭౧

తే. అతని కాలయి విలసిల్లె నవనియందు, సుగుణమణిపేటి లావణ్యశుద్ధిపాటి
యింతులను మేటి యీశురునింతినాటి, జాళువాబొమ్మ యనఁ దగుజానకమ్మ. ౭౨

చం. వరునకు గాసి తేర దొకపట్టున నైనను గోప మూని ని
ష్ఠురవచనంబులం బలుకఁజూడదు బ్రాహ్మణవంశహానికిం
దొరకొన దార భూమిని నుతుల్గను సూరులు నాకు లెంతయు
న్నొరిది నుతింప జానకి విశుద్ధశక్తై మఱి పుట్టెనో యనన్. ౭౩

తే. శేషగిరిరావునకు మితభాషణునకుఁ, దమ్ము లిరువురు గలరు యశమ్ముఁగూర్చు
సుబ్బరాయఁడు శేముషీస్ఫూర్తి మెఱయు, రంగరాయఁ డనంగ సత్సంగరతులు.

వ. అందు. ౭౫

కం. సకలుండ సుబ్బరాయఁడ, సుకరహరిద్యైకలబ్ధసుందరతరవా
క్షకరందబిందుతుందిల, ప్రకటకవిత్వాతిముదితబంధుజ్ఞుండన్. ౭౬

షష్ఠ్యంతములు.

కం. ఓంకారవాచ్యునకు దుర,హంకారవివర్జితునకు నఘరహితునకుం
బంకజనాభునకును భవ,సంకటహరణునకు జనకజారమణునకున్. ౭౭

కం. రాధారమణీరమణీ,యాధరబింబశుకమునకు నభ్రపదునకు
న్నాధానందనవిధికి వి,రాధశిరోధిహరదాశరథికి విరథికిన్. ౭౮

కం. మాధవునకు సంతుష్టరు,మాధవునకుఁ బాలితసరమాధవునకు శ్రీ
మ్మాధవునకు నిహతాంగద,మాధవునకు రూపవిజితమాధవున కిలన్. ౭౯

కం. యజ్ఞాహితదుర్వ్రామునకు,యజ్ఞాహితసుహృదునకును యజ్ఞేశునకుం
బ్రజ్ఞాసమగ్రునకు మ,ద్విజ్ఞాపనగీరుదితమతికి మద్గతికిన్. ౮౦

కం. నగధారికిని గదారికి, నగదారికి నజని హేతునగధారికిఁ బ
న్నగదారికిఁ గలితారికి, విగతారికి భుక్తిముక్తివితరణమతికిన్. ౮౧

కం. మస్కరధరమస్కరగన, మస్కరణోన్నుదితహృదయమస్కరిపతికి
న్భాస్కరజితభాస్కరశత, భాస్కరసుతహితగృహీతభాస్కరజునకున్. ౮౨

కం. ధరణీవరధరణీవర,ధరణీవరచంద్రునకును దరధరునకు మా
తరుణీవరధరణీధర, హరిణీవర వినుతునకును హరిశయనునకున్. ౮౩

వ. సమర్పితంబుగ నాయొనర్పం బూనిన శ్రీకుమారాభ్యుదయంబునకుం గథా
ప్రారంభం బెట్టు లనిన. ౧౪

ఉ. పుణ్యము నైరిజంతుపరిపోషితశోషితమృగాహినాగము
ద్గణ్యము సంయమీశ్వరతతప్రతికృత్యవిహీనయాగనై
పుణ్యము నిర్జరీతతవిభుస్వనగణ్యము మించు నైమిశా
రణ్య మగణ్యపుణ్యమునిరాజవరేణ్యశరణ్య భూమి యై. ౧౫

వ. అందు. ౧౬

కం. దోషం బని గ్రసియింపవు, ఘనసుమమకరందబిందుకమ్రఫలాళు
ల్మీసతిపతి ఋషు లందఱు, పాసించినదాఁక హరిణభసలశుకంబుల్. ౧౭

కం. గండూషీకృతసుకథా, మండలు మునిమండలాప్తు మధురతరవచో
మండితు సూతునిఁ గని ముని, కాండంబులు పలికి రిట్లు కౌతుకమునెయిన్. ౧౮

కం. సూత సుధామధురవచో, వ్రాత నతత్రాత విష్ణురమ్యగుణకథా
పూత పురాణార్థవ్యా, ఖ్యాత దయోపేత రోమహర్షణజాతా. ౧౯

కం. ధీరునిఁ గమనీయశుభా, కారునిఁ గుసుమశరసారుఁ గాముకలోకా
ధారునిఁ గుమారు నతిసుకు, మారునిఁ గమలాకుమారు మారు న్వీరున్. ౨౦

కం. శంకరుఁ డగజాచిత్తవ, శంకరుఁడు స్వభక్తనికరశంకరుఁ డేలా
శంకరుఁ డై మెలఁగక యే, శంక రహింప కెటు త్రుంచె సాహసలీలన్. ౨౧

ఉ. ఓలిఁ గపాలిఫాలనయనోద్భవభీకరకీలికీలలం
గాలి స్వరూపము న్విడిచి క్రమ్మఱ నిమ్మహిలోన రుక్మిణీ
బాలకు నుద్భవించి తనుఁబాపఁడటంచన కద్ది యైవ నా
యాలరిశంబరుం దునుము టంతయు మా కెఱిఁగింపు మింపుగన్. ౨౨

కం అని తను ఋషు లడిగిన విని, ఘన మగుముద మెదను బొదలఁ గమనీయసువా
క్ఖని వారలఁ గనుఁగొని యను, ననురాగముతోడ సురుచిరాలాపములన్. ౨౩

కం. వాకొనియెద నూఁకొనుఁడీ, ప్రాకట మగుదక్షకృతతిరస్కారమున
న్నీకాళి మడియఁగా ను, శ్లోకుఁడు భర్గుండు దన్ను లోకము వొగడన్. ౨౪

కం. భాసురహిమాసమకై, లాసధరాధరశిఖరతలంబున యోగా
భ్యాసంబున నచలుం డై, చేసె మహాతపము ధీరచిత్తుం డగుచున్. ౨౫
ఆతనితపోగ్నికీలల, జాతము దుర్వార మగుచు సంతప్తజగ
జ్జాతం బై సుమనోగణ, భీతిద మై యెల్లయెడలఁ బేర్చెఁ బరువడిన్. ౨౬

ఆ. విష్టపత్రయంబు కష్టంబుఁ జెందెఁ ద్రి, విష్టపప్రభుండు వెగడు పడియె
శిష్టవినుత మైన శ్రీభోగభాగ్యవి, స్తారపదవి తనకుఁ దలఁగు ననుచు. ౨౭

వ. అంత నొక్కనాఁడు. ౯౮

కం. తారాగణపరివృతుఁ డగు, తారాధిపుఁ బోలి శితశతారము గేలం
దా రంజిల్ల నుదారత, దారాన్వితుఁ డగుచుఁ గుధరదారుం డొప్పెన్. ౯౯

వ. ఆసమయంబున. ౧౦౦

ఉ. బంగరురంగుఁబొంగు నడఁపం గలచన్గవబల్బెడంగు మే
ల్రంగము గాఁగఁ బయ్యెద చెలంగఁ దగ న్నరిగంచుచుంగులుం
జంగునఁ జిందు ద్రొక్కఁ బదసంగతి నందెలు మ్రోయ మోవిపై
నం గులుకుల్ ఘటింపఁ జిఱునవ్వులు మేనక వచ్చెఁ గొల్వఁగన్. ౧౦౧

చం. కుసుమవితానమానితము గొప్పగుకొప్పు భుజంగచేతనా
గ్రసనచణంబు భావపరిగర్భితదృష్టియు మందహాసనా
ట్యసదన మోష్ఠము న్సురవిటాలివిలోకనషట్పదోజ్జ్వల
త్ప్రసవగుళుచ్ఛముల్ చనులు గ్రాలుఘృతాచియు వచ్చెఁ గొల్వఁగన్. ౧౦౨

కం. శీవులతా వై తావుల, తా వై తా వలపులకును దావల మగుచుం
జేవ చివుర్పఁగ హేమయు, వావిరి నరుదెంచె సురలు బాపురె యనఁగన్. ౧౦౩

సీ. కప్పావృతనగొప్పకొప్పలినీచయం బని గండుఁదుమ్మెద లరుగుదేరఁ
దాంబూలసంవర్ధితారుణోష్ఠము బింబఫల మని చిల్కలు పరుగువెట్ట
భర్మవర్ోజ్జ్వల బాహాయుగ్మము మృణాళాశయంబున నంచ లాశపడఁగఁ
గలహంసనడలతోఁ గలహించుపదములఁ గుందె లంచల రచ్చ కమరఁ బిల్వ
లీల దరహాసచంద్రికాజాలకంబు, విబుధనేత్రోత్పలాళికి విందుగాఁగ
నుర్వశియువచ్చె సద్వయోగర్వమునను, సారసాక్షులు చెంతలఁ జేరి కొల్వ ౧౦౪

సీ. వదనవిలాసవద్వైభవం బుడుపతిస్పర్ధాళువుగ బొట్టు సరసఁ బెట్టి
సురకుంభికుంభమత్సరవర్ధనస్తనయుగళంబుపై రైక బిగియఁ గట్టి
శ్రీవిలాసంబు నిసీ యనుచెవులను గమ్మల గొలుసులఁ గడఁక నిలిపి
నీలాంబుజంబులనీటు గీటునఁ బుచ్చుకనులఁ గజ్జలరేఖ నునిచి దిద్ది
నయనవిజితహరిణి నవనవంలావణ్య,భరణి యానహసితకరిణి జఘన
విజితధరణి వరపవిధరసంసేనకై, హరిణి వచ్చెఁ గొలువసరణిఁబట్టి. ౧౦౫

సీ. కుంభికుంభస్మయాలంభసత్కుచకుంభ పీతతనూజితశాతకుంభ
సారంగకరరుచిరోరురంభాస్తంభ నిశ్చలయౌవనాన్వితవిజృంభ
కుంభినీధరవరోజ్జృంభకటీదంభ శుంభద్విలాససంస్తంభకుంభ
యాయజూకముదావహాగళితారంభ మల్లికాకోరకమంజుజంభ
బంభరవినీలకేశకుసుంభవర్ణ, శుంభదంశుకకనదవష్టంభమునను
జంభదనుజారిఁ గొల్వ నదంభరక్తి, రంభ చనుదెంచె నధికసంరంభమునను. ౧౦౬

కం. క్రతుముఖభాగాడబవరద, తతతహవిశ్చరునిచయవితరణముదితస
త్రతుభుజ్నికరుండగుచును, హుతభుజుఁడరుదెంచెను బురుహూతునిసభకున్.

కం. దండితపాపకలంకిత, నుండలుఁ డై పాశదండమండనుఁ డగుచుం
జండభటపరివృతుండై, దండధరుఁడు వచ్చెఁ గులిశధరుసన్నిధికిన్. ౧౦౮

కం. అసురసంఘము కొలువఁగ, భాసురదంష్ట్రావళీ ప్రభాభరజనసం
త్రాసదుఁ డగుచు న్నెడితపు, వేసంబునఁ బొలసుతిండి విసవిస వచ్చెన్. ౧౦౯

కం. సురుచిరదినాంతవేళా, జరఠతరణికోష్ణకరనిచయరక్తశ్రీ
హరిదధిపతి జలనిధిపతి వరుణుం డరుదెంచె దివిజవరుఁ గొల్వంగన్. ౧౧౦

కం. తుంగకురంగతురంగా, భంగురలంఘనవిషంగభంగిభుజంగీ
భృంగాంగరంగపరిమళ, సంగతిఁ బవనుండు వచ్చె శచిపతికడకున్. ౧౧౧

ఆ. విత్తరాజు మనుజవీతివిరాజి యై, రాజసమున నుత్తరదిశరాజు
రాజరాజు వచ్చె యోజిత శ్రీభర, రాజి యగుచు నమరరాజుఁ గొల్వ. ౧౧౨

కం. శ్రేష్ఠతపోనిష్ఠాతిగ, రిష్ఠామతినచలధీవరిష్ఠుం డగుట
న్శ్రేష్ఠసఖుం డమృతాంధగ, ప్రేష్ఠునిగోష్ఠిని గనంగ వెడలక నిలిచెన్. ౧౧౩

కం. గురుఁ డురుయోగకళాభా, సురుఁడు బుధాగ్రేసరుండు సురనికర శ్రీ
కరుఁ డరుదెంచెను శిష్యో, త్కరములు గొలువంగ వజ్రధరుఁ జూడంగన్. ౧౧౪

ఉ. అంత ననంతరత్నమహితాసనమందు వసించి యస్సురగ
కాంతుఁడు చామరగ్రహణికాకరకంకణశింజితంబు ల
త్యంతముదంబు గొల్పఁగ నిజాంకవిభాసితచీకుచాగ్రవి
శ్రాంతకటాక్షవీక్షణవిరాజితుఁ డై వెలుఁ గొందు చుండఁగన్. ౧౧౫

కం. మహితం బగుమహతి మరు, న్మహతిని సుస్వరము లెపుడు నిల్వక మొరయం
ద్రుహిణసుతుండంబుధిరా, డ్దుహితృప్రియుఁ బొడుకొను చుఁదోఁ తెంచెనటన్.

కం. నిరతముపరిచయమహితుని, యరయ సతతవర్ణనాతిహర్షితహరిస
త్కరుణాసాదితచేతన, గరిమనొ తనుదాన మహతి గానము సేయున్. ౧౧౭

కం. భర్త్రాంగలసితసతులును, ధర్మకవచధరులు మేటితపసులు యోగు
ల్ధర్మప్రభృతులు కొలువ ను, ధర్మం గొలు వుండి నాకధవుఁ డి ట్లనియెన్. ౧౧౮

మ. పవనాంభోధవశంబరోద్భవదిశాపాలాదిబృందారకు
ల్నవలావణ్యవిలాసభాసురసురీనానామునివ్రాతముల్
సవు రొప్పంగ నలంకరించిరి కదా సం ప్రీతులై పార్వతీ
ధవుఁ డేలా జనుదేఁడు నేఁడు సభకుం దథ్యంబుగాఁ దెల్పరే. ౧౧౯

శా.పౌలోమీధవుఁ డీగతి న్సురల సంప్రశ్నంబు గావింపఁగాఁ
గైలాసాలయుసంగడీఁ డిటు లనుం గాత్యాయనీదేవికై
కైలాసాచలకూటమందు ఋషిదీక్షం బూనుటం జేసి రాఁ
జాలండయ్యె శశాంకమౌళి తపముం జాలించి వ్యర్థార్థుఁ డై. ౧౨౦

చం.ఇదియ నిదాన మంచును నిధీశుఁడు వల్కఁగ నిక్క మింతయు
న్వదలనినిష్ఠఁ బూని యనివారణధారణ భద్రపారణుం
డదయత లోక మెల్ల విలయం బొనరింపఁ దలంచినాఁ డయో
మది సురనాథ దీనికిని మాఱు దలంపఁ గదయ్య చయ్యనన్. ౧౨౧

చం.జగదధ్యక్ష భయావహోభవతపోజాతాగ్నికీలావళు
లొప్పంగుల స్ఫీకరతీక్ష్ణదానకశిఖ ల్విస్ఫుటవిం గాల్చురీ
తిగ లోకాళి దహింపఁ జొచ్చె లవమేఁ దెంపు న్మదిం డింపఁ దె
ట్లో గదే మా కిఁకఁ ద్రోవఁ దెల్పఁ గదవే లోకాళి మే లెంచవే. ౧౨౨

చం.అని నిజఫాలకీలితకరాంజలు లై సురలెల్ల భీతులై
వినయము దోఁపఁ బల్కఁగను వేగిరపాటుల నారిపాటు దాఁ
గనుఁగొని జీవుఁ డున్నెడ మొగంబయి యంజలి సేసి భక్తి ని
ట్లనియె సురాధినాథుఁడు మహావినయాన్వితవాక్పరంపరన్. ౧౨౩

కం.ఏపదవిఁ బొందఁ గోరెనొ, నాపదవిం బొందఁ గోరునా భువనౌఘం
బాపదఁ గుందెడి వేఁడిమి,యాపద మాన్పంగదయ్య,యాపదరీతిన్. ౧౨౪

కం.నిస్తులశితికంఠతప,ప్రస్తుల మై కుందునస్మదాదుల కెల్లం
గస్తిం బాయునుపాయముఁ,బ్రస్తుతమతిఁ జెప్పవే యపార ప్రతిభా. ౧౨౫

కం.గురుఁడవు ఘనకరుణాభా,సురుఁడవు సకలసురనికరశుంభన్మోదా
కరుఁడవు మద్గురుఁడవు శ్రీ,హరునితపోభంగ మెట్లు లను వగుఁ జెపుమా. ౧౨౬

కం.భువనకచవిస్మయమోహిత,భువనముల భవత్కృపాబ్ధి భువనంబులచే
నవనం బొనరిచి భువనజ, భవునిపునస్సృష్టికార్యభర ముడుపఁగదే. ౧౨౭

కం.పుష్పశరారితపోభవ, బాష్పావనభవనభువనపరివసితుం డౌ
గీష్పతి హర్షముతో వా, స్తోష్పతి కిట్లనియె విహిత సూక్తులు మెఱయన్. ౧౨౮

కం.దీని కొకయుపమఁ జెప్పెద, మానుగ నీ వాలకింపు మఱి నీచే నా
చే నిఁకఁ గా కుండుట నీ, మానవతీమణులఁ బంపుమా పనిఁ దీర్పన్. ౧౨౯

కం.సూఁదివశీకృతకాముక,యాచనకనితాంతసుఖవిహాయితకుశలా
సేచనకసుందరాంగులు, లోచనలబ్ధికి ఫలంబులు గదే పాత్రల్. ౧౩౦

కం. నూటిగ భవ మనుసంద్రము, దాఁటఁగఁ బాటించుమునులతపము లనుతరు
ల్సౌ టొందు మదవతీకుచ,కూటాహతి మదనపవనకుంఠిత మగుచున్. ౧౩౧

కం. తిరముగ సంసారంబునఁ, బొరలెడిపూరుషులచిత్తములు దవిలింప
న్నగులొందవ మరుఁడునన్నిన, యురులుకదాసతులకురులు నూహింపంగన్. ౧౩౨

మ. నవలావణ్యము నీరు తమ్మి ముఖము న్గప్లోరము ల్నేత్రము
ల్సవచూడ్కు ల్భ్రమరాళి కుంతలములా శైవాలముల్ మేటిజ
క్కవలుం జన్నులు శ్రోణులు న్దటగతగ్రావాళి గా వారమా
నవతిగాత్రసరోవగాహమున నానందింత్రు కాదే మనో
భవనారాచసుతప్తగాత్రులు స్వతాపం బాఱ నవ్వారిగన్. ౧౩౩

సీ. అతనుభూతాతిబాధితపాంథపాళికి రామాహ్వయంబు శ్రీరామరక్ష
దర్పకసన్నిపాతజ్వరవ్యాప్తికి నధరామృతంబు సిద్ధౌషధంబు
మన్మథాస్త్రకలితమహితవ్రణములకు లేపనం బురుకుచ లేపనంబు
పథికాంతకేక్షణపరికంపితులకు నభయహస్త మాకరస్పర్శనంబు
కామశాస్త్రకర్తకర్తకులకు నని,మేషభావదంబు మెలఁత చెలువు
యోషిదచలభక్తియోగైకసాధ్యంబు, మోహనాంగినీవిమోక్ష మరయ. ౧౩౪

కం. అత్యుగ్రధూర్జటితపః, ప్రత్యూహంబునకుఁ బెంపు రంభాదుల నౌ
చిత్యయుతం బిపు డీయ్యది, యత్యంత మవశ్యకమేని నరయుద మవలన్. ౧౩౫

కం. రంభాదినారయువతులు, శంభుతపోభంగకర్త చణ లగుదురు వి
స్రంభార్హలు సౌందర్యా,రంభలు త్వద్వాంఛితాచరణసారంభల్. ౧౩౬

కం. పౌలోమీధవుఁ డంతట, గోలోమీగణముఁ గాంచి కుతుకముతోడ
న్నీలో మాపనిఁ దీర్పఁగ, హేలావతి యెవతె యోపు నెఱుఁగఁ దెలుపరే. ౧౩౭

కం. అని రంభచాయఁ గనుఁగొని, యను ననురాగంబు తొలఁక సాదరఫణితి
న్ఘన వేణీవిసరంబున, ఘనసుందరవృత్తిఁ బ్రథమగణ్యవు కావే. ౧౩౮

చం. అగణితతావకీనసువయోతివిలాసవికాసలోకనా
శుగశతధాభిదాహృదయసూనశరాసనతాపనష్టచి
త్తపురుషాళిజీవనప్రదానవిధానప్రథావిధాలస
న్మృగమదగంధబంధురసుహృద్యపయోధర వొట చోద్యమే. ౧౩౯

కం. నీకొఱకుఁ గాదె పుణ్యులు, నాకంబును గోరు టెల్ల నాకొఱకటవే
నీకొఱకుఁ గాదె ద్విజులున్, లోకంబున సప్తతంతులోలుభు లగుటల్. ౧౪౦

కం. నీగణనీయవిహారా,భోగము నొకమాటు గనులఁ బొడగనిన మహా
యోగుల జోగులఁ జేయవె, భోగంబులఁ గఱపి మరపి భ్రూచలనములన్. ౧౪౧

కం. ప్రళయము నొందిన వేళల, లలనా దరహాసకలనలబ్ధ స్మృతులం
జెలువుగఁ జేయుదు విటులను, దలపఁగ నీకు నిది కష్టతరమే తరుణీ. ౧౪౨

మ. స్వరుధారాహతిఁ గానికార్యముల నోసంపూర్ణచంద్రాస్య నీ
సరసాలోకనచాతురీమహిమల న్సాధింతు నప్లోట సా
స్వరు నాలంకృతిమాత్ర మా కెఱుఁగనే జంకేల యింకైన శర
కరుచిత్తంబుఁ గలంచి యీభువనము ల్గావంగదే పైదలీ. ౧౪౩

వ. అని యందఱుం గనుంగొని. ౧౪౪

సీ. క్షణమాత్రమునను వీక్షణమాత్రమున నిల్వ నీరుగాఁ బోవరే వేరుపగులు
నాలాపన మొకింత యాలకించినయంత గండశైలము లైనఁ గరఁగి పోవె
పాటలాధరలార పాటఁ బాడినయంత మ్రోడుమ్రాఁకులు నును మొలక లిడవె
కూడినభుజగుంకుట్టమితము గన్నఁ గు ట్టమితంబుగాఁ గొదవ విటుల
కట్టిమీయట్టిదిట్టలపట్టు కలిగి, నెట్టన జగంబు చెట్టఁ జేపట్టు చూడ
నెట్టుచూపెట్టుకొందునోయింతులార, సరసముగ నేగి చెఱుప రేహరునితపము. ౧౪౫

సీ. గాధినందనతపోగర్వంబు నణఁపరే భ్రూలతాక్షిప్తిని బోలఁతులార
బదరికాశ్రమవాసు భంగపెట్టఁగఁ బోయి మేటిగాఁ గొనరె యీబోటులు నటఁ
బర్వతంబుల మేటిపర్వతంబును నీరుగాఁ గరఁగింపరే కాంతలార
నిస్తులమునితపోనిష్ఠలఁ జెఱుపరే నిమిషమాత్రంబున నెలఁతలార
యింతులార మనోజుపూబంతులార, జాణలార జగావేల్పుగాణలార
భామలార సుసౌందర్య సీమలార, మాన్యలార సుసౌజన్యధన్యలార. ౧౪౬

సీ. విడువనినిష్ఠల విజ్ఞపీఁగుట లేదు పెండ్లము కై కడగండ్లు పడెడు
సురతంబు మదిలోన నిరసించుటయు లేదు మునులభార్యలఁ గూడు మోసగాఁడు
నాదిభిక్షు వటంచు నతకరింపఁగ రాదు వినుతమహైశ్వర్య ఘనత కలఁడు
వార్ధకమునఁ గార్శ్యవంతుఁ డాతఁడు గాఁడు పర్వతంబులనైన వంపఁ గలఁడు
కావునను మీకుఁ గష్టంబు కాదు హరుని, తపముఁ జెఱుపంగ సులభసాధ్యంబ మీర
లెంత వారల నైనను జెంతఁ జేరి, యోడిని వైవరె చెలులార గడియలోన. ౧౪౭

కం. భర్గతపోభంగంబున, స్వర్గం బేలింప లేరె స్వర్గపదశ్రీ
సర్గముఁ దొలఁగించెదరే, దౌర్గత్యము పాలు సేఁత తగునే మీకున్. ౧౪౮

వ. అనిన వార లిట్లనిరి. ౧౪౯

కం. ఉగ్రుం డఁట భీముం డఁట, యాగ్రహమునఁ దపము సేయు నఁట యబలలచే
నిగ్రహము పొందు నఁట మా, కీగ్రహచారంబు కతన నెగ్గొదవెడినో. ౧౫౦

కం. రిసీ యగు విశ్వామిత్రుఁడు, గుసిగుంపులు వెట్టి గోడు గుడిపింపఁడె తా
మసి గాఁడె శంభుఁడు తా, మసి యగుటకు సందియంబె మతి దగ్గఱినన్. ౧౫౧

కం. పోకడ కలిగిన నది కడ, పోకడకే మనికి గనఁగఁ బోలదు చిత్త
మ్మాకర మాఁకరమునకుం, గా కుండఁగ మమ్ముఁ గరుణఁ గావవె దేవా. ౧౫౨

సీ. వల్లకాటను సదావాసంబు వేసంబు పాషండదుర్గతప్రస్తుతంబు
మాసినపులితోలు వాసంబు గ్రాసంబు పునుకను భైక్షాన్నమును గ్రసించుఁ
బూసినబూది దధివాసంబు వీసంబుఁ బడయఁడు నీటి నిల్కడను మోయు
రూఢి నూతనివది రోసంబు మోసంబు కాదు పౌరుషవృత్తి కడమవడుట
స్ఫుటముగా లేదు సత్త్వమంగిటను విసము, పాములాడించుకొను చును బ్రతుకుచుండుఁ
గొండలను గాఁపురంబుం దపంఘుఁడతఁడు, వలతురేయిట్టి వానినే పొలఁతులైన.

ఉం. నవనవనీతకోమలఘనాఘననీలసుకేశపాశ లే
భువనమునందు నేనియు నపూర్వజ్యపుఁ బున్కలఁ దాల్చువారల
న్వివసన దేహులన్ ద్విగతబీజుల నెండి విరూపనేత్రులం
బవనభుగోఘభూతగణబంధురుల న్మది నిచ్చగింతురే. ౧౫౪

ఆ. పాఁపకూట మొప్పఁ బాయఁడు దాలుచు
నంగిటను విసంబు నింగలంబు
కనులఁ గురియుచుండుఁ గాన నీబోఁటి నే
బోటులైనఁ జేరఁ బోదురయ్య. ౧౫౫

సీ. ఆదిభిక్షుకుఁ డయి హాలాహలము మ్రింగుహరుఁడు వేశ్యామనోహరుఁడె యెందు
నిర్ధనుం డయి చెట్లనీడల వసియించుహరుఁడు వేశ్యామనోహరుఁడె యెందుఁ
గాలు సేతులు లేక మూలలో నుండెడిహరుఁడు వేశ్యామనోహరుఁడె యెందు
బోడిబాఁపలతోడఁ గూడియాడెడుజోగి హరుఁడు వేశ్యామనోహరుఁడె యెందు
భువనమోహనలీలాప్రభూతపురుష, వివిధమోహనదేవత ల్వేశ్య లేడ
విగతవస్త్రవిరూపాక్షవికృతవేషు, లగుచుఁ బరఁగెడివా రేడ నగవిదారి? ౧౫౬

వ. అదియునుం గాక. ౧౫౭

సీ. బృందారకసుబృందబృందారకముకుందకుందాదినిధినాథవందితుండు
మారుతౌఘాహారహారచారువిహారిహారిగౌరీమనస్సారసరవి
ధీరావనోదారదారదాబ్జాకారకారనానాసురకారకుండు
గంగాపగాభంగభంగాగ్రసారంగరంగసంకలితోత్తమాంగకుండు
కనఁగఁ దాపసమాత్రుండె గరళకేలి, వాలుకానూలికాలీఢలోలభోక్త
భరణహారణమహాటోపపరిణతుండు, శంకరుండు స్వభక్తవశంకరుండు. ౧౫౮

కం. ఏఫ్రున నిందాఁకను నీ, ప్రాపున బ్రతికితిమి మేము బ్రతుకుటకు మాకుం
జూహోసమి గలిగినచోఁ, బోహ మ్మనరయ్య యితరభూముల కైనన్. ౧౫౯

ఆ. మమ్ముఁ గనుఁగొఁ జూడు మాప్రాణమానము, ల్గావఁగదవె దేవ పోవఁ జాల
ముగ్రుఁ జెనకి ననుచు యోషిజ్జనంబులు, దీనవృత్తిఁ బలుక దేవవిభుఁడు. ౧౬౦

కం. ఇం కేమి తెరువు గల్గునొ, పంకజలోచనలు చనఁగ భయ మందెద రా
వంకకు నీసంకటము వి,శంకటగతిఁ దీర్చుధీరజను లెవ్వారొకో. ౧౬౧

కం. యోచనతోఁ బదిఁ కే యా,లోచన కని మీఁది కెత్తి లోచనముల నా
లోచన సేయఁగ నిర్జర,వాచంయమి వల్కె సత్యవాచాయుక్తిన్. ౧౬౨

కం. ఆఁడంగులె యీ కార్యముఁ, బోఁడిమిగను జేయువారు పొలుచుతపఃప్రబ
ల్వేఁడిమి నీశైత్రకూలరె, యాఁడంగియె భర్గుఁ డంతయనదయె తలఁపన్. ౧౬౩

కం. ఇంతు లలంతులు గాని వ,లంతులు కా లేరు రిత్తలంపట కాన
న్స్వాంతమునఁ దెలియుమో పెడిఁ,గంతుజనకుఁడొకఁడయతనిఁగనుఁగొనుటొప్పున్

వ. అయినను. ౧౬౫

కం. మీకుఁ బితామహుఁ డగునా, లోకపితామహునిఁ గను విలోలత్వమునం
బ్రాకటగతి నెఱిఁగించుఁ గృ,పాకరమతియుక్తి ననిన నమరపతి వెసన్. ౧౬౬

చం. తరలి పితామహుం డగుపితామహుపాలికి నేగి కాళికా
వరునితపంబు పెంపు ననివారిత మైనజగంబుఅరపు వా
విరి నెఱిఁగించి దైన్యమునఁ బ్రీతి జనింపఁగఁ బల్కె సత్కృపా
పరత నుపాయ మొక్కఁడనపాయత నీ వెత లాఱఁ దెల్పెడిన్. ౧౬౭

వ. అని. ౧౬౮

చం. పదఁడు పదండు పోద మని పల్కి నిలింపులు గుంపుగూడి బ్ర
ల్లుదమున నేగుదేర దనముంగల వెన్కను బారు తీఱి వే
కదలెఁ బులోమజాపతి జగత్పరిరక్షణవాంఛ భారతీ
మదగజగామినీధవసమాశ్రయలాలసచేతనాబ్జుఁ డై. ౧౬౯

తే. సత్యమార్గావలంబు లై చనిరి బుధులు, ఊర్ధ్వలోకంబులందలియొప్పుఁ గనుచు
సత్యమార్గావలంబులై చనరెబుధులు, ఊర్ధ్వలోకంబులందలియొప్పుఁగనుచు?

ఉ. నాకవిభుండు కాంచె లలనాకలనాకలనాదగానసు
శ్రీకము శ్రీకరాబ్జజవశీకరభాకరసాకరాబ్జపీ
ఠాకలితారవస్ఫుటసనాతనలోకము యోగిరాట్సమూ
హాశోకముఁ బాపదారనిగమాకము శ్రీకము సత్యలోకమున్. ౧౭౦

కం. నాకేశుఁ డంతఁ గాంచెను, వీకాశవిలాసకంజవేశు న్నిశు
ఙ్లోకేశుఁ బాపనాశు, శ్లోక గ్రథితాను నిత్యలుప్తావాసున్. ౧౭౨

వ. కని భక్తియుక్తుండై సాష్టాంగదండప్రణామంబు? లాచరించి కరకమలంబులు
ముకుళించి యిట్లనియె. ౧౭౩

ఉ. ధాతవు జీవిజీవనవిధాతవు సర్వసుపర్వకోటికి
న్నేతవు ప్రాతవిఙ్లల ప్రణేతవు తాతవు భూతకోటిసం
త్రాతవు భక్తభవ్యఫలదాతవు కిల్బిషజేతవు న్జగ
ద్వ్రాతముధర్మసేతువవు తామరసోరువిలాసమందిరా. ౧౭౪

కం. మడికానుగుంటిపై నుక్కడముగ ముక్కంటి తపముఁ గావించెడి బ
ల్మిడిమేలంబుగ దూపను, గడ గనె జగ మెల్ల దీనికడ గనఁగదవే. ౧౭౫

కం. ఘను నిన్ను నాశ్రయించియు, వన టనుసంద్రమున మునిఁగి వనరుదుమే వి
న్నను వున ననువునఁ బ్రతికృతి, మనమునఁ దలపోయవయ్య మహితప్రజ్ఞా. ౧౭౬

కం. వింగడపుటింగలం బుప్పొంగుటచే లోక మెల్లఁ బొం గడఁగెడి నీ
సంగడము చేర మేలు పొసంగుటకు న్నందియంబె సజ్జనవినుతా. ౧౭౭

వ. అనిన. ౧౭౮

కం. ఇంచుక దలంచి మది రాయంచలసరదారు పలికె నచ్చపుఁ బెరిమం
గొంచెపుఁబని కా దిది మీ, కెంచినగతి మనకు వెన్నుఁడే గతి సుండీ. ౧౭౯

ఆ. నల్లనయ్య పాలవెల్లియం దున్నవాఁ, డున్నవితము లెల్ల విన్నవింప
నుపమ లెల్లఁ దానె యూహించు సాగించు, నాతరంబె శివుని సేఁత నూన్ప.

చం. వలమురిదాల్పు వేల్పుఁ గన వచ్చెదఁ జెచ్చెర రం డటంచునా
జలరుహసంభవుండు త్రిదశప్రకరంబులఁ గూడి వేగమే
నిలయము వీడి సారసళినీగ్రసనాలసహంసఘోటకా
కలనము నొప్ప నేగె ధృతకల్మషమాధవదర్శనార్థ మై. ౧౮౧

వ. ఇట్లు చని. ౧౮౨

ఉ. అం దరవిందమందిరుఁ డనంతముదంబునఁ గాంచె సుందరేం
దిందిరబృందమందిరవినిర్మలకాంత్యరవిందపుంజసా
నంద మమందనందనసనందనవందితనందనందనా
స్పందము నిందిరాంగవరచందనగంధముఁ బాలసంద్రమున్. ౧౮౩

శా. అంతర్భ్రాజితబాడబానలసధూమాగ్నిచ్ఛటాకాంతు లం
తంత న్వెడ్డ బహిఃప్రదేశగము లై వ్యాపించె నా నింపుగ

ధ్వాంతశ్యామలబంభరోత్కరము పైపైమూఁగ రక్తాంబుజ
ట్సంతానంబు నితాంతకాంతిఁ జెలఁగె న్సమ్మోదముం గూర్చుచున్. ౧౮౪

సీ. గరళకంధరనామధరుఁ డయి హరుఁ డుంట గనుఁగొన నీతనికతనఁ గాదె
శ్రీయుక్తుఁ డై శౌరి చెలువు గాంచుట లెల్లఁ గనుఁగొన నీతనికతనఁ గాదె
వెలిగారుపై ఠీవి వెలయుట యింద్రుండు గనుఁగొన నీతనికరుణఁ గాదె
పలుసౌఖ్యముల కాటపట్టు నాకం బంట గనుఁగొన నీతనికరుణఁ గాదె
నామమునఁ గాదు లసితసద్ధామమునను, బ్రస్తుతగుణావళులయందుఁ బాలరాశి
భాగ్యరాశి ప్రభాభాసి పటుపలాశి, శాసి సువిలాసి యనిడాసివాసిసురలు. ౧౮౫

సీ. శౌరి శ్వశురగేహసౌఖ్యానుభూతికై యిల్లటంబుండఁగఁ జెల్లు టెల్ల
దారుణమరణసంత్రాసంబు వాయంగ విబుధు లమర్త్యులై వెలయు టెల్ల
నడుగుటే యడ్డిగా నిడుపెయ్యకలుచెట్లు గలిగి నిలింపులు గులుకు టెల్ల
సోమాసులై నరుల్ నేమంబులఁ జరించి యచ్చరలం గూడి యలరు టెల్ల
నతులు నలంక్రియామాత్రమై వెలుఁగక, లబ్ధసాఫల్యమునను జెలంగు టెల్ల
నీదయారాశికరుణచేఁ గాదె యనుచు, క్షీరవారాశిఁ బొగడిరి సారమతిని. ౧౮౬

విచికలిత. కనుఁగొని నయమును బ్రియమును గడలుకొనఁగ సరసి జా
సనుఁ డను సురనికరముఁ గని సరగున మనమున హరి
న్వినయము దొలఁకఁగ వినుతులు వివిధగతుల మనము చే
సిన నెదురుగఁ గనఁబడినను జెలు వలరఁగ మనవులన్. ౧౮౭

కం. ప్రీతి సలుపుదము మనల, న్నీతరుణీనాథుఁ డలరఁ జేసెడి ననుచు
న్వే తగ వినుతులు సేసిరి, శ్వేతాకూపారతీరసీమ న్స్వామిన్. ౧౮౮

కం. అయ్యా! మాయాపదలం, జయ్యన వారింపవయ్య చనుదేవయ్యా
యియ్యెడకు దయామతితోఁ, గుయ్యాలింపవె యటంచుఁగూయిడిరిసురల్. ౧౮౯

వ. ఇట్లు మొఱలిడు చున్నసమయంబున. ౧౯౦

శా. క్షీరోదాంతరభాగమందు విలసచ్ఛేషాహితల్పంబున
న్క్షీరోదాత్మజ మందహాసలలితశ్రీనర్మభాషావళీ
హారాత్తీయమనస్సరోజ యయి పాదాబ్జంబు లొత్తంగ లో
కారాధ్యుండు విపన్ననిర్జరగణాహ్వానంబు వీతెంచినన్. ౧౯౧

సీ. కలుముల చెలి దేహకాంతులు చెంతల హొన్నువల్వ కొకింతవన్నె వెట్ట
నిందిరాసుందరీదృ జ్జిళిందంబులు తనుకాంతి కొకవింతతళుకు లీనఁగ
నరిదరంబులనిగ్గు లరిదరకరములై యుభయకరంబుల నొప్పు చుండఁ
బరిసరవర్తులై పరిజనములు ముందు సారూప్యములను బ్రశంస సేయ

నురమునను దివ్యవనమాల యొఱపుగొలుప, వైనతేయాధిరూఢుఁ డై పద్మజాది
మండలంబులకును గనుపండు వగుచు, ముందరను దోఁచెభార్గవీమోదకరుఁడు.

వ. ఇట్లు ప్రత్యక్షం బైనలక్ష్మీశ్వరుం గాంచి హర్షభయసంభ్రమంబులు ముప్పిరిగొన
దేవత లెల్ల వినయంబు దోఁప నిటలతటఘటితకరకమలు లై ధ్యానించి రందు
విరించి యిట్లని నుతియించె, నదభ్రవిభ్రమభ్రమణసంభ్రమాభ్రగత శుభ్రా
భ్రవాహినీధవాంభస్సదంభాత్యుగ్రాగ్రహో దగ్రవ్యగ్రనిర్వక్రవిక్రమక్రమచక్ర
చంక్రమణామ్నాయ మోషకప్రతిపక్ష దక్షరక్షోవరగూఢ మోక్షకా మోక్ష
ఫలప్రదాయకా నమస్కారంబు, వీరాహితదనుజాకృతపీడాధుత ధైర్యార్దితశరణా
గతవిబుధాదృతకరుణాన్వితనఖరోదితక్షీరోదమధ్యసవ్యాపసవ్యమథ్యమాననిర్మంథ
రమందరమహీధరధారణా రక్షోవరవిదారణా సుందరనయనార విందనిష్యందసా
నందమందమందస్మృగంతదర్శనశిక్షితశతా కమఠా నమస్కారంబు, సముదితేక్ష
ణాలోకనదుస్సహ నిబరీసాక్షీణతేజోజాత దిగంతదంతావళశ్రవోదంతురభయం
కరా రావకంపితారాతిమండల ఘోణాగ్రవిదారిత వసుంధరాకార ణాకారణ
హిరణ్యాక్ష ప్రముఖక్షపాటశిక్షణవిచక్షణా వసుమతీరక్షణా నమస్కారంబు,
హరిదంత చతుర్దంతాదిదంతావళ ధైర్యఖండనబ్రహ్మాండభాండ పరస్పరసంఘట్ట
నని దాన భయదాట్టహాసగర్జాన్విత ప్రళయాశుశుక్షణి భామర్షరా గాయత
ప్రోక్షణేక్షణశోభాశంపాయుత కాంచన మహీధరకందరా యతనాసా పుట
నిర్గత శ్వాసప్రభంజనోపేత నిజనఖరశిఖరవిచ్ఛేదితయూక్ష రక్షోవరవక్షోక్షయ
క్షీరధరగళన్నిర్గళాస్రవర్షధారాసంపాత పునరంకురిత సుమనోమనః కేదార ధీర
తాంకురా రమారమణీమనోవశంకరా నమస్కారంబు, శతేజ్యపూజ్య ప్రాజ్య
స్వారాజ్యసామ్రాజ్యసంపాద నార్థాంగీకృత దంభడింభవామనావతారా బలి
విసృజ్యమానదానవారిధారాపతనక్రియావారణా శయోశనోవ్యవహారా నమ
స్కారంబు, అఖండకాండగండ వేదండ శుండోద్దండదోర్దండప్రచండఖండకుం
డలి కుండలశిరోమండన మండలాకార పరశ్వధధారాఖండితాఖండభూమండల
మండలేశ్వర భండనయశోవిశాలా మనోహరకాంచనదుకూలా నమస్కారంబు,
మృదుభాషణఖరదూషణ మదశోషణనతతోషణ పరిభాషణసవిశేషణదృఢదా
రుణమదరావణప్రవిదారణ ప్రవిదారణ ఖండపరశుకోదండఖండనపిచండిలచండ
యశోవిహారా జానకీమనోహారా వక్షోదేశవిశోభితమణిమయాంచితహారా మహా
నటమానససంచారా నమస్కారంబు, నరకాసురప్రముఖాశరసముదాయక సము
దాయక పరివర్జనదళితార్జునతతాయల్లకధూపాయితవల్లవీమానధనతస్కరాఘో
రైనస్తమోభాస్కరా భక్తజనశ్రేయస్కరాక్షుల్లకగణతిరస్కరా నందకకౌమోదకీ

శార్ఙ్గదగభాస్కరా గోపాంగనావశంకరత్వనిపుణమస్కరా నమస్కారంబు, సకల
నరసురభరితవిష్టపరిష్టదదుష్టకష్టపూర్వ సుపర్వసుందరీబృందా నూనమానభంగ
కృతీ పాదాక్రాంతసురపతీ భవన్నామ పారాయణపరాయణపశుపతీ నమస్కా
రంబు, గర్వదుర్లోకానేకశార్వరానీకవరూథినీసంహరణార్థ సంభావిత ఖడ్గఖేటక
కృపాణఘోటక ముఖసుభగంభావుకా కల్మష శుష్కవన ప్రళయపావకా సంతత
పరిపాలితాత్మీయసేవకా నమస్కారంబని నుతియించి యిట్లనియె. ౧౯౩

కం. జనకుం డవమానించిన, ఘన మగురోసంబు మదిని గ్రాలఁగ యోగా
గ్నిని దేహము విడిచినసతిఁ, గనుఁగొనిమునియగుచు గరళకంధరుఁ డనఘా.

కం. రోసంబుతోడఁ దాఁ గై,లాసంబునఁ దపము సేయ లా వతి లోకు
ల్గాసిం జెంది రిఁ కెయ్యది, చేసెదరో యేమి సేయ సెల విచ్చెదరో. ౧౯౫

కం. శరణంబుఁ జొచ్చినారము, శరణార్థులఁ గావు జగము శంకరుచేత
న్మరణంబు నొందు జలనిధి,శరణా త్వచ్చరణయుగళి శరణము మాకున్. ౧౯౬

వ. ఇట్లు. ౧౯౭

కం. పుష్కరకచభూరితపః, పుష్కర ముపసంహరింపఁ బుష్కరజాదు
ల్పుష్కరశరణుని శర ణనఁ, బుష్కరతల్పుఁడు గభీరపుష్కలఫణితిన్. ౧౯౮

చం. వెఱవఁగనేల మీకు సురబృందములార నితాంతచింత సొం
పఱఁ బని యేమి యింద్ర తగునా కర మార్తట మింతలోనె వే
సుఱసుఱ స్రుక్క నేల ననుఁ జూడుఁడు గోడుడిగింతు మంతు మీ
రుఱక భవన్నివాసముల నుండుఁడు నిండుముదంబు పెంపునన్. ౧౯౯

కం. చనుఁ డని మధురశ్లోభం,జనుఁడు నిమేషంబులోనఁ జనె మాయం బై
చనిరి విరించనముఖ్యులు, మనముల నూఱటలఁ బొంది మాని భయంబున్.

ఉ. ప్రస్తుత మయ్యె శీతము క్షపాకరభీకరపాదపాతవి
ధ్వస్తఘనాంబుజాతము నితంబవతీవిలసత్కుచాశ్రయా
ప్తాప్తనితాంతశీతము నిరంతరదర్పకబాణవిద్ధసం
త్రస్తవియోగిజాతము చరద్బహుశీతలశాతవాత మై ౨౦౦

కం. కుందమ్ములు వికసించెను, గందమ్ములభయము వాసెఁ గందమ్ములకుం
జిందమ్ము లనఁజెలఁగె మా,కందమ్ముల భసలరవము కడురభసముగన్. ౨౦౧

కం. కమలాధవకమలోద్భవ, కమలాలయకమలమిత్రకాములఁ జేరెం
గమలంబులు పంచతఁ గని, కమలారిహిమాంశునికరఘాతంబులచేన్. ౨౦౩

చం. అదురుచుఁ దెల్లవాఱె నని యత్తలభీతికి లేవ వల్లభు
ల్వదలక యున్న వేఁడుకొని ప్రాఁచిపను ల్నెఱవేర్చుబోటులు

స్మనమునఁ బ్రొద్దునం దలకు మున్గెడిలోకులు గుండ నీటికి
న్రదనము లొప్పఁ జేసె నవురా చలికాలము గుండెగాల మై. ౨౦౪

కం. ఉడికింప మిత్త్రుఁ డనియే, ర్వడఁజల్లనిదారను దనుష్పాటుండనుట
న్వడఁకించెనొ చంద్రుఁడు నా, గడగడమనిజగము వడఁకెఁగడుఁ జలిచేతన్.

కం. పేరిచె హిమమున సితరుచి, ధారిణిఁ గొనలును నదులుఁ దరులుం గిరులుం
బేరిమి గలదినములలో, సారూప్యం బొసఁగె విధుఁడు జగమున కెల్లన్. ౨౦౬

ఆ. పటునిరంతరాయపరిరంభసంభోగ, సౌఖ్యదంబు దీనిసమమె విరివి
మంచ మంచు మంచుసంచు మించిన నెంచు, గొల్లమంచములను గోపజనము.

సీ. వేసంగి నెంతయు వేసటఁ బుట్టించుమూలకొట్టిములకు మేలు గలిగె
ఘననిబాఘంబులఁ గాలిత్రోపులు దినునాలువులకుఁ బ్రేర్మి చాలఁ గలిగె
వేసవియప్పుడు విరివి చాలనియట్టిసుంచము గ్గొప్ప వై మించు చుండె
నాకు నా కనిపిరుపీఁకులాటలఁ బెట్టుప్వజనంబు లటుకలఁ బ్రాఁకె వయ్యె
బయలఁ బండ నీక పరుసంపుసాలువుఁ, గప్పి యొప్పిదంపుఁగౌఁగిళులను
దంపతులకు విసరులంపటఁ బాపెను, మించుమంచుమహిమ లెంచ దరమె.

కం. స్తనధరములు నిజపీడిత, జనముల కభయంబు లిచ్చి సంరక్షింప
న్ఘన మాశతార మంత మ,దనదేవేశ్వరునకు నవతంసం బయ్యెన్. ౨౦౯

వ. ఇట్లు శిశిరంబు ప్రాపించిన నొక్కనాఁడు. ౨౧౦

ఉ. మంగళదేవతావదనమంజుల కంజమురందలోలుపా
పాంగమిళిందుఁ డై పలికె భామిని కంతు జగంబుదుఃఖము
న్భంగము గూర్పఁగా వలయు భర్గుతపంబున కింత నిర్వహిం
పం గలవాని వేగఁ బనుప న్వలయుం గజరాజగామినీ. ౨౧౧

కం. నీకడగొట్టుకుమారుని, ధాకకు వే లోకములయెడఁదలుం బవులు
న్శ్రీకంఠతపోవిభవముఁ, బోకార్పఁగఁ జాలు వాఁడెపో పోకడకున్. ౨౧౨

తే. రతివిహారు మనోజ్ఞసురతివిహారు, మతివిహారుని యావతమతవిహారు
విపరివారునిఁ గామినీవిపరివారు, నాకు మాఱుగఁ బంపుదు నాకుమారు. ౨౧౩

వ. అని మనంబున సంకల్పించినంత. ౨౧౪

సీ. విహగకంఖాణుండు మహితశార్ఙ్గధరుండు గాంగేయవసనోత్తరాంగకుండు
కృష్ణాభ్రవర్ణుండు శ్రీ శ్రీనివాసుండు పుష్కరచరకేతుభూషితుండు
పుండరీకాక్షుండు పూరుషసింహుండు సింహాసంహాననుఁ డక్షీణబలుఁడు
కమలాంచితకరుండు ఘనసుకుమారుండు మధుసూదనగుణుండు మాధవుండు

కామఫలదుండు పంచాస్త్రధామకుండు, పూతప్రద్యుమ్నుఁ డజుఁడు సనాతనుండు
క్షితి మనోజవసుం డన రతిని గూడి, మారుఁ డుదయించె సంకల్పమాత్రమునను.

ఉ. మంగళహస్తయుక్తసుకుమారుఁ గుమారుఁ గుమారు నిత్యస
న్మంగళదేవతాతిసుకుమారకుమారకు మారు మత్తసా
రంగగుణాసితాంగు నపరాజితు రాజితరాజితాంశుకు
న్మంగభుజైణనాభసువిశేషవిశేష విశేషభూషితున్. ౨౧౬

కం. తెర జాఱఁ దోఁచువేసము, పరుసువఁ దనయెదుర నున్న భాస్వరతేజు
న్మరుఁ గని సిరి పెరిమెను మది, కరఁగెను సుతుఁ గాంచి సతులు కరఁగుట యరుదే.

ఉ. మీఱినభక్తిచే రతిసమేతముగాఁగఁ బ్రదక్షిణించి ప
ల్మాఱును మ్రొక్కి లేచి కమలాకములాక్షులదాపు చేరిన
న్మాఱనికూర్మి వారల రమాపతి చేరఁగఁ దీసె నోడిక
ల్మాఱుచు వేపయుస్ను చనులం గనులం గొనలం జెలంగఁగన్. ౨౧౮

కం. కడగొట్టుచిన్ని కొమరునిఁ, దొడపైఁ గూర్చుండఁ బెట్టి తోరపుఁబ్రేమం
గడఁకఁ దమి ముద్దులిడియెం, గడకొడుకులమీఁదికరుణ గాటను కాదే. ౨౧౯

చం. జనకునిఁ జూచి యిట్లనియె సారసబాణుఁడు భక్తియుక్తుఁడై
వినయవిశేష మొప్పఁ బృథివీవర యిట్టులు స న్నలంపఁగాఁ
బని గలదేనియు న్ఘనకృపాపరతం దెలియంగఁ జెప్పవే
యనిమిషవంద్య చేయుదు నటంచును బల్కంగ శౌరి యిట్లనున్. ౨౨౦

కం. కంఠేకాలునిచేతను, గుంఠితమై లోక మెల్లఁ గుందెడి మహిమా
కుంఠితకైలాసావ్యప,కంఠంబున ఘోరతపము గావించుటచేన్. ౨౨౧

కం. నాకు సమానుఁడవు బల, ప్రాకటతేజోవిశేషరాజితమతుల
న్నీకన్న నన్యు లెవ్వరు, నాకుం గనరారుగా పినాకిని జెనకన్. ౨౨౨

చం. అగునోకా నీ కొనర్ప మదనా యన నాయన నాయనా యనం
దగునోకా నీకుమారుని నదత్పుఁ డటం చగునో యనా యనం
దగునోకా నీకు మాఱుగఁ గదా ననుఁ బుచ్చుట దాన నోర్తు నే
మగఁటిమి గోలుపోక యనుమానము మానుము మానసంబునన్. ౨౨౩

కం. పుచ్చము చెచ్చెర నచ్చికఁ, గ్రచ్చఱ నచ్చిచ్చుకంటి రచ్చల నిచ్చ
న్మ్రచ్చెద నచ్చపుములుకులఁ, బెచ్చుగ బిచ్చంబు దెచ్చుభిక్షుకుఁ డెచ్చే. ౨౨౪

ఆ. నాదుప్రతిన వినుమి శ్రీదునిచెలికాని, గాటమైనతపము గడియలోనఁ
జెఱుపఁ జాల కున్న శిఖిశిఖావళికి దేహంబు నే సమర్పణం బొనర్తు. ౨౨౫

కం. భీషణముగ నిటు పల్కిన, శేషశయానుండు నిరవశేషం బగుసం
తోషమున నిట్టు లనె నని, మేషాంకుని రథకలితసమీరు స్మారున్. ౨౨౬

కం. ఏటికి నీబోఁటికి నిటు, గాటముగాఁ బల్కఁగా విఘాతము కలదే
మాటికి నీధాటికి నెచ్చోటను గలఁక కలుగంగఁ జోద్యము కాదే. ౧౨౭

కం. శంకరుతపంబుఁ జెఱుపఁగఁ, బొంకంబుగఁ బొ మ్మటంచుఁ బొరి దీవించె
న్సంకల్పసిద్ధి యగు నని, పంకజనాభుండు పుత్త్రుఁ బ్రవిమలగాత్త్రున్. ౧౨౮

చం. వలగొని మ్రొక్కి తండ్రికిని వారిధికన్యపదాంబుజంబులం
జెలువుగ సాఁగిలంబడినఁ జిత్తజుఁ జూచి మదీయభాగ్యమా
కులమణి శత్త్రుజేత వయి గొబ్బునఁ గార్యముఁ దీర్చి తండ్రి కిం
పలరఁగఁ జేయవయ్య జగదావళిఁ బ్రోవఁగదయ్య చయ్యనన్. ౧౨౯

కం. పొమ్మని సెల విచ్చిన నెయ్యమ్మున దేవేరిఁ గూడి యరిగెను బిససూ
నమ్ములవాలమ్ములదొర, నెమ్మది జనకాజ్ఞ వేగ నెఱవేర్పంగన్. ౧౩౦

ఉ. చక్కెరవిల్లు దాల్చి వెలిచక్కెరతెండిహయుమాయి నెక్కి పే
రుక్కునఁ బువ్వుముల్కిగమి నూనుచు గేదఁగిరేకు బాకుల
న్మక్కునఁ బూని వేగఁ బవమానరథంబును నక్ర కేతువుం
దిక్కులఁ గ్రాలఁగా బయలుదేఱె మరుండు హరాయ ల్చెలంగఁగన్. ౧౩౧

కం. కోకిలకుల కాకలికల, కేకలు కొలఁకుల కెలఁకుల కేకులకూకల్
కాఁకలకలుకులకలుకులు, లోకులకలకలలు కల్గఁకలు కులుకు లలుకల్. ౧౩౨

వ. చెలంగె నప్పుడు. ౧౩౩

తే. ఊసరక్షేత్త్రజాతంబు నీసడించి, యీసవోవక దిట మయి యేస లేక
నున్న నై వెన్నుచూపకయున్నయట్టి, చెఱకుసింగిణి ధరియించెఁ జిత్తభవుఁడు.

కం. మందారేందీవరమా, కందలసత్కుందబృందకమలరుహావిని
ష్యందమకరందతుందిల, హిందోళచయంబు మార్వి నేర్పఱిచె వెసన్. ౧౩౫

ఉ. చందనశైలసానుతటచందనగంధకమంథపోష్ణరు
జ్నందనసాధుస్థలలనాస్తవనిస్తులసౌరభాంచితా
నందననందనోపవననర్తనతత్పరబాలికాముఖ
స్యందితఘర్మకీకరభరాలసవాతశతాంగయుక్తుఁడై. ౧౩౬

తే. వరలతాంతమధూళిని గరము లస్త, కముసన నిల్వక జా ఱెడిసమయమునను
గొప్పదట్టంపుఁబుప్పొడి నప్పళింపఁ, దగు నటంచును జతకూర్చె మొగలిపూలు.

తే. కేతనముఁ జూచినంతనె భీతిఁ గలఁగి, మకురు నాయంగ వలె నని మకరవైజ
యంతిఁ దాల్చెను వేగ లతాంతశరుఁడు, హరుని నెదిరింప లచ్చికొమరుఁడుమరుఁడు.

తే. సారకదళీఫలంబుల నారగించి, మెక్కి చిగుళులఁ జక్కెర బొక్కి బొక్కి
యుక్కునం గ్రాలిపచ్చడాల్ ఱెక్కలుగల, పక్కులను బూన్చెఁ దేరికి నక్కజముగ.

ఉ. మీటక మున్నె మ్రోయు ధ్వనిమీఱ గుణంబు శరంబు లన్న బో
హాటముగాఁగ వెల్వడుఁ దమంతటఁ దామె శతాంగ మన్ననో
సూటిగ నేగుఁ దాన రథచోదకహీనత వాజు లన్న మే
ల్ధాటిఁ గశాధృతిశ్రమముఁ దాల్పఁగ నీకయ పాఱు సాదికిన్. ౨౩౦

చం. తమవిభుఁ డైనమన్మథుఁడు దాఁడిచన న్సుమకట్టఁగాఁ గ్రమం
బమర నియుక్తకార్యములకై గమకించెనొ నాఁగఁ గేకిలో
కము గళకాహళారవము, కాంతమధువ్రతనాదము ల్లతాం
తములను దూర్యఘోషము, ఘనంబుగ గానము నించెఁ బైకముల్. ౨౩౧

తే. మహితమకరధ్వజోదయ మహిమఁ జేసి, వేసటలఁ గుందకే యోలమాసగొనక
దంపతులు మీఱి యతనుయుద్ధములఁ దేఱి, సొమ్మసిల్లిరి పాన్పుల నిమ్మళముగ.

వ. ఇట్లు కలశవారాశి నిర్గమించి రమాకుమారుండు శారమయూరకీరవారపరివా
రుండై పరిష్కారాలంకృతశరీరుం డై తూణియు బాణియుఁ గృపాణియు ఖడ్గపాణి
యునై రథంబు నెక్కి యుక్కుమిగిలి యక్కజంబగు తేజంబున దిక్కులు పిక్క
టిల్లఁ జనుచుండ సుమనఃకోదండకాండ ప్రకాండాసినాంతఃకరండంబు నింపఁ
బాంథరడిండీరఖండ హారిపిచండతరంతకుంతలి ప్రచండపుండరీకరుచిపిచండిల
ఖండపరశుశిఖండమండన మండలకరమండలంబు దండి మీఱఁ బిండార బోసిన
గతి నంపాచారంబుగఁ బచారంబు సల్పఁ బుండరీకకాండంబు పుండరీకకాండం
బులఁ గన్నకురంగంబులయంగున గండం బని గుండెలు గండ్రికలుగఁ దల్లడిల్ల,
మిండగాండ్రకై కడగండ్లు గుడుచు మిండగుబ్బెతలు వెతలఁ గుందఁ, జక్కఁగఁ
జిక్కినమక్కువగల చక్కనియుక్కలుఁడు పక్కకుఁ దక్కక తెక్కలిత్రిక్కునఁ
డక్కు నిక్క నేచక్కినొ రక్కసిసవతిపక్కికిఁ జిక్కి పక్కయక్కఱఁ దీర్ప లక్క
నంబుగఁ దక్కి చొక్కి నిక్కి కక్కుఱితికి లొగ్గ నని యక్కసంబున వెక్కసం
బులు వక్కాణించి క్రక్కసంబుగ వెక్కి వెక్కి గుక్కుడక యుక్కు దక్కి
మిక్కుటంబుగఁ జక్కవపెంటి పక్కులొంటి నేడువఁ, గలువచెలిచలువల విరివి
జగతుల నొప్పయి యుప్పరం బంటుగొప్పయుప్పరిగల వెన్నెలకుప్పలాడఁ బచ్చ
కప్పురపుఁగుప్పల నిడి తప్పఁ గొట్టి తప్పఁ దప్పించుకొనఁ దెప్పునఁ దప్పక వెలి
పుప్పంబుల నిడి యప్పప్ప చిక్కె నని చేతు లప్పళించి తప్పట్లు గొట్టి చిక్కని
తక్కినయొప్పులాఁడుల దెప్పినల నొప్పులకుప్పలు కనులఁ గప్పి త్రిప్పి త్రిప్పి
రొప్ప, నింపు తొలఁకాడ వగకాఁడు నిసితేఁడు తమజాడఁ దముఁ జూడఁ జెలి
కాఁడ మొనగాఁడ యిపుడేడ తమిఁ గూడఁ గదుప్రోడ తమిఁ గూడ విటకాఁడ
మాఁజాడ నీకేడ వాదాడఁగాఁ బ్రోడలము గా మం చుఁ గలువకులుకులాఁడులు

పలుకు లాడు వడువున నడలాడ, గుబ్బలిపై నబ్బురపుటుబ్బున నెలవెలియుబ్బలిఁ జిక్కితబ్బిబ్బు లాషు లేడిపయి దెబ్బతీయుద మని గొబ్బున సింగిణిదబ్బల ముల్కుల నిబ్బరంబుగ ద్రొబ్బిన మబ్బుల నబ్బినముత్తియంబులు రాల గుబ్బ సరంబులఁ గూర్చుచెంచుగబ్బిగుబ్బెతలగుబ్బలఁ బ్రబ్బినచెమటలఁ ద్రావి మరు ద్రొబ్బులాటలదెబ్బల నలయికఁ బబ్బుచు సిబ్బితి దలఁగిన గుబ్బలాఁడులసిబ్బెం పుగుబ్బగుబ్బల దబ్బుదబ్బున నుబ్బుచెమటల యుబ్బడంచుగబ్బి తిన్నగ నడ యాడఁ, గాంతారాంతరంబుల శేఫాలికాలతాంతరంబుల సీధుధారగాఱఁ, బద్మాసన నాగపాదలతావేష్టార్ధసంపుటకులిశసుందర కేసరహిల్లోల నారసింహావిపరీతత్రు ద్గారధేనుకోత్కంఠసింహాసననాగవిద్యాధరబంధంబులఁ జొక్కి మక్కువ లెక్క నర్ధచంద్ర కర్తరీముఖ కపిత్థ కటకాముఖ శుకతుండ లాంగూల పద్మకోశపతా కాదిహస్తవిన్యాసంబుల నిజభావంబులఁ బ్రకటించుచు లలితకుంచితవికాసముకుళ కేకరా చంచలానూయకతీక్ష్ణంబు లగువీక్షణంబులఁ జూచుచు నికుంచితాకుం చితకంపి తాకంపితపరివాహితసమాధోముఖాలోలితధూతోత్క్షిప్తాదిశిరోభావంబుల నింపి నేత్రకంఠకపోల హృదయపార్శ్వనాభి ముఖజంఘనితంబ జఘనస్తనయుగళం బులఁ జుంబించుచుఁ గళలయుంకువ లెఱింగి కరంగ నంటి ఫలమూలంబుల రతి యోగంబులఁ బ్రేమదానంబుల బాలాతరుణీప్రౌఢల వశపఱుచుకొని కుందరదన లగునిందువదనల నదనున మదనకదనంబుల వలసి కలసి మెలసి యలసి సొలసి తెలిసినయలసు లగుభోగులవలననను, నురువు లేనియొఱపరి తఱుసలి యొఱటు కఱకుచెఱుకు కొఱకొఱబిఱబిఱఁ జిఱచిఱ నఱిముఱి యఱుత నఱిమి యుఱిమి దఱిమి బిఱుసున విసరిన యరవిరియంపఱ చుఱుక్కున గఱుక్కున గీఱిన నుఱిది దఱిఁగి కొఱవోయి వఱువాతదాఁక వఱువట్లుగొని కదరినకన్నఱఁ గన్నరమోడ్చి తెఱవలకై కం దెఱచి చూచువియోగులవలనను, దైనందిననవనవబాలారత లోలుండ నగునీ కేల యీలీల నీలీలఁ దొఱఁగి నెమ్మోము తెల్లవాఱె నను మదనశరవేదనాదూయమానమానస పాండరాంగక నిద్రావిహీనారుణనయన పాంథయోషాజన దూషణభాషణలవలనను, రతికేలిఁ దేలి తూలి వ్రాలిసోలి గాటం బగుకౌఁగిళులమగలకుఁ జిక్కిచక్కినస్వాధీనభర్తృకలవలనను, వెలిరంగు మునుంగు లంగంబులఁ బొసంగ ననంగునిసంగరంబున నెసంగ సంకేతరంగం బున కేగి యనుంగుసంగాతిఁ గనం గానక చెంగటల నెమకంగ నదియెఱింగి తమి చెంగలింప మఱియొకభుజంగపుంగవుండు క్రీనీడలమాటున నించుకించుక యెచ్చరించి యిరులఁ దొలంగిన వెంగలి నైయె వెంటఁ నంటిపల్కక యుంట నెఱుంగక నిక్కంపుటంటుకాఁడ యని మరునిదురమునఁ బెనంగి నలంగి చనంగఁ

గొంతద వ్వరుగంగ వేఱుజాడ నవ్విటకాఁ డెదురవచ్చి పచ్చవిలుతుకచ్చెకు ముచ్చటించిన నిచ్చఁ బెచ్చుగుకోపంబున మచ్చరించి బొమలుముడించిన నవ్వి యెక్కసక్కెంబులఁ డక్కునెఱింగించిన నెఱింగిపొచ్చెంబు లేనినచ్చిక మచ్చిక లెచ్చ నచ్చికబుచ్చిక నిచ్చకంబుల వెలిపుచ్చకుండ నెచ్చరించు మ్రుచ్చుటంకు మచ్చికంటులవలనను, నభంబు భగం బయ్యె వేగిన ట్లున్న దీకీలు గంటివే వాలుఁగంటి యనఁ గీలుగంటు గేలి గొం టికేలఁగొంటివే గంటివే వేగంటి వాలుఁగంటికీలుగంటుకొన గంటుకొనుఁగుక్కలలో తేఁచుకుక్కవోలె రేచుక్క లలో నీతం డుత్తముం డఁట యీ యుత్తముం డనయ ముండుటకన్న నాయత్త ముండ నయ ముండుట మే లితం డు రేలఁగాయ నక్క కాయంబు గాయంబు సేయు నీచకోరజీవంబు తల్లిమిండండు నాక తనకొంప కూలఁ బిన్ననాఁటన కొమ్ములు మొలపించిన యాబమ్మ నన పలయు నోచకోరముద్దా కమలాక్షు లన ముద్దా యీయన్యాయంబు పద్దా కరవేత్రంబులఁ బైలాగున నుద్దవిడిఁ బడ మొత్తి మెత్తపడక నుండువారము మెత్తపడకయుండువారమే యను మదిరాపాన విహ్వలమానసమానవతీతిలకంబులపలుకులవలనను, వేగిరంబోగిరంబంటక కంటుగొన్న చిన్నచిన్ని పాపలపోరు మానుప రావె రావె యని తన్నుఁజూపి నోరఁ గూరుసౌజన్యవతీమతల్లు లగుతల్లులకై కరంగి బంగారుపొంగారుసింగా రంపుభృంగారంబుల బుడుతలకై సుధాంశుండు నింపక నింపినయమృతంబు సొంపున నింపు పెంపు జనింప మరులంపటలఁ బొంపిరివోవ దంపతులు బయల వైచినమంచంబులనొఱపుగల పఱుపులపైఁ బఱువక బఱచినపఱుపుగల చలువ దుప్పటంబుపైఁ జల్లక చల్లిన యాయల్లకకరం బగుమొల్ల లై యుల్లంబు రంజిల్ల వన్నియ మీఱు పన్నీటఁ బన్నీటిచెక్కం గొన్నచెన్నుగలగంధంబును జున్ను గలపాలను నించి యుంచవిన్నను వునఁ జిన్నెల వన్నెలఁ జెన్నుఁ జూపుచుఁ గన్ను లలరఁ గ్రొన్ననబోటులు వెలిదిన్నెల మన్నీలతో నున్నతఱి మున్నుమున్నుగ గందం బని వెన్నెల భిన్నంబుగఁ గన నేరక చంచలను బాలనుగొని మైఁ బూయుసతీపతులహీహీలవలనను, నానిశానమయంబు జగన్మోహనం బై యుండె నయ్యవసరంబున. ౨౮౩

సీ. నీలనీరదవర్ణు నిత్యయౌవనపూర్ణు మకరకుండలరాజమానకర్ణుఁ
గంజాతదళనేత్రుఁ గమనీయశుభగాత్రు నారదస్తుతిపాత్రు నయచరిత్రుఁ
బ్రాలంబికాహారు భాస్వరకేయూరుఁ బల్లవకరవీరు భయవిదూరు
మధుమధురాలాపు మంజుతరకలాపు మల్లికారోపు సుమహితరూపు
భృంగగుణసంగు సనిషంగు వంగకీర,వారపరివారు రతివరు సారవీరుఁ
జూచి నైలింపసతు లెల్లఁ జోద్య మంది, మనసిజానలదందహ్యమాన లైరి. ౨౮౪

ఉ. కన్నులవింటివాఁడు హరికన్నను జక్కఁదనంబువాఁడు మే
ల్వన్నెలచిన్నవాఁడు విరివాలుల లీలను గొన్నవాఁడు ప
ల్చిన్నెలవన్నెకాఁడు కడుఁ జెన్నమర న్జను చున్నవాఁ డటం
చన్నులమిన్న లెల్లఁ గను లారఁగఁ గాంచిరి మాకుమారునిన్. ౨౪౫

ఉ. నల్లని మేనివాఁడు చిఱునవ్వుల రాజిలుమోమువాఁడు బ
ల్చల్లనిచూపువాఁడు వెదచల్లెడి వాసనవాఁడు మేల్ హొయ
ల్వెల్లగువాఁడు మమ్ము దురపిల్లఁగఁ జేసె నటంచుఁ జేడె లా
యల్లకభగ్నచిత్త లయి యాతనిఁ గాంచి కరంగి రెంతయున్. ౨౪౬

కం. కన్నఁగవ యయ్యె నార్ద్రం, బన్నులమిన్నలకు హృదయ మార్ద్రం బయ్యె
న్భిన్నపట మార్ద్ర మయ్యెను, గన్నులవెడవింటివానిఁ గన్నం గన్నెల్. ౨౪౭

ఉ. అంబురుహాక్షి యోర్తు కనదంబురుహాంబకుఁ జూడఁ గోరి రా
గంబున వచ్చుచో విటుఁడు గ్రక్కున వెన్కనె వచ్చి కన్నుల
ద్దంబుగ మూయఁ జేతులు విడంగను గట్టిగ గిచ్చి పోయె వాఁ
డం బడి వేగె నప్పుడు గడుం బరితాపముతోడ నార్తుఁడై. ౨౪౮

మ. కలకంఠీరవ యోర్తు మారుఁ గన రాగం బొప్పఁగా త్రైక తు
న్కలుగా విచ్చెఁ గడెంబు లూర్మికలును న్జాఱె న్వసం గ్రమ్మఱ
న్జెలు వా రంగ ధరింపఁ గంకణము మించె న్మేఖలాత్వంబున
న్వలయస్థానమునం దదూర్మికలు రేన ల్మిఱెఁ జిత్రంబుగన్. ౨౪౯

కం. మూఁడుతలంబులు తడిసెను, మూఁడుముడు లీవిడె నారుమూఁ డయ్యెను సి
గ్గాడువెలందులకును బూ,వాఁడిములుకు లొప్పు చుండువానిం జూడన్. ౨౫౦

ఉ. పంకరుహాక్షి యోర్తు తమిఁ బంచశరుం గన బాహుమూలకూ
లంకషయౌవనాంక యుగళస్ఫు రమౌక్తికరత్నహారము
ల్పంకజగంధు లంటుటను బక్కున నవ్వఁ బసిండికమ్ముల
న్బొంకము లైనపేరు లయి పొ ల్పెసలారె నయారె చిత్రముల్. ౨౫౧

చం. మదవతి యోర్తు మాధవకుమారునొయార మయారె యంచు స
మ్మదమతిఁ జూచి యూఁచి తల మాటికి మాటికిఁ బాటిగా రహి
న్గదలక నష్టచేష్ట యయి కామిని కాముని గోమునం గనెం
బదిలముగాఁగ బమ్మెరను బంగరుబొంగరమో యనం దగన్. ౨౫౨

కం. హేలావతి యోర్తుక రతి; బాలాపతిఁ గాంచి మోహభరమున వ్రాలె
న్హేలాపరలోలామర,సాలాంతతిమీఁద గాలి సోఁకినభంగిన్. ౨౫౩

చం. అనిమిషమానినీతిలక మాదట నాయనిమేషకేతుఁ దా
నవిమిషవృత్తి తోడ్పడఁ బ్రియంబునఁ జూచెను యత్నహీనతం
గనుఁగవ నశ్రుపూరములు గ్రాల నిదే మని చేడె లెచ్చరిం
చిన ననిమేషతం గనినఁ జిత్రమె బాష్పము లంచుఁ దెల్పుచున్. ౧౫౪

వ. మఱియుఁ గొందఱు దేవతలు తమలోన. ౧౫౫

కం. విషజాతంబులు శరములు, విషనిధితనయాసుతుండు విషముఁడు మఱియు
న్విషమాంబకుఁడై యుండియు, విషమాంబకు గెలుచు టొక్కవిషమా తలఁపన్.

సీ. సారంగగుణసంగసారంగసువిహంగసారంగతులితదోస్సారఘనుఁడు
సారంగశుకవాయసారంగహయరథసారంగసారమసారతనుఁడు
సారంగపరబలసారంగసారంగసారంగనయనానుశర్మదుండు
సారంగసంభవసారంగలక్షణసారంగసహజవిస్తారయశుఁడు
భూరిసారంగముదిత త్రిభువనసార, శౌరసారంగలోచనాపూరుషుండు
రంగు మీఱంగ వేగ సారంగధరుని, వ్రతముఁ జెఱుపఁగఁ జాలు సారంగశరుఁడు.

సీ. విషమాంబకుఁ డితండు విషమాంబకుఁ డతండు రహి మీఱ నేకతరంబువారు
రామాశ్రితుఁ డితండు రామాశ్రితుఁ డతండు రహి మీఱ నేకతరంబువారు
రాగధర్ముఁ డితండు రాగధర్ముఁ డతండు రహి మీఱ నేకతరంబువారు
యోగీడ్యుఁ డీతండు యోగీడ్యుఁ డాతండు రహి మీఱ నేకతరంబువారు
మారుఁ డీతండు చూడంగ మారుఁ డతఁడు సకలధరుఁ డీతఁ డాతఁడు సకలధరుఁడు
ఇద్దఱును జూడ నొక్కటె నుద్దియగుట, హరునిఁ జెంగించునీసుమశరుఁడుమరుఁడు.

వ. ఈవిధంబునఁ దన్ను సురలు బారు దీరి చూచుచుండ శుకవల్లభుండు ప్రియవల్ల
భతో ని ట్లనియె. ౧౫౯

తే. చామ యల్లదె నీతండ్రి చందమామ, సమ్ముఖమ్మున నున్నాఁడు సమ్మదమునఁ
గూఁతు నల్లునిఁ బొడగనుకుతుకమునను, వచ్చుచున్నాఁడు చూడుమా మచ్చెకంటి.

తే. రాజముఖి నిన్నుఁ గన ననురాగ మెడి, జలధి పొంగెను నీతండ్రి స్వాంతమునను
గాక యుండిన నీహారకాండవృష్టి, యబ్జనిష్యంద మా టెట్టు లబ్బురముగ. ౧౬౧

తే. రాకతోఁగూడి యీరాజురాజవదన, సుఖసరణిఁ బోవఁ జక్రముల్ స్రుక్కెఁ గంటె
రాకతోఁ గూడి రాజులు రాజవదన, సుఖసరణిఁబోవఁజక్రముల్ స్రుక్కవొటు.

తే. పక్షయుగయుక్తి సితపదప్రాప్తికతన, ఖగము కావున నీతండు కంబుకంఠి
ఛదల మెదలంగఁ గలిగె నిచ్చలును మగువ, కాక జడపాదుఁడీతండుకదలఁగలఁడె.

తే. కలితఖగనాముఁ డౌటను జలజగంధి, శీనికరములు చల్లన వేఁడి యగు వి
యోగు లెల్లను వేఁడిమి నోర్వలేరు, బాగటందురు సౌఖ్యసంయోగిజనులు.

తే. ఈతఁ డీతనిరాశియు నేకరాశి, కాలు సేతులు కలిగియుఁ గాలు చేయి
లేనివారలచేఁ గస్త్రియాను గొనఁగ, వింటె పాపబలంబున విద్రుమోష్ఠి. ౨౬౫
కం.సుతురాకఁ దగఁ గనుంగొని, యతులితముగఁ బొంగు నుదధి యనుకంపనొ తి
గ్మతరం బగుకరములసం,గతినొ వియోగివచనములు కావన కుండన్. ౨౬౬
కం.జీవములకు జీవం బగు, భావింపఁగఁ గోకములకుఁ బటుకోకం బౌ
నీవిధుఁడు పుండరీకం, బోవెలఁదీ పుండరీకయూథంబునకున్. ౨౬౭
కం.సిరి సవతి విధునియురమున, నిరతముఁ గులుకంగఁ దాను నేరనె యనియో
పరఁగం జాయనెపంబున, ధర విధునురమునను నిలిచెఁ దరుణీకంఠే. ౨౬౮
సీ. నెలరాల నేభంగి జలజల రాలునో జాలువాఱఁగ శీతజలకణములు
జీవాళికనుల నేచెలువున నుబ్బునో క్రందుగ నానందబిందుతతులు
విరహిణియెడల నేకరణిని గ్రాలునో డిండీరకాంతిని బాండురతయు
శతపత్రతతుల నేచందానఁ బొందునో డెందములను గుందు డిందుపడక
యుపగమహిమంబు లీతని నొంద కున్న, నెప్పటివిధానమెలఁగుఁ గా కేడుదధులు
కారణం బేమి యుప్పొంగఁ గార్తికీద్ధ, పూర్ణిమాచంద్రముఖి వీనిపుట్టువునను.
తే. హాలహాలము మెసంగి మం పంద హరుఁడు, సరసశీతలకృత్యము ల్జరపి సురలు
ప్రాంచితంబుగఁ దలనిడ్డమంచుగడ్డ, నామెలఁగుచంద్రుఁజూడుమా యోమృగాక్షి.
కం.పంచాస్యవృత్తి నొందియుఁ, బెంచెడి నఁట హరిణ మొండు భీముం డనియో
పంచాస్యమధ్య చంద్రుఁడు,దంచితహర్యక్షు మయ్యు హరిణముఁ బెంచున్. ౨౭౧
కం.ధైర్యంబున నడయాడుట, హర్యక్షస్థితిని గన్నయబ్జునిమ్రోల
న్హర్యక్షమధ్య హరిణము, స్థైర్యంబున సౌమ్యగురుఁడు శశి యగుటనొకో. ౨౭౨
కం.నాకు సయిదోడు పుట్టుక, నాకును సయిదోడు జగతి నారుల నేఁచ
న్నాకు సయిదోడు సొంపున, నాకును సయిదోడు నేఁడు నాళికాక్షీ. ౨౭౩
చం.కరివరయాన చందురునికప్పువిధం బది యే మటన్నన
వ్వరుస వచింతు నే విను మవారితశీతవిభీతరోహిణీ
తరళవిలోచనామృగమదప్రవిలిప్తపయోధరాచలా
ధరవరసంప్రహారకిణసంతురనీలిమ యంచు నెంచెదన్. ౨౭౪
కం.జైవాతృకుండు కావున, జైవాతృకవక్త్ర యాకసం బనుచేల
న్నావిరి చల్లిన జొన్నలు, నా వెలసెం గంటె యబ్జనయనా తారల్. ౨౭౫
తే. దేవి జైవాతృకత్వంబు దేవుఁ డెఱుఁగు, నితఁడు వట్టినశిశువులు బ్రతుకు టరిది
తారసస్యంబు లభ్ర కేదారమునను, రీతి లేకయె చల్లెను బృథుకవైద్య
మతివ ద్విజరాజుసేద్య మీఁగతియ కాదె. ౨౭౬

తే. నీరు మేఁతల కైనను నిల్వ నీని,పవనుఁ గై సొట్టగాఁ గ్రిందఁ బడఁగ వైచి
త్రొవ్వుచున్నది హరిణ మీ తోఁపునందు, నమృతమదె పాఱఁజూడు మీ హరిణనేత్ర

కం. నెల కిద్ద ఱొంద్రు తెలుపున, నలుపున నొప్పుదురు జ్యోత్స్నాఁ జీఁకటినాఁ
దిలకిరప నుభయపక్షము, లలంకరింపుదురు సూవె యలికులవేణీ. ౧౭౮

కం. కుముదారవిందచయముల,కుముదావహుఁ డరయ నిటుల కుమతులు వెలికిన్
సుమతుల మనుచును మిషచేఁ, దమి ధర నేలుదురు దారధర్మప్రభులై. ౧౭౯

వ. అని శశాంకు నవలోకించి వర్ణించుపతితో రతి యిట్లనియె. ౧౮౦

ఉ. అక్కట నాథ నీ విటుల యాడెదు కాని మనంబులోపలం
జిక్కనివంత చేతఁ బలు చిక్కులు నొందుచు నున్ననాకు నే
దిక్కును దోఁప దింకిట మదిం గరుణించి వినంగదే పతీ
పెక్కులు దుర్నిమిత్తములు పెల్లుగఁ దోఁచుచు నున్న వియ్యెడన్. ౧౮౧

కం. కమలాక్షతనూజ సుధీ,రమతివి సద్ధీరమతివి రమతివి మతివి
క్రమమున జనకనిభుండవు, శమమున నాకోరుకోర్కి సలుపంగదవే. ౧౮౨

కం. నేఁటికిఁ బయనము మానుము, చే టొదవెడి నంచు దిగులు చెందినమతితో
మాటికి మనవి యొనర్తు ని,శాటారికుమార కుసుమశరశరీరా. ౧౮౩

కం. వలపటినేత్రం బదరెడి, వలపట్టిభుజ మదరె గాళి స్వర్భానునిపైఁ
బలికెడి జయంబు నీకును, గెలుగుట సందియము మార కరుణోదారా. ౧౮౪

కం. నాలుగుపదముల జీవము, పాలాయముగాఁగఁ దుమ్మెఁ బయనింపంగం
గాలంబు కాదు మన కిపు, డాలం బొనరించు టొప్పు నాలింపఁగదే. ౧౮౫

ఉ. ఎమ్మెలు గావు నాపలుకు లేర్పడ విన్ము పురారిఁ జెన్కఁగా
నెమ్మది రేపు పోవ నగు నేఁడు చనన్నది గొల్పు దయ్యె మో
సమ్ములు లేవు నాకడ నిజంబుగ దుశ్శకునంబు లయ్యెడి
న్దమ్మొద లెల్ల జుమ్మనుచుఁ దుమ్మఁగ వింటివిగా మనోహరా. ౧౮౬

కం. కనలుచు లేచి శపింతువొ, కనుఁగొనునో క్రూరదృష్టిఁ గాటియ నిడునో
మౌనమున దిగు లొదవెడి నా, మనవిని విను నాథ నన్ను మనుపు మనోజా.

సీ. శస్త్రాస్త్రసమితికి సంచలింపని ప్రోక సూనశరంబుల స్రుక్కునొక్కొ
ఘనసింహరవములఁ గదలఁ జాలనివాఁడు పక్షికూఁతల చేత భంగపడునొ
నిత్యంబు శిరమున నెలను దాల్చెడివాఁడు వెన్నెలకాఁకకు వేఁగుచునొక్కొ
ప్రళయఝంఝానిలపటిమఁ గుందనివాఁడు మందానిలంబునఁ గందునొక్కొ
మారకుఁ డతండు నీవు కుమారకుండు, నీకు మా ఱుండు వలవదు నిష్ఠురత్వ;
మరసి మన్నింపు నాపల్కు లాలకింపు,మానఁగదె యింకఁ బయనంబు మాకుమార.

వ. అని పల్కినవల్లభం జూచి వల్లభుం డిట్లనియె. ౨౮౯

కం. లోలాక్షీతిలకము నా, కాలివయి భయమ్ము వొంద నర్హమె యేలా
లోలత్వంబునఁ దూలెదు, బాలా యీలీల జాలిపాల్గా మేలా. ౨౯౦

సీ. మఱచితే కమలాక్షి మహిమంబు చెడ బలారాతికి దుబ్బలు ద్రాలు చుంట
తోఁపదే మానినీ తోయజగర్భుఁ డూర్ధ్వం డయి దాఁ గూఁతుతోఁ గవియుట
తెలియవే మదిరాక్షి దీనత్వమునను భర్గుండు మానులఁబూండ్రఁ గూడి యుంట
యెఱుఁగవే మెఱఁతుక కఱవునఁ బడియె సోముం డెన్న గురుపత్నిఁ దండగొనుట
తోఁపనట్టుల పల్కెదు తోయజాక్షి, ధర్మ పరధర్మ పరవరభర్మ చర్మ
ధర్మ పరధర్మ యమధర్మ కర్మలైన, సూనధర్ముని బారికి స్రుక్కిగోటు. ౨౯౧

ఉ. తెక్కలిఱంకుఁబోతు సుదతి భయ మందఁగ నేల శూలి చేఁ
జిక్కట డెంతపాటిపని చీఁకటితప్పున మానిపత్నికై
స్రుక్కినవాఁడు మోహమున సొక్కుచు మోహినిఁ గోరి బిత్తల
స్దిక్కులఁ బాఱునాఁడు నతితీవ్రత లెక్కడ వోయె భామినీ. ౨౯౨

ఉ. దూరపదార్థదాహ మతిదూరము వహ్నికి వస్త్ర మాత్రసం
వారతసత్ప్రతాపుఁడు ప్రభాకరుఁ డోకమలాక్షి దూరతా
దూరత లన్విచారణకు దూర మవార్య మదృష్ట మెన్నఁ జే
తోరమణీయ మైె కలుగుఁ దోరముగా మది నాశిఖావళుల్. ౨౯౩

సీ. భీముఁ డాతం డని బెదరించెదే చెలీ యర్ధనారీశ్వరుం డతఁ డు కాఁడె
యుగ్రుఁ డటం చెద నూహింత వటంటివా గంగాశిరోధారి కాఁడె యతఁడు
యోగీశ్వరుఁ డటంచు నుల్కెద వంటివా ద్వైమాతురునికిని దండ్రి యతఁడు
తామసుం డనుచును దలఁకెద వంటివా రామైకభక్తివిరాజితుండు.
కాన నీయాన గజయాన యేను మాన, మాన నీయానమును నేజగానఁ గానఁ
గానివానిని గద యే వితాన నైన, మానుతు మహేశుతపము బిఱీనఁ జాన.

తే. తల్లిదండ్రులతోడుత నెల్లరు వినఁ, దపముఁ జెఱిచెద నంచును దవిలి పల్కి
దిగులుఁ జెందుచుఁ డెకతేర మగిడి చనిన, నవ్వదే జగ మొల్లను బువ్వుఁబోఁణి.

తే. అగ్నినిగమంబు లతనికి నమరెఁ గాని, శుచిత సత్యంబు కరుణయు శూన్యమతివ
కర్వరముఁ దాల్చు సత్యవీక్షణము లేదు, లోకముల హింసఁ జేయు నాళీకవదన.

సీ. వృషభధ్వజుం డని వెఱపింప నేటికే మకరధ్వజుఁడ నౌట మఱచితొక్కొ
వాఁడు మూఁడంచులవాలువాఁ డన నాదువాలు వేయంచుల వాలు గాదె
సర్వభూషణుఁ డని జడిపింప నేటికే సర్వభుక్తతి మనసైన్యముగద
ముక్కంటి యని నీవు మోహించెదే జలకరకంబు చూడ ముక్కంటి కాదె

కఱకుఁగటికఱద కఱచిన నెఱవాది, బిఱుసు దఱిగి పిఱుద విఱుగ నుఱఁడు
తఱిని జరపి యరుగ నెఱుఁగనివిఱిఁడి, వెఱవ నేల తెఱవ యొఱల నేల. ౨౯౭

తే. పంచశస్త్రంబులకుఁ దాను సంచలింప, కున్న నుండనీ దీనిపో టన్న శివుఁడు
సంచలింపఁడె గడగడ సత్తెముగను, బువ్వుఁబోఁడిరో కేదంగిపువ్వనకును. ౨౯౮

వ. అని యిటు లాశ్వాసించుచుఁ జని చని ముందట. ౨౯౯

ఉ. భాసురతేజుఁ డంతఁ జెలువంబునఁ గాంచెను గిన్నరీసము
ల్లాసము మంజులాంచితవిలాసము సంతతభక్తమానసా
శ్వాసము నీలలోహితనివాసము వ్యాసవిభాసమానకై
లాసముఁ బాంసురద్యుతికలాపతిరస్కృతగోవిలాసమున్. ౩౦౦

సీ. కలకంఠకలకంఠకంఠనాదంబులఁ గలకంఠకులరమ్యకమలలతలఁ
బ్రభుసమీరణసమీరణచారణంబుల మాధవీమాధవీమహితతతులఁ
బుంగవపుంగవరంగత్తటంబుల రాజీవరాజీవరాజిగతులఁ
గాంతారకాంతారకాంతదేశంబుల కహ్వారకహ్వారగ్రామములను
గలితవికాశవికాశకందరముల, మంజువిద్రుమవిద్రుమమానితముల
భూరిభేరుండ భేసుండభూతములను, బరఁగుకృతహాలహాలగిరిగిరిని గాంచె. ౩౦౧

వ. మఱియు ననతిచిరోత్ఫుల్లనవమల్లికావల్లికావేల్లిత మంజుకుంజగుంజపుంజరంజి
తంబును, సారతరరసాల నవనవకిసలయాస్వాదన కషాయకంఠకలకంఠకలకంఠీ
పంచమనాదమిళితచంచూపుటవిదారితపక్వబింబకీరవార కలకంఠకలకంఠకలకంఠ
నీలకంఠకంఠాకుంఠరవకుంఠితాంతరాళంబును, నిర్ఝరనిర్ఝరవర్ధితానల్పకల్పాగ
కల్పాగప్రసూనముఖనిష్యందమకరందబిందుసందోహలహరీపరాగదరీగత భ్రమ
రీపుష్పంధయస్తనంధయసంకులంబును, మంజులవంజులాంబుజాంబుజ వకులము
కుళనవమల్లికానవమాలికా కుందబృందబంధూకలోకసార మందారవారసుగంధ
బంధురగంధవాహ పాటచ్చరమూషితమనోర్ధసాలభంజికాప్రాయవాటచారిసమ
వాయసంయుతంబును, ధారాంగసంగత రంగనారంగనాగరంగకాసారాభంగత
రతరంగయుతా నంగశరరంగనటనపటుపుష్పలిట్శోభితంబును, నంకురిత పత్త్రిత
పల్లవిత జాలకిత కోరకిత ముకుళిత వికసిత శలాటుయుతఫలితగళితఫలశిఖరివిరా
జితంబును, నాళీకనాళీకసుమాళీధూళీధవళీకృతమధూళీ మదాళివాహ్యాళిలోల
మరాళీపాళీముఖరావళీద్ధావ్యాళీకకేళిం గ్రాలు కేళాకూళులచే భాసితంబును నై,
శారదాభిరామం బై సత్యంబును, దేవవల్లభయుక్తం బై నస్వోకసారను, జటి
పటలయుతం బై నైమిశంబును, హలిప్రియశోభితం బై ద్వారకను, నర్జునయు
తం బై పాండుసంతానంబును, విష్వక్సేనాన్వితం బై దేవసేనను, గుందసుంద

రం బై వస్వోకసారను, గరవీరమంజులం బై మహావీరునిఁ, జక్రధరమండితం బై వైకుంఠంబును, మస్కరధరం బై మస్కరిని, గర్భురరమణీయం బై నైరృత్యాశను, గబరీమానితం బై లీలావతిం బోలి, యశ్వత్థకపిత్థచయుస్థా మందారశాబరశారద మాలూరవానీర కేసరకోవిదారనక్తమారశమీర నారంగనాగరంగతూదబంధూకకరకకురవక కురంటక కుందసింధుకకురువిందకందవంజుళవంజుళ చంపకనింబజంబూజంబీరకరంబనికుంజ శంబరీఖరమంజరీ కటురంజనీమిసి రేచనీవృషపాలినీకుణి కేశి నీఫలజీవనీప్లవరోచనీ గండీరకర్మారపటోల నారతరరసాలసాలసాలమాలాభిశోభితంబును, శైలాటవనాటధారాట వ్యాఘ్రూటఖంజరీటచిత్రకాయములాయమృగాదనభాలూకగండక వేదండభేరుండ భూరిమాయుకోకఘూకకాకదత్యూహయ్యాఝిల్లికాకేకిలోకనిబరీసదుస్సహాని నాదసంకులంబును, నంబరచుంబనాడంబర మహత్తరవారిధారాసంయుతానంత వాహినీవిభ్రాజితంబును, గందరాంతరస్ఫుటస్ఫటిక శిలావిశాలశాలానితాంత కాంతరత్నకాంత విటంకరాకాప్రాలేయకర ప్రవవిస్తారితతుషారవారివార ప్రతిబింబావదేశతత్థ్సలగానలోలామరబాలాముఖశోభాపహారార్థసమాగత లేఖ్యావలోకనకారణ కంపితాంగవిహికామయూఖ పరాస్కందిరంజితంబును, శంబరపరశబరశరవిసరదర పరస్పరనిరంతరనిరంతరాయపరీరంభసంరంభ సుభగంభావుక వికుర్వాణ గీర్వాణవిటవిటీవికటంబును, గాంగసికతాతలజాతలవలీనికుంజపుంజమంజుగుంజదోలాందోళిత శుకరంజితంబును, నగువనంబును దరియం జొచ్చి, మన్మథుండు రతీదేవితో ని ట్లనియె, నల్లదె హరిపరుషనఖరముఖ విదారితకరికుంభగళన్మౌక్తికంబు లమాననిసి విహాయసంబందు నదంబు మీఱుతారలుంబలె నాగహ్వరంబున రాజిల్లుచున్నవి, నిశ్శంకసంకునిర్ముక్తసాంకవామోదాతిమాత్రతనో యిచ్చోఁ జిలుకలు మెదలకున్నవి, నిర్ఝరక్రియాసమభిహారలుఠదభంగభంగ మృదంగరవోల్లాసనటత్కలాపికలాపానులాప బధిరీకృత సందావితసంకుచిత స్ఫటవృదాకు లాకులపాటుననాకులఁ దూఱెడి, మఱియుబహుశాఖాభిశోభితం బై నిగమంబును, ధ్రువమూలం బై జ్యోతిశ్చక్రంబును, జటోపేతం బైమహానటుని, సారవంతం బై జలముక్కును, ద్విగ్వేష్టితం బై వనవాసిని, బత్త్రయుతం బైపతత్త్రిని, వనమాలావిరాజితం బై హరియురంబును, నవనవపల్లవసంగతం బై బంధకిని, హృద్యవంతం బై వక్షోజములను, క్షుద్రసంగతి క్షుద్రక్షుద్రంబును, గళికాభిరామం బై యుదాహరణంబును, సుమనస్సంయుతం బై త్రివిష్టపంబును, ఫలవంతం బై నిశ్చలవ్రతమనోరథంబును, నాశ్రితానంతసత్త్వం బై నారాయణుని, సద్ద్విజవేష్టితం బై హోమానలంబును, బురిడించుచు, దిగంబరత్వంబునఁ బల్లవసంఘాతముం గూడి యుసి

యాడుచుఁ బరమలిమ్లుచస్పర్శనంబున నంబరములకుం బొఱుకొమ్మలనుల్లసిల్లు బహువాన్తహీరుహంబుఁ గను మని యుచటివిశేషంబులం జూపుచుఁ జని చని, రతికేళీశ్రమాపనోదనోచక ఖేలాలోలసురబాలానికరయావనలక్షణయావనలక్షణ సంభ్రష్టఘనసారఘనసార కస్తూరీకుంకుమ పంకసంగత పింగలద్యుతి కలితఘుమఘుమాయిత వారిపూరచిత్తానంద సంధానవందాలకనందాభిధాన తరంగిణుల దాఁటి తత్పురోభాగంబున సతతపరిణతతతసరసతరతరుకిసలయ ఫలనిచయగిళనకుతుకపికశుకవిషధరపరముఖ సకలవికిరనికరమధురమధుపానమద కలితమధుకరకులకోలాహల మనోనందక సుందరభాతిందిలాభిరామం బగుసౌగంధి కారామంబుఁ జేరంజని తన్నికటతటంబున. 302

తే. వెలయు ఛాయాసముచ్ఛాయవిశ్రుతంబు, శుద్ధమాణిక్యరుచిఫలశోభితంబు
సారయోగమయంబు సంసారహరము, వటిమముక్తాళిశస్తరేవటము వటము. 303

కం ఆవటమూలంబునఁ దగ, ధావనభావనసమాధితత్పరుఁ డగుచుం
జేవ నిమీలితలోచనుఁ, డైవఱలెడిహరునిఁ ద్రిపురహరునిం గనియెన్. 304

సీ. మణికుండలోల్లసన్మణికుండలాంచితు మణికుండలాదివైమానికవృతు
సర్వతోముఖవంద్యు సర్వతోముఖకేశు సర్వతోముఖునిఁ బ్రశస్తగుణుని
ఘను విరోచనవిరోచనవిరోచననేత్రు వరవిరోచనపితృప్రణుతమహిము
జిను సనాతను సనాతను సనాతనపౌత్రు హర్షు సనాతనశిరోహరుని శివునిఁ
దారక శతార హరి తార సారహీర, హార ఘనసార మందార గౌర ధీర
నారస పటీర ఖర్జూర శారదా వ,దాతరుచి రుద్రుఁ గాంచె నభీతమతిని. 305

తే. దక్షిణోరుస్థవామపాదంబుతోడ, సవ్యజానువుపయిఁ జేయి సాఁచి యక్ష
సరము వలకేల ధరియించి సరసయోగ, ముద్రఁ గైకొని శాంతుఁ డౌరుద్రుఁ గాంచి.

తే. బాల యాతనితప మూర్వి పాలు సేసి, నిముసమున వత్తు బెదరక నిలువు మిచట
ననుచు రతిడించి తమిఁ బెంచి యనువుతోడ, నూఱడించుచుఁ జనియెఁ దానుగ్రుఁ జేర.

కం. చెలు వగుబుణముం బాసిన, జెలువను వెస పీడి చనియెఁ జెచ్చెర మరుఁడుం
దలపడెడిచోటికిని బద,ములు బిఱబిఱఁ జనెడిఁ గాదె మునుకొని ధరణిన్. 308

సీ. కలకంఠవితతులకలరావ మెసఁగించి చిలుకలు కూయఁగా సెల వొసంగి
విస్తృతి బర్హంబుల విచ్చి యాడుచు శిఖావలములు కేకలఁ జెలఁగఁ జెప్పి
మధుపానవివశత మధుపాళి చెలరేఁగి చెవులు చిల్లులుపోవఁ జేయఁ బనిచి
సరస మాకొలఁకుల సారవంతము లైనసారసచయములఁ జక్కఁ గూర్చి
కొమ్మఁ దేనియ సంపర్తికావితతులఁ, జిలికి ములుకులఁ బస మీఱఁ జికిలి సేసి
చారుచామరపుష్పకిసాలఖడ్గ, పాణి చామరపుష్పకృపాణి యగుచు. 309

తే. పంచదారను దిరుపక్కి పంచధార, లంచితంబుగఁ ద్రొక్కంగఁ బంచశరుఁడు
పంచసుస్థానముల నిల్చి యించువిల్లు, వంచి సారించి గుణము బిగించి మించి.

ఉ. హత్తినవెండికొండ తెలుపం చొగిఁ బున్నమపండువెన్నెల
ల్నెత్తము లాడఁగా హరునిన్నిర్మలపాండరదేహకాంతితో
నెత్తిని దల్లితల్లి విధునిం గని కాదని కప్పు నొప్పునా
కుత్తుక సూటి చూచి వెసఁ గో యని యార్చె మరుం డహంకృతిన్. ౩౦౦

కం. కంఠేకాలునిపైఁ బగఁ, గుంఠితమతి కాక వీఁక క్రూరశరము లు
త్కంఠతఁ గురిసెను మార్వియు, తంతస్మన సూనశరుఁడు తవణిల్లంగన్. ౩౦౧

పంచచామరము. ధణంధణాధణా యటంచు దండిడిండిమంబులు
న్ఝణీల్ ఖణీల్ ఖణీ లటంచుఁ గాంతవాద్యఘోషము
ల్ఝణంఝణాఝణా యటంచుఁ జారుకంకణంబులు
న్గణమ్ము మ్రోయ నంపగముల గ్రుచ్చె వ్రచ్చెఁ బెచ్చుగన్. ౩౦౩

పంచచామరము. హుటాహుటిం బటా లటం చహో మహోద్ధతిం గడం
దటాలునం గటారి దూసి దాఁటుకొంచు నించువి
ల్దిటంబుగాఁగఁ బట్టి దిట్టతేఁటిదాఁటు దూఁటఁగాఁ
జటాలున న్ఘటించెఁ బోరు జాటజూటుతోఁడుతన్. ౩౦౪

వ. ఇట్లతిముఱి విరియంపఱ పరంపరలుగఁ బైపైఁ జుఱుక్కున గఱుక్కునఁగఱుక్కునఁ
దొఱంగించిన మన్మథానలదందహ్యమానమానుండై చిత్తం బుత్తలపాటు నొందఁ
జిక్కఁ బట్ట నేరక యోగంబు త్యాగంబు సేసి యించుకించుకకన్ను లల్లనల్లన
విచ్చి చూచి తదయెదుర నవష్టంభసంరంభవిజృంభితుండయి మించు నించు
విలు కానిఁ గని రోషంబు వేషంబుదాల్చినగతి మండిపడి నీవిసవిసలు నాయె
దురనా యని హుంకరించి ఫాలనయనంబు దెఱచినఁ బ్రళయవేళాప్రభూత
ప్రభూతసర్వభూతచేతోభీకరజాతజాజ్వల్యమానకీలికీలాకలాపంబు దుర్నిరీక్ష్యంబై
పయిం బడ మన్మథుండు భస్మీభూతుం డయ్యె నంత. ౩౦౫

చం. తిరిగె వసుంధరాతలము దిద్దిరఁ గుమ్మరసారెపోలికం
బరఁగ విధాత యూఁత గొనెఁ బల్మఱు వాణికరప్రవాలము
ల్సరగను జుక్కలెల్లను రసాస్థలి రాలె మహోగ్రరోషశం
కరనయనోత్కటప్రకటకాండసుతజ్వలనార్చులం గడున్. ౩౦౬

కం. ఆకులమతులై లోకులు, చీకాకుపడిరి లయమ్ము సేకుఱె నని వే
నాకులఁ దూఱెను బాములు, నాకులు గ్రక్కదలె బెదరె నాకవిభుండున్. ౩౦౭

కం. కేకులు కకవికలయ్యెను, గోకిలలు కకావికలుగఁ గూకలు మానెం
దేఁకువ చెడి చిల్కలు వెఱ, తాఁకున శివశక్తులన యథాయథ లయ్యెన్. ౩౧౮

కం. నిరతముఁ గూరిమి నేలిన, దొర మరణము నొంద నకట దోసఁగులు వోసఁగం
గర మఱిముఱి మరుశరములు, పరివారము వనట చెలఁగ వనములఁ బడియెన్.

ఉ. ఆరభసంబుఁ గన్గొని మహారభటి న్భటవర్గ మెల్లెడ
న్వారక పాఱఁ గాంచి వెఱ వాటిల పాటలగంధి యారతీ
సారసనేత్ర సూనశరుజాడను గానక కానలోపలం
బోరున నేడ్వ సాగెఁ గరముం జెలరేఁగుమనోగవేదనన్. ౩౨౦

ఉ. ఇందుల కీరు వచ్చుట మదీశ్వరుఁ గానలపాలుసేఁతకా
యిందఱుఁ గూడి వచ్చి యిట స్వేచ్ఛను బోయెద రక్కటాకటా
పొందుగ నాథుఁ జూపుఁ డని పొక్కుచుఁ బక్కులఁ బిల్చురీతి నా
క్రందన మారఁ జేసెఁ గలకంఠి వనప్రియపంచమధ్వనిన్. ౩౨౧

సీ. హారులార భీకరహారులార హారులార హారులార కానరే హారికుమారు
హారులార కుముదాప్తహారులార హారులార హారులార కానరే సరసిజశరు
శిఖులార మండితశిఖులార శిఖులార శిఖులార కానరే సుఖనిదాను
నవులార మంజుమాధవులార యవులార యవులార కానరే యవిపధైర్యుఁ
బికములార మనోజ్ఞాళిపికములార, ధ్రువములార మహోన్నతధ్రువములార
శుకములార సమిద్ధకింశుకములార, కానరే నాదునాథు నీకానలోన. ౩౨౨

సీ. అళులార సారకదళులార కానరే మాధవుఁ బోలెడిమాధవునిని
కరులార ఘనదయాకరులార కానరే మాధవుఁ బోలెడిమాధవునిని
ఝరులార పాంథనిర్ఝరులార కానరే మాధవుఁ బోలెడిమాధవునిని
గవులార రుచిరశుకవులార కానరే మాధవుఁ బోలెడిమాధవునిని
ధరములార మహాపయోధరములార, దరములార సితద్యుతిదరములార
మీర లైనను గానరే మేఘవర్ణు, ఝషములార మనోహరఝషములార. ౩౨౩

సుగంధి. అంగజాతుఁ గానవా విహంగమా కురంగమా
వంగమా ప్లవంగమా లవంగమా కళింగమా
సింగమా భుజంగమా ద్రుశృంగమా తురంగమా
భృంగమా రథాంగమా విభీతమా కపోతమా. ౩౨౪

ఉ. హా యను పీర మార తగవా నగవా పగవాఁడవా యను
న్హాయను రాఁగదే యను నయో యను నో యని హాయిఁ బల్కరా

దా యను దాయనా యను సదా దగునాదగునాదు వించు ర
మ్మా యను ఊయియూ మనము మాయను రాయిడి పెట్ట నీ కనున్. ౩౨౫

ఉ. ఏగతిఁ బోవుదానఁ దెరు వెయ్యది యెవ్వరు దిక్కు నాకు నీ
వే గతి గాక యెచ్చటికి నేగితొ యచ్చటి కేను వచ్చెద
జ్ఞా గిఁక నేల గోర్కి కొనసాగఁగఁ దోడ్కొని వేగఁ బోఁగదే
రాగముతోడ నాథ గనరా యనుఁ బెల్లుగ నేడ్చు దీనతన్. ౩౨౬

కం. మారా యను నేరా యను, మేరా యను నన్నుఁ బాయ మేలా యనుఁ జే
కోరా యను మనవిని గై,కోరా యను నీకు మేలుకో రాదె యనున్. ౩౨౭

కం. సతులకు భృత్యుల ధనముల, హితులను బంధువుల గురుల నిచ్చెడిపురము
ల్క్షితిఁ గలవు కాని యతులిత,పతులం గలిగించునట్టిపట్టన మున్నే. ౩౨౮

కం. పతి నెడఁ బాసినసతులను, బతితలచందమున హేయభావంబున నీ
క్షితిఁ గనుఁగొందురు జనములు, పతితం బైనట్టిశునకపలలముఁ బోలెన్. ౩౨౯

కం. పతి యుండిన సుతు లుందురు, పతియుండిన ధనము లుండు బంధువు లుందుర్
పతిఁ బాసినఁ గని పెంచిన, సుతులును నిర్లక్ష్యమతిని జూతురు సతులన్. ౩౩౦

కం. హారము ఘోరం బగు వెలి,చీరలు చీఁదఱలు నగ్నిశిఖ యగ్నిశిఖ
ల్గారము ఘనసారము సం,సారము నిస్సార మయ్యె సతుల కిఁకైనన్. ౩౩౧

కం. ముండ లని మబ్బు విడిచిన,యెండ లనుచుఁ బట్టి విడువ నెగసెడిబిఱుసా
మండ లని యెత్తి విడిచిన,బండ లనుచుఁ బలుకు చుండ్రు పరిహాసోక్తుల్. ౩౩౨

కం. కుయ్యో యనుచు నిలింపులు, కు య్యిడ రక్షింప నయ్య కోరిన దయచే
నయ్యో పాపం బనినను, నయ్యో పాపంబుచేత హతుఁ డైతె పతీ. ౩౩౩

సీ. ఈరేడుజగముల నీమహేశ్వరునకు మా తేపు లేరు చూ మహిమ నంటి
శుష్కవాదములకుఁ జొరఁగఁ బూనెద వంటి నీకుమారుఁడు కదే పోకు మంటి
బలవద్విరోధంబు పాడి గా దని యంటిఁ దపము కూల్చినఁ గీడు తగులు నంటి
రోసంబు లే కున్న మోసంబు లే దంటి నావంకఁ జూడవే నాథ యంటిఁ
దుంటవిల్లు దాల్చి కొంటెగా యనిపించు, కొంట మేలె యూర కుంట కీడె
యెంత చెప్ప మరల వే నేమి సేయుదుఁ, బ్రాణనాథ యంటి వలవ దంటి. ౩౩౪

సీ. ఏవాడ నినుఁ జూడ నేజాషఁ బలుకాడ మక్కువఁ జెప్పవే మాకుమార
యే పొందునీపొందు నేచందమునఁ గందు మక్కువఁ జెప్పవే మాకుమార
పెనుమంట లదరంట నిను నంట నే నుంటి మక్కువఁ జెప్పవే మాకుమార
ధృతిఁ జాలి దయ మాలితివె యాలిగతి జాలి మక్కువఁ జెప్పవే మాకుమార

కౌన రాని పెద్దకానలోఁ గోనలో, నాలు తూలఁ గదలి జోలి వదలి
డెందమందుఁ గుంద పొందక కుందక, యెందుఁ బోయినాఁడ వందగాఁడ. 33౫

వ. అని ప్రలాపించుచుఁ గలతెఱం గెఱింగినది యై. 33౬

మ. చ్యుతవేణీఘనబంధ యై బహుతరాశ్రుచ్ఛన్ననేత్రాబ్జ యై
గతహారావళి యై ముహుర్ముహుర్వ్యధుతదీర్ఘశ్వాస యై గాసిమైఁ
బతిభిక్షాం లఘు దేహి మే కరుణయా వందారుమందార యం
చతిదీనోక్తులఁ జేర వచ్చె రతి లోకాశ్రీహరు స్త్రీహరున్. 33౭

వ. ఇట్లు డాయ న్వచ్చి భయభక్తిసంభ్రమంబులు ముప్పిరిగొన హస్తజలజంబులు ముకుళించి యి ట్లని వినుతించె. 33౮

కం. భవనాశన హవనాశన, పవనాశనహారవారపరమశరీరా
యవినాశన భవ నాశన, భువనాశన శివనిదాన పుణ్యనిధానా. 33౯

కం. మదవారణమదవారణ, మృదుకారుణికాగ్రగణ్య హితభక్తాళీ
మదకారణ వృషవారణ, సదీపజార్కానలాక్ష నతరక్ష శివా. 3౪౦

కం. హాలాహలజాలాఖిల, కోలాహలశమన దర్పకుంఠితశమనా
హేలాముని బాలారత, లీలాప్రవణాంతరంగ లింగశరీరా. 3౪౧

కం. గోవల్లభ గోవల్లభ, గోవల్లభవినుతవిమలగోరూపహరా
గోవల్లభగోరుహాగో, గోవిశదశరీరకలిత గోవిందశరా. 3౪౨

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె. 3౪3

తే. పూలచే నిన్ను వ్రేయుట పూజ కాదె, బోధకం బైన భక్తులు బ్రతుకఁ గలరె
యాలి నొల్లనివానికి నీలకూర, లోన లవణంబు తక్కువ లోకమునను. 3౪౪

కం. అరపురుషుబలము గలిగియు, నరగడియైనను లోక మెల్ల హరియించె దయో
పరుసపుఁగోపము నిండిన, పురుషత నీ కున్న నెట్టు పోసఁగునో యెఱుఁగన్.

తే. తండ్రితలఁ గొట్టి పే రొందుదర్పఖరుఁడు, పిన్నతండ్రిని జంపుట పెద్ద యగునె
తల్లిఁ బట్టెడివానికిఁ దలఁచి చూడ, మహిని బినతల్లి శప్పసమంబు గాదె 3౪౬

తే. కూర్మిసతి కెంతయు ననుకూలుఁ డగుటఁ, గొలుచు మానులభార్యలఁ గూడి లీలఁ
బెద్దగంగమ్మ నెత్తిని బెట్టుకొంట, నర్ధచంద్రప్రయోగ మర్హంబ నీకు. 3౪౭

కం. పెట్టఁగఁ బోయఁగఁ దొందర, పెట్టము ని న్నెన్నఁడేనిఁ బ్రియము దొలంగం
గట్టలుకఁ జంప నేటికిఁ, గట్టా నీ కేమి యెగ్గు గావించె నయా. 3౪౮

చం. మగనిని జంపి తేల యని మాటికి మాటికి నెంత వేఁడినం
బొగలుచు నున్న నీకు దయ పుట్ట ద దెట్టిమనంబొ దైవమా

మగనికి జీవ మిచ్చి నను మన్నన సేయు మటంచు వేఁడినం
బిగువునఁ బల్క నొల్ల వయొ బెల్లము కొట్టినరాతిరీతిగన్. ౩౪౯

కం. హాలహాలము నీకుఁ గబళము, పలలప్రియ శక్తి తేజ పలలాశని నీ
తల కీలాలస్తిమితము, పలలాశప్రియుఁ డయో కృపాపరుఁ డగునే. ౩౫౦

శా. చెన్నొభూషలు వస్త్రము ల్ధనములుం జెల్లెంద్రకై యిచ్చుచుం
గన్నం బ్రీతిఁ జరించు చుందు రవనిం గా కున్న సంప్రీతిచే
మన్నింప న్మృదుభాష లాడఁ దగదా మౌనంబు మేలే కదా
యన్నా నీవలెఁ జెల్లెలి న్వ్యధవఁ జేయం జూచిరే యెవ్వరేన్. ౩౫౧

కం ఒక్కట మ మ్మిడుఱ నీ,చిక్కనికోపాగ్ని పాలు సేయక నన్నుం
దక్కించి తేల యెంతటి,కక్కుఱితికిఁ బాలువడితి కటకటఁ బడఁగన్. ౩౫౨

కం. మంగళము సేయు మాకును, మంగళదేవతకుమారు మనువుము నా కీ
మంగళసూత్రంబును ద్రుం,పంగను గనఁ బోకు సర్వమంగళకారీ. ౩౫౩

ఆ. అతనుభూతికొఱకొ యాతనిభూతికో, యతను భూతి సేయ నాసపడితి
వయినవారు కాక యాలి నమ్మలఁ బెట్టఁ, గలరె యనెడిపల్కు గలదుకాదె.

ఆ. నీవు నిగ్రహింప భావించితేని నా,నుతుల నేమి కలుగు నతుల పరుష
నీ వనుగ్రహింప భావించితేని నా,నుతుల నేమి కలుగు నతులపురుష. ౩౫౫

వ. అని నిజజనకుం డగుచంద్రు నుద్దేశించి యతనిం గట్టుకొని యి ట్లని పలవిరచె.

శా. ఖండాబ్జాభరణోగ్రనేత్రభయదాఖండానలజ్వాలిక
ల్నిండారం బయిఁ గ్రమ్మి కూలఁ గనఁగా నీచిత్త మెట్లోర్చెనో
వాంఛాత్ర న్వేంద్రును బోలె, నల్లుఁడు కదా వారింప రా దా యెనా
తండ్రీ చూడఁగఁ గోరితో తనయ వైధవ్యంబుఁ జేపట్టఁగన్. ౩౫౭

కం. తమ్ములఁ బుట్టించెడియా,బమ్మకుఁ దమ్ముండ వగుచు బాధించెడిచోఁ
దమ్ములఁ బినతమ్మునిమృతి, నెమ్మదిఁ జూడంగ నేల నేరవు చంద్రా. ౩౫౮

కం. రీతి యిది కా దనక సం,ప్రీతిని గనుఁగొంటె యనుజుమృతి ధరలోన
న్భ్రాతలు పుట్టఁగఁ బెరుఁగఁగ, జ్ఞాతు లనెడుపలుకు చూడ సరిదాఁకెఁ గదా. ౩౫౯

వ. అని గంగాదేవి నుద్దేశించి యి ట్లనియె. ౩౬౦

ఆ. పిండిబొమ్మఁ జేసి పీఁటపై నిడనాఁడు, బిడ్డతనము మీఱ వేగ నదరు
నాఁడుబిడ్డ వౌట వేడుక చూచితే, మగఁడు చంప ననుజుఁ దెగువ మగువ. ౩౬౧

కం. విషధరభూషున కంబుధి, విషమునఁ దబ్బిబ్బు లైన విషమున కెపుడు
న్విష మౌషధ మనుచును నీ, విషముం దల కెక్కఁ జేయు వేగమె తెలిసెన్. ౩౬౨

కం. మగనాలికస్తి జఱభికి, వగలాఁడికి నేమి తెలియు వదినియ వగవ
న్జగణాఁగ వై మనోహర, యుగళంబునఁ గుబుకునీకు నూహాయుఁ గలదే. ౩౬౩

సీ. అంచున నుండియు నాఁపఁగా రాదొకో యాపగా రాదొకో యంతదయయు
మామ వై మన్నించుమాట మాబరువుగా మాపర్వ గా దంచు మానితొక్క
తండ్రి యుంచును నైనఁ దలఁపఁగాఁ బాడిగా కాపాడఁగా నీకుఁ గరుణ రాద
కడుకొని యిఁక నైనఁ గావఁగా రాదుగా గారాదుగా యిట్టికఱకుఁదనము
తండ్రి వై యేమి తురకలకైన మీవు, భ్రాత వై యేమి తలఁప శబరుఁడ వీవు
తురకలకు బోయలకు నైనఁ దోఁపదొక్క, వీఁడు నావార లనెడివివేకయుక్తి. ౩౬౪

వ. అని హరు నుద్దేశించి యి ట్లనియె. ౩౬౫

కం. మానినిని నిన్ను మానను, మానను మానసము న నుమానము మను నే
నీనామము నోమున నని, మాననినేమమున మేను మాన న్నావన్. ౩౬౬

ఉత్సాహ. అనుచుఁ బెక్కుగతుల నుతుల హరుని వేఁడ దీనత
న్మనములోన జాలిఁదూలి మాని రోస మింతితో
ననియె నీమనోహరుం డనంగుఁ డై చెలంగి యో
వనిత నీకుఁ దోఁచు చుండు వనట మానుమీ వెసన్. ౩౬౭

కం. జన్మాంతరమున నీతో, సన్మానముతోడఁ గూడు సశరీరుం డై
మన్మథుఁ డిది సత్యంబు జ, గన్మాన్యచరిత్ర చింతఁ గలఁగకు మబలా. ౩౬౮

కం. తపసులకు సాధుజనులకు, నపకారముఁ జేసె నేని యవినీతుం డై
కృపణుం డై ధరఁ గూలుట, విపరీతము కాదు చూవె విహితవిచారా. ౩౬౯

వ. అని యాదేశించినఁ దదనుజ్ఞఁ గొని యెందేనిఁ జని తత్కాలంబు నిరీక్షింప
నుద్దేశించి యున్నసమయంబున. ౩౭౦

కం. శారదనారదదారద, హీరగరుడగళసుతారహీరపదరడిం
డీరద్యుతి హరిభక్తివి, శారదనారదుఁడు వచ్చె నకిఁ జేరంగన్. ౩౭౧

కం. వచ్చినమునిఁ గని మనమున, నచ్చిక భయభక్తియుక్తి సాష్టాంగముగం
బెచ్చుగ నతు లొనరిచి తెఱఁ, గచ్చుపడం జెప్ప మాని యనియెం బ్రీతిన్.

కం. వనితా ద్వాపరయుగమున, వనజాక్షుఁడు సంభవించు వనజాలయ రు
క్మిణి నాఁ బుట్టెడి వారికి, జననం బగు నీధవుండు జలజాతాక్షీ. ౩౭౩

కం. పసిపాపం డై యుండఁగ, మసలక గొని పోయి వాని మడియింపంగా
వెస శంబరుఁ డనియెడిర, క్కసుఁ డొక్కఁడు వార్ధి వైచుఁ గడగను మనుచున్.

ఆ. వాని మీను మ్రింగ వలలచే నామీను, పట్టి బెస్తవాడు పసదనముగ
శంబరునకు నియ్యఁ జంపంగఁ జూచెకీ, మాయచేత ధవుని మనుప వమ్మ. ౩౭౫

వ. నీవు తత్పురంబునకుం జని శంబరు నాశ్రయించి దూష్యంబు గానిచరిత్రంబున
నుండి నీమగని బ్రతికించుకొ మ్మని దీవించి పునర్దర్శనం బయ్యెడు మని చెప్పి

యథేచ్ఛం బరిగె రతియుఁ దత్కాలంబు నిరీక్షించుచుఁ దపంబు సేయుచుండె నంత
నారదుండు మురహరుకడకుం జని పురహరుండు స్మరహరుండగుట నెఱింగించినఁ
జలిమలయల్లునిచేఁ దనయల్లారుముద్దులగారాముపిల్లవాఁడు చెల్లుట విని పల్ల
టిల్లి యుల్లంబు మల్లడిగొనఁ బెల్లుగఁ దల్లడిల్లి యొల్లఁబోయి తెలిసి చల్లవెలుఁగు
చెల్లెలు విలపింపఁ దొడంగె. ౩౭౬

సీ. నీముద్దునెమ్మోము నేఁ జూడఁ గల్గునా మాసుకుమార కుమార మార
నీమృదుభాషలు నే వినఁ గలుగునా మాసుకుమార కుమార మార
నిద్దంపుఁ జెక్కిలి ము ద్దిడఁ గలుగునా మాసుకుమార కుమార మార
నీసాటివానిని నే నెందుఁ గందురా మాసుకుమార కుమార మార
కానివానిభంగిఁ గనియుఁ గానక మున్న, యిట్లు వాయఁ గలిగె నేమి యందుఁ
గడకు నీదురూపుఁ గను లారఁ గాంచెడి, నోము నోఁచ నైతి నేమిఫలము. ౩౭౭

సీ. కన్నులమండవిల్కాఁడ ని న్గాంచినఁ గన్నులు మండెనా గంగపతికిఁ
జింతకై కాంచినశిశువు నీ వౌటనో చింతకై కాంచినశిశువె యైతి
గాలికై కనినట్టిచూలు నీ వగుటనో గాలికై కనినట్టిచూలె యైతి
భువి శివార్థంబుగాఁ బుట్టినాఁడవు కాన భువి శివార్థంబుగాఁ బుట్టు టయ్యె
నీకుమారుఁ డనుచుఁ బోకడ కొప్పితి, నీకు మారుఁ డగుట నే నెఱుంగ
మదన నాదుహృదయమథనంబు సేయుదే, వనటపాలు చేసి వనజబాణ. ౩౭౮

ఆ. మూఁగినోము నోఁత ముదమునే మంగళ,వారనియతిఫలము వచ్చెనయ్య
కొదవనోము నోఁచి కోరినఁ గలుగునే, నిండునోముఫలము నిక్క మరయ. ౩౭౯

కం. తనయా యను విగతనయా, యనుకంపను మాని చనితె యనుఁ గంపముచే
తను వ్రాలుచు లేచుచు న, న్గనరా యను వెతలు వాపఁ గన రార యనున్.

కం. వ్యసనం బేరూపంబునఁ, బొసఁగునొ నే నెఱుఁగఁ బుట్టి బుద్ధి తెలిసి హా
వ్యసనంబులలోన మహా,వ్యసనం బగుపుత్రశోక మలవడియెఁగదే. ౩౮౧

కం. గరళగళనయనకీలో,త్కరములు బైఁ గవియ నేమి తలఁచితొ మదిలో
దురపిల్లితొ నను దూఱితొ, సరసిజముఖపంచరోప సదమలరూపా. ౩౮౨

కం. జనకుఁడు జగదవనుఁడు హరి, యనుజుఁడు జీవనవిధాత యగుధాతయు నై
జననం బైతివొ లేదో, హననం బైతివె యనాథునట్టులు తనయా. ౩౮౩

కం. అంటినఁ గందెడిమే నల, మంటలపా లయ్యె నిమిషమాత్రములో నీ
వంటికుమారుని నెక్కడ, గంటికిఁ బండువుగ నేను గనుఁగొందు నయా. ౩౮౪

వ. అని రమాకాంత నిజకాంతునితో ని ట్లనియె. ౩౮౫

ఆ. పుట్టినట్టిపట్టి పుట్టి పుట్టక మున్నె, గట్టుమెట్టుదిట్ట మట్టుపెట్ట
గిట్టినట్టు వినియు గట్టిఱాయియుఁబోలె, దిట్ట వైతి వింక నెట్టు లకట. ౩౮౬

ఉ. ఏ మనుదాన నీసుతుఁడె యిట్టులు పంచతఁ బొంద దీనుఁ డై
యే మనువారు లేక నిను నే మనువారు జగంబులోపల
న్నా మనువార లేరు నకటా యగువారలె చంపఁ జూడ న
య్యో మనువారు లేరు మది నూహ యొనర్పుము కంజలోచనా. ౩౮౭

ఉ. వెచ్చనియూర్పు కాఁకలకు బీటలువాఱఁగ మోవి పైపయిం
బెచ్చుగ రాలు బాష్పముల వేఁడిమి వాడఁగఁ జెక్కుటద్దము
ల్విచ్చఁగ హారవల్లరులు పెల్ల నురోజవిలేపనంబు మై
పెచ్చుగఁ దూల నేడ్చె సుతుఁ బేర్కొని కోకిలకాకలీధ్వనిన్. ౩౮౮

చం. ఇటు విలపించుకాంతఁ గని యి ట్లనె శౌరి దయార్ద్రచిత్తుఁ డై
కటకట యింతవంతఁ గలఁగం దగునా జగమందు మృత్యుసం
ఘటనము దేహధారులకుఁ గాలము తీఱిన సిద్ధ మాట సం
కటపడ నేల బాల మది కాఱియఁ దూలఁగ నేల జేల వై. ౩౮౯

తే. జగతి కేలికసాని వై వగల నొగిలి, కుంది తేనియుఁ బామరు ల్గుందు టరుదె
తాను జచ్చియు సాధించెఁ దగవు మెఱసి, చిన్నిపుత్త్రున కేల యీచింత నొంద.

కం. అపరభవంబునయం దో,చపలాయతనేత్ర నీకు స్మరుఁ డుదయించు
న్వపువును గని వగవకు మని, కృపతో నూఱార్చె శౌరి శ్రీభృగుజాతన్. ౩౯౦

వ. అంత. ౩౯౧

ఉ. చాంతియు శాంతి నిష్ఠ గలతాపసవర్యుని పేర మీఱునా
కెంతయుఁ జన్నె యభ్యుదితహీనసమాహ్వయ మంచు లేచి ని
శ్శాంతిని సుప్రభాతముల బ్రాహ్మమునం బఠియించె నాఁగ నే
ర్త్రింతలగాన మొప్పెను హరిన్ముఖదేశముల న్మనోజ్ఞమై. ౩౯౩

ఉ. కూరిమి మీఱ రశ్మిలను గూర్చినమిత్త్రుఁ డటంచు నెంచ క
య్యారె పతంగ తావకపరోక్షమున న్భవదీయజాయ బ
ల్గారిక వెట్టెఁ జంద్రుఁ డని గ్రక్కునఁ జెప్పెడి నా నుషస్సునం
బే రెలుఁ గొప్పఁగా విటపివీథులఁ గూసె శకుంతసంతతుల్. ౩౯౪

కం. అల్లునిమృతిఁ గని శోకము,పెల్లున విలపించుకూఁతు వెతలం గని ని
ర్వ్యల్లను నీఱుగఁ జంద్రుఁడు, వెల్లన యై బల్లిహారలవిధమున నుండెన్. ౩౯౫

కం. ప్రత్యక్షం బై చూచెను, మృత్యువుఁ గన సుతుఁడు దా నమృతకరుఁ డై యౌ
చిత్యం బెఱుఁగక యని హరి, మృత్యువు నొందించు నంచు నిందుఁడు గ్రుంకెన్.

కం. సతు లగుటఁ దార లాశశి, గతియ తమ కుచిత మని సహగమనముఁ జేసె
న్నితె మెంచక సరసులసం,గతి వీడవు కువలయములు గణికలజాడన్. ౩౯౭

చం. వలపులు గ్రమ్మ నెమ్మదిని వారక బాహులతానిబద్ధు లై
తలఁపులు నొక్క లై నిదుర దద్దయుఁ జెందినకాముకాళికిం

గలువలపాళికిం దివసకాల మహా శ్రమ ముకుపాళికిం
గలువులు దీయువారి కెదగాలము వేకువకాల మైనచోన్. ౩౯౮

ఉ. ఓలి వియత్తలం బనెడునుప్పరిగం దమిఁ జేరి యామినీ
బాలికతో నిశాధవుఁడు పంచశరాహవగాఢ కేళిమైఁ
దేలఁగ ముక్కమాల లటు త్రెస్సినఁ జిందరవంద లై ధర
న్రాలినముత్తియంబు లన రాజిలెఁ బచ్చిక మంచుబిందువుల్. ౩౯౯

కం. హరిహయుపురిజను లొంగి దుర్భర మగుచలి వాపికొనఁగ బలుమంటలు వై
చిరొకో యనఁగను వేగను, హరిహయుదిశ నరుణకాంతి యగ్గల మయ్యెన్. ౪౦౦

మ. ఒనర న్రక్షులఁ గూర్చుమిత్రుఁ డని తా నూహింపకే పీఁడు నై
జనిశాటోద్ధతధూర్తవృత్తిమెయి నాజాయం గడు న్గింప చే
సెను సైరింపఁగఁ గాదు చాలు గతరక్షం జేయుటే యేల యీ
తనిఁ జంపంగఁ గళంకి నంచు హరి యంతం దోఁచె రక్తాస్యుఁ డై. ౪౦౧

తే. యామినీభామినీరతి సోముఁ డుండి, కేళిఁ గైకొన్ననక్షత్రమాలఁ గంక
ణములఁ బ్రాచిని విడిచె నా నమరె నమృత,కరవిసర్జితనీహారకంకణములు. ౪౦౨

తే. సహజపాండితి శిల్పకుశలత మెఱయ, సాలెపురు గిల్లు కట్టినలీలఁ జూచి
సంతసం బొప్ప విధుఁడు వజ్రాలు చెక్కె,ననఁగ హిమబిందుతతులు బయల్గనమరె.

వ. అని సూతుండు వినిపించిన. ౪౦౪

పంచాశదంధ్రపద్యగర్భితప్రహరణకలితావృత్తము.

ఖరసుతఖరహ ఖ్వరమదకరణు, ఖ్వరదరకరణు ఖ్వరకరకరణు
న్గరుహసుఖరవి న్గరుహపకరకు, ఖ్వరదభగరతు న్గరిణముకరహున్. ౪౦౫

వ. తలంచి మును లందఱు నమస్కరించి రంత. ౪౦౬

కం. కమలాంచిత కమలాంచిత, కమలాంచితవక్ష నేత్రకరశుభచయనా
విమలాయతశమలాహిత, కమలాహితకమలహింతవికస్వరనయనా. ౪౦౭

కం. ధీర వి రామా కుజపర, ధీరవరా మాకనయన ధీపర వరధీ
ధీరవరప ధీనయన క,మారా వరధీరప జ కుమారా విరథీ. ౪౦౮

కం. ఖగరాజవాహ నిర్గల, ఖగరాజవిరాజవదన ఖగరాజనుతా
ఖగరాజపుత్రమదహర, ఖగరాజసుధామ పంక్తికంఠవిరామా. ౪౦౯

ఇది శ్రీమద్రామచంద్రచరణారవిందమిళిందాయమానమానసత్వమహావైభవ
వావిలికొలను రామచంద్రరాయతనూభవ సుజనవిధేయ సుబ్బ
రాయనామధేయ ప్రణీతంబైన శ్రీకుమారాభ్యుదయం
బనుప్రబంధంబునం బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీరామచంద్రాయ నమః.

శ్రీశారదాయై నమః.

శ్రీహయగ్రీవాయ నమః.

శ్రీ కుమారాభ్యుదయము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

—-∞∘⊰⊱∘∞—

రామారమణీయహృ
దారామవసంత రత్నహారామలవ
క్షోరామణీయకశుభ
శ్రీరామా వినుతసోమ సీతారామా. ౧

వ. అవధరింపుము సూతుండు శౌనకాదిమహామునీశ్వరులకు నావలికథ వినుతు వినుం
డని యిట్లనియె. ౨

మ. ఖలు లౌ దైత్యులు మీఱి సాధుజనులం గారింపఁగా లోక మా
కులతం బొందెఁ దపంబు డిందె మునులుం గో ల్పోంది యజ్ఞాదుల
స్సలుపం గానక గుంది రంతఁ దతబాష్పక్లిన్ననేత్రాబ్జ యై
జలజాతాసనుఁ జేర వచ్చె వసుధాచంద్రాస్య దీనాస్య యై. ౩

ఉ. చేరఁగ వచ్చి యి ట్లనియెఁ జిత్తమున న్వెత దోఁప భారతి
వారిజలోచనాహృదయవల్లభ యే మని విన్నవించెద
న్భారము ఘోర మయ్యెఁ గడుఁ బాపము స్థాపిత మయ్యె దీనికి
న్వారక మాఱు గాంచి మనుప న్నను నెంచెదొ యార్తి ముంచెదో. ౪

కం. పుట్టింతువె పని యంచుం, బుట్టించెదుగాని వెన్క మును చూడవు మే
ల్పుట్టఁగ సుమతులఁ జేయవు, కట్టా చతురాస్యుఁ డండ్రు గా యిటు లైనన్. ౫

కం. నిక్కపుజగ మేలెద వను, టొక్కటె సాధువులు ఖలుల కోర్వఁగ లేమిం
జిక్కినవ్రేఁగున వేఁగుదు, నిక్కపుజగ మేలువాఁడవే నీ వకటా. ౬

కం. గుణవంతుల కల్పాయువు, లణకులు గుణహీనధూర్తు లాయుష్మంతు
ల్గుణహీనులు బలవంతులు, గుణు లబలులు గాఁగ నిట్లు గూర్తువు గాదే. ౭

కం. కులహీను లన్యమతజులు, పలువలు దొర లగుచు జగతిఁ బరఁగెడిచోటం
గులములుపాడై పోవఁగఁ,గులవిద్యకుఁ గూడు లేదు కువలయమునందున్. ౮

కం.కష్టము సుఖము నెఱుంగ ర,నిష్టముఁ జేయంగఁ జూతు రెపుడుఁ బరులకు
స్పృష్టుల దుష్టులఁ గష్టా,శిష్టుల నుత్కృష్టపతులఁ జేసితె ధాతా. ౯

కం.దీనికిఁ బ్రతికృతిఁ దలఁపక, మానిన నే నోపఁగలనె మఱి యీభరము
న్నానుపఁ గదవే యనుచును, దీనాలాపంబు లాడె ధృతి దఱిఁగి వెసన్. ౧౦

కం.అని వేఁడినఁ గమలాసనుఁ, డనియె వసుంధరను గాంచి యలమటఁ బొందం
బని యేమి భరముఁ బాపెద, పనివిను మని పంచి లచ్చిపతికడ కరిగెన్. ౧౧

కం.చని ధరణీగురుఖేదము, వినయంబున విన్నవింప విష్ణువు వినుతుం
డనియెను ధర వసుదేవుని,తనయుఁడ నై యపనయింతు ధరణీభరమున్. ౧౨

కం.ఖేదము నొందక చను మన, మోదంబునఁ జనె విధాత మ్రొక్కుచు నంత
న్నీదయితుఁ డుదయ మయ్యెను, శ్రీదేవకిగర్భమునను శ్రీకృష్ణుఁ డనన్. ౧౩

కం.రోహిణిగర్భంబున శే,షాహియు జననంబు నొందె నట మున్న ధర
న్నీహలి బలభద్రుం డన, నాహరి కగ్రభవుఁ డగుచు నరు లదరంగన్. ౧౪

కం.కంసుఁడు లో నగునట్టినృ, శంసులఁ బీఁచం బడంచి సదయత భూపో
త్తంసుఁ డగునుగ్రసేనుదృ, ఘాంసముల ధరాభరంబు హరి నిలిపె వెసన్. ౧౫

కం.మధురను జనకామితకా,మధురను నవనవవిలాసమధురను సుశ్రీ
మధురాజితమధురాజిత,మధురోష్ఠవతీసుమధురఁ మధుహరి యుండెన్. ౧౬

కం.అల్లునిఁ జంపినపగఁ దన,యుల్లంబున సందడింప నుగ్రుం డగుచుం
బె ల్లగుసేనానికరము, వెల్లివిరియ మాగధుండు విడిసెం బురిపై. ౧౭

కం.అరులు భయంకరు లై తన,పురిపై నొక్కటను గలిసి పురజనములఁ నొం
దరపెట్ట విశ్వకర్మను, బురనిర్మాణంబుకొఱకుఁ బుచ్చె జలధికిన్. ౧౮

కం.నిరతము వనవాసంబునఁ, బరఁగెడినా కేల యిపుడు పట్టన మనియో
హరి మధుర వీడి జలనిధి,పరివృత యగుద్వారవతికిఁ బయనించె వెసన్. ౧౯

కం.ద్వారక హాటకభాస్వ,ద్ద్వారక సద్వారకమ్రవరరత్నలస
ద్ద్వారకవాటక చంచ, ద్వారకళావతి జగజిగి వారక చెలఁగెన్. ౨౦

కం.నిరుపమతరవారిలస,త్పరిఘాప్తి నసాధ్యుఁ డైనభటుపోలికఁ దా
నిరుపమతరవారిలస,త్పరిఘాప్తి నసాధ్య మగుచు ద్వారక యొప్పెన్. ౨౧

కం.మునిఁగి యుదయమున జలములఁ, బెనుమడుఁగుల మీఱి తరణి వెలయఁగ నడుమ
న్ఘనపదవిని బ్రాకారము, ఘనవిప్రాకారమునను గనుఁగొనఁ జెలఁగెన్. ౨౨

ఉ. నీతిఁ దొలంగ రెన్నఁడును నిశ్చలతం జనలోకపూజ్యు లై
ఖ్యాతిఁ దలంచి సత్యము నొకానొకపట్టున నేని వీడరు

మాతల నెక్కువాఁ డనుచు మాటికి జుం బగఁ జూచి నిత్యస
త్యాతతసత్త్వపూజ్యు లయి యాపురి విప్రులు వొల్తు రెంతయున్. ౨౩

చం. కనియు మహాపదావళులఁ గాఁడియుఁ బొందనిరాజహంస లో
య్యన రిపు లున్న మున్ను వెనుకంజను బెట్టనిసద్ధనంజయు
ల్గును ప్రతిపంథికేతుఁ గని మోమునఁ గాంతులు వోనిరాజులుం
బొనరక తోడు భూభరముఁ బూనినవారలు సార్వభౌములున్. ౨౪

కం. అమితధనంబుల గృహముల, నిమిడింపఁగఁ దలము గామి నిల మణులను ము
త్యము లబ్ధి దాఁప వైశ్యులు, క్రమమున నేఁటికిని జనులు గైకొం డ్రుకదా. ౨౫

ఉ. పంటవలంతి తల్లి తన భ్రాతవు నీవును బంటకాపు నేఁ
బంటవలంతి నయ్యు నను బాధల నేఁచుచు మాపు రేపు దాఁ
బంటలకాపుగాక యిదె పంటల మేపెడిదండుఁ బంపి బ
ల్కంటునఁ దుంటవిల్తుఁ డనుఁ గాఁపునెలంతుక మంచెఁ జంద్రుతోన్. ౨౬

కం. చెలు వగునాపురమందుం, గలభంబులు పూర్ణచంద్రుఁ గనుఁగొని మదిలో
వెలగఫలం బనుచుం గొని, చలితాఁకున విడుచుఁ జూవె జాలింగొనుచున్. ౨౭

ఉ. గాలికిఁ బోపు తేరు చనఁగా మఱి మోసెడివాఁడు కొందఱు
జ్వాలిపడంగ నీ కొఁకఁడుసామును మానిసి దాన దూరమో
బాలకపీంద్రునంజ తలఁప న్రవి పూన్చినయేడుగుఱ్ఱము
ల్వాలుగుజాము లీడ్చు నని నవ్వ గుఱా లలపట్టనంబునన్. ౨౮

చం. చటులభయాట్టహాసముఖసాహసికోద్భటసద్భటావళు
ల్పటుతర మాకటారులను బట్టినయంతఁ బటీల్ పటీల్ పటీల్
పటిలను వైరిపున్కలు దివంబున స్త్రీలు విటుల్ విటుల్ విటుల్
విటు లని పాఱి లేమి యొదవింతురు కల్పలతాంత పాళికిన్. ౨౯

కం. నిగమబలభద్రబలములు, నగు నగగాణ్ణిలయవాహనంబును భద్రం
బుగనుండియుఁ బతిఁ బశుపతి, వగచెడి బిచ్చంబు లెత్తఁ బంచె నటంచున్. ౩౦

కం. కాలజ్ఞాని యయి యుషగి, కాలజ్ఞానంబు లేక కాలమునందుం
జాలఁగఁ గూసె నిసీ యని, కాలజ్ఞానులు సురేంద్రుఁ గైకొనవెపుడున్. ౩౧

కం. వెలయుం ద్వారవతీపు, ర్గలనాగోపురకుచాగ్రరాజితశోభా
విలసత్సార్థకనామక, కలన న్నక్షత్రమాల కనుపండువుగన్. ౩౨

ఉ. ఆపురిసౌధసీమల విహారము సల్పునొయారియింతులం
దాపున దాపునం దిరిగి తత్పరులై కనుఁగొంచు నుంద్రుగా

రేపును మాపు నెంత గనఁ దృప్తి వహింపని చూపులం బతే
మేపును రూపు చూపు లవి యెంతయు వింతలుగొల్పు వేల్పులన్. ౩౩

శా. రంభాద్యంగన లండ నుండఁగను స్వైరస్ఫారు లై దేవతా
జంభారంభులు కుంభు లప్పురి లసత్సౌధాగ్రభాగంబుల
న్రంభోరుస్థలులం గనంగఁ బోడము న్రాగంబు యోషాళికి
స్తంభాంగోద్ఘకపోలకంపమును బూజ్యక్రోధము న్మానమున్. ౩౪

చం. మనవిని జిత్తగింపు నుతిమత్పురగోపురసౌధవీథులం
దినదిన మెక్కుయేఁడుగను ద్రిమ్మరు టయ్యె సతీకృతవ్యథం
దినమణి నోంప రాసతులు తీక్ష్ణకరుం డని చెప్పఁ బెక్కుయో
జనములమీఁద నిల్పె విధి సత్వరుఁ డై హరికన్నఁ జందురున్. ౩౫

సీ. మంజీరవిధమున రంజిల్లు నొకవేళ నొకవేళఁ గర్ణికయొఱపుఁ జూపుఁ
గర్ణవేష్టన మనఁ గన్పట్టు నొకతఱి నొకతఱిఁ బారితథ్యోసమఁ గనుఁ
బత్రపాశ్యముగతిఁ జిత్రమౌ నొకపరి స్తనకుంభచంద్రలేపనముగాఁగ
రాణించు నొకమాటు రమణఁ బతకముగా లంబనహారకదంబమునను
బాటి మీఱినగోపురకూటవాటి, సాటి దాఁటినయావిటిసౌధవీథి
హాళిని విశాలి విహరించు బాలికలకు, సరసపూర్ణకళాసీమ చందమామ. ౩౬

మ. వనజాతాయతనేత్రలు న్మగలు భాస్వత్పుష్పబాణాహవో
న్మను లై క్రీడల నుండ నాషలుకు లానవ్వ ల్విలాసంబు లా
చసవు ల్లీలలు దాను గాంచుచు బళీ సంసారమే మే లటం
చును మింటం జరియించు చుందురు మునీశు ల్హీనవేగంబునన్. ౩౭

మ. సవు రొప్పంగఁ బురీలసద్ఘనమణీసౌధాగ్రవీథీ స్మరా
హవకేళీరతలోలలోలనయనాహారావళీభ్రష్టర
త్నవితానంబులు శంభళీజనము పెంటల్ ద్రోయఁ గుప్యంబుల
న్భువి రత్నాకరనామ మొప్పెను జగత్పూజ్యంబుగా నబ్ధికిన్. ౩౮

చం. దినఘనమానహీనకృతితీవ్రకరస్మయవారణంబుల
న్దనరఁగ జవ్వనుల్ హిమదినంబుల నైణమదాదిలిప్తను
స్తనపరిరంభలాలసనిజప్రియవల్లభసవ్రణోష్ఠము
ల్గని తమచేష్టలో హిమవికారములో యనుకొందు రాత్మలన్. ౩౯

కం. నాళీకకృతాంతం బై, షోలినయాశిశిరకాలమున నాపురిలో
మే లగు నెంషల జనములు, కాలము గడపుదురు భోగకాముకు లగుచున్. ౪౦

ఉ. అంత విలాసిపాంథజనతాంతకకాంతవకాంతకుంతళు
ద్ధాంతలతాళికాంతుల నితాంతము లైనవనాంతరంబులన్
గాంతులు నిస్త్రపాత్మలను గాంతలఁ గూడుచు వింతవింతగా
సంతతము న్వసింతురు వసంతములం గడుసంతసంబునన్. ౫౧

చం. దివసవయోవిశేష కరదీధితు లొప్ప నిదాఘభానురు
జ్నివహానుతప్తవేదన జనింపఁ బ్రణాళుల నొప్పు సల్లతా
భవనముల న్సుభవ్యజనవాయువుల న్సుఖవృత్తి నుండు రా
భువనవిహారలీలలను బూరుషులు న్నవబాలికారతిన్. ౫౨

చం. ఘనపథ మంటుపుత్తడినిగారపుమేడల మిన్నువాఁకనీ
టను గడుఁ బ్రోదిఁ జెంది జగడంబున నిం పగుపుష్పవృక్షము
ల్గొనసెడిమూలరాజగతి ముత్తెపుఁగోళ్లను చందువా తెర
ల్గొన బగుమంచమందు రతిఁ గూడుదు రాపురి వానరేలలోన్. ౫౩

చం. అరయఁగ లోకనాయకముదావహభావ మెలర్పఁ బాండరాం
బరపరిశోభితాంగియును వత్సపరిస్ఫురితర్క్షమాలయుం
బరిధుతపంకసంకలిత భావితచంద్రకలాప యై ధర
న్సరసత మీఱె మోహనవిశారద శారద శారదాకృతిన్. ౫౪

కం. శరధిని గోలకుఁ దెచ్చిన, ధరణీవరు నతకరించుతలఁపు జనింప
న్సరసఘనీభవ్య వైశ్యా,నరుఁ గోలకుఁ దెచ్చినారు నరు లాపురిలోన్. ౫౫

శా. అన్యోన్యాతిశయాశయోద్భవదసూయావారణార్థంబు దా
రన్యోన్యంబును బందెము ల్సలిపి రంభాదు లప్పురిం జేరి సా
మాన్య ల్మాన్య లటంచు వచ్చి యచట న్రానాపటుమై నుండు రా
కన్య ల్గన్యల నాట నేర్పెడిహొయ ల్గాంక్షించి వీక్షించుచున్. ౫౬

ఉ. అందముపొందు మే లభినయంబున డంబున నాటపాటలం
గందువ లావధూటులు నిగన్నిగలున్ ధళధాళధళ్యము
ల్పొందఁగ సంజ మేడలను జేర జనావళి చూచు మబ్బుల
న్జెందక మించె మించులవె నిల్కడ నంచు మదిం దలంచుచున్. ౫౭

సీ. తరుణి గో చెప్పు మీ దండ కే మడిగెదు వృత్తగుచ్ఛము గొన్నఁ బేరు గలుగు
వలపులు వెలి గ్రమ్మ వలువమాటున నున్నఁ గొనఁగ నెట్లగు వస్త్రమును దొలంచు
వలువఁ దొలంగింప వల తేనిఁ జేకొన నీవి కే మిచ్చెదో కీవితోడ
నే మియ్య వలయునో యెఱిఁగింపుమా యన నీవికిఁ బరిమితి నే నెఱుంగ

భావభవభవనం బేదొ పల్కు మన్న, భావ మెఱుఁగనివాఁ డిదే పడఁతులార
కనుఁ డనుచు నర్మపరిహాసకలితలలిత,లపితముల విల్తు రటఁ బుష్పలావిక లొగి.

సీ. ఎవ్వరికోఱకుఁగా నేతెంచి యున్నాఁడ వేమి కావలె నన్న నిత్తు నడుగు
పిల్లల కాయెనా ప్రియ మివి మంచివి మచ్చిక మరపుఁను మంకు మాన్పి
కోమలంబులు వీనిఁ గోరంట నంటిన నలఁగినఁ బరుల కింపులుగ నున్నె
యీవికై ప్రాల్మాలి యివి కార మనియెదు నీవికారమె నీకు నేస్తకాఁడ
యనుచు నచ్చికమచ్చిక లలర నిచ్చ, నిచ్చ లచ్చికబుచ్చిక నేర్పు లెచ్చ
నమ్ము చుందురు సుమధురాహారములను, బణ్యవీథులయందు లావణ్యవతులు. ౪౯

కం. ఆవనములు సుమనస్సం,భావనములు శీతవాతపావనములు స్వాం
తావనములు దేవనపర,సేవనములు శుకపికాళిచిరజీవనముల్. ౫౦

వ. ఇట్టి ద్వారకాపురంబున శ్రీకృష్ణుండు ధరణీభరంబు భరింపకయు భరించుచుండె
నంత. ౫౧

కం. కుండినపురపతి సుశ్లో,కుం డినతేజుండు భీష్మకుం డినవరశ
త్రుం డనవరతోత్సర్జన,కుం డనఁ బ్రత్యర్థిభీష్మ కుం డన నొప్పెన్. ౫౨

వ. అతనికి రుక్మిరుక్మరథరుక్మబాహురుక్మకేశరుక్మనేత్రు లనుసుతపంచకంబు జన్మించె
నావల. ౫౩

కం. ఆఱవచూలున నెలపది,యాఱవకళ యనఁగఁ గంతునాఱవశర మై
మీఱె నన లక్ష్మి నిగ్గు, ద్దేఱఁ బొడమె రుక్మిణి యన లీలార్థం బై. ౫౪

కం. కనుటను దమయుదరంబును, గనుటను లోచనయుగంబుఁ గడుఁ జల్లనగా
జననీజనకుల కందఱ,కును రుక్మిణి యొప్పె సొగసుకు పైపై మెప్పై. ౫౫

కం. సితసితకరలేఖాభా,సితపశ్చిమదిశ యనంగఁ జెలఁగె న్గృహామా
సితకరసహజాతస్వ,ద్యుతిప్రాదుర్భావశోభ తోరం బగుచున్. ౫౬

కం. అన్నలు ముగురికువురుఁ ద, మ్మన్నలను ముద్దు లాడ మహితనిరతి మై
నన్నులమిన్న యనంగను, గన్నియ రుక్మిణి చెలంగెఁ గనుపండువుగన్. ౫౭

వ. ఇట్లు ప్రతిపచ్చంద్రలేఖయుంబోలె దినదిన ప్రవర్ధమాన యై శిశుపౌగండక
న్యారోహిణీగౌరీవయోవిశేషంబులఁ గడచి చెలంగుచుండె నంత. ౫౮

సీ. తరళ మాతళతళల్ దలచూపెఁ గన్నుల మోవిఁ గావిబెడంగు మొలక లెత్తె
దోబూచులాడెను దొలిమోసచన్నులు లావణ్యసౌందర్యలాభ మెసఁగె
వికసనంబు వహించె వెలయ ముఖాబ్జంబు మందత నడకల నందగించె
స్మితసముల్లాసంబు చెలఁగెఁ గేకరముల భావసౌరభ మింత బయలువడియె

వలపు లొప్పినజాళువాప్రతిమ యనఁగ, రత్నసంగతి గలయపరంజి యనఁగ
లలితసుకుమారరూపసంకలిత యగుచు, రుక్మిణీదేవి యౌవనారూఢ యయ్యె. ౫౯
తే. యౌవనారంభసంరంభ యయినకోలె, రాచకొమరులపై వలరాజు దాడి
వెడల ధర్మగుణంబు వీడ్వడక మొఱసె, రేపుమాపును గడుఁ జెలరేఁగి జగతి. ౬౦
కం. దర్పకదర్పాపహతనిజ,దర్పక నిఖిలమనుజేంద్రతనయులయింట్లం
దర్పణఫలకాంతరసము,దర్పితవైదర్భిప్రతిమ లలరె న్సతమున్. ౬౧
సీ. నిజచిత్రములపజ్జ నిగతంబు నుంతు రేకాంతాన రుక్మిణీకాంతపటము
నుంచి హస్తములఁ గీలించి వీక్షింతు రానందానఁ బులకలు గ్రందుకొనఁగఁ
బరికించుచు ముఖవివర్ణత్వ మొప్పంగఁ గృశు లయి తల వంత్రు క్లేశ మంది
యొగ్పుతోఁ జూడ నిట్టూర్పులగాలిచేఁ జేచిత్రపట మార్ద్రగీతముగను
గాంతకాంతనబాణదుర్దాంతఘాత, వేదనాదూయమానహృద్వ్యథు లగుచుఁ
గుంది చుందురు రాట్సుతులెందు భువన, మోహనుం డగుశ్రీకృష్ణమూర్తిదక్క.
చం. జనకసభాంతరంబునను జారువిలోచన గొల్చి యున్న నా
యనను ధరాతలాధిపచయంబు నయంబునఁ బాఠకావళు
ల్వినుతి యొనర్చువేళల నవీనసుధారసధార లొల్కఁగా
వనజదళాక్షుఁ బాడఁగ నవాఢణ మై చెమరించు బాలకున్. ౬౩
వ. ఇట్లు వినుకలికలిమిఁ గలిమిచెలి హరిపై హరి పైదలిపై మనంబు నిలిపి రంత.
తే. నవవయస్స్ఫురణమున వసరమ దగ వ, సంతుఁ బెండ్లాడుచోఁ దాను సంతసంబు
దనరఁ బ్రాఁజీరఁ బాపినూతనవసనముఁ,దాల్చె నొక్కొ యనం గ్రొత్తదళములమరె
కం. కాంతవసంతునకు వనీ,కాంతకు నుద్వాహవేళఁ గలయ వసంతం
బెంతయు నాడం జల్లువ,సంతముక్రియఁ గింశుకములు చాలఁగ ననిచెన్. ౬౬
సీ. మరునిమావులు బల్లి మడుఁగ కుండఁగ నిడుసమయౌశ్వికధృతౌషధ మొ యనఁగ
విటపి పలాశి నా వెలయుట గృహసీమ నమరినపలలఖండము లనంగ
దండిగాఁ బండుగుల్ దండలుగాఁ గొమ్మ లొడలఁ దాల్చినగెంపులో యనంగఁ
బైకముల్ మితి మీఱఁ బస ద్విజావళి కిడుసను యోరుజప్రవాళము లనంగ
నవనవోల్లాసకలితపల్లవవిలాస,వతులు తముఁ గోరి శుకవిప్రతతులు రాఁగ
హాళి మీఱెను గొమ్మలు బాళి మీఱ, భాసురము లైనమధుమాసవాసరముల.
కం. ఖరకరఖరతరకరభీ,కరకరవాలములనిహతి గాసిని దిమిరం
బురవడిఁ జని మనియె మహా,త్తరులను దా మాత్రయించి తచ్ఛాయలనన్. ౬౮
సీ. కలహంసయానసంగతి మీఱె సరసులఁ గలహంసయానసంగతులు మీఱెఁ
గమలాకరము లయ్యెఁ గమలాకరంబులు కమలాకరము లయ్యెఁ గమలతతులు

విస్తరిల్లం జాల విటపవికాసము ల్విటపవికాసము ల్విస్తరిల్లె
మంజులతాగ్రాప్తి మహిళాతతు ల్మీఱె మహిళాతతు ల్మీఱె మంజులతల
హంసతాపపరీతు లై రఖిలజనులు, హంసతాపపరీతు లై రఖిలజనులు
మాధవీమల్లికాలతామహితకుసుమ,వాసితము లైనవాసంతవాసరముల. ౧౯

సీ. పుష్కరజాతప్రభూత్యనవద్య మై తతభూతహృద్యతఁ దనరె జగము
పుష్కరజాతప్రభూత్యనవద్య మై తతభూతహృద్యతఁ దనరె జగము
పుష్కరజాతప్రభూత్యనవద్య మై తతభూతహృద్యతఁ దనరె జగము
పుష్కరజాతప్రభూత్యనవద్య మై తతభూతహృద్యతఁ దనరె జగము
సారసోదారసురభివిస్తార మలరె, సారసోదారసురభివిస్తార మలరె
భూతజాతమనోజాతయాతనాసు,మాసరము లైనమధుమాసవాసరముల. ౨౦

వ. ఇట్లు నితాంతకాంతం బైనవసంతంబున నొక్కనాఁడు భీష్మకుం డిష్టజనపరివృ
తుం డై సకలబంధువర్గంబులం గూడి రుక్మిణీదేవి పార్శ్వంబు నలంకరింపఁ గొలు
వుండి తనయాపరిణయసముచితసల్లాపంబుల వర్తించు చున్నసమయంబున. ౨౧

కం. ఆయెకిమీఁడు సభాస్థలి, నాయతమతి నున్నయట్టియవసరమునఁ దా
నాయెడ కరుదెంచెను విధి,దాయాదుఁడు నారదుండు తద్దయుఁ బ్రేమన్. ౨౨

కం. వచ్చినవిధిసుతుఁ గని కర, మచ్చపుమతిఁ బూజ లిచ్చి యనఘాత్మక నీ
విచ్చేయుటకతనను మా,కచ్చులు ఫలియించె బాము కడు శుచి యయ్యెన్. ౨౩

వ. అని యర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజించి యర్హాసనాసీనుం గావించి. ౨౪

కం. ఈలోకములోపల నీ,కోలిం దెలియంగ రాని దొకటియుఁ గలదా
మే లొదవఁగఁ దెల్పవె మా,బాలామణి కేడఁ దగినవల్లభుఁ డబ్బున్. ౨౫

వ. అని ప్రశ్నంబు గావించిన నారదుం డి ట్లనియె. ౨౬

సీ. అంచబాబాలపై మించుచౌవావేల్పు ప్రోచు చుండెడిభూమి చూచినాఁడఁ
గవ్వంపుమలమొలకడిఁది త్రా డేలెడుపుట్టపట్టులభూమి మెట్టినాఁడ
నెక్కుడుమబ్బులయెకిమీఁడు రవణించుతొలుగట్టుదెసలందు మెలఁగినాఁడ
జంటారుమేనులదంట దాఁ గడసంజఁ ద్రొక్కుగ్రుంకుడుమెట్టు నెక్కినాఁడఁ
జుట్టుగట్టుదాఁకఁ జూచితి మామకు, మామ యైనసామిమాద్రివాని
గానఁగాన శౌరియాన నీచానను, జక్రధరున కిమ్ము సమ్మదమున. ౨౭

సీ. మండలిమండలమండలిమండను మండలిమండలిమహితతల్పు
మండలిలోచను మండలిమండలికుండలనుతు హతకుండలీంద్రుఁ
గర్బురాంచితవాసుఁ గర్బురోత్కరనాశుఁ గర్బురగృహు హతకర్బురేశు
వరమహావీరారిధరమహావీరు మహావీరగిలను మహాప్రభావు

మాధవీమానసారామమాధవునిని, బురుషరూపునిఁ గారణపురుషరూపు
నాకుమారునిఁ బోలంగ రాకుమారు, లేరు లేరయ్య యీధర ధారిణీశ. ౭౮
సీ. కలరవంబులవాఁడు కపిరాజకపిరాజరక్షణేక్షణుఁ డహిశిక్షకుండు
ఎలజవ్వనమువాఁడు వృత్రారివృత్రారినంశజావరజుఁడు వంశధరుఁడు
పరమరూపమువాఁడు భార్గవీభార్గవీవల్లభసహజవివల్లభుండు
సొబగుఁజూపులవాఁడు సుకలాపసుకలాపసకలకలాఢ్యుండు సుకలవరుఁడు
పచ్చడాలు డీలుపడఁ జాలుమెయిడాలు, పచ్చడాలు కాల నెచ్చువాఁడు
పచ్చడంబు మీఱుపచ్చడంబు గలాఁడు, లేఁడు ధారణీశ యేఁడు నీడు. ౭౯
కం. ధారాధరవర్ణుం డఘ,ధారాధరకల్పమారుతప్రతిముఁడు స
ద్ధారాధరధారాసం,దారితశాత్రవశిరోవితానుండు నృపా. ౮౦
సీ. శరజాతజితమహాశరజాతశరజాతశరజాతవిక్రమపరుఁడు పరుఁడు
శరజాతయుతకరశరజాతశరజాతశరజాతతాస్యైకసత్ప్రభుండు
శరజాతనాథుండు శరజాతకంఠుండు శరజాతనిలయుండు శర్వదుండు
శరజాతపాదుండు శరజాతనయనుండు శరజాతధారుండు ధరధరుండు
శ్వాపమాత్రుండె వనవనజాతశాత,శిఖిశిఖాజాతగిలనారిజేత వరుఁడు
ద్వారకాపురవాసుండు తావకీన,సుతకు ననుగుణుఁ డైనట్టిపతి నృపాల. ౮౧
ఉ. కావున నీకొమారితను గా దన కాయన కిచ్చి నీవు సం
భావనఁ జేయు మస్యగతి భావనసేయకు భావనుండు స
ద్భావనతేజ శౌరికిని దద్దయు నీసుతఁ గూర్చితేని యూ
హా వశమా నుతింప వసుధాధిప నీఘనపూర్వపుణ్యముల్. ౮౨
కం. అన విని ముద మెదఁ బొదలఁగ, ఘనఘాత్మక య ట్లొనర్తు ననియెం బిదపం
జనియెను సుర వాచంయమి, ఘనవీథిని గృష్ణగీతికాగాయకుఁడై. ౮౩
వ. అంత నిజజనకునభిప్రాయం బెఱింగి. ౮౪
చం. మనమున రోస మొప్ప గతమార్దవభాషలఁ బల్కె రుక్మి యూ
మనువుఁ గుదుర్పఁ గూఁతునకు మానవనాథున కెంతమిత్రుఁ డై
ఘనుఁ డగుబోడి యబ్బె నగుఁ గా కిఁక బంధులతోడ నేమి యూఁ
జనియెడఁగాక నావలచుచాయకు నాహితభృత్యకోటితోన్. ౮౫
ఆ. అనుఁగుఁగూతుఁ బ్రీతి నాగొల్లవానికి, మనసు దీఱ నిచ్చి మనెడిఁ గాక
శూరవరులు సుమతిసూరులు నారులు, పక్క మనుచు నవ్వ బంధుజనులు. ౮౬
వ. అని తండ్రిచాయఁ జూచి యి ట్లనియె. ౮౭

మ. పసిఁడిం గేరుతనూప్రభ ల్గలుగునీబాలామణి న్రుక్మిణిం
బొసఁగ న్బెండిలిసేయ విష్టపమున న్భూపాత్మజు ల్లేరొకో
యసమానప్రథ మాననీయచరితు ల్హా చిత్ర మూహింపఁగాఁ
బసులం గాచెడివెఱ్ఱిగొల్లనిపయి న్భావంబు నీనిల్పుటల్. ౮౮

ఉ. వావి యెఱుంగఁ డన్యగృహవర్తనలం గడుమేటి మాన మ
న్భావము లేదు నిల్వఁగ నభావము తెంకి సమానసద్గసం
భావన సున్న జాతి నహి భవ్యమె యాకతిమేని వానికిం
దావకకన్య గూర్చిన విధాతృని వెంగలి యంచుఁ బల్కరే. ౮౯

ఉ. మామ యటంచు ని న్నతఁడు మానుగఁ బల్కఁగఁ గల్గనే నిసీ
నా మన మాజ్యధార దహనంబునఁ బోసినరీతి మండదే
యే మన నన్ను బావ యని యేర్పడఁ బల్కిన నెట్టు లుండునో
యేమిటి కంత పొ మ్మనిన నేగెద నే నిపుడే ధరాధిపా ౯౦

తే. పసిఁడిబొమ్మ కయోమయ ప్రతిమసరియె, పొసఁగునేమణిబొగ్గులఁబొదిఁగియుంచఁ
గృష్ణుఁ జేయూరు కోమలోత్కృష్టరూప, భూరివైభవ భైష్మి యేయూరు చెపుమ.

తే. అరయ విధవాధినాథ లోకాధికారి, పుణ్యజనదారి రాజన్యపుణ్యహారి
ద్వారకాపురసంచారి తావకీన, సుతకు ననుగుణుఁ డైనట్టిపతియె తండ్రి. ౯౨

కం. చెల్లదు రుక్మిణిఁ గృష్ణుని, వల్లభు నొనరింపఁగ శిశుపాలున కీ నై
యుల్లమునఁ దలఁచినాఁడను, జెల్లెలిఁ బ్రతిభాష లేను జెవినిడ నోపన్. ౯౩

కం. అనువుగ శుభస్యశీఘ్రు, మ్మనువాక్యముకతన వేగ నగుఁ బెండిలి సే
య నటంచును దైవజ్ఞుల, కనియె న్సుముహూర్తనిశ్చయం బొనరింపన్. ౯౪

కం. అంతట రుక్మిణి చింతా,క్రాంత యగుచు మనములోనఁ గలగుండువడం
జెంతల సకియలు గొల్వఁగ, నంతఃపురసీమ కేగె నలసగమన యై. ౯౫

వ. ఇట్లంతఃపురంబునకుం జని యేకాంతంబున నంతరంగంబున దురంత చింతా
క్రాంత యై యిట్లని వితర్కించె. ౯౬

ఉ. చిక్కని వైరభారమున శ్రీహరి కిచ్చిన నోర్వ నంచుఁ గెం
పెక్కఁగఁ గంట పల్కెనవు నిచ్చెద నాశిశుపాలదండి కం
చెక్కడితోడఁబుట్టు వితఁ డేటికిఁ జేసెడి నిట్టు లక్కటా
మక్కువఁ బాసి యీసునను మామకపూర్వకృతంబొ దైవమా. ౯౭

తే. వసుధపైఁ గృష్ణసంగతి పొసఁగ దేని, వసుధపైఁ గృష్ణసంగతి పొసఁగు టరుదె
యావివాహుండు రమణుఁడై యమరెనేని, యావివాహంబు రమణతయమరనుతము.

తే. కపిలగోసుత మాపాలు గాదటంచుఁ, గోరి ఖరశిశుపాలుఁ గైకొంటినేని
కపిలగోసుత మాపాలు గాదటంచుఁ, గోరి ఖరశిశుపాలు గైకొంట గాదె. ౯౯

వ. అని తనకు నత్యంతాప్తుం డగుపురోహితుం బిలిపించి వినయవినమితగాత్రయై
యుదంతంబు సాంతంబుగ వినిపించి యి ట్లనియె. ౧౦౦

ఉ. భాసురతేజ నీ విపుడ ద్వారక కేగి తదీయవాసు శ్రీ
వాసుని శంఖచక్రధరు వాసవవందితు భక్తనందితు
న్వాసిగఁ గాంచి నాపలుకు వాక్యముల న్వినిపించి వేగమే
భూసురవర్య తెచ్చి ఘనపుణ్యమునం జననయ్య మ్రొక్కెదన్. ౧౦౧

సీ. ధరణీసురేశ్వర ద్వారకాపురి కేగి కమలాక్షు శ్రీకృష్ణుఁ గరుణఁ గాంచి
నేను బంపిన యట్టిమానిసిఁగాఁ బల్కి మ్రొక్కితి నని పూని ముట్టఁ దెల్పి
నాపరితాపంబు నయముతో వినిపించి రుక్మిదుశ్చింతను సూఢిఁ జెప్పి
యేజాడ నైనఁ దా నియ్యెడ కేతెంచి పరసమూహము నెల్లఁ బాఱఁ దోలి
మన్ననన తోడఁ జేకొని నన్నుఁబోవు, లీల బోధింపు శంక చాలింప వయ్య
వేగఁజనవయ్య నాపల్కు వినఁగదయ్య, పుణ్యమునఁ బోవఁగదవయ్య భూసురేంద్ర.

వ. అని శ్రీహరితోడ నాపల్కినపల్కులుగా వచింపు మని మఱియు ని ట్లనియె. ౧౦౩

కం. అనుమానము మానుమయను,నను మానఁగ వలవ దనుము నన్నుఁ గొనుమనుమా
తన కే దక్కితి ననుమా, నను మానినిఁ బ్రోవ మనుమ నమ్మితి ననుమా. ౧౦౪

కం. నిను భక్తినమ్మి యుండియు, ననఘా దుఃఖములఁ బొంది యలమట వడఁగాఁ
జనునే తూష్ణీంభావము,ఘనకరుణాలోకనములఁ గనుఁగొను కృష్ణా. ౧౦౫

ఉ. బాళిని దావకీనపదపావన సేవనభావనావనా
లోలతఁ గ్రాలునాహృదయలుబ్ధతఁ గాంచి కరాబ్జయుగ్మమే
వేళ భవత్పదాశ్రయము వీడ్వడ కుండఁగఁ గోరుచుండు గో
పాల దయావిశాల నన్నుఁ బాలన సేయు రమామనోహరా. ౧౦౬

కం. సింగముపాలు సృగాల మ,భంగతఁ గైకొనఁగఁ గోరుభంగిని భవదా
లింగనముఁ గోరు నన్నుం, బొంగునఁ జైద్యుండు పొంద బుద్ధి యిడెహరీ. ౧౦౭

తే. కాకసంరక్షణా యతిలోకశీల, శ్రీకరాకార నరకాలభీకరాజి
లయకటూరుచతుర్భుజలవనకక్ష, సరవి నీకాలు పాలుగాఁ దరము తెలియు. ౧౦౮

కం. ఆయధమాధమునకు నే,జాయను గా నొల్ల నీకు సరసత దాస్యం
బాయతమతిఁ జేసెద నో, శ్రీయుతకరుణా కటాక్ష చిత్తజజనకా. ౧౦౯

చం. కరమువినీతి రుక్మి పరుఁగాఁ బరుగాఁ బరుఁగా దలంచె లో
కరమణు నిన్ను ధర్మపరుఁగాఁ బరుఁగాఁ బరుఁగాఁ దలంతు శ్రీ

కర పరమేశ నాకు వరుఁగా వరుఁగా వరుఁగా మదంబకు
న్నరగఁ దలంపుమా యదితినందననందననందనందనా. ౧౧౦

కం. ఆయోధనరంగమునం, దాయోధుల నెల్ల గెల్చి యతులబలముమై
నోయదుకులరత్నమ కొం,పోయిన నే వత్తుఁ గరుణఁ బొడగను దేవా. ౧౧౧

కం. దౌవారికులను బంధులఁ, జావఁగఁ గనవలెనొ యనెడిసందియ మేలా
సేవించి గౌరి ముందఱ,నే వచ్చెడివేళ యదియ నీ కదను హరీ. ౧౧౨

వ. అని నా పల్కులుగా వచించి పోయి ర మ్మని శిరంబునఁ గరంబులు చేర్చి నమస్క
రించుటయు నతండు వల్లే యని కతిపయదివసప్రయాణంబుల ద్వారకాపురిఁ జేరి
హరికిఁ దనరాక నెఱింగించి యతనిసాన్నిధ్యంబు వడసి స్వాగతంబును సందే
శంబును దెలియఁ జెప్పి రుక్మిణీదేవియాడిన పల్కుల నెఱింగించి వెండియు ని
ట్లనియె. ౧౧౩

కం. చిన్నప్పటినుండియు మా,చిన్నది నీరూపమహిమఁ జెవిపండువుగా
విన్నది మొదలుగ మది ని,న్నెన్నఁడు నెడఁబాసి యుంట నెఱుఁగదు కృష్ణా.

ఉ. భావనభావనంబుల సతంబు నురంబున వ్రేలి మేలుసం
భావనఁ గాంచి యుండు వనపాయత ముద్దులు గుల్కు చుండు బ
ల్తావుల నొల్కు చుండుఁ బ్రమదంబున నాట్యము సల్పు చుండు హా
యావనమాల నైన సుఖ మందుదుఁగా యనుఁ గృష్ణ చింతచేన్. ౧౧౫

కం. హరిణీపట నీవినుతిని, హరిణీదృశ హరిణికరణి నతినిశ్చలతం
బరఁగ నచేతనశంకా,హరమై నునుఁబులకమొలక లలరు స్నేనన్. ౧౧౬

కం. శీతలభానుని సుమనో, జాతములఁ గుమారు మఱియు శ్వాసనంబును సు
ఖ్యాతంబుల నొనరింపఁగఁ, జేతోగతిఁ దలఁపు మనుచుఁ జేసియ వేఁడెన్. ౧౧౭

ఆ. కాంతముఖము శిశిరకరమండలం బయ్యె, ఖరతరామృతభవకరము లగుచు
నేత్రపాళి యులరు నిచ్చలు నేలొకో, చిత్తగింపు కృష్ణ శీఘ్రముగను. ౧౧౮

చం. మనసిజుఁ బూజ సేయఁగను మానిను లందఱుఁ బుష్పబాణుసిం
బనువడి కంజపత్రమున వ్రాయుచుఁ జూప లతాంగి కంపము
న్గనియెఁ బ్రభంజనాహతి వణంకు విరాశ్రయమాలతీవిధం
బున సహకారవృత్తిఁ గను భూమివశంబుగఁ గాక ముందరన్. ౧౧౯

ఉ. శ్రీ తగుచిత్రమందలివిచిత్రమనోహరమూర్తి యూశచీ
సూతియొ కాఁడు పొత్తి సిరెసూనుఁడొ కాఁడు మ ఱెవ్వరే సకీ
ప్రీతి వచింపుమా ధవుని పే రన వీఁ డలమాధవుండు గా
యోతనుమధ్య య ట్లయిన నొప్పుగ మాధవుఁడే గదా యనున్. ౧౨౦

మ. చెలియా మిత్త్రుఁడె యేఁడె యాతఁ డదె వచ్చెం దెచ్చె నే మేమొ శీ
తలవాతాళికి ఁగ్రొమ్ముకుంపటిని మాద్యద్గ్రామిఖశ్రీకి బూ
ది లతాంతాయుధుతుంటవింటికిని నెంతేఁ జక్కన ల్పొంథకాం
తలయత్రు ల్గడుగంగ హేమజలపాత్రం దెచ్చె నా మెచ్చెడిన్. ౧౨౧

వ. మఱియు నవ్విలాసవతీవిలాసవిశేషంబు వినుతు విను మని వివరింపఁ దొడంగె.

ఉ. క్రమ్మఁగఁ జిమ్మచీఁకటులు గ్రాలునమాసనిసి న్దగంగ న
భ్రమ్మునఁ బొల్చుతారకలభాతిని గొ ప్పగుకొప్పునందు సూ
నమ్ము లెసంగఁ దేనియఁ గొనంగఁ గుతూహలవృత్తి మత్తభృం
గమ్ములు వచ్చి యచ్చటను గ్రమ్ముచు జీరుకుబండ లాడెడిన్. ౧౨౩

సీ. శశిహుటాహుటికోడి శరణంచుఁ జీఁకట్లు విమలేందుముఖివెన్క వెలసె నేమొ
కర్కశత్వము మానఁ గడుఁ దపంబులు సల్పి నీలము ల్మృదువులై నెగడె నేమొ
తమలఘుత్వము రోసి తగ దని డిగి వచ్చి యసితాభ్రచయ మిట్టు లెసఁగె నేమొ
సంపెఁగవిరులతో సావాస మొనరింప నళు లపరభవంబు నందె నేమొ
వేఱువిధమైన నొకపాటివెంద్రుకలకు,విరులు గురియింప నిగనిగ లెసక మెసఁగ
మెఱుపుటాఱుపుల నెఱపంగ మేలిమిసిమి,గొమకుమిగులంగ నెట్టులుగూడుఁ జెపుమ

చం. కువలయమిత్త్రుఁ డంచు ననుఁ,గోటివిధాల జగాల నెంచఁ గం
బావరున నన్నుఁ గన్నఁ దనమోము ముడుంచును బద్మ మేలొకో
కవయక యెట్టు లుందు నని కామిని దృగ్జలజాతసంగతి
న్దవులఁగ నిల్చె మోమ మగుచు నా జవరాలికి నాస్య మొ ప్పగున్. ౧౨౫

ఉ. ఆనలినాక్షిరూపమహిమాతిశయంబు నుతింప నౌనె వా
గ్జానికి నైన సారసము సారసవైరి కరంబు రంభయు
న్స్రీనములు న్నళిందములు మే లగుశంఖము హృద్యనాదము
న్మానితవృత్తిచేత ననుమానము మాని భజించు నేకమై. ౧౨౬

ఉ. శంబరవైరి బాణము విషంబుల ముంచిన ముంచుఁగాక పై
కంబులఁ జేర్చుఁగాక పలుకచ్చెకు నాపయి నిక్క మెంచెద
న్నంబరజేతృణాశిశిరసద్దరహాసము ముద్దుపల్కు లా
శంబరజాలినాశము వచఃప్రతిబంధము పైకపాలికిన్. ౧౨౭

సీ. జగమెంచువగమించుజిగిసంచు హసియించు నిలమించుతమి ముంచు నించుమించు
సుమచాపుకడతూపుగమియేపుసరిప్రాపుపసఁ బాపు సకిచూపు పగల మాపు
వల నొప్పుతమిఁ గప్పు బలుకప్పు గలకొప్పు కడుఁదెప్పునను ఁగ్రొప్పుఁ గప్పునొప్పు
ధరఁ గంజరము గుంజసరి యజ్జనము పంజ లనుకొంజునపరంజి నడుగుత్రోయుఁ

బడ్డీతిజిగిడాలు జగడాలు పచ్చడాలు, గెలికొనువాల్గుసు ద్దేటిచాలు నేలు
మేలి మీలీలం గాంచియు మేలుకోలు, మేలుకో ల్వాంచ వత్తులలీలం గాంచి.

ఆ. లంబు భంబు జంబు బింబంబు జంభంబు,ఖంబు భంబుం గంబు నంబుదంబు
మోముం జూపుంజనులు మోవియురదనము,ల్నడుము గోరుగళము జడయుంబోలు.

మ. హరిపాదాబ్జముం గొల్చి నిల్చి యిటు శూన్యం బైన రా దాయె శ్రీ
హరికారుణ్య మి దేటికో ల్వని యుపేతావాప్తి నాకాశ మా
సిరిసేవం దగ మీఱి వెంటనె భళీ చెన్నారెం జో నీవిచే
సరసస్ఫూర్తిం దదీయమధ్య మయి భాస్వన్మేఖలాయుక్త మై. ౧౩౦

సీ. సవతుగాం బిఱుందుల సరిపోరంగ ననంత సగమున కీడుగం జలత మాని
తనుమధ్యమధ్యంబు నెనయ ననంతనామ స్మృతి శూన్య మై మాని రూపు
జడతోడం దులందూంగం గడంగియనంతుండు వెల్లనై మను మోసెంబృథివిక్రిందం
దవిలి యనంతావతారుం డై యచ్యుతుం డమరవక్షోజయుగ్మముగ నిలిచె
సవతి గావునవరపదస్థంబు కాన,తల్పమై క్రింద నుండుట తగు నెసామ్య [మొందె.
మమరం జేయంగ ననియునో యతకరించి,హృదయమున నిన్నుం బూని యభ్యుదయ

చం. అవుర నుతింపంగా గొనబుటారు మిటారికొటారు నామనో
భవునికటారి మేల్వలపుపట్టు కొటారి కటీవినిర్జిత
చ్ఛవివికటారి నిస్తులకుచస్ఫురభాప్రకటారి కుంతలా
లవిరళనీలకాంతి వరటారి సుమీ శకటారి శ్రీహరీ. ౧౩౨

కం. కమలంబునం గమలం బా,కమలంబునం గమలమందుం గమలం బొప్పం
గమలాక్షి చింతచే హృ,త్కమలంబున నిన్నె తలంచుం గమలాక్షు హరీ. ౧౩౩

ఆ. కావిమోవితీవి కమ్మతేనియ క్రోవి,దేవి తావి నీవి తేజుదీవి
మరులు దొరలు కురులు మరుం డొడ్డినయురులు,కాంతిబంతి కంతునింతిదంతి.

కం. వాలుంగనులయొయ్యారము, మీలం దా మేలం గలవు మేలిమితోడం
గాలుం గేలుం జివురును,కాలం గేలం జమురు జగాకెంజిగులన్. ౧౩౫

కం. శ్రోత్రంబులు భువి శ్రుతివి, ఖ్యాతంబులు మో మటన్నం గంజాభిఖ్యా
ఖ్యాతంబులు కురు లళినీ, జాతంబులు కనులు నీరజాతము లవురా. ౧౩౬

కం. మోవి యనం బూందేనెల, దీవి సుమీ పొక్కిలి సుమదీప్తాస్త్రునకుం
బావి సుమీ కై తూండ్లకు,వావి సుమీ దానికీవిం బలుకం దరమే. ౧౩౭

కం. బంగారముం బొంగార్చెడి,రం గగుచనుబంతికాంతి రాణించినచో
బంగారు పూస లగుచుం జె,లంగెను ముత్యాలసరులు లావణ్యమునన్. ౧౩౮

ఆ. కనకనలినజలజకాళికాకర్ణిక, ల్దలలు క్రిందుసేయఁ దలఁగ మనుచుఁ
గడఁగె దేహనయనకంధరాకాళికా, సక్థిసమము లనుచు జగడమునకు. ౧౭౯

సీ. ఖంజనం బజ్జాక్షికనులతో సరిరాఁగ గమకించి చరమభంగంబు నొందె
నంతటఁబోక యేకాగ్రత శూన్యమై వటియించి మధ్యమావస్థఁ జెందె
మఱియుఁ దా నన యయి మాఱురూపముఁ జెంది గంధవహాతిసంబంధ మందె
మధ్యస్థతను మాని మఱివివర్ణతఁజెంది కామినీచరణనఖంబు లయ్యెఁ
బక్షిమాత్రంబు తా నెంతకక్షి గట్టఁ,బాటుమాత్రంబె కాక తా మేటి యగునె
యబ్బినం దల కా కున్న సంభ్రమము లనెడి వచనయాథార్థ్యమును జూపె వాసుదేవ.

సీ. పొలఁతివేనలితోడఁ బురుడింప గమకింపఁ బన్నగం బొప్పెఁ బక్షంగమునను
సార్థమై యూరుగా నని కలాపాంచితమణిలసద్ద్యుతిఁ గాంచి మహిమఁ దొఱఁగి
గురుభావము వహించి కొమ్మచన్గవసాటియై రాఁగ వజ్రప్రహారములకు
బెదరి యేకావ్యాయప్రీతిఁ బొక్కిలి గాఁగ నుడిలోన వివశత సొరిది నిల్వ
వశము గా కున్న నాపాఁపపాపకాన, సాత్త్వికప్రభవనగము సరసపూర్వ
రూపమున నపరార్థమై రూఢి మెఱయఁ, గరుణఁ జేపట్టి నిలిపె నాహరిణనయన.

సీ. పద్మాక్షికనులతోఁ బగ లొందఁ గువలయం బర్ధహీనతచే లయంబు నొందె
ఘనజఘనముసాటిఁ గనఁ గువలయ మాట నయమున సేవించె నాతినడుముఁ
తామసంబున రాజతతమైత్రిఁ బ్రాపించి నాస యై కుచములవాసిఁ గనఁగ
భిన్నార్థయుక్తిని జిన్నతనం బొంది గతమానమౌనను విక్రయము వడుట
సహజగతిఁ గుచ్ఛితము వాయ సరసగతిని, జెలియ చేపట్టె నేమన వలనుమీఱ
వేగఁ జేపట్టఁగఁగదయ్య భోగితల్ప, తల్పముగ భీష్మభూవరతనయ సనయ. ౧౮౨

కం. దరమే సరి కంఠము కుం,జరమే సరి నడల నాస సరి సంపెఁగ కం
జరమే సరి యొడలికి నం,బరమే సరి నడుము సొగసు పలుకం దరమే. ౧౮౩

కం. గొప్పగుకొప్పున కైనం, గొప్పగునాపొలఁతివలుఁదగుబ్బలు మఱియుం
గొప్పగుపిఱుఁదులు వినఁగా, నొప్పగుగలరవము సొగసు లొప్పగుఁ జూడన్.

కం. నవులా పువ్వు లాచెన్నుపె,దవులా దవులాట కీడ్పఁ దద్దయుఁ గెంపు
న్నవలానవలావణ్యం,బవురా యవిరాలు ముద్దరాలికుచంబుల్ ౧౮౫

సీ. వాలుమీలబెడంగు పూలగుత్తులరంగు కనులు నై చనులు నై క్రాలుజాణ
భ్రమరకమ్ములనీటు రత్నజాలముదీటు కురులు నై నగలు నై కులుకుఁబ్రోడ
యరఁటికంబముడాలు సరగఁ జీనులచాలు నూరు నై యారునై యొప్పుముగుద
శ్యామహిపెనుసౌరు సైకతంబులతీరు వేణియై శ్రోణియై వెలయుచెలియ
శ్రీనివాసమహోజ్జ్వల శ్రీనివాస, శ్రీనివాసజితేక్షణశ్రీనివాస
గాని మంజులమాధురీశ్రీనివాస, నన్యసతిగను దలఁపకు మాన్యచరిత. ౧౮౬

కం. తేనెల నొలుకుం బలుకులు, కానే కా దతివచనులు ఖంజనయుగళం
బౌనే యా జడ సర్పము, గానఁగ లే దార నడుము కాంతామణికిన్. ౧౪౭

వ. అని పల్కుటయుఁ గృష్ణుండు మందస్మితసుందరవదనారవిందుం డై యాభూమి
దేవునితో ని ట్లనియె. ౧౪౮

చం. తెలియనివాఁడఁ గాను జగతీసురసత్తమ బాల్య మాది యా
చెలియమనంబు నాయెడను జేర్చుట నాకును భీష్మపట్టిపైఁ
దలఁగనిమోహభావముకతంబున రే నిదు రే నెఱుంగ నా
పలు వగురుక్మి యడ్డపడి భంగము సేఁతయు నే నెఱుంగుదున్. ౧౪౯

ఉ. పాణిపుటాంతరస్థ మగుపారదతుల్యము బాలికావళీ
మానితచిత్త మమ్మగువ మాత కధీనయుఁ దల్లిదండ్రులు
హీనమతి న్నిజాత్మజునిఇచ్ఛకు వచ్చినయట్టు లుండువా
రైనను దన్నియుక్తి నను నంగన గోరు నె యంచు వేఁగుదున్. ౧౫౦

ఉ. సారెకు భాష లాడెదవు చారువిలోచన ముద్దుగుమ్మ బం
గారపుబొమ్మ నాకొఱకుఁగాఁ బ్రమదావని స్రుక్కె నంచు నా
నేరము లున్నె య ట్లయిన నిచ్చలు నానయనాధ్వసీమ సం
చారము సేయురీతిఁ బటుశాంబరిఁ జూపఁగ నేల బాలకున్. ౧౫౧

తే. వాసరము లెల్ల శ్రీహరివాసరములు, రాత్రు లెయ్యెడ హా శివరాత్రులయ్యెఁ
గలిమిచెలిమీఁదిమోహంబు కలిమిబలిమి, భూసురేశ సతీరతభాసురాశ. ౧౫౨

తే. పరఁగఁ బ్రవిదారణంబున సరగ వీర, వైరిప్రవిదారణమున నవారితముగ
బాలికామణిఁ దెత్తు గోపాలకాత్మ, భూసురేశులు వొగడంగ భూసురేశ. ౧౫౩

వ. అని మఱియు నబ్బాలికకు విస్రంభభాజనంబుగ నావచనంబుల ని ట్లనుము.

సీ. ముదిత నీసొగసు విన్నదిమొదల్ నీరూపు కన్నులఁ గట్టిన ట్లున్న దనుము
కూటంబు గానమిఁ గొమ్మరో తలమీఁద మిన్నులు వడ్డట్లు లున్న దనుము
విరహాగ్నిశిఖలచేఁ బరితాప మందుట లేలు నాపాలికి గాలు లనుము
యొంటిగా నను డించి కంటగించుటఁ జేసి చిత్తంబు పఱియ లై చీలె ననుము
తాళఁ జాల మదనతాపంబునను సంత,తంబు గ్రాల సతి నిజంబుగాఁగఁ
గడుపులోనఁ జేతఁ గలియఁ బెట్టినయట్టు, లున్న దనుమ యోర్పు సున్న యనుము.

ఉ. సారసయుక్తి నేత్రములుఁ జారుమృణాళతతిం గరంబులుం
దీరినమొగ్గల న్రదము దేనియ లొల్కఁగ ముద్దుఁబల్కు లొ
య్యారపుఁదీఁగెలం దనువు లబ్జములం బదము ల్ఘటించి తా
నేరమి ధాత జాత భవదిద్ధమనంబును జేసెఁ గోమలీ. ౧౫౬

కం. వినఁ గానమి నీపలుకులు, కనఁ గానమి హాసచంద్రికాజాలంబు
ల్వీని చెవుడును గని గ్రుడ్డియు, వనితా ప్రాప్తించె నేమి వంచనయొ గదా. ౧౫౭

తే. పాపచానవు బల్వాపవయసుకలిమిఁ, బాఁపచానవె ప్రాణము ల్వాపుకొఱకు
నీవియోగంబు నే నెట్లు నిలువనేస్తు, నీవియోగంబున నెగాక నీలవేణి. ౧౫౮

తే. నీవిలాసాంబునిధి నేత్రనీరజములు, కౌఁగిటను మేను నాలాపకలన శ్రుతులు
సరసచుంబనసుఖములు స్వప్నగతము, లతివ యరుణోదయాంతత్రియామములను.

చం. కుసుమవితానముం గనినఁ గోమలపల్లవలీలతావళీ
కిసములఁ గాంచిన న్మధురకీరకలాపికలాపనాదము
ల్పసమెయి విన్న దాడిమిఫలంబులఁ గన్న మధూళిశర్కరా
విసరముఁ గొన్న నిన్నె తలపెట్టుచు నుండుదుఁ బ్రాణవల్లభా. ౧౬౦

మ. నవలా యగ్గల మైనమోహమున నానారీతులం గుంది నీ
భవనం బేమి యెఱుంగ రామి దినము ల్వ్యర్థంబుగాఁ బోయెఁ గా
యవు నీకు న్నమియింపఁ గా దనిన నవ్యానంగ కేళీరతి
న్భవదీయాంచితబాహువల్లరులచే బంధింపు నన్నీసునన్. ౧౬౧

చం. అనుచును నందసూనుఁడు ధరామరసత్తముతోడఁ గూడి స్యం
దనము నుదారవేగమున దారుకుఁ డొప్పఁగఁ దోల భూరికా
ననపుటభేదనాచలగణంబులదాఁటుచు నొక్కనాఁటఁ గుం
డినపురసీమఁ జేరె నవనీధవసూతి గ్రహించువేడుకన్. ౧౬౨

కం. పరిణయ మఁట రుక్మిణి కిపు, డరువుగఁ జైద్యునకు నిచ్చు నఁట రుక్మియు భూ
వరు లెందఱేనిఁ జనిరఁట, హరికిని సంగరము లభ్య మగు టబ్బురమే. ౧౬౩

కం. తోడుగఁ జన వలయును నా, తోడునకుఁ సిద్ధపడుచుఁ దోఁ తెం డిట నా
తో డాలము చేసిన నని, తోడ్కొనుచు నరిగె హలియుఁ దోరపుసేనన్. ౧౬౪

వ. ఇక్కడ రుక్మియు రుక్మిణిదేవిని శిశుపాలునకుం గట్ట నమకట్టి సర్వంబును దిట్టం బుగఁ గట్టాయితంబు సేయించి పురంబు నలంకరింపం బంచి శిశుపాలుఁ బిలి పించి విడిది నియమించి దించి తదీయానుచరు లైన జరాసంధాదిరాజన్యుల వే ర్వేఱ నుంచి యెల్లి లగ్నం బని యెల్లరకుం దెలియఁ జాటం బంచె నంత రుక్మి ణియు వేదనాదూయమానమానసాంభోజ యై తనయంపినపాఱుఁడు తిరుగ రాఁ డని గాలికిఁగదలు జలజపత్రంబునందలి జలబిందువు నా మనంబు తక తకలాడ దీనవదన యై యుండె నాసమయంబున. ౧౬౫

కం. ఖగరాజు కాన భానుఁడు, సొగసున నపరంజిచాయసొంపున తనమై
జిగి మీఱఁ బ్రకాశించెనొ నా, ఖగపతికిరణములు పసిమికాంతులఁ జెలఁగెన్.

తే. వారుణీకాంక్షఁ బూర్వపథము విడిచి, రక్తి చెందఁగ నరుణమునఁ గ్రాలి పిదపఁ,
జాయ విడనాడి యంబరసంగమంబు, జాఱి దిక్కేది జలధికై పాఱె నినుఁడు.

ఉ. ఆయతరశ్ము లెల్లఁ జెద రయ్యెను జెందఁగ వార్ధకంబుఁ దా
జాయయు నేగె దూరమునఁ జాలఁగ మిత్త్రుఁ డటంచు నాక రే
రాయఁ డెదుర్పఁ జొచ్చెఁ దమిరాకఁ బగ ల్గత తేజు నింక నే
నీయెడ నుండఁ గా దనుచు నేగె నభోమణి పశ్చిమాబ్ధికిన్. ౧౬౯

సీ. వేడుకకాండ్రకుఁ దోడైన నెచ్చెలి కన్నులంజల కెల్లఁ గన్నతల్లి
యభిసారికల కెల్ల సను వైనమునుఁగు బల్లుచ్చులు చల్లినమచ్చుధూళి
ఘూకంబులకు నెల్లఁ గోము రైనచుట్టంబు కలఁతోభికనులకు గాలిపోరు
కోకాలి జతవీడఁ గొట్టెడిమంత్రంబు కూలివాండ్రకు నెల్ల మేలివిడుపు
దంపతు ల్మదిఁ గోరెడిపండివేళ, కనులపస మాపునట్టికన్గట్టువిద్య
స్వైరిణీతతి మెచ్చు నిచ్చలును నిచ్చఁ, జెలఁగెఁ జీఁకటి జగములు జీఁకు పడఁగ.

కం. ఉల్లసితమతి దిగంగన, లెల్లం గ్రీడింపఁ గోర్కు లీరిక లెత్తం
జల్లుడుపిచ్చెలకై యెగఁ, జల్లినముత్తెము లనంగఁ జాలెం దారల్. ౧౭౦

సీ. వెన్నెల యిది కాదు విరహిణీజనతాంగసంభూతపాండురచ్ఛాయగాని
కౌముది యిది కాదు యామినీభామినీమందహాసాంకూరమహిమగాని
జ్యోత్స్న యో యిది కాదు సురరమణీరమణీయవక్షోజచంద్రలేపనముగాని
చంద్రిక యిది కాదు సరసచకోరికాగణముపాలిటిజీవగఱ్ఱగాని
యనుచు జనములు వొగడంగ నఖిలదిశల, మెండుకొని నిండఁ గన్నులపండు వగుచు
రంగు మీఱంగ నిజకాంతిఁ బొంగి వెలెలె, సరసపూర్ణకళాసీమ చందమామ.

సీ. వెన్నెలపులుఁగులవెలిపరమాన్నంబు వాటచారులు మెచ్చుమేటితోడు
దండిచోరుల కెల్ల నుండునూరితలారి జారిణీవితతికి సవతిపోరు
పాపల కెల్లను బరమసంతోషంబు నెలతేనెతెట్టెలో నొలుకుతేనె
వేసవాకులు మేనఁ బూసిన మెఱుఁగులు రాత్రి యన్సతికప్పురంపుఁబూఁత
కలువపొలఁతుకనోములఫల మనంగ, నలరువిల్తునితూపుల నొలుకు చున్న
ధూళియనఁగను దోడ్తోన దోఁచి యొప్పె, సాంద్రచంద్రిక లానిశాసమయమునను.

కం. తనయాపాణిగ్రహమహ, ఘనవిభవాలోకనేచ్ఛఁ గలశాంబుధి పొం
గెనొ నా జగమంతయుఁ దగఁ, గన నయ్యె వళక్షచంద్రికాదీధితులన్. ౧౭౩

వ. ఇట్లు చందురుం డుదయించుటయు రుక్మిణీకాంత కాంతవదురంతచింతాక్రాంతయై
హారాహారవిహారదూరయై యెట్టకేలకుం జిత్తంబుఁ బట్టం జాలక యందఱుఁ
బోవం బనిచి యాప్తురా లగుచెలికత్తియతోని ట్టనియె. ౧౭౪

చం. పరిణయవేళ రేపకడ, పాఱుఁడురాఁడు, పయోధి దాఁట స
త్వరుఁడును గాఁడొ శ్రీహరియు ద్వారక లేఁడొకొ నాదువిన్నపం
బరయఁడొ నన్ను నమ్మఁడొ ధరామరుఁ డాలము సేసెనో కటా
పరఁగెడిజీవితంబు కడుభారముగాఁ గనిపించెఁ జేసియా. ౧౭౫

కం. పోఁడో భూమిసురుం డిటు, రాఁడో కృష్ణుం డి దేటి రచ్చల టంటుం
గాఁడో శ్రీహరి పెనిమిటి, లేఁడో మఱి పంపఁ బైనలి యొండొకఁడున్. ౧౭౬

వ. అని. ౧౭౭

సీ. మలయానిలము వీఁక మై కాఁక గన సోఁక హరిహరీ కృష్ణ యనంత యనుచు
విటపాళిఁ దిను బాళిఁ బికపాళి రొద సేయ రామానుజా రామ రామ యనుచు
రేయెండ లలి మండఁ గాయంబు గాయంబులై చన దితనిశాటా యటంచు
మొదలమ్ము లలనెమ్ము లెదఁ గమ్ముకొని గుమ్ము నరిదరకర తమోహర యటంచు
గాలి పికపాళి వెన్నెల కంజ మేఁచ, జడ గళం బౌననంబు హాసంబు లీల
విద్రుచుఁ గిలించుఁ జూచు నివ్వెఱను నింపు, కాంత దుర్దాంతకంతువిక్రాంతిచేత.

చ. ఎలమి మనోభవార్తి నిలు వెల్లను దుస్సహతీక్ష్ణతాపసం
జ్వలితము కాఁగఁ గాఁగ నుపశాంతి కురస్థలజాతకుంభసీ
మలఁ గురియించుఁ గాని దని మానక దృగ్గళితాశ్రువాహినీ
జలములఁ గంద ముత్తెములు జాఱఁగఁ బోణిమిఁ బాశి యూర్పులన్. ౧౭౯

వ. ఇట్లు మదనశరవేదనాదూయమానమానస యగుచు. ౧౮౦

సీ. సరసకళోద్దామ చంద్రమా నీ వైన ననుజాతవేదన హరికిఁ దెల్పు
మోసదాగతి యెంతు నా సదాగతిగాఁగ నాగతిఁ దెల్పు జనార్దనునకుఁ
గీరమా ద్వారక దూరమా నేరమా నీ వైనఁ దోడ్తెమ్ము నీరజాక్షు
వెన్నెలా దయ నీకు నున్నలా చిన్నెలా శ్రీకృష్ణుఁ దేఁగదే శీఘ్రముగను
ననుచుఁ బటుధార పెను పారఁ గను నపార,వారి కనుఁగొనరగను గాఱ వారిజాక్షి
యుల్లఁగనకుండమిూటుఁ జీరంచు తోడఁ, దుఃఖుచు నెదపడుచు వెతసొపడుచుఁ బడుచు.

సీ. వెన్నెలా దయ నీకు మిన్నలా మతి నీకు నున్నలా నన్నేలా కన్నె నేఁపఁ
గోకిలా నీ కింత కేకలా పక్కికి వీఁకలా కూఁకలడాకఁ జూపఁ
బున్నమా జీవాళి కన్నమా భోగులఁ గన్నమా దయ నీకు సన్న మటవె
గాలిగా యిల నీవు గాలిగాపున బాల నేలఁగా జోలి నీ కేల కలుగు
నంచు వగ మించితనుముంపనొంపఁదల్లడించు ధృతి డించుఁదమిఁ బెంచు నించునీకు
కన్నులను గంటివిల్కాఁడు కంటగించి,కొంకుతోనమున విరు లదరంట నేయ. ౧౮౨

కం. కీరమ శ్రవణానందక,గీరము చె ల్వారుబిఱును కేకలు ధర సిం
గారమ మృదుపల్కులు బల్గారమ వామాంతఁ మేల్వికారమ చెపుమా. ౧౮౩

కం. తోఁగ రామగరా లాజగ, జిగి రా సెగ రాల నగ్గిసిగవా తగవా
పొఁగరా యిల జవరాలిని, వగ రాలఁగ రావ వేలుపఁగ గాచిగురా ౧౮౪

కం. చందనమా యింతటిదె, చ్ఛందనమా నను గనఁ బలుచందనమా హే
చ్ఛందనమా యిది కడులో, చ్ఛందును మామగువ నేఁప హరిచందనమా. ౧౮౫

కం. ఘనమా సత్కార్తి యిల, ఘ్ఘనమా సన్మార్గగుసనకర్మఫలంబా
ఘనవేణులపై నుఱుముట, గనుమా శ్లాఘన మదీయకమనుం గనుమా. ౧౮౬

కం. మదనా జనరంజనన, ష్కాదనా యనివార్యమైనగతి నేఁచఁగ నీ
కదనా నీ కదనమ నేఁ, బద నాయన నవల కింతపదనా యనయా. ౧౮౭

ఉ. హారిపయోధరంబులు విహారవిశాలసుశాల తోఁగదా
యోరి పయోధరంబుల సముజ్జ్వల మందితి కాదె కాంతిస
ద్భారపయోధరంబులసువర్ణతఁ గాంచితి మోముఁ జూడ కే
క్రూరత జన్మదేశసువిరోధముఁ జేసెదు మేలె చిత్తజా. ౧౮౮

ఉ. దుష్టనిశాటుఁ డావిధుఁడు ద్రుంచును దమ్ముల దష్టశీలముల్
కష్టమధువ్రతంబులును గాలియు నాఁకును బాఁపదాఁటు ను
త్కృష్టపుజాతి హైన్యగతినేర్తైజ నామని గూడుఁగొమ్మలఁ
భ్రష్టచతుష్టయా ప్తతను బంచముఁ డై కనుఁగొంటె పంచతన్. ౧౮౯

కం. లోకము బాధించెడిచో, వైకుంఠుఁడు ద్రుంచు మనను పట్టిన నిన్నున్
న్నాకొడు కంచున్ జూడఁడు, నాకపదునిసుతుఁడు గాఁడె నరకాసురుఁడున్.

కం ముక్కంటికంటిమంటల, నుక్కు చెడం గాలు నామ మొక్కఁడ నిలిచెం
దక్కక చంద్రాంచలమునఁ, జెక్కినఁ బేరైన లేక చెడియెదు సుమ్మీ. ౧౯౧

కం. ఘోరశరాసారంబున, నారీగణమర్మభేదనము సేయుటయు
న్వారల నాఱడియిడుట, ల్మారుండా కొమరుసేఁతలా తలపోయన్. ౧౯౨

కం పంచత నొందిన యుష్మ, చ్చంచద్భుజదండముక్తసాయకచయము
ల్పంచత నొందియుఁ బాంథులఁ, బంచత నొందింపఁ బొలుపడియెనె మారా.

తే. మాను వల దింతపొగరు రమాకుమార, నాల్గుతునుకలు సేసిన నీల్ల ననుచుఁ
దలమగ్రిందుగఁ జేసినఁ దలఁగ ననుచుఁ, దోఁపదో వహ్నిమధ్యంగతుండవగుట.

చం. నను నను వార వారక గొనంబున నంబునఁ గాయ గాయఁ జా
నను నను మోఁద మోదమె ఘనా గను నాఁగను దోయదో చెలు
ల్విను వినుచూలిచూలిసగ పీరము పీరము దూలఁ దూల నే
నన ననఁబోఁటి బోటిఁ గలనా కలనా యిది కామ కామదా. ౧౯౫

ఉ. అత్తను జంపెఁ దండ్రి శిశుహత్యను జేయును మేనమామ మే
నత్తను బొందుఁ దాత సుత నాలిఁగఁ జేకొనె నీదుభ్రాత నీ
వెత్తునఁ బాంథకాంతలనె యేఁచుట చిత్తజ నైజ మయ్యె హా
యెత్తఱిఁ బెద్దవారిగుణమేకద లభ్యము పిన్నవారికిన్. ౧౯౬
కం. కనినం జెడు నొక్కటి యూ,తనిఁ గని మనుఁగన నుఱొండు తచ్ఛరములనే
మునుకొనఁ గైకొని మామనె, యనుమానము లేక మోఁది తౌరా మదనా. ౧౯౭
సీ. శరనికరంబును శిరసావహింతుము మన్నన సేయరా మారకుమార
పండ్లు చక్కెర వెట్టి పాలింతు నీ తేజి మన్నన సేయరా మారకుమార
ప్రాణంబుగా మది భావింతు నీ తేరు మన్నన సేయరా మారకుమార
నీకేతనంబును నేత్రాలఁ గప్పుదు మన్నన సేయరా మారకుమార
యతనుమూర్తి వనుచు సుతనుమూర్తి వటంచు, సరవి విందుఁగా నిజముగఁ గందు
మాను మాను మేనుగాను జూడు కుమార, యేఁప నేల యిటుల దాఁప నేల.
కం. రాజితగతి సత్సంతతి, తేజము గను రక్షిచే క్షితిం జక్రంబు
లాజిలు సృక్కక నీవలె, రా జుండుటకన్న మే లరాజకత శశీ. ౧౯౯
కం. ఆసల వెలిఁగించుచు మే, ల్దోసముఁ బొసఁగించి జనవిమారుఁడ వై శ్రీ
వాసత్రాసకుఁ డగుని, న్దోసం బగుఁ జూడ మారకుఁ దో డనఁ దగునా. ౨౦౦
సీ. తొలుదొల్త బడబాగ్నితో సహవాసంబు వాటించి యుష్ణంబు వలనుగాంచి
తొలితొలి యమృతంబు తోరంపుఁగబళంబు సప్తార్చికి నొసంగి సంతరించి
నెల నెల తప్పక నెలచెలిదూఱుచు వేఁడిమి మఱి మఱి వృద్ధిపఱిచి
చూడ విషాగ్నులతోడఁబుట్టువ యయి యుగ్రాంశునకు సరియుద్ది యగుచు
నరయ నుగ్రావతంసంబ వయిననిన్ను, శీతరశ్మివయంట వాచేటు కాదె
చంద్ర శైత్యంబు బాహ్యసంసక్త మట్లు, చంద్ర శైత్యంబు బాహ్యసంసక్తముకద.
సీ. మనసు గన్నట్టిరమాపుత్రుఁ డని యుంటి మధుపగుణం జౌట మఱపు దవిలె
శుకవిప్రవరుఁ డని చొక్కి యుంటినిగాని ముంగోపి వగుట నెఱుంగకుంటిఁ
బ్రాణంబుగా నిన్ను భావించితినిగానిద్దె తేయుఁడ వగుటఁ దలఁప నైతి
శ్రీవాసము లటంచు శిరసావహించితిఁగాని బాణము లంటఁ గాన నయ్యె
చలువతేఁ డని నమ్మిన జగతి జనులఁ, జంప మూల మటంచుఁ దలంపలేక
మారకీరసమీరసుమారివైరు లార మది మోస మయ్యె దుశ్చారులార. ౨౦౨
కం. దూపింప దయ్యె మతనుఁడు, ప్రాపు నిశాటుండు తోడుపడ దైతేయుం
డేపునఁ బలాశిసంగతి, పాపలు బ్రతుకుదురె యిట్టిపాపుల యెదురన్. ౨౦౩
వ. అని విధాత నుద్దేశించి యి ట్లనియె. ౨౦౪

మ. కలమే చాలుఁగదయ్య మాతనయుఁడా గారింప గోరంబుగాఁ
దలఁప న్నీకు మఱింతసంతసము గాదా బాధలం బెట్టఁగా
వలెనా వేఁడిగ మందమారుతము వీవం జేసి రేయెంతల
న్బెలుచం గాయఁగఁ జేసి తంతయును గానీ లెమ్మిఁ కే మయ్యెడున్. ౨౦౫

వ. అని యుషఃకాలంబు డాయంజూచి పొంపిరివోవుచిత్తంబున. ౨౦౬

తే. కోకిలంబులు నిప్పులు గురియఁ జూచి, కూయుచుండుటఁ గంటివే కొమ్మ యనినఁ
గోకిలంబులు నిప్పులు గురియుచుంట, సహజమేగద చెలియరో జగతియందు. ౨౦౭

కం. మన నేటికి ధర మఱి యే, మన నేటికి నేఁటి కతఁడు మఱచినచో వ
మ్మన నేటికి సర్వము పొ,మ్మను బోటికి నాదుబోఁటికను ఘనచింతన్. ౨౦౮

ఉ. బాఁపలఱేఁడు చంద్రుఁ డగు భావన సేయఁగఁ దన్వి శేషుఁడుం
బాఁపకొలంబు నేలు సహవాసము పేర్మిని బాపపుణ్యము
ల్ప్రాపిత మా నటన్నది యబద్ధము కాద యుమేశ మేశులం
దాపునఁ జేరి తాపము నుదారత రక్ష యొనర్తు రుర్వరన్. ౨౦౯

మ. చెలియా యాతనితోడఁ గూడి సుఖినై చెల్వారఁగాఁ గల్గునే
లలితోత్తాలరసాలసాలక శిఖాలం బామ్రితైలాలతా
కులపత్రవ్యజనంబులం బసిఁడి బాగు ల్మీఱునుయ్యాలలం
దిలకింప న్నవసారసారససరిద్దీ ప్రాంబుపూరంబులన్. ౨౧౦

వ. అని మఱియు నాలవయామంబు నడవం జొచ్చె విప్రుండు రాఁడాయె నిఁకఁ
గర్తవ్యం బెయ్యది యని డోలాందోళితమానస యై విచారించుచున్న సమ
యంబున. ౨౧౧

ఉ. సారెకు నిట్టు లాసతి విచారముఁ బూని పచారు సల్పఁ గా
సారముపీడి సారసరస ప్రథుపానపరాగలీనఝం
కారయుతోరుబంభర మొకండు వెసం జనుదెంచి వీఁకమైఁ
జేరువ నున్నక్రొన్ననలఁ జిక్కణ మైనప్రతానవేదికన్. ౨౧౨

ఉ. వ్రాలినఁ జూచి యాసతి విరాళియుఁ బైకొన దాని కిట్లనుం
జాల సుమాయుధుండు కడుశాతశరంబుల ముంచె నొంచె నేఁ
గేలు మొగుడ్తు నావిభుఁడు కృష్ణునియొద్దకు నేగి హేమస
చ్చేలునితోడ నాగతి వచింపుము నింపుము పెంపుసొంపులన్. ౨౧౩

చం. సుమనసుమైత్రి నూని యతిసుందర కృష్ణతనూవిలాసముం
గొమరుగఁ దాల్చి యాయతనుకోటిని మించుగుణైకమూర్తివై

యమరుచు మంచివారి సొబగారెడిపద్మినిఁ గూడి భవ్య మా
భ్రమరకులాగ్రణీ కడుఁ గృపారతి నామనవిం గ్రహింపుమా. ౨౧౪

ఉ. కమ్మనివింటిజోదు వడిగ న్మలుకు లైయి నిండ నేసికం
బమ్మెరపాటుతోడఁ దమపాన్పుల వేఁగెడిపాంథపాళి జుం
జు మ్మని నీవు తోఁచినను స్రుక్కుచు వెల్వలఁ బో దురార్తిచే
జిమ్మినఁ జంప వచ్చెడి నజిహ్మగ మంచును భ్రాంతచిత్తులై. ౨౧౫

ఉ పాంథసతుల్ని జాత్మలను బల్లఱ రాఁజెకిమన్మథాగ్ని పు
ష్పంధయ నీదుపక్షములఝుంకృతికంధరభాంకృతిధ్వను
ల్బంధుర మై రహింపఁగను భ గ్గని మండఁగఁదాల్మి దూలి పా
ణింధమ మంచు ధాయ్యి యని నిశ్చయబుద్ధి వహించి వేఁగరే. ౨౧౬

ఉ. పొచ్చెము లేనిమూసలను బొట్టల నించఁగఁ దేనె నానుచుం
గ్రచ్చఱ ముక్కునం దిగువ రాలగఁ బుష్పరసంబు పూవుల
న్జెచ్చెరఁ గ్రుక్కుచు న్విషముఁ జిత్తజుఁ డేసినపాఁపతూపు నా
వచ్చెడి మిమ్ము నచ్చరలభంగిని గాంత్రువియోగిను ల్వెఱన్. ౨౧౭

ఉ. ఇందునియందుఁ గందునకు నెందఱొ కందువ లెన్నొ పల్కఁగా
విందును గాని నామదికి వేఱుగ్గఁ దోఁచెడి నంధకారికిం
బొందగుపూవు కాన ఘనపుష్ప రసగ్రసనామరాపగేం
దిందిరబృంద మంచును మదిం దలపోయుదుఁ బుష్పలిడ్వరా. ౨౧౮

ఉ. కమ్మనివిల్లుదాలుపు ఖగమ్ము లురమ్మునఁ గ్రమ్మి గ్రుమ్మఁ దా
పమ్మున సొమ్మసిల్ల హరిపాలికి నావలరాయబారము
న్నిమ్ములఁ బంప నెంచినను మేలు దలంప కలంతిరీతి నో
తుమ్మెదలార జుమ్మనుచుఁ దుమ్మెదరా దయ రాదె నాపయిన్. ౨౧౯

కం. బతిమాలెద నిను భ్రమరమ, పతికడకు న్వేగఁ బొమ్మి పరువున రమ్మీ
యతనినిరంతరపరిమళ, యుతవదనాంభోజరక్తి నుండకు మచటన్. ౨౨౦

చం. పొసఁగెడిభక్తి మై నెరఁగి పూన్చి మదీయహృదీశుపాలికి
న్వెసఁ జని నాదువాక్కులను వీనులఁ జొన్పు మటన్న నూరకే
మసలెదు గాని నీదురభిమానము మానవు మాను దే మలీ
మసు లసమానమానమధుమత్తులు స్వాశ్రితసద్గుణజ్ఞు లే. ౨౨౧

వ. అని వివిధవిధంబుల వదరు చున్ననమ్మత్తకాశినిఁ గాంచి గారాబుశంభళి యిది
యే మమ్మ యింతికి నింత వేఁదురు చెల్లు నటమ్మా తెల్లవాఱె నీ పంచినపిప్రుండు
తడయక వచ్చు నూఱడిల్లు మని యూఱార్చు చున్న సమయంబున. ౨౨౨

ఉ. సంగరరంగమందు నిజశాత్రవుల న్వధియించి మించి సా
రంగవినీలకుంతల పరాక్రమవృత్తిని నిన్నుఁ గైకొను
న్భంగము లేదటంచుఁ దెలుపంగను భార్గవి భైష్మి యాటచే
తం గనిపించెనో యన నుదారత భార్గవుఁ డొప్పెఁ దూర్పునన్. ౨౨౩

కం. తనచెలియలియుద్వాహముఁ, గనుఁగొందు నటంచు నున్నఁ గట విధి యోర్వం
గనుజాలఁడు హా యని శశి, వనరెడినో నాఁగ వేగఁ బలుకంబాఱెన్. ౨౨౪

కం. అంబుధిరాట్కన్యోద్వా,హంబు సుమీ యెల్లి యనుచు నపుడు దెలుపఁగా
నంబుధులకుఁ జనియెడి నా, నంబుధిసంభవుఁడు గ్రుంకె నపరాంబుధిలోన్.

ఉ. రా జని పాలకూరగతి రాజిలు టొక్కలెపేర వీనికి
న్రాజస మింత లేక యిటు గ్రాలి తమి న్నిము నేచఁ జొచ్చె ని
ర్వ్యాజతఁ దమ్ములార తెలుపం జను మిత్రున కంచునో భర
ద్వాజము లోలి శ్రావ్యనినదంబులఁ గూసె మనోహరాకృతిన్. ౨౨౬

కం. రజని చన నలిని తనకు, న్ద్విజపతి రే పెట్టినట్టి పీడాపటిమ
న్నిజముఖనిర్యద్భ్రమరీ, వ్రజనాదవ్యాజమునను వరునకుఁ దెలిపెన్. ౨౨౭

చం. వలనుగఁ దెల్లవాఱ నిసిఁ బాసినపెంటిని గాన కెయ్యెడం
గలయఁగ రోసి రోసి కడు గాసిఁ గొలంకుల డాసి వాసి భా
సిలుదళసంస్థబంధువుల శ్రీగృహదేశనటన్మధువ్రతం
బులఁ గని రిక్క లంచును విమోహముప్కేర్మిని సంజ యంచు ను
చ్చలనము నొంది గుందు నొకజక్కవపక్కి వియోగవేదనన్. ౨౨౮

ం వెదకుచు నొకచోఁ గనఁబడ, ముదమున నెఱకలు విదుర్చు మూర్కొని మఱియుం
గదియు న్మరియుం బ్రేమా,స్పదదృష్టులఁ జూచుఁ గలయ జక్కవ లంతన్. ౨౨౯

ఉ. ఎప్పుడు తెల్లవాఱు హరి నె ప్డిఁక నేర్పడఁ గందు నన్నుఁ దా
నెప్పుడు తోడుకొం చరుగు నెప్పుడు నావెత లీఁగు నంచుఁ దా
నొప్పుగ శయ్యపై నిదుర నొందక చెప్పెడి దేమి బాధ యం
చొప్పులకుప్ప గొప్పతమి నూర్పులు వుచ్చుచు నుండె రాతిరిన్. ౨౩౦

అంత బల్లునఁ దెల్లవాఱుటయు ద్వారక కేగినభూమిసురుండు ఘంటాపథంబున వచ్చుట దవ్వుదవ్వులం గాంచి యతనిహాసన్ముఖవిలాసం బుపలక్షించి కార్యంబు పండగుట భావించి యే మేమి యెఱింగించునో యని తొట్రుపాటుపడు సతికి నానిమిషంబు లపూర్వవేదనాకరంబులై యుండె నంత నావిప్రుండు చనుదెంచి ప్రదక్షిణనమస్కారపూర్వంబుగ నిలుచున్నరుక్మిణిం గని యిష్టవల్లభుఁ జేపట్టుమని దీవించి యి ట్లనియె. ౨౩౧

ఉ. వచ్చెను వాసవానుజుఁ డవశ్యమ యెల్లి విరోధికాండము
న్వ్రచ్చి వధించి క్రూరశరవారపరంపర సంగరావనిం
జెచ్చెర నిన్నుఁ దోడ్కొనుచుఁ జేరెడి ద్వారవతీపురంబు పెం
పచ్చుపడంగ నిండుతమి నంబుజలోచన యూఱడిల్లుమా. ౨౩౨

ఉ. నీదుమహత్త్వ మెట్టిదియొ నీరజనేత్ర భవద్విలాసరే
ఖాద్భుతరూపశీలగుణహావచమత్కృతి విన్న దాదిగా
లే దెటు మోడ్పు కంటికిని లే దెటుఁ గుడ్పు విమోహవేదనా
సాదితదేహతాపజరుజం గజగామిని యేమిచిత్రమో. ౨౩౩

కం. నవనవసుధామధురవర,నవనీతమృదుత్వదుక్తి నారాయణుఁడే
శ్రవణరసాయనముగ విని,వివశుండై యెఱఁగ నెట్టిప్రేమయొ యెఱుఁగన్. ౨౩౪

కం. ప్రేమాకులమతితో నో,భామా రామానుజుండు పవలును రేయు
న్భామానితశయ్యను స్వ,ర్భామాకృతశిశిరవిధులవలన న్మనెడిన్. ౨౩౫

మ. పికము ల్గూయునొ కర్ణశూలములుగాఁ బెం పారఁగాఁ గీరము
ల్వికటాలాపము లొప్పఁ జేయునొకొ హృద్భేదంబుగాఁ గ్రూరతన్
బ్రకటారావము నించునో మధుపము ల్మత్తిల్లి యంచుం గటా
నికటారామవిహారి గాఁడు చెలియా నీకూర్మి పెం పెట్టిదో. ౨౩౬

కం. వెన్నెలబైటఁ బరుండఁడు, కన్నెలమొగ మైనఁ గనఁడు కమ్మని ద్రవ్యం
బన్న వితాకుం గొని గను, వెన్నుఁడు నీమీఁదికూర్మి పెంపున మగువా. ౨౩౭

వ. అని యతని సందేశవాక్యంబులం దెలియఁ బఱచిన. ౨౩౮

ఉ. నాదుమనోహరు న్భువననాథునిఁ దోడ్కొని వచ్చి వేళయం
దాదుకొనంగ నైతివి ధరామరవంశవరేణ్య బల్దయం
గా దన కేను వేఁడినప్రకారమునం జని ద్వారకాపురి
న్యాదవవర్యుతోఁ బలికి యస్మదనంతమనోజవేదనన్. ౨౩౯

కం. ఇంతటిఘనోపకారికి, నెంతటిమార్మ్రేలు సేయ నీ డగునో కా
వింతును భక్తి నమస్కృతు, లెంతయు మన్నింప నయ్యా హితమతి విప్రా. ౨౪౦

వ. ఇట్టు కరకమలంబులు ముకుళించి మ్రొక్కిన దీవించి యతండు సనియెఁ దద
నంతరంబ ప్రద్యోతమాన ప్రద్యోతనమండలం బై వియన్మండలం బొప్పు నంత
రుక్మిణీదేవిం గౌరీదర్శనార్థంబు గొనిపోవ సమకట్టి పన్నీట జలకం బార్చి కురులతడి
యొత్తి విరులసరులు దుఱిమి కీలుగంటు వైచి చతుర్విధాలంకృతశరీరం గావించి
మునుమున్న వీరభటపరివారంబు విగతపరివారంబు లగుతరవారివారంబుల జళి
పించుచు నడువ, శంభళీజనంబు పల్యంకికాంతికంబునఁ చో నడువ, నుబుపంబు

లఁ గేలఁ గీలుకొలిపి చెలువు గలవిలువచెలువ లేగ, భూసురాంగనలు మంగళా
రాత్రికలంబాడుచుం దోడ రాఁ, బణవమర్దలఢక్కాకాహళకోలాహలంబు దోహ
లంబుగా బంధువర్గంబు లనుసరింప, శుద్ధాంతంబు శుద్ధాంతరంగంబున వీడి
గోవిందపదారవిందమిళిందాయమానం బైనమానసంబున మదనమథనశశివద
నాసదనపదంబుఁ జేరి, సమలకమలధౌతకరచరణకమల యై శంభుకుటుంబినీ
ప్రాసాదంబులోనికిఁ దత్ప్రసాదంబుఁ గోరి చనె, నటమున్న యోషిజ్జనంబులు
తజ్జననికిమజ్జనం బొనర్చి సమజ్జను లై ధూపదీపనైవేద్యతాంబూల నీరాజనం
బులం బూజించి పజ్జనుండి రంత రుక్మిణీకాంతయు నిజమాతృనియోగంబున పొం
బట్టుపుట్టంబు ముడుంగు గట్టి గౌరిం బూజించి యి ట్లని వినుతించె. ౨౬౧

ఉ శంకరి విస్ఫురద్వినయసంశ్రితమానవసంకటాళినా
శంకరి కింకరీఘటితసామనసాంగన శంకరాత్మవా
సంకరి భక్తమానసనశంకరి ఖండితమాహిషాసురా
శంకరి యోజగజ్జనని సాఁగిలి మ్రొక్కెదఁ బ్రోవవే దయన్. ౨౬౨

కం పంచాననహరివర నర,పంచాననభగిని కుగజపంచాననరా
ట్పంచాననవల్లభ నర,పంచాననుఁ గృష్ణు నాకుఁ బతిఁ జేయఁగదే. ౨౬౩

చం.పలుమఱు లోకమందు భయభక్తులతో లలితామృతోక్తుల
న్వలగొని మ్రొక్కుభక్తులకు వాంఛితము ల్సమకూఱు టబ్రమే
కలయఁగ నర్చ లిచ్చి కలకాలము సాత్త్వికవృత్తి ని న్నెదం
దలఁచెడియట్టివారు భువి ధన్యులు మాన్యులు గారె శంకరీ. ౨౬౪

శా.నామీఁదం దయ చేసి లోకజననీ నానాథుఁగాఁ జేయవే
శ్రీమన్నందకటాక్షవీక్షణసుధాజీవాతుధారావళీ
దామైకస్ఫురితాంబుజాక్షుఁ గమలాధామోర్వసద్వక్షు వీ
క్షామాత్రోన్ముదితావిపక్షు పరశిక్షాదక్షు సద్యక్షునిన్. ౨౬౫

ఉ. కృష్ణునిఁ గృష్ణమిత్త్రు నతకృష్ణవినాశనుఁ గృష్ణవంద్యునిం
గృష్ణరవు న్విపన్ననతకృష్ణశరణ్యు హతార్తికృష్ణదు
ష్కృష్ణమదాపహారు ఘనకృష్ణునిఁ గృష్ణప్రతాపు జిష్ణుని
న్విష్ణు నలంకరిష్ణుఁ బ్రభవిష్ణుని నాపతిఁ జేయు మీశ్వరీ. ౨౬౬

వ. అని వినయవిశేషయుక్తి భక్తిరక్తిసక్తి సూక్తిఁ గరకమలంబులు ముకుళించి వినుతించి
ప్రదక్షిణపూర్వకంబుగా సాష్టాంగంబు లాచరించి యాగామిశుభసూచకవామ
లోచనచలనంబులకు వామలోచన లోలోన హర్షించుచు భూసురవధూవరు
లకు ఫలాదిదానంబు లిచ్చి మ్రొక్కి వారలాశీర్వచనపూర్వకంబుగ నిడినయక్షు

తలఁ దలఁ దాల్చి హైమవతీసతీపూజ చాలించి మానంబు దొలంచి యంబుధరనికరంబు నిర్గమించి చనుదెంచురాకాసుధాకరబింబంబుడంబు విడంబింపఁగలశపారావారసంభూతసుధాకలశ బలవదాకర్షణగర్వనిర్వాసితసు పర్వపూర్వగీర్వాణదురభిమాననిర్వాపణసమారంభసంరంభసుభగంభావుక సుందరనయనారవిందనిష్యందమందమందచంచలదృగంచలంబున సొబగందుబృందారకబృందవంద్యమా నెందిరాసుందరీసుందిరశాంబరీవిలాసినీవిలాసభాసమాన యై సురవాహినీధరగేహినీగేహంబు వెలువడి, గంగాతరంగిణీతరంగడోలాందోళితకనకకమలదళవిదళనలోలతుందిలమదమరాళంబుచందంబున మందగమనంబుననాకాశనీకాశవికాశం బైనమధ్యంబు హాటకధరాధరకూట ప్రతీకాశగురుతరపయోధరభారంబున నల్లల్ల నాడఁ, దాటంకరత్నప్రభాజాలనిటంకీకృతగండఫలకముకురపురోభాగకీలితం బైనదీపకళికయుబోలె ముక్కున త్తత్తమిల్ల, సరోజాతనర్తనలోల భ్రమరకంబులు వదనంబు నావరింప, మల్లికాముకుళశోభాస్పదంబులగురదంబు లరుణారుణాధరకాంతి దాడిమీపక్వఫలబీజతేజంబున నావటిల్ల, సుందరదరహాసచంద్రికాజాలంబు చూపఱునేత్రోత్పలంబుల కనిమిషత్వంబుఁ గలిగింప, మీనకేతన కేతనసూతనవిభ్రమంబునఁ దొలఁకాడు పయ్యంట దూఁగాడ, నించువిల్కాఁడు యువయువతీజనంబులమనంబు లగలింపఁ దటాలున వాఱ దూసి తళతళలు చెలువార జళిపింప దగద్ధగాయమానంబగు కృపాణమరీచివీచికాపరంపరలు నా నావాలుఁగంటిక్రేఁగంటిచూపు వాలుఁగంటుల రాచమగలమదంబు సదమదంబు కాఁగ, సముజ్జ్వలమేఖలాకీలిత రత్నవితానంబులకాండకాండధరివాహకోదండజనకంబు లై మెఱయ, మొగులు మొఱఁగి ధర మరగి తిరుగుమెఱుఁగు తెఱఁగున నత్తెఱఁగ యొఱపుమీఱ, నందనందనాలోకనకౌతుకంబున జగన్మోహిని యై చనుదెంచు చున్నసమయంబున. ౨౪౭

సీ. దశదిశాతతజనతామహానిస్వనశమకరవరవచశ్చారవిద్య
నిరుపమతరకామినీరూపకైతవమూర్తపుష్పాస్త్రసమ్మోహవిద్య
యాలోకనేహాన్నృపాలావళీపంచశరవశ్యవిలసదోషధిమతల్లి
ధారణీధవధైర్యదారణోత్కటమనఃప్రభవసంచితశితాపాంగబాణ
రాజితవతంససుమమకరందలుబ్ధ, రవణరవదంభబాణసిరసనసమయ
రమతిధుతగుణనిక్వణాక్రాంతసాంత,రాళ పోలు పారె మత్తమరాళిలీల. ౨౪౮

సీ. ఇంచుకించుక నట్టు లెత్తి మునం బార మోముల వికసనములుగఁ జేసి
యుఱువంకలఁ గదల్చి శిరమును స్తంభించి కనుఱెప్ప లెగయించి మనము నిల్పి

సుందరగ్రీవంబు ముందుగా వెలయించి గండభాగం బింత కంపనముగ
సమదృష్టిఁ గీల్కొల్పి సర్వాంగకంబులు పులకింప నాసాగ్రమునను జూపు
వ్రేలు గదియించి నిర్వచోలీలఁ బోఁత,బొమ్మ లన నొప్పి రా వేళ భూమిపాలు
రెల్లఁ గుండినపురవరవల్లభాత్మ,జాతసౌందర్యదర్శనసమయమునను. ౨౮౯

శా. ఆకర్ణాయతనేత్ర దా నడచుచో నాకేకరాగ్రంబులై
వీఁకం జూపుచుఁ జూపు లొప్పెసఁగె వేర్వేర న్ధరాపాలకా
స్తోకస్తోమముఁ బాఱఁ జూపు చదిగో దూరంబున జూడుమీ
శ్రీకృష్ణుం డతఁ డంచుఁ జెప్పఁగను జేరె న్నాఁగ శ్రోత్రద్వయిన్. ౨౯౦

ఉ వాసిగఁ గాంచె రుక్మిణియుఁ బాలితదాసు విభాసు ద్వారకా
వాసుఁ గరస్థభాసు నిజవాహనసంఘటితైకభాసు శ్రీ
వాసు మునీంద్ర మానసనివాసు మదోత్కటవైరివీరసం
త్రాసు దృగాశుగద్రుతపరాసుపరాసురసద్విలాసునిన్. ౨౯౧

ఉ. మారశరీరు వీరు సుకుమారు నుదారు మదారిమారు స
త్సారమసారహారు నవశౌరమనోహరు తారహారవి
స్తారవిహారవారవిలసత్సుదరస్థలభారు ధీరు దా
వారక గాంచె భైష్మి బలుబాళిగ నోరవిలోకనంబులన్. ౨౯౨

వ. ఇట్లు కనుంగొని పూర్వశ్రుతతదీయరూపరేఖావిలాసోపమానంబుల హీనోప
మానంబులుగఁ జేయునయ్యనంగజనకుసౌందర్యవయోవిశేషంబుల కానందిం
చుచుఁ దనమనంబున. ౨౯౩

ఉ. చక్కనివారిలో మిగులఁ జక్కనివాఁడు జయంతకంతులం
ద్రొక్కెడివాఁడు రూపమున దోర్బలసంపదఁ గాలదండముం
జెక్కెడువాఁడు రక్తి మెయిఁ జిక్కెడు వీఁడు మనోహరుండుగా
నక్కట గుల్క కున్న నకటా సొగ సేటికి జన్మ మేటికిన్. ౨౯౪

ఉ. ఎప్పుడు చూచుఁ జక్రధరుఁ డేర్పడ నాదెసఁ జూచి రక్తిమై
నెప్పుడు చేర వచ్చు నను నెప్పుడు వైరులఁ ద్రుంచి వైచుఁ దా
నెప్పుడు దోడుకొం చరుగు నెప్పుడు నాపతిఁ గూడి యుందు నే
నెప్పు డ దెప్పు డంచు నళినేక్షణ కాంక్ష దలిర్పఁ జూడఁగన్. ౨౯౫

మ. సరసీజోదరుఁ డంతఁ గన్గొనియె భాస్వత్స్వర్ణవర్ణ న్నభాం
గరమాయుక్సముదీర్ణపూర్ణరజనీకాంతాననోనాథసో
దరరక్తాంబుజవర్ణకర్ణయుగళీతాటంకరత్న ప్రభా
భరసత్పాటలవర్ణదృగ్యుగ జగద్వర్ణ న్నుతాపర్ణఁ గాన్. ౨౯౬

చం. మదవతితుండశీకరతరమంజులమండలవీక్షణక్రియా
భ్యుదయము నొంది యొంది నయనోదకలక్ష్యము చేత గాక ము
ఉదధి స్వవేల దాఁటి వెలి నోఁటఁ దదీయతరంగకంబొకో
యిది యనఁ బెద్దయార్పు వెలయించెను మించినప్రేమ న్రేఁగుచున్. ౨౫౭

కం. ఆలోలనయనఁ గని విధు, నాలో సురబాలయో యటంచుఁ బలుమఱుం
దాలోచన మరు లెత్తిన, నాలోచన మరుఁడు చిమ్మె నాలో ననలన్. ౨౫౮

వ. ఇట్లు గనుంగొని హరి తనమనంబున. ౨౫౯

చం. కలయఁగఁ గామి చూపు లనుకాటుకపిట్టలఁ బట్ట జక్రప
క్షుల వలరాచబోయఁడు వికుంఠితరీతిని బట్టువేఁటకై
వల నిడి యుంచెఁ బోలు నటు వాటిలవే యివి సన్నరైకలో
పల నిటు కస్తిఁ బొందఁ గలవా కుచసంచితచాప మేమియో. ౨౬౦

చం. తరుణిముఖంబుతో నెనయుతత్పరత న్ద్విజరా జజస్రము
న్హరిపద మాశ్రయించి నిటలాక్షుజటాటవి గంగయొద్దనం
బరమతపంబుఁ దాఁ దగవు మాలి యొనర్పఁగ నేల శంభళీ
స్సరసత వేఁడ రాదె మృగనాభిని దిద్ద మొగాన నింతికిన్. ౨౬౧

చం. వెలినగవాస్యదేహములు వెన్నెలయో నెలయో చకోరియో
చెలిసొబగారు శ్రోణి సరి చీమలకో ములకోలమో నుదు
రొప్పులఁదుకకౌను నూగు సరి పుష్కరమో కరమో రమో సుపు
ష్కలచికురస్తనాక్షు లొగిఁ గంధరమో ధరమో రమాకమో. ౨౬౨

సీ. ద్విరదంబు శరదంబు శరసంబుజద్యుతి నడకయు వేనలి నగవుఁ దెగడు
ఘనకంబు కనకంబు కనకంబుసుమములు కంఠంబు మైచాయ గంధవహము
నలినమ్ము నలి నమ్ముఁ బులినమ్ము చెలువమ్ము గరములు కచములు కాంత శ్రోణి
కరభంబు కరభంబు వరరంభ నిరసించు కాంతయూరుద్వయీకాంతకాంతి
యపుర యిక్కన్య నుతియింప నలవి యాగునె, నలువ కైనను వేనోళ్ల చిలువ కైన
లలితదర్పకఖురళీకళావితీర్ణఁ, బూర్ణచంద్రాస్య నే నెట్లు పోవ వినుతు. ౨౬౩

కం. చేరలకొలఁదులు కన్నులు, బారలకొలఁదులు కచాలు పరికించిన ని
త్తీగులు కనుబొమ్మలు హృ,ద్ధారులు కడగంటిచూపు లతివకుఁ జూడన్. ౨౬౪

కం. హారులు లోచనములు హృ,ద్ధారు లపాంగములు పల్లవావళిశోభో
ద్ధారులు పాణులు కరిమద,హారులు గమనములు సతికి నగునే పొగడన్. ౨౬౫

మ. వరలావణ్యజలంబు లుబ్బఁగ శిఖావ్రాతంబు బల్దప్పి ము
త్కర మై నెమ్మిఁ దలిర్ప జాతి యను వొంద న్వేణి సారస్యని

స్ఫురణ నైనికతపాళి మించుతనురోచు ల్దోఁపఁగా శ్రీపయో
ధరము లసద్రసయుక్తిఁ గాన నయి చిత్రం బయ్యె వీక్షింపఁగన్. ౧౬౬

వ. అని నుతియించు చున్నసమయంబున నాయింతి దాపునకు న్వచ్చుటయు నాయు
ధంబుల రథంబున నుంచి మేను వెంచి మదోద్దండశుండాలశుండాదండనిభంబు
లగుదోర్దండంబులు మెఱయ నోరకొమ్ము లిడి ప్రతిపక్షోక్షుంబుపైకిం జనుమ
హోక్షుంబుభాతి నోరశిరం బిడి యామగువ నడచు చున్నచక్కటికి నుక్కున
నొక్కొండ నని సకలజనంబులు నివ్వెఱ గను చుండ నక్కమలేక్షణం గరంబుల
నెత్తుకొని యవలీల రథంబునకుం జని దారుకు ద్వారకచక్కి శతాంగంబుఁదోల
నియమించి విమతజనంబులమనంబులు వగులఁ బాంచజన్యంబుఁ బూరించి
యథేచ్ఛంబు చనుచుండె నాసమయంబున. ౧౬౭

చం. తనయనుజాతఁ దోడ్కొనుచు దానవమర్దనుఁ డేగు చుండఁ దా
ఘనతరకోపవేగమునఁ గన్నుల నిప్పులు రాల రుక్మి వే
యనియెను నూత గొల్లఁ డొకఁ డాతురతం గొని యేగెఁ గంటె నా
యనుజ బళా యిటైన నగరా పురివాడల నాఁడువారలున్. ౧౬౮

వ. అని క్రుద్ధుం డై సమరసన్నద్ధుం డై కృష్ణనిరోధనంబునకుం దుర్బుద్ధియై సైన్యం
బుఁ బంచి తానును వెనుకొని. ౧౬౯

ఉ. నందతనూజ భీష్మనృపనందన నెక్కు పుబంటువోలె నీ
విందఱుఁ జూడ నెత్తుకొని యేగెదవే యిటు విడ్వు మామ కా
మందతరాగ్నిభీకరసమంచితబాణపరంపర ల్వెస
న్విందుగ నీతనూనూరుధిరబిందువుల న్రుచి చూడ కుండఁగన్. ౧౭౦

కం. అవనీపవనీపుండ వై, యవనీపులతోడఁ బోరు టనుచిత మన కే
యవనీతుండ వై తోడరితి, నవనీతపుముద్దలొక్కొ నాబాణంబుల్. ౧౭౧

మ. అవనీపాలురసత్ప్రసాదముల నాహ్లాదించుటో కానలం
సవు రొప్పంగను బాలు నేయుఁ బెరుఁ గాస్వాదించుటో మించుటో
యవనీపాలకు లెందు గోపజను లెం దాఁగయ్య మేజాడ హా
నవనీతంబులముద్ద లంచుఁ దలఁతే నాబాణముల్ గోపకా. ౧౭౨

చం. అనుచును రుక్మి వేగమ శరాసనముం గొని యేసెఁ దేరిపై
వనజదళాక్షుపై హరులపై రథచోదకుపై ఖగేశుపై
సునిశితతీవ్రబాణములఁ జూపఱు లెల్ల విమోహవిస్మయం
బునఁ గనఁ బ్రావృషేణ్యజలముక్పటలం బవి ముంచుచాడ్పునన్ ౧౭౩

వ. ఇట్లు కలకుటంపఱ నంపాచారంబుగఁ బైపయిం బఱపునయ్యలుచుం గని ఘనంబు భీషణంబు నగురోసంబు వేసంబు దాల్చినగతి విలయవేళాప్రభూత ప్రభూతాంబుసంభూతసకలభూతచేతోభీకరనిర్వక్రవిక్రమంబున నుత్కాండ శుండాలశుండాదండసముద్దండనిజభుజాదండమండితాఖండల కాండాసనసమ మండలీకృతకోదండయుక్తకాండకాండ ప్రకాండకాండకాండధారాకల్పితానల్పనిశాశంకావాహకఖండితవిరోధివరూథినీశమండలశిరోధిమండనాఖండతేజుండై బ్రహ్మాండంబు నిండ దండంబులుగ బాణజాలంబు లొండొండఁ బఱపి రెండవదండధరుండన శార్ఙ్గకోదండధరుండు దుర్నిరీక్ష్యుం డగుచు విజృంభించిన. ౧౭౪

కం. స్యందనకీలితకేతన, బృందము మింటం జరించె వీరావళికి
నృందఱ విడుదులు చెప్పఁగ, బృందారకపురికి వేగ నేగె ననంగన్. ౧౭౫

ఆ. ప్రాణదానపరతఁ బరఁగితి మ న్నిష్ఠ, దానవారిచిహ్నదంతు లివియు
ప్రాణదానపరతఁ బరఁగ నౌ నని గజ,దానపరత మీఱెఁ దానవారి. ౧౭౬

కం. మమ్ము శిరసావహించియు, చుమ్మాఁ గైకొంటి మధునిషూదనసంజ్ఞ
న్నమ్ము దయఁ గావు మనుగతి, ముమ్మరముగఁ గూలె గుఱ్ఱములుకూ యిడుచున్.

వ. ఇట్లు లక్ష్మీదేవిఁ జేపట్టుకొనుటకు మున్న జయలక్ష్మిఁ జేకొనువాఁ డైహయగజదానారంభసంరంభంబున మీఱుతెఱంగు దోఁప హయగజదానపరుండై దానవారి దానవారియుంబోలె రక్తధార లొలుకఁ దానవారులం బొరిగొనుసమయంబున. ౧౭౭

ఉ. ఏమిర కృష్ణ సైన్య మిటు లేటికి రా నుఱుమాడ బంటవే
మామకఘోరనారశితమార్గణభూరిపరంపర ల్భవదీ
యామితనిష్ఠురస్ఫురదహమ్మతి వమ్ముగఁ జేయుఁ జుమ్ము రా
రా మహి నిన్నుఁ బో విడుచురా మఱి భీష్మకుమారుఁ డేన్నిటన్. ౧౭౮

సీ. కయ్యంబునకు మఱి నెయ్యంబునకు ధర వియ్యంబునకుఁ దుల్యవిధము వలయు
నీతోడ నని సేయ నీతోడు సి గ్గయ్యె ధీరులే ధరణి నాభీరజనులు
జాతిహీనుఁడ వౌట సఖ్యంబు కారాదు కారాదు వియ్య మాకతనఁ జేసి
పోటుమానిసివోలె పోరాటమునకయి పూనితి వెంతయు బుద్ధి మాలి [ప్రగుట
తెలియఁజెప్పెదనింతయుఁ దెలిసికొనుము, బాలుఁడవువెండియును గోపబాలుఁ
విడువు నాసోదరిని వేగవిడువవేనిఁ, గసవు మెసవిన విడువక నసువుఁ గొందు.

సీ. వనములఁ బడరాదు మనునాశ బాడబోపమ మాటచే నాదుబాణగణము
వనములఁ బడరాదు ఘనశిలీముఖములు దావపావకశిఖాదారుణములు

కన వనీపకుఁ డయి మన రాదు చన రాదు కనదనవనీపకగణముమీఁద
వనములఁ జొర రాదు మునివృత్తిని వసింప ద్వారకాపురమునఁ దగము కాఁడు
ధరఁ బ్రబుద్ధత కల వేనిఁ దరుణి విడిచి, కలికితనమున మెఱయుము ఘనత కలుగుఁ
గాక నామాట విన కున్నఁ గాంపు వినఁగఁ, గాలహరికంఠఘంటికాజాలరవము.

వ. అని. ౨౮౨

కం. ఊరసమున నారసములు, నార సముద్దండస్ఫూర్తి హరిపై వైన
స్థిరసమధీరతాసమధీరుం డావేళఁ దనవధీరణుఁ డయ్యెన్. ౨౮౩

కం. హరిబింబపిధానోద్ధుర, శరముక్తియు వెలసె రుక్మి శరముక్తియుల
న్హరి సాకుదాశుగమున వే, విరియించె హరించి రథ్యవితతి న్సూతున్. ౨౮౪

వ. ఇట్లు నిజభుజావష్టంభవిజృంభణంబున గోపడింభకుండు తదారంభారంభసంరంభంబున శతాంగంబు హతాంగంబుఁ గావించి విల్లు ప్రొల్లుపోవ నఱికి వెఱవు లేక యెత్తినకత్తిని ముత్తునియలుగ ధరపాలు చేసి నిలు నిలు మని యదల్చుచు మిక్కుటం బగు రోసంబునఁ బ్రాణంబుఁ గొనఁ గృపాణంబుఁ గొను నిజవల్లభుం జూచి భయకంపితగాత్రయుఁ గంపిచ్చ్యుతోత్తరీయయు నార్ద్రీభూతనేత్రకంజాతయు ముకుళితకరకమలయు నై తటుకున రుక్మిణి యడ్డంబు వొచ్చి యిట్లనియె. ౨౮౫

మత్తకోకిలము. దేవదేవుఁడ నీవటంచు మదిం దలంపక మూఢుఁడై
దేవుఁ డంచుఁ దలంచి చైద్యుని దేవిఁ జేసెద నంచు ని
న్నావరంబునఁ దిట్టెఁ గన్నులు కానకే మది నిల్పకే
కావవే సదయామయాత్మక కంబుకంధర శ్రీహరీ. ౨౮౬

మత్తకోకిలము. కొల్లిబావున మే మొనర్చినతోర మాఘవపుణ్యము
ల్చెల్లఁ బో వినుతింప శక్యమె శ్రీరమాధవుఁ డల్లుఁ డై
చెల్లఁ గల్గె నటంచు ముద్యుతచిత్తులై చెలు వారు నా
తల్లిదండ్రులఁ గ్రోవ న్యాయమె దారుణోదరవేదనన్. ౨౮౭

మ. అని దీనోక్తులు వేఁడఁ గృష్ణుఁ డనుకంపాయత్తచిత్తంబున
న్ఘన మాగోసము మాని చిన్నినగవు ల్గాన్పింపఁగా మోవిపైఁ
గని బావా యిఁక నేమి రం డింటకు వేగం బంచుఁ దోఁ జేరి క్ర
న్ననఁ జేకత్తిని దీసి మోరఁ గొఱిగె న్నారాయణుం డుద్ధతిన్. ౨౮౮

ఉ. ఆమొన కేగుదెంచె నిహతారిసమూహచమూసమాజుఁ డై
ధీమతి శౌరి సీరి వసుదేవకుమారకృపాణముండితా

శ్రీయుతగాత్రు బద్ధకరుఁ జెచ్చెరఁ గాంచి విషణ్ణుఁ డౌచు నా
రాయణుతోడఁ బల్కెఁ దగునయ్య భవాదృశు లిట్లొనర్తురే. ౨౮౯

కం. హితు లని కూర్మిని బెంపవ, హితు లని కోపమునఁ జంప వెవ్వరి నైనన్
సతి నీతనియెడఁ గినుకకుఁ, గత మేమి మహాత్మ విగతకారుణ్యమునన్. ౨౯౦

కం. సరియే రాజకుమారుని, శిరమును మూతియును గొరుగ సిగ్గఱ బంధు
స్మరమును మూతియు గొరుగుట, శిరముఁ ఛేదించు కంటెఁ జెడ్డ మహాత్మా.

వ. అని సహోదరమానభంగంబునకు దుఃఖించు రుక్మిణిం గని హలి యిట్లనియె.

మత్తకోకిలము. నీసహోదరుమానభంగము నీదుచిత్తమునోపల
గ్రోస మొప్పఁగ నిల్పి యెగ్గుల నాడిఁ గృష్ణుని బల్కఁగా
వాసి మీఱఁ దలంప కమ్మ భవత్సహోదరుఁ డోలి ముక్
చేసి యుండినకర్మ మిట్టులు చేసె నేటికిఁ జింతలన్. ౨౯౩

వ. అని యూఱార్చె నంతఁ గృష్ణుండు రుక్మిణీసహితుం డై జయజయధ్వానంబు లొప్ప ద్వారకానగరంబుఁ బ్రవేశించె; నంత వసుదేవబలభద్రాదులు శ్రీకృష్ణ వివాహమహోత్సవంబు నెల్లెడం జాటం బంచి పురంబు నలంకరింపం బంచి రంత.

ఉ. చాల మసారవారనవసారసబాంధవభానువిస్తృతో
త్తాలనిరంతరద్యుతికదంబకకల్పితకాయమానకై
లాలతికాయమానధవళప్రతిమానవిహీనహీరశో
భాలహరీపరంపరలు భాసిలె ద్వారక వాడవాడలన్. ౨౯౪

సీ. ఏచాయలను జూడ మృగనాభికాలిప్తచారువేదీకుడ్యచత్వరములె
యేత్రోవలను బోవ దృఙ్ముదావహరత్నవారసంధానితతోరణములె
యేవాడలను జూడ శ్రీవాసఘనసారవర్ణకవృకధూపపరిమళములె
యేవంకఁ గన భూషణావళీభూషితకాంతకాంతాక్రాంతఘనపథములె
సకలవీథుల శ్రీహరిజయరవములె, నిఖిలగృహముల మంగళనిస్వనములె
గేహగేహంబునందు నుద్వాహ మనఁగ, నగర మలరారె జనమనోనందనముగ.

కం. తోరణము లెల్లచోసా, ధారణములు హరిహయాశ్మధారణములు భాః
పూరణములు చిల్కలు భ్రమ, తోరణముల నొక్కఁ డొకటితోఁ గని సల్పున్.

కం. మందారేందీవరమా, కందలసత్కుందబృందగంధవహుం డై,
గంధవహుఁ డలరె హృదయా, నందానందననిదానమందారుం డై. ౨౯౮

వ. అట్లు పురం బలంకరింపఁ జేసి రంతముహూర్తదినంబున. ౨౯౯

కం. సురసంఘంబులు గొల్వఁగ, సురరమణీయుక్తుఁ డగుచుఁ జూపఱు లలర
నగిహయుఁ డరుదెంచెను హరి, హరియుద్వాహఘనవైభవాలోకమతిన్. ౩౦౦

చం. తక తక ధిమ్మి ధిమ్మి తకతై తకతై తకతై యటంచు మే
ల్చకచక లొప్ప నాకజలజాతవిలోచన పైఁట వీక మే
లికుచధరంబు లాఁడఁగ విలేపన మూడఁగ నీవి యూఁక వే
ణిక యసియాడ నంటె నవనీతలభర్తకుఁ గమ్మఁ దైలమున్. ౩౦౧

ఉ. ఆవిధుమూర్తి కయ్యెడఁ దలంట నిలింపవధూలలాను మో
దావహతత్తధీయుతకహారిసుఖస్వన మొప్ప నొప్పఁ బో
వే వడఁకం దదాస్యపదవీనికటస్థము లై కుచాగ్రు లా
హా వని యేమి తారలును హాయి వడంకఁ దదాశ్రయంబునన్. ౩౦౨

కం. నీరాటము నీకే తగు, నీరాటంబునకు రమ్ము నీ వివు డనుచు
న్నీరాగారముఁ జేర్చిరి, నీరాగారైకవాసు నిర్జరయువతుల్. ౩౦౩

కం. సింధురవరదునిశిరమున, బంధురఘుంఘుంఘుమార్తపరిమళయుత మా
గంధామలకం బిడియెను, గంధామలకంబుకంఠి కౌతుక మొప్పన్. ౩౦౪

వ. ఇట్లు మంగళస్నానంబు సేయించి. ౩౦౫

కం. పాటింప సాటిమీఱిన, తేటగుజల్తారుదోవతిం గట్టు కొన
న్నాటకవసనవిదారికి, హాటకవసనంబుఁ గప్పి రమరవధూటుల్. ౩౦౬

కం. కుండలములు దృఢతేజో,మండలములు ఖచితరత్నమండలములు స
త్కుండలములు కుండలివర,కుండలమిత్రునకుఁ జెవులఁ గూర్చిరి సుదతుల్. ౩౦౭

కం. హారంబులు నవరత్నా,ధారంబులు నిర్వృతిసంవిదారంబులు రు
గ్భారంబులు సుతమఃపరి,హారంబులు హారి యురోవిహారము లయ్యెన్. ౩౦౮

వ. ఇట్లు కృష్ణు నలంకరిష్ణుఁ గావించి రంత శచీదేవి లోనుగాఁ గలసురకాంతలు
రుక్మిణీదేవిం దోడ్తెచ్చి రందు. ౩౦౯

ఉ. పెంపును సొంపు నింపు మొలపింపఁగ ముద్దు రహింప కీవి రా
ణింపఁగఁ గంకణావళులు నింప ఝుణంఝుణతాళరావ మా
లింపఁగఁ బండు వై జడ చలింప గణింప నిలింపకామిను
ల్సంపెఁగ తైల మంటె నొక చంపకసౌరభ భీష్మపుట్టికిన్. ౩౧౦

కం. చల్లారెడి జలములు నేఁ, జెల్లా యాలస్య మేల చేసెద వమ్మా
నీల్లాడఁగ వలయును వే, చెల్లియ యని రుక్మిణిని శచీసతి పిలిచెన్. ౩౧౧

వ. ఇట్లు లమ్మున్నీటికన్నియఁ బన్నీట జలకం బార్చి తడియొత్తి. ౩౧౨

కం. హంసకముల మంజులరవ, శంసకముల మంగళ ప్రశంసకములఁ గు
ధ్వంసకముల ననుగామిత, హంసకముల నతివ లునిచి రంఘ్రుల సతికిన్. ౩౧౩

మ. ఉడురాజారుణభానుసంకలము లొక్కొక్క యంచుఁ బట్టంగనొ
క్కెడ స్వర్భానుఁడు కేతువు న్గదసి వే యే తెంచి యాచెంతఁ జొ
ప్పడుచక్రప్రభ సుక్కి వెంబడి జడత్వం బంది రాభీతి నా
జడబంగారముఁ గీలుకొల్పిరి జడ న్స్వర్భానునీరత్నముల్. ౩౧౪

చం. వలనుగఁ బుండరీకమధుపానవిలోలమధువ్రతంబొ బా
హులసమయూఖలామృతమయూఖలసన్మృగలాంఛనంబొ నా
నలరఁగ దృష్టిదోషపరిహారకరక్షయొ నా బళీ యనం
దిలకము దిద్ది రాతిలకినీతిలకాలిక సుస్థలంబునన్ ౩౧౫

కం. వాలికకన్నులు మొగముం, బోలఁగఁ దామరవగింపఁ బూనెనొ యనఁగ
న్వాలాన్విరిసిగతి నా, వేళం గజ్జలపురేఖ పెట్టిరి కనులన్. ౩౧౬

కం. నిస్తులనితాంతపరిమళ, శస్తము సుమగంధియొడలు చందన మేలా
ప్రస్తుతవిధికై పూయరె, హస్తిపగామిని కటంచు నలఁదిరి యువతుల్. ౩౧౭

కం. పేరులు పొందినవారలు, లేరే లోకమున నిట్టిలీలారతిఁ జె
ల్వారెడువా రెవ్వారే, పేరుల నే ముందు నుండుఁ బేరురమందున్. ౩౧౮

కం. కమలముఖనటనపరత, స్ఫురదకములనీటుఁ గంటె పద్మాక్షి యనం
గమలముఖనటనపరత, స్ఫురదక్షములు నీటుగుల్కవా యను నగుచున్. ౩౧౯

కం. మేఖల నునిచెద సైకత, మేఖలకుం దె మ్మటన్న మొలఁతె యుదన్వ
న్మేఖలసవతికి మేఖల, నా ఖల మని యుంగరంబు నవ్వుచు నిచ్చెన్. ౩౨౦

కం. వంకీలు నాగవత్తులుఁ బొంకం బౌబాజుబందు పొగడఁగ మే లౌ
కంకణములు నిడి రొడలం, బంకజమందిరకు నమరపంకజగంధుల్. ౩౨౧

ఉ. శ్రీవిధుమూర్తి కట్టెదుటఁ జేరఁగఁ బోవుశరణ్యరోజము
ల్హావన సేయఁ గంజముకుళంబులు సుక్కెడి నంచు నొక్కొక్క శో
భావహకోకము ల్బెదరి పాఱు నటంచునొ సన్నరైక సొం
పావహిలంగ నొక్కజలజాక్షి ధరింపఁగఁ జేసె రుక్మిణిన్. ౩౨౨

వ. ఇట్లు గైసేసి వధూవరులం బెండ్లిపీటలపై నునిచి రంత. ౩౨౩

శా. పైకాలాపతిరస్త్రియామహిమఁ జూప న్వల్లకీనాదరీ
ధాకౌశల్యము దోఁప శ్రావ్యతరకంఠ ప్రోద్భవానూనలీ
లాకౌతూహలసన్నిధానరుచిరాలాపంబు లొప్పంగ ల
క్ష్మీకళ్యాణముఁ బాడి రంత జలజాక్షీరత్నము ల్వేడుకన్. ౩౨౪

కం. భీతహరిణాక్షి నిర్వాహ్య ఘాతముగా నర్థధర్మకామేషు త్వం
నాతిచరితవ్య యనఁగను, నాతిచరామి యని పలికె నారాయణుఁడున్. ౩౨౫

కం. మంగళరవములు మ్రోయఁగ, మంగళసూత్రంబుఁ గట్టె మంగళకర యౌ-
మంగళదేవతగళమున, మంగళమని పాడుచుండ మంగళవతులున్. ౩౨౬

వ. ఇట్లు ముహూర్తంబు జరిగిన బ్రాహ్మణులకు ముత్తైదువలకు భూరిదక్షిణాతాంబూలాదు లిప్పించి వారలవలన నాశీర్వచనంబులఁ గాంచి రంత. ౩౨౭

సీ. సూపంబులు సపూర్వపూపంబుఁ బాయసం బూరుగాయలు మంచికూరగాయ
లంటకంబులు పిండివంటకంబులు బజ్జు లప్పళాల్ మేలైన యప్పళాలు
చక్కిలా లుక్కెర ల్చక్కెర ల్లడ్డుక ల్లణుఁగుపూ ల్వడియాలు మఱియు వడలు
సద్యోఘృతంబులు శాల్యన్నములు మేలి దధ్యోదనంబులు తఱుఁగ కుండ
ధర శరచ్చంద్రచంద్రికాధవళ మగుచు, మాహిషంబగు దధి గోడ మానితముగ
భారపడుచుండ భోజ్యము లారగించి, రల్లవారును వీరన కేళ్లువారు. ౩౨౮

వ. ఇట్లు భోజనానంతరంబున. ౩౨౯

సీ. ఆకులో యివి కావు హా కారులో కారిపరముఖీగండదర్పణము లేమొ
పోఁకలో యివి కావు పోలు పొందు నప్సరఃకాంతాముఖచిరనూచుకంబు లేమొ
సున్నమో యిది కాదు సన్నుతాంచితనారికామణీస్మితచంద్రకాంతు లేమొ
యేలకులో గావు లీలావిలోలాభ్రబాలారదనజాలహేల యేమొ
యనుచు లవళీదళంబు మున్నును గ్రహించి క్రముకచూర్ణవిలిప్త పర్ణముల వేగ
సారఘనసారపత్రకస్తూరిజాతివర్గచర్వణపరులై రవారితముగ. ౩౩౦

వ. ఇట్లు మహోత్సాహంబునఁ బ్రొద్దు పుచ్చుచుండ దినమణి యస్తంగతుండగుటయు, నిస్తులసమస్తగుణప్రశస్తశోభావిధ్వంసకవిస్తారప్రభానిరస్తారుణగభస్తికవిప్రస్తరవిన్యస్తకుడ్యశస్తంబును శుకవిరాజవిరాజన్మరకత చిరత్న రత్నకలాపవిభ్రాజితంబును సుతారతారహారవారవిలంబితప్రతీహారంబును దుస్సారకరవిశాలశిలావిలసితవేదికాభూషితంబును గిరిభిన్మణీగారుత్మతోరణవిరాజితంబును మాకందమరందబిందుసందోహసందేహనిదానపుష్యరాగరత్నాంచితవిటంకయుతంబును జిత్రవిచిత్రతరశిల్పకలానైపుణ్యపుంభావితమణిగణవిలసితవాతాయనసోపానాదికంబును నగు నొక్క దివ్యభర్మహర్మ్యంబున, భిత్తిఖచితహీరవారప్రభూతప్రభూతధవళధవళప్రభాధాళధళ్యంబును బద్మరాగశోభాపరంపరాకలితప్రవాళవల్లరీవిలసితంబును బుండరీకశంకాకరతారకాగుళుచ్ఛమధ్యంగతమకరందబిందుబృందసందేహకారణపుష్యరాగోపరిప్రసారితనీలవినీలరుగ్జాలబంభరడింభరంజితంబును బవనకంపితనిబద్ధదుకూలకల్పితతరంగసంగతంబును హల్లకకహ్లారేందీవరకైరవసారసదామవిశోభితంబును నై, క్షీరపారావారముం బోలు నొక్క యనిర్వచనీయమహనీయకమనీయగణనీయశయనీయమందిరంబున శేషతల్పంబు నుంబోలె

నొప్పారునప్పుడు ప్రాగ్వస్యస్తదక్షిణపాదుండై యధిరోహించె; నంతఁ గాంతునియంతికంబున నొఱపు గలయప్పఱపుపరపువ రుక్మిణి నెక్కంజేసి ఫల దానంబు లిప్పించిరి మఱియు నాశయ్యాగారంబున. ౩౩౧

తే. హాళి రసదాడి లో నగునరఁటిపండ్లు, పనసనురసాలసురసాలఫలనిచయము
పచ్చిద్రాక్ష యనాసయుఁ బలుదెగ లగు, లికుచముల నుంచినారు కేళీగృహమున.

తే. మల్లికాకేతకీజాతిమహితవకుళ, కంజకహ్లారచంపకకల్పసూన
దామములఁగూర్చిమరువంబుదవనములను, మించుతో మూలెలుంచినారంచితముగ

సీ. ఆకులో యివి కావు కాకారికోకారిలపనాకపోలఫలకలుగాని
పోఁకలో యివి కావు శ్రీకుశేశయవేశవీకాశకుచకోశవిధముకాని
చూర్ణమో యిది కాదు సురధునీసంజాతలలితసంస్మితఫేనలవముగాని
యేలాఫలాలుగా విందిరాసుందరీకమనీయరదకోరకములుగాని
నాఁగ వినుతింప నగుపూగనాగవల్లి, జాతిఫలభృంగపృథ్వీక లాతతముగ
జాళువాపళ్లెరంబున సరసనించి, మోలి శయ్యాగృహంబునం దునిచినారు. ౩౩౪

వ. అట్టియెడ నొక్కొకనెపంబునఁ బూవుఁబోఁడులు శయ్యాగారంబు విడిచి
చను చుండి రందు గాదిలిశంభళి కృష్ణునితో ని ట్లనియె. ౩౩౫

కం. గొల్లది తా దీకన్నియ, పిల్లది కల్లయును గాదు భీరువు కఱుకుల్
చెల్లదు మెల్లన నేలుము, పిల్లతనం జేల యింక పెండ్లికుమారా. ౩౩౬

కం. ఇన్నియును జెప్ప నేటికి, నన్నియు మదిఁ దెలియువాని కనసరపడినం
గన్నియ వెఱ పెట్టెడ వని, మున్నుగఁ జెప్పంగ వలసె మోహము పేర్మిన్. ౩౩౭

వ. అని పల్కువాక్యంబులు విని రుక్మిణి సిగ్గు దల కెక్కినట్లు తల వాంచి యూర
కుండఁ గొందఱు కురంగాక్షులు. ౩౩౮

సీ. బాఁపనిచే రాయబార మంపఁగఁ జేసె సి గ్గెంత చేసెనే చేడెలార
మన సెప్పు హరికి సమర్పణంబుగఁ జేసె సి గ్గెంత చేసెనే చేడెలార
తనవారి నెల్లను దగఁ బాయఁగాఁ జేసె సి గ్గెంత చేసెనే చేడెలార
యీడుజో డగువానిఁ గూడి యాడఁగఁ జేసె సి గ్గెంత చేసెనే చేడెలార
యనుచు రుక్మిణి వినియును వినకయుండ, గుజగుజలువోయి రావేళఁ గువలయాక్షు
లంద అది విని సిగ్గున హరిణనయన, శిరము వాంచె మహాత్రపాభరముకతన.

వ. అంత నొక్కయనుంగుఁ జెలి భీష్మపట్టియొద్దం జేరి యి ట్లనియె. ౩౪౦

చం. సురసలసన్మధూద్ధతవచోవ్యవహారనిరోధకారి తా
మరసవిలాసభాసురసమంచితదృగ్ప్రతిసీర మంజులా

ధర నిజశీర్షసంకలితదంతురదుర్భరభార మెన్నఁగాఁ
దరుణిరో మొగ్గ సి గ్గగుఁగదా నిజనాథునిఁ జేరువేళలన్. ౩౪౧

చం. మగనిమొగంబుఁ జూతు నన మాఱుమొగం బిడఁ జేయు మాటలా
డఁగ గమకింప వాక్కులఁ దడంబడఁ జేయును గంఠపాశ మై
నగవు లటన్న సైఁపదు ఘనంబుగ శీర్షము నెక్కి నంచు హా
మగువలపాలిగాలికద మానిని సిగ్గు నవీన మానెడన్. ౩౪౨

కం. తగవే కృష్ణున కిటు రాఁ, దగవే తగ వేల మగలఁ దగులఁగ నాపై
నగవులతగవులు బిగువులు, నగవులు మగువలకుఁ దగవు నగరాజకుచా. ౩౪౩

సీ. పాఱుని మరురాయబారిఁ జేసిననాఁ డ దెచ్చటి కేగె నీమ్రుచ్చుసిగ్గు
ఎప్పు డెప్పు డటంచు నెదురు చూచిననాఁ డ దెచ్చటి కేగె నీమ్రుచ్చుసిగ్గు
మారుఘోరశరార్తి మలఁగు చుండిననాఁ డ దెచ్చటి కేగె నీమ్రుచ్చుసిగ్గు
గొబ్బునఁ గొని రాఁగ నుబ్బు చుండిననాఁ డ దెచ్చటి కేగె నీమ్రుచ్చుసిగ్గు
అవుర నానాఁట సిబ్బితి నవలఁ ద్రోచి, సంగసమయంబునం దిట్లు సలుపఁ జనునె
సిగ్గు నావలఁ బోఁ ద్రోచి చేడె నీవు, తలుపు వైవుము హరిమీఁదఁ దలఁపు నిలిపి.

మ. రసికాగ్రేసరచక్రవర్తి విను మారామానుజుం డన్న నీ
రసికత్వంబును జాతురీమహిమల న్రాణింపఁగాఁ జేసి మా
నసకాసారరసంబులం దెటుల యానందింపఁగాఁ జేసెదో
పస నీనేరిమిసొంపుఁ బెంపుఁ జెలి సాఫల్యంబు నేఁ డొందెడిన్. ౩౪౫

కం. మఱి మఱి యిటు లాడినచోఁ, జిఱుచిఱుకోపంబుతోడఁ జేడియ ప్రేమెం
దఱచుగఁ గెందామరచే, మెఱమెఱ లాడంగ మనము మిష యబ్బినచోన్. ౩౪౬

కం. వ్రేటుపడ నేల నీచే, దాఁటుకొనెదఁ గా కటంచుఁ దటుకునఁ జనియెం
జాటునకుఁ దలుపు వేయుచుఁ, బాటలగంధి యట నొంటిపాటున నిలువన్. ౩౪౭

చం. శిర మర వాంచి యచ్చెలువ చెల్వునిచెయ్వులు చూచు చున్నచో
నరరసమీపవర్తినిఁ ద్రపావృతఁ గన్గొని వాసుదేవుఁ డో
తరుణి యి దేల బేలవె వృథా స్మరశాతశరావళీవ్యథ
న్బరఁగఁగఁ జేయ నేల మగువా తగవా మగవారు వేఁడుచోన్. ౩౪౮

ఉ. కోమలవిద్రుమంబు లోడఁ గూడినఁ గూరెడితీవ్రవేదన
ల్లేమిడి నాఁగ శాస్త్రములు లేమిని నీమృదులోష్ఠవిద్రుమం
బోమదహంసయాన కడు నొప్పెను నాకు మనోజతాపము
ల్బాప యలభ్యభూత మగు శాస్త్రము నీమహిమంబు పెంపునన్. ౩౪౯

ఉ. కోమలవిద్రుమంబు లోనగూడినవారలు తీవ్రవేదనా
స్తోమపరీతచిత్తు లనుచు న్విని యుందు ని దేమిచిత్రమో
కోమలవిద్రుమాధరము గూర్చెడి మంజులతాప్రభావము
ల్గోమలి నీకుఁ గన్గొనినఁ గూడెను నా కతనువ్యథావళుల్. ౩౫౦

కం. నీదువియోగమునను సుమ,కోదండధరుం డదేమొ కోదండ మను
న్నీదుకటాక్షము కలిగినఁ, గోదండము వీడి యే మొకో దండ మనెన్. ౩౫౧

చం. తెరు వెది బాల వౌలఁ గనుదే నవయావనమే విలాసభా
స్వరసురతాతివేలసుఖసంపద లిం పొనరింప నాస్యసుం
దరదరహాసచంద్రికలు నామదిచీఁకటిఁ బాప సత్సుధా
ధరమధురాధరామృతవితానము నానఁగ నిమ్ము కోమలీ. ౩౫౨

మ. అనుచుం జేడియఁ బ్రక్కఁ జేర్చి దరహాసాంకూరము ల్మోల్వఁగా
వనజాతాక్షుఁడు చుంబనాదికముల న్బాహ్యాంతరక్రీడల
న్నన మారం దని వార భీష్మసుత నానందాబ్ధినిర్మగ్నఁ గాఁ
బొనరం జేయ నిమేషమాత్ర మగుచుం బోయె న్నిశాకాలమున్. ౩౫౩

ఉ. తీరనిమోహభారమున దేవకిసూనుఁడు భీష్మపట్టితో
వారక క్రీడ సల్పెఁ జెలువంబుగ వాఁకల మూరుడాకల
న్సారసశయ్యలం ఘనమసారసమంచితహర్మ్యవీథుల
న్దోరపునిష్కుటంబులను దోయరుహాకరతీరభూములన్. ౩౫౪

ఉ. కోకనదంబుల న్లసితకోకనదంబుల సద్ధ్రదంబుల
న్శ్రీకనదంబుల న్రుచిరశీతమయూఖమయూఖపాళితో
భాకలితైకవేదికల భాసురరమ్యవనాంతరంబులం
దేకమతిం జరింప సరసైకత సైకతభూమిఁ జేడెకున్. ౩౫౫

కం. నలు వుక్కాను జనుముక్కులు, తెలు పెక్కెఁ గపోలతల ముదీర్ణం బై మూఁ
తలువడెఁ గనుఱెప్పలు మఱి, జల మూఱెను నోర నొడలు సన్నం బయ్యెన్.

కం. బలిసెను నడు మంతంతకు, వెలసె నలసతయును నడల వేవి ల్లొప్పం
దల సూపె నారు వాసో, విలసితభూషలను దాల్ప వేడుక వుట్టెన్. ౩౫౭

చం. ఒనరఁగ నంత నొక్కసుముహూర్తమునం బ్రభవించె రుక్మిణీ
వనజదళాక్షికి న్సుతుఁ డవారణ వారణవైరివిక్రముం
డనఘుఁడు రూపవిభ్రమ [illegible]
తనయుఁడు మారమూర్తి ఘనత న్మధుసూదనుమూఱుమూర్తి నాన్. ౩౫౮

వ. అని యిట్లు సూతుండు శౌనకాదులకుఁ బ్రద్యుమ్నసంభవం బెఱింగించుటయు.

కం. కాకర విద్వేషణశం, కాకర మణిగణయుతోర్మికాకర నాళీ
కాకరమిత్రాన్వయమిహి, కాకర శ్రీమణిమతల్లి కాకరవశా. ३౬౦

ఉ. మంగళదేవతావిమలమానసమానససారసారసా
యంగజరూప శస్తసురసాహిత సాహిత సారసాహితా
గాంగధవోన్నదాపహృతికారణ కారణరూప దీప్త హే
మాంగహయా హయాన్య మధుహా మధుహాజనుతా నతావనా. ३౬౧

ఇది శ్రీమద్రామచంద్రచరణారవిందమిళిందాయమానమానసత్వమహావైభవ
వావిలికొలను రామచంద్రరాయతనూభవ సుజనవిధేయ సుబ్బ
రాయనామధేయ ప్రణీతంబైన శ్రీకుమారాభ్యుదయం
బను ప్రబంధంబునం ద్వితీయాశ్వాసము.

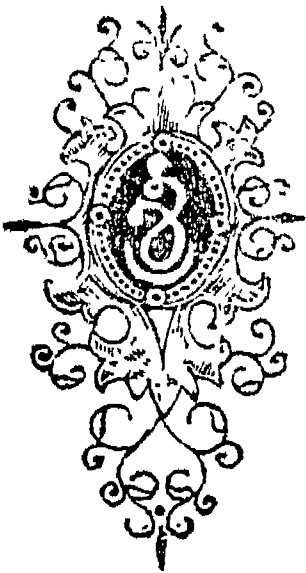
శ్రీరామచంద్రాయ నమః.

శ్రీశారదాయై నమః.

శ్రీహయగ్రీవాయ నమః.

శ్రీ కుమారాభ్యుదయము.

తృతీయాశ్వాసము.

మహిమమహిళాప పయో
ధామ మిహిరసోమనయన నయనుత ధైర్య
శ్రీమహిమవిజితనిర్జర
ధామా స్మరణైకతుష్ట దశరథరామా. ౧

వ. అవధరింపుము తరువాతివృత్తాంతంబు సాంతంబుగ వినిపింపు మని మునులు త
న్నడుగుటయు రౌమహర్షణి రోమహర్షణంబుగా ని ట్లనియె. ౨

ఉ. మున్ను వచించితిం గద సమున్నతులార రతీమనోహరుం
డన్నిటలాంబకోగ్రనయనానలదగ్ధశరీరుఁ డౌట నా
పన్నత వేఁడఁగా రతి కృపం గిరిశుండు వరంబు లిచ్చుట
ల్వెన్నుని లచ్చి వేఁడుటయు విశ్రుతవాక్ఫణితి న్సమగ్రతన్. 3

కం. ఆవరమహిమ విదర్భో,ర్వీవరసుతకుం జనించె వీరుఁడు రుచిపుం
భావుఁడు భావజుఁ డురుతర, భావవిభాభావుఁ డిలను బ్రద్యుమ్నుఁ డనన్. ౪

కం. తుష్టనుతి భైష్మి రుచిరా,రిష్టంబున సుతుఁడు చన్ను ప్రీతిం గుడువ
న్స్వేష్టముగ నిదుర వోయె న,నిష్టము ప్రాపించు నంచు నెఱుఁగనికతనన్. ౫

కం. దిష్టవశంబున నిద్రా,వృష్టిని దా నాద మఱచి యుండఁగఁ దనకు
న్రిష్టదుఁ డని శంబరుఁ డ,న్దుష్టనిశాటుండు కలుషదూషితమతి యై. ౬

కం. రిష్టకరుం డై లోకా,రిష్టకరుం డధికశాంబరీవృతుఁ డగుచు
న్రిష్టకరుం డని యనక య,రిష్టములోఁ జొచ్చి దుర్నిరీక్ష్యసుతేజున్. ౭

కం. శిష్టనుతు నిఖిలలోకో,త్కృష్టచరిత్రుని మనుజవరిష్ఠుని బాలుం
దుష్టపుఁదలఁపునఁ గొనుచు య,థేష్టగతిం జనుచుఁ బ్రీతి యెడలినమతితోన్. ౮

కం. సంద్రంబున వైచెను ని,స్తంద్రతమైఁ జావు మనుచు దయ లేక నిశా
చంద్రుఁ డటు చంపఁ జాలఁడ, సాంద్రం బగునీశుమహిమచందం బెటులో. ౯

కం. బాలునిఁ దానై చంపఁగఁ, జాలక జలనిధిని వైచి చనియెను బురికై
యాలోఁ గావలివారలు, నాలోకింపంగ బాలుఁ డగపడ కున్నన్. ౧౦

కం. ఆపోవక యెవ్వరోకో, పాపాత్ములుక్కరుణ లేక పసిపాపఁడు నా
కే పోయిరి కొని యనుచును, వాపోయిరి యంతిపురమువారలు భీతిన్. ౧౧

ఉ. అంతట మేలుకాంచి తనయంతికసీమను బాలుఁ గాన క
త్యంతవిషణ్ణచిత్తమున నాతురతం బలవించె రుక్మిణీ
కాంత నితాంతవేదనను గంజగళన్మకరందబిందుస
త్కాంతిని లోచనాబ్జములఁ గాఱఁగ ధారగ వారిపూరముల్. ౧౨

చం. తనయులఁ గన్నతల్లులు ముదంబు దొలంకఁగ వారిముద్దుల
న్గనుఁగొనఁ గోరు చుండుదురు గ్రక్కున నక్కునఁ జేర్చి ముద్దుల
న్ఘనముగ నింపఁ జూతురు జగంబునఁ దత్పరిలబ్ధిఁ బొంగునా
వనితలు పూర్వజన్మముల వారక యేమి యొనర్చిరో సుతా. ౧౩

ఉ. చన్నులపాలు ద్రావి సరసంబుగ సెజ్జను నాదుపజ్జ నీ
వున్నవిధంబుఁ గాంచి మది నువ్విళు లూరుచుఁ జూచు చుందు నేఁ
డిన్నగ నీదురూపు భవదీయవిలాసముఁ జిన్నినవ్వులుం
బున్నమచందురుం దెగడుమోమును మోహమ్ము పేర్మిఁ బుత్రకా. ౧౪

చం. ఫల మది యేమొకో యుదరభారమె గాక సుతుండు కల్గినం
బొలుపుగఁ జంక నెత్తుకొని ముద్దులు వెట్టి శిరంబు దువ్వుచు
న్జెలువుగఁ జన్నొసంగుచును జిన్ని కుమారునిచేష్టల న్మనం
బలరఁగఁ జూచుపుణ్య మది యబ్బక యుండిన నోకుమారకా. ౧౫

శా. పుత్రా యెచ్చటి కేగి తయ్య యిచటం బో వీడి నన్నొంటి బ
ల్గాత్రం బొప్పఁగ నెట్టిక్రౌర్యరతులో కష్టాత్ములో దుష్టులో
చిత్రం బయ్యె నిమేషకాలమునఁ గాసిం బెట్టనో కొట్టనో
శత్రుత్వంబునఁ బాయఁ జేసి రయొ యేజాడ న్సహింతు న్సుతా. ౧౬

మత్తకోకిలము. నీవియోగము నెట్లు సైఁతును నీరజాయతనేత్ర నీ
భావియోగము మే లటంచును బల్కరే గ్రహవేదు లా
త్రోవలో నిది గండ మంచును దోఁప దాయెనె యింక సం
భావనీయవిలాసదుఃఖముఁ బట్టు టేగతి పుత్రకా. ౧౭

వ. ఇట్లు రుక్మిణి సలవించు చుండ శుద్ధాంతకాంతాజనంబులు. ౧౮

మ. పురుటింటం బసిబిడ్డ మాయ మగుచుం బోయె న్విచిత్రంబ యే
సరణిం బోయెనొ కాన రెవ్వ రనుచు న్సంతాపముం బొంద శ్రీ

హరి కృష్ణుండు మనంబులో నెఱిఁగి యన్యప్రక్రియ న్మాని యై
పరితాపంబును బొందె బంధువులతో భావించి భావి న్మదిన్. ౧౯

కం. హరి యైనను హరుఁ డైనను, హరిపుత్త్రుం డైనఁ గాఱియం బడువేళం
బరికింపను తా మావలఁ, బరఁగఁ రక్షింత్రు కర్మపరిపక్వముగాన్. ౨౦

వ. అంత నక్కడ. ౨౧

కం. కడునడి జలములఁ బడఁగం, బుడబుడమని బుగ్గ లెగయ మునుఁగుచు నున్నం
దడఁబడ కొకపెనుమీనము, కడఁగి గుటుక్కనను మ్రింగెఁ గడి గా నురునిన్.

వ. తదనంతరంబ. ౨౩

ఆ. పొలికిమ్రాఁకుగములఁ బొలుపుగా బంధించి, గొప్పతెప్ప కట్టి యొప్పు మీఱ
దిట్టతనము మీఱఁ బుట్టగోఁచులఁ బెట్టి, కేనిపాతకములఁ గేలఁ దాల్చి. ౨౪

కం. జాలంబుల భీకర మగు, గాలంబుల నురుపవి త్రకంబుల లీలం
గోలముల నించుకొని ఘన, సాలంబులఁ బట్టుతమిని జాలరివారల్. ౨౫

కం. శంబర తిమారిత్రక, దంబాదికములుకరాళి తళతళ మెఱయ
న్నంబరపురకైవర్తజ, నంబులు చని రటు రయంబున న్జలనిధిలోన్. ౨౬

తే. భాగధేయవశంబునఁ బట్టువడియె, మారు మ్రింగినయట్టియావారిచరము
వారిలోఁ గొంతజనముచే వాఖిలోన, దైవకృత్యంబునకు మాఱుదలయుఁ గలదె.

దోధకము. సారముదంబున జాలరు లంతం, జీరుఘు నొండొరుఁ జేర్చిరి యాకూ
పారముతీర మపారముకాఁగం, జేర జనంబులు చెంతలఁ జూడన్. ౨౮

దోధకము. వ్రచ్చి వధించి పురంబున నమ్మ, న్వచ్చునొ పోవునొ పట్టెఁడుకాసు
ల్విచ్చముపో పృథివీపతి కీయ న్మెచ్చుధనంబుల నిచ్చెడి నంచున్. ౨౯

దోధకము. వావిరి నెంచి నవారిగ వార, ల్వే వసుధాధిపువీటికి దానిం
బోవఁగఁ గొంచును బూనిరి వేడ్క, న్ధీవరు లెంతసుధీవరులోకో. ౩౦

స్రగ్విణి. దాససంఘంబులా దైత్యభూమీశ్వరా, వాసముం జేరి నిర్వ్యాజనమ్రాంగులై
చేసి యెంతే నతు ల్సెల్వుగ న్రాజుముం, ద్రోసి రామీను సంతుష్టభావంబునన్.

కం. మీనంబు నపారంగత, మానంబును గాంచి తుష్టమానసమున స
న్మానంబును గావించె వి, ధానంబుల దాశజనము దనిసినదాఁకన్. ౩౨

వ. అంత శంబరుండు శంబరచరంబును మహానసంబున సూదకారులకు వండం బంచిన వారలు. ౩౩

కం. జలచరముకడుపు వ్రచ్చుడుఁ, దళతళ మని కాంతు లెగయ దశదిశలందు
న్జలధరపటలీనిర్గత, కలితకళాపూర్ణసోముకరణి న్వెలిఁగెన్. ౩౪

వ. అంతఁ బాకకారులు మహాశ్చర్యంబునం బొంది యుదంతం బంతయు శంబరునకుం దెలియఁబఱిచి కుమారు నతనికి నప్పగించి రంత నచ్చట నున్నబాలకులు మాయావతి యనుపేర నిగ్గుష్టచరిత్రంబున మాయావతియై రక్కసునకు ముఖ్యప్రాణంబుగఁ జరించురతిసతికడకుం జని. ౩౫

కం. పాకాగారమునందు ని, పాకార్థానీతదీర్ఘ పాఠీనంబు
న్నీఁకమెయి న్ఛేదింపుచుఁ, బాకారిసుతోపమానపాక మొకఁ డటన్. ౩౬

కం. ప్రాకటమతిఁ దోఁచెను శం, పాకమనీయాంగి యందుఁ బటురుచిరసురూ
పాకలితుఁడు జీవాఖ్యుఁడు, పాకవిహీనోపముండు వడఁతీ యనుచున్. ౩౭

వ. రతీదేవియు వారలఁ బిలిపించి బాలకపాలనార్థంబు కొందఱ నియోగించి తదీయరూపలావణ్యతేజోవిభ్రమంబులకు మనంబు భ్రమంబు గొనఁగొంతతడవాలోచించి తనకర్మపరిపాకంబునకై యరుదెంచినపాకంబని నారదవాక్యంబులు దలఁచుచు దినంబు లెన్నికొనుచుఁ గర్తవ్యం బెయ్యది యని యనుకొనుచుఁ దనమనంబున. ౩౮

కం. రూపించి నాకు నీపసి, పాపని ని మ్మన్న నిష్కృపత్వరతుండుం
బాపరతుం డగురక్కసుఁ, డోపునె యియ్యంగ నూర కున్నే మీఁదన్. ౩౯

కం. క్రౌర్యమునకుఁ బూనినచోఁ, గార్యవిఘాతం బ్ఘటించుఁ గమలాక్షి గత
స్థైర్యమతిం జింతిలఁగా, నార్యమనీషఁ జనుదెంచి యతిచిత్రముగన్. ౪౦

కం. భారతిపుత్త్రుఁడు సుజటా, భారాతతలోహితప్రభాభరితజగ
ద్వారుఁడు మంజులతరవర, భారతి నిట్లనియె సత్కృపారతి రతితోన్. ౪౧

కం ఓకొమ్మ యీకుమారుఁడు, శ్రీకొమరుం డైనమరుఁడు సిద్ధముసుమ్మీ
నీకే నెఱుఁగం జెప్పితి, నీకరణిని గాదె మున్నె యిందునిభాస్యా. ౪౨

అంబురుహావృత్తము.

ద్వారవతీపురిఁ జె న్నగువెన్నుఁడు వాసి మీఱఁగఁ గృష్ణుఁడై
వారిజవాసిని రుక్మిణియం దిల బాలు నీతని మారునిం
గోరి తనూజుఁగఁ గాంచె నరిష్టము గొబ్బునం దగఁ జొచ్చి దు
ర్వారత శంబరదైత్యుఁడు మాయను బట్టి తెచ్చెఁ దలోదరీ. ౪౩

మాలిని. ఘనవననిధిలోనం గాలముం జెందు మంచు
న్ననసిజుఁ డగువీని న్మానినీ త్రోచి యేగం
న్ఘనఝషమకము మ్రింగ న్దక్కున న్మాంసబుద్ధి
జ్జననుత నయశీలా జాలరు ల్పట్టి దానిన్. ౪౪

కం. పసదనముగ నొసఁగిరి యీ, యసురకు నని తెలియఁ జెప్పి యసమేషునిఁ బెం
పెసఁగఁగ మనుపు మటంచును, బిసరుహభవసుతుఁడు చనియె వేడ్కం దివికిన్.
వ. అంత నమ్మాయావతి దృఙ్మనస్తోషణంబు లగుభూషణంబులుం బురుషహృద్గ్రస
నంబు లగువసనంబులుం దొడి గట్టి కైసేసికొని నిజరూపంబున శంబరునికటంబు
నకుం జని సరసపోషణంబు లగుభాషణంబుల నిట్లనియె. ౮౬
మ. దితిజాధీశ్వర నీ వెఱుంగుదుకదా దేహంబులే రెండు నీ
క్షితినాత్మైకత నీకు నాకుఁ గొదవ ల్చింతింపఁగా లేవు స
మ్మతి ని న్నెప్పుడుఁ గూడి యుండుదుకదా మాయంబొ నైజంబొ నీ
మతికే దోఁచెడుఁ బుత్త్రశోకజనితోన్మానంబు వారింపవే. ౮౭
కం. కాంతుఁడ బలువలపున నే, కాంతంబున నిన్ను దీర్ఘకాలము మోద
స్వాంతంబునఁ గూడియు నీ, చింతామతి నాఁటఁగోలెఁ జిక్కితి తేఁడా. ౮౮
చం. సురుచులు దేఱుమేనులును జొక్కపుబంగరుఁ గేరుచాయలుం
దరహసితస్ఫుటాస్యములుఁ దాళఫలోపమము ల్స్తనంబులు
న్సరసవిలోకనంబులును సన్ననికౌనులుఁ గ్రాల జవ్వను
ల్ధరణిని బోఁతబొమ్మలుకదా తలపోయఁగ వంధ్యభామినుల్. ౮౯
కం. కని పెంచనిగొడ్రా లగు, వనితవిలాసంబు రూపుఁ బటుయౌవనము
న్గనులుం జనులుం బిఱుఁదులుఁ, జనవులు మొగు లెగసి యున్న శారదరాత్రుల్.
ఉ. మానవభోజనాధిప శ్రమంపడితింగద రేవగల్ సదా
మానితదైవపూజలను మానుగఁ దద్దయుఁ జూపె భారతీ
జాని మదీయసత్కృతవశంబునఁ గర్మవిపాక మాట సం
తానముగాఁగఁ జేకొనుము తావకసద్గతికి న్నిత్తంబుగన్. ౯౦
కం. వైసారిణోదరంబున, భాసురగతి వెడలినట్టిబాలునిఁ గుఱువి
శ్వాసంబుగ రక్షించెద, నాసురపరివృఢ యటంచు నంగన వేఁడన్. ౯౧
వనమయూరము. మత్తిలుచు శంబరుఁడు మారుఁ డతఁ డొట
న్నిత్తి యని నీరనిధి మేలు గన వాని
న్నొత్తుటయు విస్మృతిని మోహపరుఁ డొట
న్నెత్తగిలి బాలు దయ మీఱ సతి కిచ్చెన్. ౯౨
వ. అంత నారతియు శిశువు ననేకవిధంబులఁ బోషించు చుండ నతఁడు దినదిన
ప్రవర్ధమానుం డై యారూఢయౌవనుం డయ్యె నంత నిరుపమాన సౌందర్య

గాంభీర్యస్థైర్యధైర్యశీలాదివిశేషంబుల మెఱయుమనసునఁ బుట్టిన వానిపై మన
సునఁ బుట్టినమరులు నిలుప లేక యొక్కనాఁడు కేళీగృహంబున కాతనిం
దోడ్కొని చని ప్రస్తావోక్తుల ని ట్లనియె. ౫౪

మ. కనరా మాసుత మాధురీమహితవాక్యంబు న్వినం గొంగిటం
బొనర న్రైక వదల్చి ముద్దు లిడఁ దాపుం జేరి యీసాధ్వి యోఁ
గనరా మా సుత మాధురీమహితవాక్యంబు న్వినం గొంగిటం
బొనర న్రైక వదల్చి ముద్దు లిడి దాపుం జేరదే సాధ్వియై. ౫౫

ఉ. ఏధితసమ్మదంబునఁ బ్రియేశ్వరిఁ గూడి సతీవిభుండు తా
రాధవు నీవు మాధవుఁడ రామరో నే నని ప్రీతిఁ జూపి ను
త్సేధము లేక మై పెనఁగుచిత్రము గంటివె మాకుమార యో
మా ధవుఁ డెట్లు చేసినను మానితమే భువనంబులోపలన్. ౫౬

చం. చివురుఁగటారిరాతు త్వరఁ జేసెడి జాగిఁక నేల రార మా
ధవుఁడవు జాయలం దలఁపు తద్దయు రక్తి నటంచు నల్లవీ
యువతులు వేఁడి గూడి రొగి నుత్సవ మొప్పఁగఁ గృష్ణుఁ గంటె మా
ధవుఁ డెటు చేసిన న్ఘనత దప్పునె యొప్పులకుప్ప చెప్పుమా. ౫౭

వ. అని తా నాడువాక్యంబులకుం బ్రతివచనంబుల నేమియు నెఱుంగని వాఁడునుం
బోలె నర్థాంతరంబుఁ గల్పించునయ్యంచువిలుకానికి న్మన్మథోద్రేకావహ తట
స్థసంభారభారవాహి యగునుద్యానవనంబునకుం దోడ్కొని చని యందలి విశే
షంబులం జూపుచు నర్మాలాపంబుల సల్లాపంబు లాడుచు. ౫౮

సీ. వలుఁదగుబ్బలమీఁదిపయ్యెద జాఱించు జాఱించి సవరించుఁ జక్క నొత్తుఁ
దళతళ మనుగండఫలకంబు మెఱయించు మెఱయించి తటుకున మఱుఁగు సేయు
ముసిముసినగవుల మురిపెంబుఁ గడుఁ జూపుఁ గడుఁ జూపి భ్రూలతల్ముడుచుముడిచి
కనుఱెప్ప లల్లాడ్చుఁ గడకంటఁ దిలకించుఁ దిలకించి పులకించుఁ గులుకు లొలుక
లీలఁ గాల్మెట్టియల రవళింపఁ గొట్టు, దిట్టతనమున నతనిమో మట్టె చూచు
గోల యావేళఁ దమిఁ జాలఁ దాళ లేక, చిత్తజాతునికేళికై తత్తఱిలుచు. ౫౯

వ. మఱియు. ౬౦

చం. సవిధరసాలసాలగతజాతిలతాంతచయాపహారకై
తవమున నెత్తఁ గేలు వనితామణి మందసమీరణాహతి
న్యవతిపయంట జాఱఁ గనె నుబ్బిన నుబ్బున గుబ్బలుం గరం
బవిదితసూక్ష్మమధ్యము మహోరుచిరోజ్జ్వలబాహుమూలముల్. ౬౧

వ. ఇట్లు నొలంచినఁ గాంచి కుత్సించుచు నమ్మించుఁబోఁడితోఁ నించువిలుతుం
డి ట్లనియె. ౬౨

ఉ. పెంచితి విన్ని నాళ్లుగను బ్రీతిని మాత యి దేమిసేఁత నేఁ
డించుక యేని భీతి గణియింపక కాముకరీతి నీతి బా
లించుచు నాముఁ బెంచి తెద లేదె వివేకవిచార మింత నన్
గాంచవొ? నీకుమారుఁడను గానొ? నిజంబుగఁ దెల్పు భామినీ. ౬౩

ఉ. మానితసద్వ్రతంబులను మానక యెప్డు నొనర్చు చున్ననో
మానిని మానసంబునను మా ముద మందుదు సాధ్వి వంచు న
న్మానముతోడ నిట్టియెడ మానము నానయుఁ దూల నిస్సిరో
యానొనో యీలువెంచు మగనాలికి నీవెలయాలిపోఁడుముల్. ౬౪

మ. తగ దమ్మా సుతుతోఁడిసంగమునకై తర్కంబు పాపంబు సేఁ
త గదమ్మా సరివారు విన్న వసుధం దర్పించి నవ్వంగ రోఁ
త గదమ్మా మఱి జీవితంబు మరియాదా చూడవా నాకుమా
తగదమ్మా పయి నీకుమారుఁడను గాదా యమ్మ చింతింపుమా. ౬౫

శా. కామోత్కంఠత నన్యకామినులు ద న్గాంక్షించినన్ ధీరుఁడై
భామా పూరుషుఁ డొల్ల కుండినను దద్వ్యాపారము ల్సెల్లునే
భామా సంచితపాపభోజి యగుఁబో వారింపఁగా లేక హా
కామాంధో నసమీక్షతే యనెడు వాక్యం బెప్పుడు న్నిల్పదే. ౬౬

చం. అబల లటంచుఁ గామినుల యాశ్రయముం దగఁ బొంది వారి నో
యబలరొ బొమ్మలంబలె ననంగుఁడు నిచ్చలుఁ ద్రిప్పు చుండు వా
రి బహువిధంబుల న్హరి హరీ మరుగాసిని వాసిఁ బాసి భూ
మి బలిమి నొగ్గఁ బూరుషులు మృత్యువు మాన్చునె మారుఁ జెందులన్. ౬౭

కం. మారుఁడు దుర్మార్గుం డాచారవిహీనుం డెఱుంగఁ జాలఁడు వావి
న్మారునిబారికి వెఱచుచు, నోరామా పాపమునకు నోర్చితిగదవే. ౬౮

చం. అన విని పిన్ననవ్వు తొలఁకాడఁగ ని ట్లనుఁ జేరి మీనకే
తన తగునొక్కొ సాధ్వి యని తద్దయుఁ బల్కుయు నిష్ఠురంబు తాఁ
గనె నినుఁ గోరి రాఁగఁ బలుకం జులుకందన మొందఁ జెల్లునా
విను వివరింతు నాచరిత వేద్యముగా మొదలింటినుండియున్. ౬౯

ఉ. మారుఁ డనంగ నేఁడు గనుమా రతికిన్ హృదయభ్రమాకరుం
డారమణుం డెవంతు జగదాళిజనాళిముదావహావహ

ధారుఁ డెవండు సూనశరధారుఁ డెవండు దలంప నన్నియు
న్ధారణి నీవెగాక మదనా తగునాయతివిప్రలాపముల్. ౭౦

ఆ. అంకులాడి ననుచుఁ గొంకక వలికితి, బొంకులాడ జలచరాంక యింక
నీదుపూర్వకథయు నాదువృత్తాంతంబు, తెలియఁబఱుతు వినుము తెలిసికొనుము.

లయగ్రాహి. కాంతుఁడ వచింతు విను కాంతుఁడవు నాకు రతికాంతుఁడవు
నీవు రతికాంతను జుమా శ్రీ
కాంతునికుమారుఁడవు కంతుఁడవు కాని యమరాంతకునిపుత్త్రుఁడవె
భ్రాంతి విడుము న్వా
ధ్వాంతదితిజాంతకుతపోంతకమతిం జని దురంత మగునాత్తపశ్శి
యంతముఁ గన న్నే
స్వాంతమున నెంతయును జింతిలుచు నంతకహరాంతికముఁ జేరిహృద
యాంతరములోనన్. ౭౨

లయహారి. వినయమున మననమునను వినతు లొగి నొనరిచితి నినవనజవనజనయు
నుని హరుని నంత
న్మునిగతిని ఘనముగను గని యతనుమున మెదను బెను పడర సుముఖు
తను నను గుఱిచి బాలా
వనటలను వగవకుమి మనసిజుఁడు పరజననమునను దనుయుతముగను
నినుఁ గవయువాఁ డౌ
ననుచు సెల వొసఁగఁ జని మునివరుఁడు విధిసుతునిపనుపునను దప
ము లొగి నొనరుచుచు నుంటిన్. ౭౩

కం. హరి కృష్ణుం డయ్యెను శ్రీ, హరిణాయతనేత్ర భైష్మి యయ్యెను నీ వా
వరదంపతులకుఁ బుట్టినఁ, బురుటింటనె నిన్నుఁ దెచ్చి పోకార్పంగన్. ౭౪

కం. శంబరుఁడు వేగ జలనిధి, శంబరముల నిన్ను వైవ సరగున మ్రింగె
న్నంబరచర మొక్కఁడు ని,క్కంబుగ నీపురనివాసకైవర్తజనుల్. ౭౫

ఆ. దానిఁ బట్టి తెచ్చి కానుకగా నిచ్చి, రీనిశాటునకు మహానసమున
దానిఁ దఱుగ నీవు తడయక వెడలిన, బ్రహ్మతనయుబోధవలన నిన్ను. ౭౬

ఉ. రక్కసు వేఁడి సాఁకితిని రాజితరూప సుతుండు గావు నా
కక్కట యీశ్వరుండవు యథార్థము వైళమ వీనిఁ ద్రుంచి నీ
నిక్కపుఁదల్లిదండ్రులను నెమ్మదిఁ గానఁగఁ బోవు టొప్పగుం
డక్కులు కావు నమ్ము మది నారదవాక్యము సుమ్మి మన్మథా, ౭౭

ఉ. కాన సురారి వేగ జముఁ గానఁగఁ బంపి భవజ్జనంబులం
గానఁగఁ బోవు టొప్పు నినుఁ గానక నీతలిదండ్రు లెంత శో
కానలదహ్యమాను లయి యక్కట కుందెదరో మనంబున
న్నానుప నీతి గాదె ననుమాన మిఁ కేటికి సీదుఃఖోఁటికిన్. ౭౮

మత్తకోకిలము. పుట్టి పుట్టక మున్నె ముద్దులఁ బోల్చి యొప్పెడుచక్కనౌ
పుట్టి ని న్నురుటింటిఁ బాపెనె పాపి యావిధ యంచు నే
పట్టునం నినుఁ గానకే నన్నుఁ బాసితే సుత యెవ్వఁడో
కట్టి కైకొని పోయె నంచును గొంత గుందక యుందునే. ౭౯

కం. కొడుకండు ప్రక్కలోఁ జను, గుడువఁగ నెవ్వండొ గోడు గుడువఁగఁ జేసె
న్నడయక యని మిడుకుచు వెత, గుడుచును నీతల్లి యెంతఁ గుందెడినొక్కో. ౮౦

కం. క్రేపును బాసినగో వనఁ, బాపం డగునిన్నుఁ బాసి పటుదుఃఖముచేఁ
దాపముఁ జెందదె కుందదె, రూపరి నీతల్లి సుతుఁడు రూ పఱె ననుచున్. ౮౧

వ. అని హరితనయునికిఁ దనయునికి సర్వంబు నెఱింగించి శంబరవధోద్యోగంబు
నకు నియోగించి నిజపితృదత్తం బగుసర్వమాయావినాశిని యగు మహామాయ
నెఱింగించి సర్వసాధనంబులు, జతఁగూర్చి యిచ్చిన. ౮౨

కం. క్రుద్ధుం డై సంగరసం,సిద్ధుం డై దనుజుఁ బిల్చెఁ జిత్తజుఁ డంతన్
యుద్ధంబున కసుర న్న,న్నద్ధతఁ దా నేగుదెంచి నగుచుం బలికెన్. ౮౩

ఉ. ఓరి కుమార ఘోరకదనోర్విని గర్వనిశాటఘాటపృ
థ్వీరమణావతంసు సురవీరశిరోమకుటస్ఫురన్మణీ
భారచితారుణాంఘ్రినఖభాస్వరు శంబరు నోర్చి నీవొకో
పోరఁగఁ జాలువాఁడు నినుఁ బుచ్చినవారి నెఱుంగఁ జెప్పుమా. ౮౪

చం. ఘనకరుణాతిరేకమునఁ గైకొని చెప్పెద శైశవంబున
న్ననియెదు గాన నామునికి మానుమ యాలము ప్రాణము ల్ధరి
త్రిని ధరియింప నిచ్చ గలదేనియు జీవము భార మైనచో
ననికిఁ గడంగు మీ వెఱుఁగ వాత్మపరస్థితితారతమ్యముల్. ౮౫

మ. అకృతాస్త్రుండవు బాలుఁ డావవసువిద్యాప్రౌఢియు న్లేదు బ
లుస్సకుమారుండవు నీవు సంగరకళాస్ఫూర్తిం దగం జూపుదే
యకటా యోర్వఁగలావె నీ మఱలుమా యారీతి కాదన్నచోఁ
బ్రకటాస్త్రప్రచయప్రహారముల రూపం బార్పుదు న్బాలిశా: ౮౬

శా. నీబుద్ధిం జను మెవ్వరేఁ బనిచిరో నీతిం గనం జాలకే
యో బాలా రుచిరాంగు నిన్గలయఁగా నూహించు నన్నొల్లకే
యాబిబ్బోకవతీవమచోధురిను న్హార్షించితే యిస్సిరో
స్త్రీబుద్ధిః ప్రళయంకరీ యనుట నోరీ బుద్ధి నూహింపుమా. ౮౭

వ. అనిన విని మన్మథుండు కోపంబున నిట్లనియె. ౮౮

చం. పదరఁగ లాభమా పలువ పల్కఁగ నేల శిశుత్వమందు న
న్నుదధిని వైచినాఁడవు రణోదధి నేఁ డిదె ముంతు నిన్ను వే
బెదరక నిల్వఁ గల్గినను బెద్దయుఁ జిన్నయు నౌట మాటలం
బొదలునె నాదుచేతిబలువుం గను మప్పుడు నీకె తోఁచెడిన్. ౮౯

చం. పుడమిని బిన్న పెద్దతనముం గణియింపఁగ నేల చూడఁగాఁ
బిఋ గది యెంత కూలుపదె వే ధరణీ ధరము న్నృశంస ని
న్గడగనఁ జేయుట ల్ఘనమె నాకు వృథా పదరంగ నేలరా
కుడిచెద నింతలోపలనె కూరలకు న్రుచి చెప్ప నేటికిన్. ౯౦

కం. మాయలు నాకడఁ జెల్లవు, మాయింపుదు నిన్ను నిశితమార్గణతతుల
న్నాయావి యనుడు నాతఁడు, పాయక సాయకచయంబుఁ బరఁగించె వెసన్. ౯౧

వ. ఇట్లు శంబరుండు నిశితకాండంబుల నిగిడింపఁ గన్నుఁగవ కెంపుపెంపున సొంపా వహింప నిలింపులు గుంపులుకట్టి తొంగి తొంగి నింగిఁ జూడ సుమనఃకోదండుండు మండలీకృతకోదండుఁడై కటకాముఖంబు కర్ణపాళి నలంకరింప దొంతరలుగఁ బరఁగించుశరపరంపర నడుమన వారించుచుఁ బ్రదరకరంబు లగుప్రదరంబుల నొప్పించి మైమఱువు సించి గుణంబుఁ ద్రెంచి సూతునిఁ ద్రుంచి రథ్యంబుం నొంచిన నయ్యెడగునకుం దప్పించుకొని కుప్పించి యెగసి శాంబరీధ్వాంతప్రచ్ఛన్నుండై యదృశ్యంబగురూపంబున. ౯౨

సీ. శంపాలతాయుతజలదంబుకైవడిఁ బిడుగులు వర్షించుఁ బెలుచ నుఱిమి
ఝుంఝూప్రభంజనసత్త్వవిస్ఫురణను దలదిమ్ము గొన వీఁచు దలఁగ కంత
భూరిభూధరరూపధారియై తటుకున ధర నిపాతంబుగఁ దలఁకఁ జేయుఁ
జండానిలోపేతసప్తార్చి చెలువున దెస లెల్లఁ దానయై వెస జరించుఁ
జూడఁ జూడంగ శైలాటసూకరాహి, కాసరవ్యాఘ్రనాగమృగాదనాతి
వేలరూపంబులను వేనవేలు గాఁగఁ, బూని యని సేయు నారతీజానితోడ. ౯౩

ఉ. తా నవమాయలం జెలఁగి దానవభర్తయు రాఁగ లోనఁ దాఁ
దానవవైరిసూనుఁడు వ్యథామతి లేక క్రుధాన్వితుండు నై

మానుగ నేసె దివ్యశితమార్గణము ల్దివి నిండ బాణసం
ధానముఁ దత్ప్రయోగముఁ గనం బడ కుండ నుదాత్తసత్త్వుఁడై. ౯౪

శా. దానోపాసనసర్వసత్క్రియలపొంత న్నీ వుఱ న్మక్రశి
ష్యానూనాసువు లూడ్వనేనొ యన నేలా మున్నె యేఁ బోదు ని
ద్దానంగూల్చునె ద్రోహి నం చడఁగ శ్రోత్రం బన్న డాచేయి యే
లా నే ము న్ననురీతి నేసెఁ గరము ల్సవ్యాపసవ్యంబుగన్. ౯౫

కం. శరవిసరము మెయి నాటిన, ధరపైఁ దా నల్లఁ గ్రక్కి తటుకునఁ బడె శం
బరగాత్రము దివినుండి మ,దిరమతి యరి సచ్చె ననుచుఁ దిరముగ నుబ్బెన్. ౯౬

కం. మానసమున నుప్పొంగుచు, మానసభవు డున్న యంత మానిని రతి స
న్మానముతో వచ్చి యిటులు, మానుగ వాక్రుచ్చె మానుమా యిఁక రణమున్.

కం. శంబరుఁ డీల్గెను భవదా,శంబరమున నీకె గా కడంక గెలువఁగా
నంబరచరులకు వశమే, శంబరచరచిహ్న యింకఁ జనుదమె పురికిన్. ౯౮

చం. పలుకుచు నుండ నచ్చటికి వచ్చె రతీసతి దానిఁ జూచి లోఁ
దొలఁకుచు నుండ నబ్బురము దోఁపక సంయమితక్రియుండు నై
జలజశరుండు నిల్వ ననె సంశయముం దొలఁగంగఁ బెట్టి యా
జలరుహనేత్ర శంబరుని శాంబరిఁ జిక్కితివే మనోహరా. ౯౯

కం. కైదువు కైఁ బాసిన ము,త్తైదువ నేఁ గాను జిష్ణు యాసురమాయా
వేది వధింపుము సంజను, గాదుకదా దైత్యు గెల్వఁగాఁ గుసుమశరా. ౧౦౦

కం. బాలిక గాఁ డీతం డను, నాఁగోనన మాయ మాయె ననురయు మదనుం
డాలోలాక్షీబోధలఁ,దా లోఁ దెలి వొంది తీవ్రతరకోపమునన్. ౧౦౧

వ. మయదత్తమాయాశ్రయవిజృంభణుం డగునయ్యసురపై సర్వమాయావినాశిని
యగుసాత్త్వికమాయం బ్రయోగించిన. ౧౦౨

కం. మాయాతిమిరము వాయుడు, మాయురె యని యమరు లెల్ల మఱిమఱి పొగడం
జేయని మృత్యువు డాయఁగ, డాయ్యఁగఁ జనుదెంచె సత్కృతారకరుండై. ౧౦౩

కం. బ్రదుకుదు లేరా యనుచును, జదలను మిడుఁగురులు సెదరఁ జయ్యన నైన
న్మదనుఁడు పో నడిచెను దన,గదచేఁ దుము రగుచు నేలఁ గలయఁగ బ్రాలన్.

ఉ. అంతటఁ బోక వీఁక దనుజాంతకసూనుఁడు పూర్వదేవనా
థాంతికభూమికి న్దశదిశాంతసరత్ప్రకటాసిరోచు ల
త్యంతభయంబు గొల్ప రయ మారఁగ దాఁటి తటుక్కున న్శిరం
బింతటఁ ద్రుంచె మింట భళిరే యని వేల్పులు సంస్తుతింపఁగన్. ౧౦౪

కం. చిగురాకుబాకుచేతను, జగముల సాలయించునట్టిజగజెట్టికి నా
పగిదిం గత్తిం గొని యొక, పగతుని హరియించు టెంతపని తలపోయన్. ౧౦౩

కం. పాడిరి గంధర్వులు గుమి, నాడిరి తెఱగంటినెలంత లరుసముతోడం
గూడిరి నాకవిటీవిటు, లోడిరి రక్కసులు బఱుల నుండఁగ నంతన్. ౧౦౭

వ. ఇట్లు శంబరు వధించి మించునించువిలుకానిఁ గొంచు రతీదేవి యోగ బలవే
గంబున ద్వారకానగరమార్గంబుఁ బట్టి వినువీథిం జనుదెంచుసమయంబున. ౧౦౮

కం. ఆతపనీయసుచేలుం, డాతపనులఁగొంగఁ జంప నాతపనీయా
గాతతవాసపుఁ డంపిన, యాతపవారణము లనఁగ నలరె ఘనంబుల్. ౧౦౯

వ. ఇట్లు చని ద్వారకానగరంబుఁ గాంచి పారావతంబులచందంబున రుక్మిణీశుద్ధా
తంబున డిగి కక్ష్యాంతరంబుల దాఁటుచు లోపలికిం జనువారలం గాంచి. ౧౧౦

ఉ. నీరదనీలగాత్రు నళినీదళపత్రవిశాలనేత్రు శృం
గారరసైకపాత్రుఁ దతకర్బురనేత్రు విశాలవక్షు నీ
హారమయూఖవక్త్రు ద్విరదారిపమధ్యునిఁ గాంచి యాదట
న్నారసలోచనాచయము చాటున డాఁగెను గృష్ణుఁ డన్భ్రమన్. ౧౧౧

కం. వెన్నుం డీతం డందురె, యెన్నఁటికిని గాఁడ యీతఁ డెవ్వండో యా
వెన్నునిఁ బోలెడి నందురు, పన్నిద మేమందు రైనఁ బడఁతులు తమలోన్. ౧౧౨

సీ. జలజాక్షి యీతండు జలజాక్షుఁ డైనచో నంచున నెవ్వతె మించుఁబోఁడి
యిప్పుడు వెలసెడియీపదార్వేలను జాలక తెచ్చెనే బాల నొకతె
భాసురాంగుండు శ్రీవాసుదేవుం డైన భైష్మిని గని యేమి పలుక కుంట
శ్రీహరిలీలలు చిత్రము ల్గావె యీచెలియఁ గూడుమ మదిఁ దెలియుకొఱకు
నెన్నఁ డీసౌధంబు నెఱుఁగనియట్లుగాఁ గలయఁ జూచుట కేమికారణంబొ
యేమూలలందును నెవ్వరే మందురో యని పొంచి చూచునే వనజనయన
మేను డస్సినయట్లు కానిపించెడిఁగదే యొందఱఁ గూడెనో యిందుముఖుల
ననుచుఁ దములోనఁ గా దని యవు నటంచు, గుసగుసలువోయి డగ్గఱి కిసచరణలు
పలుక జంకుచు నుండంగ వారిఁ జూడ,వచ్చెఁ గలకంఠి రుక్మిణి మచ్చెకంటి. ౧౧౩

వ. ఇట్లు వచ్చి వారలం జూచి నివ్వెఱ చెంది దగ్గఱి యున్న చెలియతో ని ట్లనియె.

మ. సకియా యీమృగరాజమధ్యముఁడు రాజత్సారసాక్షుండు మే
చకవర్ణుండు ప్రలంబబాహుఁడు విలాసస్ఫూర్తి నీతండు హ

లకచేలు న్నలిపించువాఁ డెవఁడో వేడ్క న్వచ్చె నీమేడలో
నికి నీకైరవమిత్రవక్త్రఁ గొని తన్వీ చూడ విం తయ్యెడిన్. ౧౧౫

ఉ. ఆవలెవాటునీటును నొయారపుఁజూపులు నిక్కుమూఁపులు
న్గేవలరక్తివాక్యములు నించెడిమోముఁ జెలంగు చుండఁగా
నీవగకాఁ డెవండొ యిట కేటికి వచ్చెనొ ముద్దుగుమ్మరో
యావలరాజుఁ బోలు మఱి యావల రాజును గెల్చు రూపునన్. ౧౧౬

ఉ. అన్నులమిన్న యీతనిహొయ ల్గనుఁగొన్నను వెన్నుసుద్ది యం
చెన్నఁగఁ బోలుఁ బాలు మఱి యీతనిఁ గన్న స్రవించెఁ జన్నులం
గన్నుల హర్షబాష్పములు గ్రమ్మెడిఁ బైపయి నేమిచిత్రమో
కన్నకుమారుఁ గన్నగతిఁ గాంత మనం బలరారెడిం గదే. ౧౧౭

కం. ఈతనివిలాసగరిమం, బీతనుసౌందర్యమహిమ యేపును రూపం
బీతనుమధ్యముఁ జూడఁగ, నాతనయునిఁ బోలఁ జాలు నాళీకాస్యా. ౧౧౮

తే. నేఁటిదాఁక నతం డొప్పి నీలవేణి, బ్రతికియుండిన నీతనిపాటి గాఁడె
ప్రాయమునయందుసురచిరప్రాయమందు, భావమునయందుసుషమాప్రభావమందు.

కం. పాపాత్ముం డెవ్వండో, పాపఁడు నాప్రక్క నిదురఁ బండినవేళం
బాప మన కెట్లొ కొని చనె, వాపోయితిఁ బెక్కువగల వనజాతాక్షీ. ౧౨౦

వ. అని. ౧౨౧

కం. నాకొడు కీతం డనఁ జనుఁ, గా కుండిన నపతు లెల్లఁ గడుకొని నగరే
సాకుగఁ గొని యని మిన్నక, యాకుండిననాథపుత్త్రి యటు నిటు నిలుచున్.

వ. ఇవ్విధంబున డోలాందోళితమానసాంభోజ యై భోజరాజపుత్త్రి యున్నసమ
యంబునఁ గృష్ణుఁ డవ్వార్త యెఱింగి సకలబంధువులం గూడి యచట కరుగు
దెంచి వారలఁ గనుఁగొనుచు నూరకుండె నింతలో నారదుండు వచ్చిన నర్ఘ్య
పాద్యాదివిధులం బూజించి యర్హాసనాసీనుఁ గావించి కృష్ణుం డి ట్లనియె. ౧౨౩

ఉ. ఎక్కడ నేమహాత్ములొ మునీశ్వర తావకపాదపద్మము
ల్దక్కఁగఁ గొల్చుచుండి కడుధన్యత నొందిరి యిన్నినాళ్లుఁ దా
మిక్కడి కేగుదేరనిప నేమియొకో దయఁ దప్పినారుగా
యెక్కడ నేవిశేషముల నేర్పడఁ గంటిరొ చెప్పరే దయన్. ౧౨౪

కం. నారద మిముఁ గన రతి ము, న్నారద చిత్తంబులోన హాళియుఁ గడుఁ జె
న్నారద వీరల మును క, న్నార దయాశీల చెపుమ నా కెవ్వారో. ౧౨౫

వ. అనిన నారదుం డిట్లనియె. ౧౨౬

కం.వీ రెవ్వా రనుచు నిరా,బారిని న న్నడుగ వలెనె వలనుగ నీకు
 న్నేరమి గలదే వసుధా,ధారుండవు జీవిజీవితంబవు కృష్ణా. ౧౨౭

ఛత్త్ర బంధము.

కం.జానవనదవకఖగపవి, భానవపరపదపరపవనజాసనమా
 మానసజానవభనకా, కానభ వనభా విపగఖ కవదననజా. ౧౨౮

శ్వేతచ్ఛత్త్రము.

దోధకము. రామహమస్తమరాపటయుక్తా, శ్రీమదమచ్ఛసురీకచకస్థా
 నామజరక్షరసారమణీపా, యామరశస్తజనార్దనకృష్ణా. ౧౨౯

సుగంధివృత్తము.

తారహీరహారభూషధాతతాతపూతకా, కారణస్వరూపపాదకంజజాభ్రదీర్ఘికా
కారికావినాశకాసుకామితప్రదాయకా, కారుమాపమిత్రనీలకంఠశస్తనామకా.

గుచ్ఛబంధము.

మాణవకవృత్తము. రామకుమారాసమరా, రామసమజ్ఞాద్రుమరా
 రామద్రుమాద్యాగమరా, రామగవస్త్రాకుమరా. ౧౩౧

గోమూత్రికా బంధము.

కం.సురవరసంస్తుతవదనా, కరిరాజనుతా ధృతదరకరి లేప హారీ
 మురహర నిస్తులవచనా, గిరిరాజభృతాజితపరకిరిరూపహారీ. ౧౩౨

ఖడ్గ బంధము.

కం.ఖరమురసురపరవరహర, కరధృతదరచక్రనందకకమలచాపా
 సురహృన్మతసంధాయక, కరపదసాహస్రనీలకంధరరూపా. ౧౩౩

పాదగోపనము.

కం.రామామాధవవరతే,జామానవరత్నసముఖశరజవిభాస
 ద్ధేమకసుభూషధామా, రామావరజానరసఖరవిసమసుషమా. ౧౩౪

నాగ బంధము.

చం.నరహరిణాంకధీరధరణారవివిశ్రుతరూపకాపరా
 స్తరపలలాశివారహననానరమిత్రకన్యాయకోవిదా
 దురితపరావిదూరభయతో యదచర్మశిహారిభూమిపా
 వరదయనంతశౌరిహరివారిజపత్త్రవిశాలలోచనా. ౧౩౫

ద్వాత్రింశద్దళపద్మబంధము.

సీ. సురుచివిసుభగసంస్తుతచరణశ్రీభూపద్రవగేహభూనూతిదాషితగుణ
నగవైరివినుతతృణావర్తహాధనుర్భంగదావహారాయనంగతాత
వనచారిపోషకపావనిర్వాపకహారికలాపరమారరాజ
రిపుభీషణాశూద్రజపదసురుచిరఖరమురారిసద్బింబశమితహారిణ
పాగబవినాశభూతాసువాలిధీవి. శాలబకదర్పధుతమహాశిలిమాళి
రవివిసాదరయచలజాధవజమహిప, శ్రీకరాభర్మపటజధీరాకభవన. ౧౩౬

తోటకము. సురసూరినుతాపరశూరహతా, దరధర్మవిభూషితదానవరా
పరిపాలితసామజభద్రగుణా, హరిహారిసుబింబవిహారపరా. ౧౩౭

ఏకద్విత్రిచతుష్పంచషడక్షరసీసము.

కాకకాకాకుకుకౌకకైకాకుక కాకాక కేకౌక కాక కేక
శేశాశశేశాశశాశశశిశుశశాశిశుశిశిశాశాశ శేశ శాక
కరికారికాకారికరికారికాకారికారకారకరారికరకురైక
మారమామామనోమామానినీమనోరమణమనోరామరామరామ
నందనందననారాయణాయరీణ, మానినుతనామతతమానితా నరేంద్ర
జానకీవల్లభా లోకజనక జనక, బాలగోపాల రుక్మిణీప్రాణలోల. ౧౩౮

హరిగతిరగడ.[1]

శ్రీరమణీమణిహృదయాంబుజసరసీరుహనాయక కమలానాయక
సారససంభవసకలమునీశ్వరశర్మవిధాయక కమలానాయక
హరి హరనుత నిజవాహనసంఘటితైకవినాయక కమలానాయక
స్థిరవరసౌందర్యకళాపటునిర్జితసుమసాయక కమలానాయక
మ్రొక్కెద కావవె కరుణాసాగర ముక్తిసుదాయక కమలానాయక
యక్కట నీవే దిక్కని నమ్మితి యదుకులనాయక కమలానాయక
త్రిదశాసురముఖరాంబకసాధ్వసకృతిసముదాయక కమలానాయక
హృదయాంబుజసన్న్యస్తముదర్పిత హితసముదాయక కమలానాయక
యసఘులఁ బ్రోచుట యదియును మే లగు నటమట సేయక కమలానాయక
ఘనపాపాత్ముని రక్షింపవె దయఁ గడకును ద్రోయక కమలానాయక
మానితగతి నావెంబడి నుండవె మతి నెడఁబాయక కమలానాయక
సూనృతవాక్పరిపాలనదీక్షా సుగుణామేయక కమలానాయక
కోపులఁ బాపుల భూపుల దాపులఁ గోరిక డాయక కమలానాయక

పాపవిపాపని బ్రతికించినయూర్ప పని పాయక కమలానాయక
విడుపక మ్రొక్కెద ననవరతంబును వేడుసుగాయక కమలానాయక
ముదుఁగనిపరమసుభక్తజనాళికి ముక్తివిధాయక కమలానాయక
మునుకొని జగముల నన్నిటి నీవే మోసెదు మోయక కమలానాయక
గనుఁగొన సర్వస్వరరమ్యుఁ డవయి మ్రోసెదు మ్రోయక కమలానాయక
వంచించినమారీచునిఁ జంచినవంచితగాయక కమలానాయక
వంచించినయజు వంచించినశుభభాసంధాయక కమలానాయక
సంతతపరివృతసురవరహారవిధిశరజవినాయక కమలానాయక
మంతనమున నిను మఱవను సీతామహిళానాయక కమలానాయక. ౧౩౯

దండకము శ్రీమానినీచిత్తకంజాతమిత్రా మహాదిత్యకంజాతకంజాతనేత్రా మునిస్తోత్ర
పాత్రా వినీలాభ్రగాత్రా హరిద్రాభనేత్రా ధృతాదభ్రగోత్రా యవిజ్ఞాతగోత్రా
పతత్రాజపత్రా పయోరాశిసుక్షేత్ర శ్రీభార్గవీక్షేత్ర గోలా దయాశీల గోపాల
గోపాలబాలా సుగోపాలబాలామణీభూరివక్షోజకస్తూరికాకుంకుమోపేతసచ్చే
లకా యిందిరాసుందరీమందిరాయిందుకందర్పసత్సుందరా వందికర్మందిరాడ్బృంద
చేతోరవిందప్రదీవ్యన్మిళిందామిళిందాభసుశ్యామ వందారుబృందారకా నంద
కానందహృన్నందకా నందకారీ సుధాబిందుస్యందదోహ నిష్యందసానందసామంద
సచ్ఛందనోచ్ఛ్రితవాక్కందశేందిందిరాపాంగసుస్యంద నాస్కందనోన్మంథసం
క్రందనారీంద్ర నిస్తంద్రయోగీంద్రభోగేంద్రభోగీంద్రతల్పా ముకుందాసనం
దాదివంద్యా వినింద్యాకుభింద్యా జగత్తుందిగోవింద కుందేందుమందారమందాకి
నీపూరపాటీరనీహారనీహార భూమీధ్రవాణీసతీస్మేరగౌరీ మనశ్చోరతారావళీహార
మల్లీసద్వారసద్వారవప్రోదినీకాశనీకాశసత్కీర్తివిస్తారతాపింఛవిస్తారభూషా సుధీ
ఘోషదైతేయవిద్వేష సత్యాహృదంభోజినీపూష రత్నాకరోద్వేలదుర్వారదు
ర్గర్వసంశోష సీతాంగనాశ్లేషసంతోష లంకాపురీప్లోషఘోషాంగనామానభంగ
క్రియాశోష నిర్దోష దోషాచరాధీశకంఠావళీలుంఠనోత్కంఠవైకుంఠ వైకుంఠ
నన్నీలకంఠాదిసంశస్తప్రదానా ప్రదానప్రధానా ప్రధానా ప్రధానోన్నిదానా.
మణీమంజుమంజీరఝుళంఝుళారావసంసూచితాలస్యసంచారణా ధూతకాంచీల
సత్కింకిణీకంకణైకావళీలంబమానోజ్జ్వలత్కంఠ భూషారవస్తేనచిత్తాంగదావాపక
ప్రోల్లసత్కర్ణికా పత్రపాశ్యా శిరోరత్నధాళద్ధళీధళ్యభాఃపూర సత్కౌశికీభూత
నేత్రాంతసంభూతదృక్ఛాలికానాగురాబద్ధదృక్పంజరీటావళిం బొల్చుదైతేయబృం
దంబు నీరూపుచందంబు నీచిన్నిహాసంబు సంపద్విలాసంబు నీగుబ్బచన్దోయి
చెల్వారుకందోయి పుష్పాస్త్రబల్తూపులేమ్రాపుల న్మాపునీచూపు నీపల్కు పెందీపు

నీకుల్కులం దేపు తూఁగాడుపయ్యంట మోహంబు లో నంటఁగాఁ జూచి
తేతెమ్ము నా నాడకే ధైర్యముంగూడకే యున్నఁ గై నున్నపీయూషముం దేవతా
శ్రేణికింబోయవే బోయ వేఁడంగనే స్నేహముం జేయవే స్నేహముం జేయవే
రాజునుం జేయవే వైరిదాయాది దాయాదునిం బాసి శోకంబునం గాసి నీద్వా
రముం డాసి మాం పాహియం చేడ్చినం బాఁపఁ డొక్కండు వేవేగ జీవాన్వితుం
జేయవే పాపనింబాఁపనిం బాము నిన్జూచి తాఁ దోఁకతోఁ దాఁచి బల్కొలల
గీచి హాలాహలం బూఁచిన న్వచి భోగాళిపై నెక్కి నీకాలిచేఁ ద్రొక్కి ధింధిమ్మి
తైతక్క తోంధిమ్మిధింధిమ్మినాఁ దాండవం బాడఁగాఁ బాడఁగా గానముం గాన
మున్నెప్పుడే నిట్టి దంచు న్వితర్కించుచు న్నెత్తురు ల్గక్కుచు న్మూర్ఛలం జిక్కుచు
న్లోపల న్నుక్కుచు న్మిత్తికిం దక్కుచుండంగ నాపాఁపపాల్తు ల్దగ న్వేఁడఁబో
వీడవే వీడవే దుస్ససేనుండు తాఁ గట్టువస్త్రంబుఁ దీయంగ నాకృష్ణ హా
కృష్ణ హాకృష్ణ హాద్వారకావాస క్వాసి ప్రభో యాదవశ్రేష్ఠ యం చెన్నఁగా
నెన్నఁగా రానికారుణ్యముం జేసి మానంబు కాపాడవే ప్రేమతో మెక్కవే గొల్ల
యిల్లాండ్రు తా దుట్టిపై నుంచి యున్నట్టి బల్వెన్నల న్వెన్నెలం దన్నుల న్వెన్నె
లం గూడి క్రీడింపవే వారితో వారితో దారగర్వాత్ముఁగాఁ జేయవే యాబలా
రాతి వే హా బలా రా తివే పాదసంస్పర్శమాత్రంబునం జేయవే గోలఁగాఁ
గోలఁగాఁ జేసి నీ వైషికం జేయఁగాఁ జేయఁగా మాఱు గామారి లోకేశనాకే
శులుం జాల కున్నంత మాం పాహిభోరామమాంపాహిభో రామయం చెన్న
చుం గన్న బా నిచ్చి తా మిత్తికిం దప్పి లొట్టాయెఁ గన్నన్న లోకోక్తికల్పించి
నాకంబుతా నేగెఁగా మందల న్మందల న్నేపుచో నాలకై యెత్తవే శైలము న్నై
లము న్మోవవే నీవు కూర్మంబ వై నిన్ను వర్ణింపఁగా సాధ్యమా నాకు వేకన్నులా
లేవు నిం జూడ వేనోళ్లులా లేవు నిం బాడ వేసేతులా లేవ యర్చింపఁ జర్చింప
నే నెంతవాఁడ న్దయాదృష్టిచే నీవు నం జూడ కున్నంత నానోటికి న్వచ్చిన ట్లెల్ల
నీనామ మే నెంతు నీకీర్తిఁ జింతింతుఁ బాపంబులం ద్రుంతు నింతే సుమీ చేత
వెల్గంగ బల్దివ్వె న న్జేరునే చీఁకటుల్ కృష్ణ నా చిత్తమే సెమ్మె నీభక్తియే తైల
మోరామనీనామమే వత్తి నీమూర్తియే వెల్గు నీకీర్తియే కాంతి నే నింక నొం డొల్లఁ
బోఁ ద్రోతు మోహాంధకారంబు నిర్ధూతరోగంబు నిస్తుల్యభోగంబు భక్తాను
రాగంబు సంపూర్ణరాగంబు కల్యాణయోగంబు నీభక్తియోగంబు నీయాహ్వ
యోచ్చారణం దప్ప నే నేమియుం జేయ నేరం జుమీ మీఁద నె ట్లైనఁ గానిమ్ము
కృష్ణా మనోహారిస్తత్కృష్ణా నమస్తే నమస్తే నమః. ౧౮౦
౧౮౧
వ. అని వినుతించి యి ట్లనియె.

కం. విస్తారము వీరలగతిఁ, గన్నారము మున్ను వీరిఁ గన్నారఁగ నీ
కన్న రమణు లిఁక నెవ్వరు, కన్నా రిఁక లాఁతి కగునె కనఁగాఁ గనఁగాన్. ౧౪౨

కం. నీరూపు రేఖ గలిగిన, నీరూపరి ననుచుఁ జెప్పె నేఁడ్తెఱ నచ్చో
వారలు భ్రమ విన సురుచిర, భారతి భారతిసుతుండు వాగ్వైచిత్రిన్. ౧౪౩

వ. ఇట్లు తెలియఁ జెప్పి యతండు సనుటయు. ౧౪౪

ఉ. నారదుచేత నాయసితనీరదవర్ణుఁడు పుత్త్రుఁ డంచు నా
నీరజపత్త్రనేత్ర తననెయ్యపుఁగోడ లటంచు నింపు సొం
పారఁగ విన్నయంతఁ గలశాంబుధికూరిమిపట్టి మేనిపైఁ
దోరము లై నిదాఘఘనతోయము తోఁచె విచిత్రరీతిగన్. ౧౪౫

వ. తదనంతరంబ వారలం జేరఁ దీసి రుక్మిణీరమణీమణి కొడుకుం దొడలపై నుంచు
కొని యక్కున నక్కఁ జేర్చి ముద్దిడుచు ని ట్లనియె. ౧౪౬

శా. అన్నా నాచనుఁబాల కింత యెడఁబాయం జేసి వారాశిలో
ని న్నానీచుఁడు ద్రోవ న్నెట్లు మనితో ని న్నెట్లు రక్షించెనో
యిన్నాళ్ళీగజయాన కోడ లన నౌనే నాకు నాపాలివే
ల్పన్నం జెల్లదె చెల్లరే జగతి భాగ్య ల్గాచిరే యీగతిన్. ౧౪౭

కం. క్రేపును బాసినగోవన, వాపోవుచు నుంటి నీదువార్త తెలియమి
న్నాపట్టీ ని న్నెవ్వరు, చేపట్టిర నుచుఁ బెల్లు చింతఁ బొగలుచున్. ౧౪౮

కం. నానందన నాభాగ్యము, నానోముల మేలుపంట నాముద్దులయా
నానయనోత్సవముగ నిటు, నే నాలోకింపఁ గలిగె నేఁటికి వత్సా. ౧౪౯

ఆ. పట్టు లేనివారిప ట్టైన శ్రీహరి, పట్టి నయ్యు నరులు మట్టుఁబెట్టఁ
జెట్టఁ బట్టినట్టిచేడె రక్షించెఁ గా, చెట్టఁ బట్ట కుండఁ జిత్తజాత. ౧౫౦

వ. అని కొడుకుం జూచి ముద్దు లాడి. ౧౫౧

తే. ఆపదాపధి నాగత నసుర వైన, నాగతిని మన్చితివిగా మహానిపుణత
కోడలా నాదుతనయుని కోడ లాగు, దఱిని బాసట వైతివి దరిని జేర. ౧౫౨

వ. అని కోడలిం బ్రశంసించి వారలకు వేఱు వేఱు భవనముల నియమించి సంతసించు
చుండెనంత. ౧౫౩

కం. రాజీవ కేతనుండీ, రాజీవదళాక్షుఁ డితని రక్షించెనె యా
రా జీవనములఁ గూలిన, రాజీవం బనుచు బంధురాజి నుతించెన్. ౧౫౪

తే. కనులకానందముగఁ గన్నజనములకును, మునముపొదలంగఁ జేయుచుహృదయము
ననుఁ నరెదనందననరదనుండ డంనముగను, డెందమునయందు నానంద మందు చుండె.

తృతీయాశ్వాసము.

కం. దరకర సంసేవితసుర, పరికరసురపరవినాశపరవర దర్వీ
కరపరికర గానచర, పరికరసంపత్కరా కృపాకర సుకరా. ౧౪౬

మంగళమహాశ్రీవృత్తము.

మిత్రనుతగోత్ర శశిమిత్రకృతనేత్రయుగ మిత్రసుతపుత్రకసుమిత్రా
పుత్రయుత గోత్రపరపుత్రమదదాత్ర హరిపుత్రహితగోత్రవరపాత్రా
జైత్రశతపత్రఖగ చైత్రనుతగాత్ర సురశాత్రవపరా కనకనేత్రా
చిత్రసుచరిత్ర శుచిచిత్రకపవిత్రజజసేవ్య ధృతమంగళమహాశ్రీ. ౧౪౭

ఇది శ్రీమద్రామచంద్రచరణారవిందమిళిందాయమానమానసత్వ మహా
వైభవ వావిలికొలను రామచంద్రరాయతనూభవ సుజనవిధేయ
సుబ్బరాయనామధేయ ప్రణీతంబైన శ్రీకుమారాభ్యుదయం
బునందు సర్వంబును దృతీయాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

ఓం తత్సద్బ్రహ్మార్పణమస్తు.